

PROVINCIAL

maña
18

8

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Quemasa*
Número *518*

La Nueva Esp. 7-4-

X

T. 147394

C. 1195288

R 375832

Flores Quicenne.

Michael de capella artium & medicine
magister: lectori. S. P. D.

Et si studiose lector multi ex nostris doctoribus in diuersis sciētiarū generib⁹ via afforistica libros scripsere: pre ceteris tñ peonia ars hoc pgressu indiget licz nō intellectu vt q̃ plurime scientie phisice difficilis sit: quo tamen ad multa que medico scitu digna sunt: & in memoria semp habere nō facilem arbitramur: nō omnia tamē sed que indiuiduis solum proxima sunt: ad omniū em̃ comprehensionem humana vita non attingit vt voluit arasy zacharie filius cum agebat huius doctrine quātitas vite hominis mensuram multum excudit. Non immerito igitur diuus ille ypocrates medicorum precipuus aliqz huius artis ex scriptoribus afforisticos libros scripsere: nō veluti omēs artis bases cōprehendentes: sed que ceteris utilitate digniores ac memorie magis commendari merentur. nam hoc modo afforistico accumulata ad sentētiās p̃necessarias utilioresqz capeffendas adiscenti clarum iter prebēt. Hinc est q̃ paucis dieb⁹ iam lapsis ad manus nostras opus quoddam floridum quidē nā redolētia magis notatuqz digniora ex libro canonum colligens quem aboali abnisceni de medicina edidit: peruenit non minus utile ni fallor q̃ predictorū auctorū scripta quod mēdosum pluribus in locis animaduertens emendare curauī: emēdatum (vt non modo mee memorie: verum etiam et multorum consulerem) biblio pole imprimendum dedi.

Tabula presentis operis.

Hoc opus in quinque canones diuiditur.

Primus canon notatu digniora de rebus vniuersalibus scientie medicine continet. folio. i.

Secundus canon de medicinis simplicibus xxxvii.

Tertius canon de egritudinibus particularibus que fiunt in membris hominis a capite vsque ad pedes manifestis et occultis. xliij.

Quartus canon de egritudinibus particularibus que cum accidunt non sunt vni et eidem membro proprie et de decoratione. cxv.

Quintus canon de componendis medicinis et ipse est antidotarium. clxv.

Libri primi sunt quattuor fen.

Fen prima que de diffinitione medicine et subiectis eius et rebus naturalibus utiliora sunt continet. folio. i.

Fen secunda que de diuisione egritudinum et causarum et accidentium vniuersalium. ix.

Fen tertia que de conseruatione sanitatis. xx.

Fen quarta que de diuisione modorum medicationum secundum egritudines vniuersales. xxx.

Libri tertij sunt fen. xxiij.

Prima fen que de vniuersis egritudinibus capitis scitu digniora sunt continet. folio. xliij.

Fen secunda que de egritudinibus neruorum. li.

Fen tertia que de omnibus dispositionibus oculorum. liiij.

Fen quarta que de dispositionibus auris. lvij.

Fen quinta que de dispositionibus Nasi. lvij.

Fen. vi. que de dispositionibus oris et lingue. lix.

Fen. vii. que de dispositionibus dentium. lx.

Fen. viij. que de dispositionibus gingivarum. lx.

Fen. ix. que de dispositionibus gutturis. lx.

Fen. x. que de dispositionibus pulmonis et pectoris. lxij.

Fen. xi. que de dispositionibus cordis. lxvi.

Fen. xij. que de mamillis et earum dispositionibus. lxviij.

Fen. xiiij. que de meris et stomacho et dispositionibus eorum. lxviij.

Tabula presentis operis.

Ifen xiiii. que de epate ⁊ dispositionib⁹ ei⁹.	lxxiiij.
Ifen xv. q̄ de anathōia fellis ⁊ splēis ⁊ ictiritia	lxxix.
Ifen xvi. q̄ de dispōnibus vētris ⁊ intestinoy.	lxxxi.
Ifen xvij. que de egritudinibus ani.	xcij.
Ifen xviii. que de dispositionibus renū.	xcij.
Ifen xix. q̄ de dispōnib⁹ vesice ⁊ virge.	xcviij.
Ifen xx. q̄ de dispōnib⁹ mēbroz gnatiōis in viris.	c.
Ifen xxi. q̄ de mēbris gnationis in mulierib⁹.	ciiij.
Ifen. xxij. q̄ de egritudinibus apparentibus in extre- mitatibus membrorum.	cxj.

¶ Libri quarti sunt fen. viij.

Ifen prima que de febribus magis vtilia sunt conti- net.	cxv.
Ifen secūda que de pronosticatione	cxviiij.
Ifen tertia que de apostematib⁹ et bothoz.	cxliij.
Ifen. iiij. que de solutione continuitatis fractura ⁊ al- gebra	cl.
Ifen quinta que de restauratione.	cliiij.
Ifen sexta que de venenis.	clvi.
Ifen septima que de decoratione.	clxi.

¶ Ifinis tabule.

Incipit opus perutile

quod flores Auicenne nuncupatur

In primis deo

gratias agamus sicut sui ordinis celsitudo et beneficii ipsius multitudo meretur. Cuius misericordie super omnes eius prophetas existunt.

¶ Non est autem bonum ut huius libri plurimum non sit apud unum

quemque et in eius memoriam qui huius doctrine nomine vocari et per eam lucrari desiderat.

¶ Quinque namque quod medico necessarium est comprehendit: quod vero super ipsum additum est incomprehensibile est.

¶ Dico quod medicina est scientia qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte qua sanatur et ab ea remouetur: ut habita sanitas conseruetur et amissa recuperetur.

¶ Theorica est scientia ad scienda principia: ut quod genera febrium sunt tria: et quod complexionum sunt nouem.

¶ Practica est scientia ad scienda operandi qualitatem: ut scilicet quod in apostematibus calidis in principio competunt percussiva.

¶ Cumque dictarum partium qualitatem sciueris iam scientiam scientialem et scientiam operatiuam adeptus eris etiam nunquam operatus fueris.

¶ Sanitas est habitus aut dispositio ex qua operationes subiecti ipsius sane proueniunt.

¶ Cuiusque rei scientia non acquiritur nec completur cum causas habuerit nisi per sui causas sciatur: debemus in medicina scire sanitatis et egritudinis causas. Et infra, et accidentia et concomitantia essentialia.

Complexio vō est fm alterationez: et forma fm compositionem.

Post cōplexiones eueniūt vtutes ⁊ cōpositiōes.

Scientiarum nāqz particularium principia credita recipiūtur: et in alijs sciētijis que sunt ante eas ratiocinatur donec scientiarū oīm principia ad philosophiā primā que metaphisica nūcupat: eleuent.

De elementis.

Elementa sunt corpora ⁊ sunt partes prime corporis humani ⁊ aliorū que in corpora diuersarū formarum minime diuidi possunt: ex quoz cōmixtiōe species diuerse generatorum fiunt.

Humidum licz cito formas figurales amittat: cito tamē eas recipit. Siccum vō lz duriter eas suscipiat: duriter tamen eas retinet.

In corpore motor non est nisi anima.

De complexionibus absolute.

Complexio est qualitas que ex actione adinuicē ⁊ passione contrariarū qualitatuz in elementis inuentarum prouenit: quorum partes ad tantam paruitatem redacte sunt: vt cuiusqz earum plurimū cōtangat plurimum alterius.

Medicus phisico credere debet q̄ equale scz ad pondus impossibile est aliquo mō inuenire: et q̄to magis vt sit hominis cōplexio aut mēbri humani.

Accidit autem vt hec equalitas sit iusticialis cuz homo eam habuerit vere equali: scilicet ponderali valde sit propinquus.

Nonit diuisionem octo modoz equalitatis ad iusticiam valde longam: ⁊ tu vide.

Vite etem principium sunt cor ⁊ spiritus. Et infra. Et vita quidem existit per caliditatē ⁊ augmētum per humiditatem: ⁊ etiam caliditas in humiditate existit ⁊ ab ea nutritur.

Corpus nāqz indicū fm complexionē sclauī calefiet aut infirmabit aut morietur ⁊ econuerso.

TOmne enim indiuiduum debet habere comple-
xionem sibi propriā solūmodo in qua aliud ei asso-
ciari est impossibile.

Si fuerit locus habitabilis sub equatione diei
oportebit ibi habitantes equalitati certe ppinquo-
res existere q̄ alicuius regionum. Et infra. Dispo-
sitiones ibi morantium sunt dispositiones nobiles.
Post istos qui in quarto morantur climate magis
sunt temperati.

In glo. Clima est spacium terre bene habitabi-
lis distinctum penes diuersitatē longitudinis diei
ex additione hore. nota.

Jam nobis affirmatum est q̄ opiuio que accipit
q̄ excessus ab equalitate est causa propinquitatis so-
lis est falsa.

Cutis inter cetera membra certe equalitati scz
ponderali propinquior existit.

Quod autē in cute magis existit temperatus est
cutis manus: ⁊ quod in cute manus tēperatius est:
est cutis vole: et temperatius eius est quod est sup
digitos: ⁊ temperatius eius est quod est sup indicē
⁊ quod est tēperatius eius est quod est in pulpa ex-
tremitatis ei⁹: ⁊ ppter illd ē melioris sensibilitatē.

Et quod in cute vole etiā magis existit tempera-
tum est quod in digitoruz extremitatibus inuenit⁹:
quapropter extremitates digitoruz alioz q̄si iudices
existūt qualitatum natura tactualium.

Res enim que vnius sunt originis: id est gene-
ris et in naturis opponuntur vne ab alijs patiūtur:
sed ab eo quod ei in qualitate communicat res non
patitur.

Debet em̄ declinatio iudicis equalis existere ad
ad vnāquāqz extremitatū: ideo vt egressum ab eq̄-
litate percipiat ⁊ a medietate.

Monit quedam de medicina temperata ⁊ distē-
peratis medicinis: ⁊ tu vide.

¶ Quāq; etiā vna medicina existit calida cōparatiōe corporis petri magis q̄ cōparatiōe corporis pauli: ideoq; precipit̄ eis que medicant̄: vt cū cōplexionē mutare voluerint ⁊ vnā adhibuerint medicinā que non contulerit ab ea discedāt. glosa. ⁊ aliam similis qualitatis: diuersam tamen in forma appropinquant.

¶ Caliditas maior q̄ debet reddit corp⁹ siccus q̄ op⁹: ⁊ frigiditas humidius humiditate extranea.

¶ Siccitas maior quā debz reddit corpus frigid⁹ q̄ oportet. Et sic hūiditas vehemēs siccus q̄ siccitas: ⁊ parua tandē reddit corp⁹ frigid⁹ q̄ oportet.

¶ Tu tñ ex hoc intellige q̄ equalitas ⁊ sanitas magis pertinet caliditati q̄ frigiditati.

¶ Medicus autē phisico credere debet s̄m semitā positionis quod nō est ei manifestum per se.

¶ De complexionibus membrorum.

¶ Dico q̄ deus donauit animali et cuiq; mēbro ex complexione quod magis mereē: ⁊ quod ei⁹ actionibus ⁊ dispositionibus s̄m possibilitatē meli⁹ existit. hoc autē certificare est phisici ⁊ nō medici.

¶ Donauit autē homini complexionē temperatiōrē q̄ in hoc mundo esse est possibile cū suarū virtutū cōuenientia quibus agit ⁊ patitur.

¶ Spar est sicut sanguis congelatus.

¶ Nonit longum p̄cessum de situ membrorum in cōplexionibus suis diuersis in caliditate humiditate frigiditate ⁊ siccitate: ⁊ tu vide.

¶ Qd̄ in corpe est calidius est spūs ⁊ cor a quo procedit: humidius vō quod est in corpore est flegma.

¶ Frigidius qd̄ in corpore existit est flegma.

¶ Flegma naturale est sanguis qui aliqua conuersus est conuersione.

¶ Omnis em̄ mēbri complexio naturalis filis existit ei quo nutrit̄: ⁊ s̄m sua accidentalē cōplexionēz similatur ei qd̄ in ipso superfluit.

¶ Flegmatis em̄ humectatio est s̄m modum made

faciendi: ⁊ sanguis humectatio s̄m modū augmen-
tum faciendi in substantia.

¶ Res autē ficcior que est in corpore sunt pili: sunt
em̄ ex vapore fumoso qui eueatur.

¶ Os multa nutrit a alia: pili v̄o nullum autvalde
rarū ⁊ extraneū: sicut quidā dicunt vespertilionēs
qui eos digerūt ⁊ in eis delectantur.

¶ De complexionibus etatum.

¶ Etates omnes sunt quattuor: scz etas adolescēdi
consistendi minuendi insensibiliter ⁊ minuēdi cum
manifesta virtutis debilitate.

¶ In glo. Etas est dispositio accidētalīs cōplexio-
ni p̄ncipalr attributa mēsurata periodo temporalī.

¶ Desiderium nāqz nō est ex calore sed ex frigidi-
tate: ideoqz canin⁹ appetitus ex frigiditate sepius
contingit.

¶ Quomodo in re augmentū prestare potest quod
radicem non valet custodire.

¶ Ponit magnum processum de caliditate pueri ⁊
iuuenis: ⁊ tu vide.

¶ Humiditas nāqz augmenti est materia: ⁊ mate-
ria non per se patitur nec creat: imo apud opatio-
nem virtutis in eam agentis.

¶ Virtus autē agens in corpore est anima aut natu-
ra precepto dei: neqz agit nisi cum instrumento: et
illud est calor innatus.

¶ Pueroz em̄ istūmbre melior est que esse potest
in pluribus horis: ⁊ in summa ponit quod nō adue-
nit eis nocumentū digestionis nisi ex sup̄flua quā-
titate ciboz ⁊ qualitate ordine ⁊c.

¶ Ponit q̄ ipse est interpretēs galieni.

¶ Omnes enī virtutes corporee sunt finite: sicut
ratiocinātū est in sciētia naturali eius: igit̄ opatio
non semper existit in materijs.

¶ Ponit q̄ etiā si virtus esset infinita adhuc seq̄-
retur mors naturalis que est naturalis termin⁹ vi-

Prima fen primi canonis.

te. sunt vō ⁊ alij termini abbreviati: totum tamē diuino procedit precepto.

¶ Iuuentus aut̃ habet cōplexionē magis equalē complexione pueri.

De humoribus.

¶ Humor est corpus humidum liquidum in quod in primis nutriendum conuertitur.

¶ Ponit modū ⁊ essentiā humiditātū secundarū: et tu vide.

¶ Ponit longū tractatum de materia humorum: et tu vide.

¶ Sanguis naturalis est cuius color est rube⁹ maslo carens odore ⁊ dulcis in sapore.

¶ Flegma naturale est qđ est aptū vt in aliquo tpe fiat sanguis: qm̃ est sanguis non plene coctus.

¶ Omnis vō falsuginis causa est quod ē vt aquose humiditati paucis saporis aut puante eo terre par-tes aduste complexionū siccarū aut saporis amari equali temperamento misceantur. Si enim multe fuerint amarus sapor prouenit: ex hac quidem fiūt sales ⁊ aque false.

¶ Colera naturalis est spuma sanguinis: cui⁹ color est rubeus clarus ⁊ est leuis acuta: ⁊ quanto magis acuta fuerit erit eius rubedo maior.

¶ Sepe accidit colica causa opilationis q̃ fit in foramine quod a felle descēdit ad intestina.

¶ Colera prassina ex vitellina generat̃: et zinarīa .i. eruginosa fit ex prassina p̃ vltioriē adustionem.

¶ Calor nāq; in humido corpore in primis nigredinem efficit: ⁊ eius contrariū albedinem. Et frigiditas in humido albedinem operatur et nigredinem in eius contrariū.

¶ Hec tamen duo indicia que in prassina ⁊ zinarīa indicaui estimatiua sunt indicia.

¶ Colera nigra naturalis est boni sanguinis fer⁹ ⁊ turbulencia ⁊ superfluitas: cuius sapor inter dulce

dinem ⁊ ponticitatem existit.

¶ Omnes humores dicuntur superfluitates in cōparatione ad sanguinem.

¶ Unde fit deo oibus meliori factoribus laus.

¶ Et neq3 habent ypostasim nisi sanguis.

¶ De qualitate humorum.

¶ Nutriens masticatione aliquam habet digestionem: superficies enim oris supficie stomachi contigua existit.

¶ Et in hoc quidez auxiliatur saliuā acquisita per digestionem in qua cadit calor innatus: ideoq3 triticum masticatum in muratione furunculorum ⁊ exiturarum operatur: quod non operatur triticum cum aqua tritum: nec illud quod cū aqua coquitur. Et infra. quia nec primus sapor nec prim⁹ odor in eo inuenitur.

¶ Etq3 nutriens in primis digeritur fit sua essentia in multis animalium auxilio eius quod bibitur plerunq3 chylus.

¶ Et est suba liquida ptisane in spissitudine filis.

¶ Et non facit ipsuz penetrare in illas coangustiones sc3 epatis: nisi melior cōmixtio aque bibite supra illud quo indiget corpus.

¶ Sanguis ab orificijs venarum resudādo labitur in membra ex parte diuina.

¶ Efficiens vō co. ru. causa est igneus calor superfluus et proprie in epate: et eius causa materialis est quod de nutrientibus est subtile: calidum: dulce vinctuosum: ⁊ acutum.

¶ Caliditas eglis sanguinē generat: ⁊ superflues co. gignit rubea multūq3 supflua melācoliam.

¶ Complexioni em accidit multotiens vt sibi contrarium generet per accidens.

¶ Ponit tertiā digestionē i venis ⁊ qrtā i mēbris.

¶ Dotus ⁊ res calide sanguinē mouet ⁊ cholera. quies vō flegma forte reddit.

Prima fen primi canonis

¶ Ipsemet estimationes mouent humores: sanguinem enim mouet res intueri rubeas.

¶ Quapropter prohibemus illū ex cuius narib⁹ sanguis fuit res splendore habētes rubenū aspicere.

¶ Loqui vō contra pteruos ⁊ deuiātes debent sapientiarū opifices ⁊ non medici.

De membris.

¶ Membra sunt corpora que ex prima humorū generantur cōmixtione quēadmodum humores ex cibis ⁊ cibi ex elementis.

¶ Membra simplicia sunt quorū quācūq; partem sumpseris erit toti cōicans in nomine ⁊ diffinitione: sicut caro: os: ⁊ hūmōi. sed composita sunt quorū quācūq; partē sumpseris nō erit toti cōicās nomine ⁊ diffinitione: vt manus: pulmo: ⁊ facies.

¶ Pulmo e par ⁊ splē ⁊ renes ex sua substātia nullo modo sentiūt: nisi qđ de pāniculis supra ea est.

¶ In vnoquoq; vero membro est virtus naturalis qua ei res nutrimentū cōpletur: ⁊ hoc est nutrimentū attrahere retinere ⁊ assimilare ⁊ vnire ⁊ superfluitates expellere.

¶ Nonit valde pulchrū pcessum de mēbris tribuentib⁹ ⁊ suscipiētib⁹ pncipalib⁹ ⁊ ortis: ⁊ tu vide.

¶ Et phisici quidē sermo cum subtilr certificatur est veracior: sed medicorū in primis cum attenditur est magis manifestus.

¶ Dedico tñ in hoc nō attinet: vt in sequendo demonstratiua procedat argumentatione.

¶ Si inter os ⁊ e par via clauderetur: et os aptum nutrimentū haberet eius actio destrueretur.

¶ Virtus illa ossi naturalis facta est duz eius permanferit complexio.

¶ Complexio masculina ⁊ feminina speciebus sunt accidentia inseparabilia: ⁊ neq; sunt ex rebus inanimatitatis essentiam indigerentibus.

¶ Membra que sunt preter adipem et carnem ex

duobus generantur spermatibus: masculorum scilz et mulierum.

¶ Nonit comparationē duoz spermatū ad comparationē coaguli ⁊ lactis in cōficiendo caseum.

¶ Membra aut que ex spermate sunt creata cū solutionem cōtinuitatis patiuntur: certa cōtinuitate non restauratur: nisi pauca ex eis ⁊ in paucis habitudinibus ⁊ in etate pueritie: sicut ossa ⁊c. illa vō q̄ ex sanguine sic.

¶ Omnium pāniculoy qui sunt in pectore: sicut diafragmatis venarū ⁊ arteriarum ⁊ pulmonis origo est ex panniculo interiori qui costas regit et membrorū et venarum q̄ sunt in ventre panniculi oriuntur ex syphac qd̄ interi⁹ vētris cooperit musculos.

¶ Nullus quidē motus fit nisi p̄ villos. volūtarius vō fit cā villoy q̄ sunt in musculis.

¶ Attractioni deseruiunt villi qui in longitudine protenduntur: expulsiōni que in latitudine: ⁊ retētiōni que ex transuerso vadunt.

¶ Potest nāqz digerentis opatio ad id qd̄ digestū est in potentia sine occurso peruenire. sentiens vō id quod sentitur non potest sentire nisi obuiando ei scilicet sensu tactus.

¶ Membra aut fortia superfluitates suas ad debilia sibi vicina expellūt: sicut cor ad asellas: cerebrū post auriculas ⁊ epar ad inguina.

¶ De ossibus ⁊ iuncturis.

¶ Omnia ossa corpis sustentaculū sunt ⁊ erectio.

¶ Concauitas vō ossium minor est cum firmitudo magis est necessaria: et est maior cum plus necessaria est leuitas.

¶ De anathomia craney.

¶ Figura nāqz rotūda est maioris dimensionis ea q̄ recte linee cōprehendunt figure.

¶ Figura rotunda ppter impressiones nō patitur: quēadmodū angulos habentes patiuntur.

Prima fen primi canonis.

¶ Dixit q galienus est summus medicorum.

¶ De anathomia mandibularum
et narium.

¶ Licet em plurimum aeris qui attrahitur ad pulmonē: magna tamē ei pars ad cerebrū etiā tēdit.

¶ De anathomia dentium.

¶ Dentes quidez sunt. xxxij. et quidē tñ postremos quattuor non habent: et sunt. xxviij.

¶ Et cōsistētia quidē est circa. xxx. annos.

¶ Nullum preterea ossium vllō modo sentit preter dentes: et hoc etiam s̄m galienum.

¶ De iuuamento dorsi.

¶ Deus cuius nomē sit benedictum misericorditer egit faciēs partē cerebri que est nucha ad inferiora corporis incedere: sicut cannales a fonte.

¶ De iuuamento colli.

¶ Collum fuit creatū ppter tracheam arteriam.

¶ Quod em deferēt de fronte leuius eē oportet cū placuerit: vt motus sint s̄m sapiētie ordinem.

¶ Spondiles colli septē sunt numero.

¶ De anathomia spondilium.

¶ Spōdiles pectoris sunt ille cū quibus coste iunguntur: et sunt vndecim habentes alas et vna que alas non habet.

¶ De anathomia spondiliū alcatin.

¶ Super alcatin. i. in loco vbi sunt spōdiles quīqz habentes alas: et sustinent et deferunt os femoris: et sunt a quibus nerui pedis oriuntur.

¶ De anathomia alhauin.

¶ Ossa alhauini. i. loci qui est post illos spondiles sunt tria que magis ingeniose sunt coniūct a q̄ oēs spondiles.

¶ De anathomia alohosos.

¶ Alohosos. i. locus postremus proueniēs vsqz ad finem dorsi cōpositus est ex tribus spondilibus cartilaginosis que non habent additamenta.

De anathomia costarum.

Coste sunt tutamentum eius quod instrumentis attractionis aeris et ex superioribus instrumentorum nutrimenti circundant.

Septem coste superiores create fuerunt continentes: ille vero que existunt in parte instrumentorum nutrimenti create fuerunt: sicut posterius minute, et infra dicit: et sunt quinque et sunt coste false.

De anathomia thoracis.

Thorax ex septem ossibus est compositus. et infra. secundum numerum costarum que in eis iunguntur.

De anathomia furcule.

Furcula est os positum super unamquamque duarum partium eius quod in thorace est supremum.

De anathomia digitorum.

Pugnum est arma dolorem faciens.

Pollex omnium digitorum iusticia existit

De anathomia unguium.

Et unguis creata fuit ex ossibus leuibus: ut sub eis flecteret que ipsam percutiunt ne scinderetur.

Et ungues create sunt semper crescentes: propterea quod sunt apte ut fricentur et radantur.

De anathomia ossis coxe.

Os coxe maius est quod in corpore existit: quia ipsum est deferens illud quod est supra ipsum: et mutans illud quod est sub ipso.

De anathomia ossis pedis.

Pes creatus fuit ut sit instrumentum fugiendi.

Pedis vero ossa sunt .xxvi.

Ossa cum computata fuerint erunt ducenta et quadraginta octo preter fisamiam et preter os quod laude littere grece assimilatur.

De anathomia nervorum musculorum chordarum et ligamentorum.

Motus voluntarius membri non completur nisi virtute a cerebro eis mediantibus nervis adveniēte.

¶ Misericorditer egit deus: quia ex ossib⁹ rē ner-
uo similē extraxerit que cōnexio ⁊ ligamentum vo-
catur ⁊ ipsam neruo adiunxit ⁊ ex eis recte faciēdo
quasi rem vnā effecit.

¶ Membrum ex neruo et ligamēto ⁊ eorum villis
et carne implente et panniculo cooperiente compo-
situm musculus est.

¶ Cum musculus colligitur: trahitur corda ad mē-
brum attrahendum: ⁊ cum dilatatur laxatur corda ⁊
elongatur membrum.

¶ De anathomia musculorū oculi.

¶ Musculi oculū mouentes sunt sex.

¶ De anathomia musculorū palpebre.

¶ Voluntas em̄ dei fuit vt instrumēta quāto plus
possibile fuerit sint pauciora cum non puenerit im-
pedimentū: qm̄ in multiplicatione eorum prouenit
ex nocumentis illud quod est scitum.

¶ Factoris volūtas est vt operationes suis appropi-
ment principijs et causas ad suos eleuet fines tem-
peratiori via ⁊ rectiori semita.

¶ De anathomia musculorū mandibularum.

¶ Cerebrum est corpus in vltimo molle.

¶ Et due chorde nascentes ex istis duob⁹ musculis
procedunt ex medio eorum ⁊ nō ex eorum extremi-
tatibus propter firmitudinem.

¶ De anathomia musculorū capitis.

¶ Unde deus melior oībus factoribus fit bñdictus.

¶ De anathomia musculorum pedis.

¶ Dēs igit^r corpis musculi sunt quingenti ⁊. xxi.

¶ De sermone vniuersali neruorum.

¶ Neruorum quidem principium est cerebrum.

¶ Ex neruis quidē qui a cerebro egrediuntur non
iuuātur membra in sentiēdo ⁊ mouēdo: nisi capitis
⁊ faciei mēbra ⁊ viscerū interiorū. Alia vō mēbra
hec iuuamēta nō habent nisi ex neruis nuche.

¶ plurimi nāq³ neruorum qui sensum tribuūt ab

anteriori oriuntur cerebri parte que est in essentia mollior: et plurimi eorum qui motum prebent a postremo que est in essentia magis spissa.

De anathomia neruorum a cerebro egredientium.

A cerebro. vii. neruorum paria oriuntur.

Unaqueque duarum pupillarum cum alter clauditur oculus in videndo fit fortior et clarior: et propter hoc foraminis vue dilatatio augmentatur cum alter clauditur oculus.

De anathomia neruorum nuche colli.

Nervi ex nucha nascentes qui per colli vadunt spodiales octo sunt paria.

De forma arteriarum.

Arteriarum autem origo est a sinistro ventriculo cordis: quoniam dexter epati est propinquior occupatus in attrahendo nutrimentum et exercendo ipsum.

De anathomia arterie venalis.

Transitus nutrimenti venalis est ad cor: et a corde vadit ad pulmonem.

De anathomia adhorti descendens.

Nonit quod in non natis. i. embryonibus aliquavena manifeste apparet et in completis non.

In membris autem manifestis arteria sub vena non pulsatili submergitur ut sit magis cooperta et tecta: et sit vena non pulsatilis sicut clypeus ei.

De modo venarum non pulsatilium.

Omniū autem venarum quietarum origo est ab epate.

De anathomia vene porte.

Una pars vene ex sex ramis ad partes stomachi latam tendit ad ipsius superficiem manifestam nutriendum occultum namque stomachi. primum nutrimentum quod est in ipso tangit et ex eo per tactum nutrit.

De virtutibus secundum sermonem vniuersalem.

Virtutum et operationum adinuicem alie ex alijs cognoscuntur. Omnis enim virtus operationis existit initium: neque aliqua operatio puenit nisi ex virtute.

¶ Medici inueniunt tractatus suos extractos ex propositionibus sufficiētibus et nō necessarijs in quibus nō assequuntur: nisi id quod ex rebus apparet.

¶ Virtus nutritiua est illa que nutriens in nutriti conuertit similitudinem: ideo ut per ipsum restaurationem recuperet quod deperditum est vel dissolutum fuit.

¶ Virtus crescitua ē illa que in totius corporis dyametris addit secundum proportionalitatē naturalem: quatenus ipsum ad augmenti finem producat per illud quod ipsum ex nutriente ingreditur.

¶ Crescitua non erit nisi cum illud quod ingreditur plus fuerit eo quod dissoluitur.

¶ Post etatem consistentie nullo modo est crescitua et si sit ibi impinguatio: quemadmodum ante consistentiam non est ibi ariditas: et si sit ibi macredo: sed illud longius existat: et a necessario magis exiens.

¶ In vnoquoque enim membro existit virtus secundum eius complexionem que nutrimentum in eius conuertit similitudinem diuersa a virtute que nutrimentum in similitudinem alterius permutat.

¶ De virtutibus ministrantibus.

¶ Expulsiua expellit quod non est conueniens aut quod excedit mensuram: aut ad propria receptacula: aut a nobili ad ignobile: aut a duro ad laxum.

¶ Caliditas seruitium omnibus quattuor virtutibus pro certo est commune.

¶ Frigiditati essentialiter inest ut omnibus sit virtutibus contraria: quoniam omnium virtutum operationes per motum existunt.

¶ Frigiditas est paralyticum faciens et mollificans et ab omnibus prohibens operationibus.

¶ Et frigus non intrat in seruitium harum virtutum nisi per accidens.

¶ Nonit quod attractio fit a propria virtute attractiua: ut cum magnes attrahit ferrum aut auacu aut a calore.

¶ Quod em̄ ex rebus durum existit puerorum cōplexioni non est homogeneū. virtutes igit̄ digestiue eorum in eo non operantur: nec ipsum recipiunt retentiue: sed cito ipsum expellunt expulsiue. Iuuenū v̄o complexionibus congruum ⁊ ad eos nutriendos conueniens.

¶ De virtutibus aīalibus. i. vitalibus.

¶ Quēadmodum ex humorum spissitudine fm̄ aliquam complexionem substantia generatur spissa q̄ est membrum ita ex humorū vaporibus ⁊ eorū subtilitate fm̄ aliquam complexionem substantia generatur subtilis que est spiritus.

¶ Licet virtutes animales alicuius membri destruantur: vnum tamē membrum adhuc existit: nisi hec virtus scz vitalis in eo fuerit destructa.

¶ Membri cui accidit mors est nō habēs sensum.

¶ Philosophici autē cum animā dicunt animā terrenā dicere volūt perfectionē corporis naturalis instrumentalis: ⁊ volūt dicere principiū oīs vtutis ex qua met ipsi motus pueniūt ⁊ operationes diuerse.

De virtutibus animalibus comprehendētibz.

¶ Sensus cōmunis est illa virtus que omnia sensu percepta recipit: et propter eorum formas patitur que in ipsa copulantur.

¶ Sātātia virtus est illa que eas custodit postq̄ cōiunguntur: ⁊ retinet eas post sensus absentiam: et recipiēs alia est a custodiēte: ⁊ eius sedes ⁊ opationis principium est anterior cerebri ventriculus.

¶ Pōnit aliam virtutez que imaginatiua vocatur cū imperauit ei virtus estimatiua animalis: et ipsa met ad suam peruenerit operationem.

¶ Et si virtus rōnalis ei impauerit ⁊ reduxerit eā ad id quod sibi pdest vocatur cogitatiua.

¶ Pōnit et ista est illa que se exercet in eis que in imaginatione recondita sunt exercitio componēdi

Prima fen primi canonis

et diuidendi ⁊ percipit formas: quēadmodū ad eas perueniunt a sensu ⁊ alias formas ab eis diuersas: sicut hominē qui in monte volat smaragdino ⁊ eius sedes est in medio cerebri.

¶ Nonit q̄ hec virtus est instrumentū virtutis in animali occulta comprehēsiua: ⁊ est estimatiua qua aīal iudicat q̄ lupus est inimicus ⁊ fili⁹ est dilect⁹.

¶ Et hoc iudiciū fm modū existit nō rationale. Amicitia em̄ ⁊ inimicitia nō sunt sensu p̄cepte: nec de eis iudicat nisi virtus alia. Et lz nō cōprehensio fit rōnalis: est tñ aliqua cōprehensio rōnalis: et hō plerūq; vtitur ea: sicut animal non rationale.

¶ Nonit q̄ hec scz estimatiua differt a cogitatiua vel imaginatiua: qm̄ illius opationes nullū seqtur iudiciū: sed istius opationes non solū iudiciū: sed ⁊ iudicia. Illius enim operationes sunt in sensu ⁊ p̄ceptis compositionem facere in sensu perceptis iudicare intentiones extra sensum.

¶ Quēadmodū in animali sensus scz cōis est iudicans de formis sensu perceptis: similiter estimatiua est iudicās de intētionibus illarū formarū que ad estimationē perueniūt ⁊ non ad sensum.

¶ De nominibus non disputemus: sed intentiones ⁊ differentias intelligere debemus.

¶ Et medico quidam non est curandum: vt hāc virtutem sciat.

¶ Medicus em̄ nō curat nisi de virtutibus ex q̄b⁹ cum in suis impedimētis acciderit lesio: proueniet egritudo.

¶ Virtus autē conseruatiua ⁊ memorialis est thesaurus eius quod puenit ad estimatiuā intētionib⁹ in perceptis sensu extra formas eorum sensu perceptas: sicut fantasia est thesaur⁹ eius quod peruenit ad sensum ex formis sensu perceptis: ⁊ eius loc⁹ est posterior cerebri ventriculus.

¶ Virtus vō comprehēsiua que est vna de vtutib⁹

anime cōprehensiuus est humana rationalis.

Conit q̄ medici hanc virtutez nō considerauerūt ppter causam dictam: eorum em̄ consideratio non est nisi in operibus trium virtutum: scilicet sensus cōmunis vel fantastice imaginatiue vel cogitatiue ⁊ conseruatiue vel memoratiue et immediate habentium p̄prium organum ⁊ instrumentum.

De virtutibus aīalibus motiuis.

In vnoquoqz igitur musculo est alia natura sczvirtutis motiue: et est sequens iudicium estimatiue a qua prouenit cōmunis sensus.

De operationibus.

Cum desiderium non recte procedit duriter puenit operatio transglutiendi illud quod nō desiderat. Et caliditatis quidē qualitas ⁊ necessitas vacui non attrahunt in p̄mis nisi illud quod est subtile ⁊ postea quod est spissum.

Fen secūda de doctrina cause egri-
tutinis ⁊ accidentis.

Ausa in libris medicorum est id quod primo est ⁊ ex quo puenit inuētiō ali-
cuius dispositiōis in corpore humano aut eius fixiōis.

Egritudo est dispositiō nō naturalis in corpore humano ex qua in operatione essentialiter puenit nocumen-

tum prouentu primo: ⁊ est vt cōplexiō non naturalis aut compositiō nō naturalis aut natura cōmunis.

Accidens est res que hanc sequitur dispositionem que est non naturalis: siue sit naturali contraria: sicut dolor in colica: siue non sit cōtraria: sicut rubedo multa maxille in peripleumonia.

Colica aliquādo fit alterius causa: vt syncopis aut paralyfis aut epilēpsie.

De diuisionib⁹ dispositionū corpis humani.

Secūda fen primi canonis.

Sanitas est dispositio per quam corpus hominis in sua complexione et compositione tale existit: vt ex eo operationes sue oēs pueuiant incolumes.

Egritudo est dispositio in corpe hominis huic contraria.

Nonit q̄ corpora senū cōualeſcentiū ⁊ puerorū nō sunt sana in vltimo: nec egra in vltimo.

Membra autem officialia sunt operationum instrumenta.

De egritudinibus compositionis.

Ad vltimū quidē egritudinū tria sunt genera.

Compositionis egritudines quattuor comprehenduntur generibus: scilicet egritudines creature quantitatis: numeri: ⁊ situs.

Accidit cuidam homini qui vocabatur nichomachus q̄ omnia eius membra adeo creuerunt q̄ se mouere non poterat. In glo. Quem asclepides medicauit et sanauit eum.

De egritudinib⁹ solutiōis cōtinuitatis.

Nonit q̄ solutio cōtinuitatis in cute vocat̄ exco-
riatio vel scarificatio: ⁊ si est in carne p̄pinqua ei: in qua nōdum factum est pus vocatur plaga: sed cū pus fit: ibi vocatur vlcus.

Non omne membrū in partes separationem tolerat. **E**o enim nō tolerat quia prius accidit mors.

Et solutio quidem cōtinuitatis ⁊ vlceratio ⁊ his similia cum in membro fuerint bone complexionis cito sanantur: ⁊ cum in membro fuerint male complexionis longo resistunt tempore.

De egritudinibus compositis.

Nonit egritudines compositas non quasi libet cōiūctas egritudines intelligim⁹: sed egritudines ex q̄b⁹ oībus cum cōiungentur puenit in eis res que est vna egritudo: ⁊ hec quidem est sicut apostema.

In apostemate quidem omnium egritudinum gene

ra reperiuntur.

Nullus nāq; accidit apostema nisi ex cōpositionis malicia cum materia.

Nullum enim fit apostema nisi proculdubio contumuitas solvatur.

Ponit q; mulieribus accidit cum pariunt vt naturaliter euacuentur humores boni.

Materie vō vnde fiunt apostemata sunt. vi. s. hu. quattuor et aquositas et ventus.

Declinat enim apostematum esse maxime calidorum aut ad resolutionem: aut ad puris collectionem: aut ad conuertendum in duritiem.

Aq̄sa aut apostemata sūt sicut ydropisis et rames aquosa. Et v̄tosa apostemata vt cacefia et inflatio.

Amplius botoz sunt s̄m numerum apostematum.

De rebus q; cū egritudinib; numerantur et sunt egritudines.

Ponit q; res que in decoratiōe ingrediunt̄ extra egritudines existunt: et tamē cū eis numerant̄: quarum alie consistunt in pilis: alie in colore: alie in odore: et alie in figura post colorem sicut macies.

De horis egritudinum.

Egritudinū plurime q̄ttuor h̄nt horas. s. horā principij et horā augmēti et horā status et declinationis. q; vō extra istas sunt de horis sunt sanitatis.

Hora principij est tempus in quo egritudo apparet et eius similatur dispositiones et neq; apparet in ea augmentum eius.

Hora augmēti est t̄ps in quo egritudinis manifestat̄ cōstrictio. i. grauamē omni hora post horam.

Hora status est hora in qua egritudo i oibus suis partibus s̄m vnā manet dispositionem.

Hora declinationis est tempus in quo eius apparet diminutio: et quanto plus p̄cedit eius minoratio magis est manifesta.

Secunda fen primi canonis

Hec quidē hore qñq; attendunt a principio ad finē ⁊ vocātur hore vniuersales: ⁊ qñq; cōsiderant fm vnūquēq; paroxysmū ⁊ vocantur pticulares.

De cōplendo sermonē dispōnū egritudinū.

Nonit de mente **B**ali. q̄ quedā egritudines sunt manifeste sicut que sensu apparent: quedā sunt occulte s; facile cognoscibiles sicut egritudines stomachi ⁊ pulmonis: quedā difficile cognoscūtur sicut egritudines epaⁱs ⁊ cānaliū pulmonis: qdā nō sunt cōprehense nisi cū estimatione: vt egritudines que vijs accidunt vrine.

Dinne em̄ mēbrū quod alteri associatⁱ et pprie cū vnū eorū alteri vicinū debile fuerit socij sui recipit superfluitates sicut aselle cordis.

Nonit q̄ cū societas membrorū puenit ad maliciā q̄ ex tali egritudine perueniūt patientes ad durabilitatē ⁊ circuitum: vt cū egrotat cerebrū associatur ei stomachus.

Corporū ordines inter sanitatem et egritudinem sunt sex. s. corpus quod est in vltimo sanitatis: ⁊ corpus quod est sanū nō in vltimo: et corpus quod neq; est sanū nec egrum sicut dicūt: ⁊ corpus egrotatiuū quod egritudinē cito recipit: ⁊ corp⁹ egrī qui parua habet egritudines: ⁊ corpus egrī qui multam habet egritudinem.

Sanatiua egritudo est que nō phibet quin medicetur vt debet: nō sanatiua est ecōureso. **E**na egritudo est aliqn̄ alteri⁹ egritudinis medicamētū sicut ex quartana aliqn̄ sanatur epilepsia podagra varices ⁊ articulorum dolores.

Ani venarū aptio omnibus confert melācholicis egritudinibus ⁊ dolori scie renū ⁊ matricis.

Quedā egritudines de vno ad aliū transeūt: sicut lepra scabies variola febris pestilētialis ⁊ apostemata putrida: ⁊ maxime cū domus stricte fuerint obta-

mia congelatio dentiū ex ymaginatione ptifis et albaras. Quedā egritudines in semine hereditatur sicut albaras alba tynia naturalis podagra ptifis et lepra. **¶** Debes autē scire qd membrorū debilitas cōplexionis sequit maliciā et solutionē fabricationis.

¶ Verbum vniuersale de causis.

¶ Cause dispositionū corporū sunt tres. s. primitive antecedentes et coniuncte.

¶ Cause antecedētes sunt cause corporales. s. humores aut cōplexiones aut cōpositionales ex quib⁹ aduenit dispositio nō primo aduētū sed aliq̄ mediāte.

¶ Cause cōiūcte sunt cause corpales ex quib⁹ dispōnes pueniūt aduentu primo. s. absqz medio.

¶ Cause primitive sunt cause nō corporales ex quibus pueniūt dispositiōes aduētū primo et nō primo.

¶ Omnes cause aut sunt sūm essentiam sicut piper cum calefacit. Aut sunt cause sūm accidens sicut aqua frigida.

¶ Monet qd ad actionem tria sunt necessaria. s. fortitudo agentis: pparatio patientis et tempus.

¶ De affectione aeris qui circūdat corpa.

¶ Aer est elementum nostrorū corporum et spiritū et preter hoc quod est elementum nostrorum corporū et spiritū est etiam emanatio nostris adueniens spiritibus et est causa meliorationis eorum: nō tm̄ sicut elementū sed etiam sicut faciens scz temperans.

¶ Et aer qdē dū est tpat⁹ et clar⁹ nec substantia extranea complexionī spiritus cōtraria admiscetur ei est sanitatē efficiens et ipsam conseruans: et cum mutat contrarium operatur.

¶ Aerī accidunt mutatiōes naturales et nō naturales et cursum egrediētes naturalem ei contrarie.

¶ De naturis temporum.

¶ Quattuor nāqz tempora sūm astrologos sunt mutationes solis i vnaquaqz quarta circuli signorū a pūz

Secūda fen primi canonis.

cto incipientes vernali.

¶ Scdm medicos ver in terris tpatis est tempus in quo nō tantū sunt necessarie res calefacientes ppter frigus vt inde sit multū curandū: nec euēratio ppter calozē: et in ipso quidē est principiū frōdēdi arbores.

¶ Inūq̄qz duozū tēporum. s. veris et autūni est magis breue fm medicos q̄ estatis et hyemis.

¶ Et videtur q̄ ver sit tps florū et initij pomozū. Et autūnus tēpus mutationis coloris folioz et principij casus eozū. et quod est ppter istud est hyems et estas.

¶ Et videtur q̄ veris cōplexio sit tpatā nec est sicut quidā estimāt calida et humida.

¶ In estate lumē existit magis splendidū: licet spaciū quod est a nostro loco ad locum solis est longi⁹ cum circa suū existit augem.

¶ Cū tu calefeceris aquā et volueris ipsam coagulare citius congelabitur q̄ frigida.

¶ Corpora nō tm sentiūt ex frigiditate veris: quātū autūni eo q̄ in vere sunt exeuntia a frigiditate ad caliditatez consueta in frigore et in autūno sunt ad hec contraria.

¶ Monit in hoc caplo magnum pcessum quomō ver sit tpatū in qualitatib⁹ suis et autumnus nō.

¶ De iudicis tēpoz et eoz mutationibus.

¶ Omne tempus qd cōplexionē habet sanā pportio nale est ei cōueniēs: sed qui malitiam cōplexionis hz pportionale diuersificatur ab eo.

¶ Ex complexionib⁹ aeris dignior vt cōuertatur ad putrefactionē est calidi et humidi aeris cōplexio.

¶ Plurimum accidunt aeris mutationes in locis diuersorum fituum et in profunditatibus vallium: sz in collibus et in altis paucē proprie existunt.

¶ Annus pterea in quo oia ei⁹ tpa fm vnā eueniunt qualitātē est malus. et infra. vnū nāqz tps multū com mouet egritudinem sibi proportionalem quantomaz

gis totus annus.

Et si ver pluviosus fuerit et estas nō absqz pluvia fuerit istud quod sanius esse potest.

De aere bono.

Cum in aere acciderit putredo cōis discoopt² erit tunc ipsam recipiens quam cōstrictus et occultatus. Aliter vō discooptus melior existit.

Ex dispositionibus quidem temporum sanior est vt existant sū suam naturam: quoniam eorum mutationes afferunt egritudines.

De mutatione qualitatū aeris.

Aer calidus dissolvit ⁊ laxat. et infra. multum efficit sudorem et minuit vrinā digestionē debilitat et sitim facit. frigidus vō pstringit ⁊ reliqz facit p̃ria.

Aer vō humid² cutē lenit ⁊ corpus humectat. Et ficcus exiccat cutem et denigrat corpus.

Aer turbat² tristificat aīam ⁊ cōmīscet humores.

Omne tempus quod puenit sū qd debet iudicia habet propria.

In vere quoqz egritudines cōmouentur. cronice facit enim humores quietos currere et eliquat eos.

Ideoqz melancholiā patientibus melancholia cōmouetur.

Aer efficit vt ille ī quo multitudo exuberat hūoz in hyeme ppter ipsi² gulositatē ⁊ exercitiū paucitatē egritudinib² sit apt² q ex illis p̃mouent^r materijs.

Nulla res est q ita tueatur ab egritudinib² veris: sicut fleubothomia ⁊ diminutio comedēdi ⁊ augmētum bibendi ⁊ debilitatio pot² inebriātis. i. ipsi² temperamentū id est comestio. Senibus nocet hyems.

Nonit q estas abbreviat tpa egritudinū si virtus egri fortis fuerit si vō debilis fuerit calor aeris ei addet debilitatem et morietur eger.

Cūqz estas fuerit meridionalis mltiplicabunt^r in ea mortalitates ⁊ egritudines variolę ⁊ morbili.

Secunda fen primi canonis.

¶ Estas adurit hūiores ⁊ autūnus facit ex eis cinerē
¶ Amplius autūnus est sicut nutritor reliquarū egri-
tudinū estatis: et melior est magis humidus ⁊ plu-
uiosus: ⁊ deterior est ille qui est ficcus.

¶ De iudicijs et dispositionibus anni.

¶ Hyems que est frigida et pluuiosa ardorem effi-
cit vrine.

¶ Amplius mortalitas corrūpit arbores ⁊ vegetabi-
lia ideoq; corrūpuntur ex animalibus que ea come-
dunt: ⁊ ideo hoīes qui eis rescuntur corrūpuntur.

¶ De impressionibus aeris cursui na-
turali contrarijs.

¶ Nonit q̄ aer qui nos circūdat nō est aer purus et
mundus quia ei nō accideret putrefactio in substan-
tia eius: sed est corpus in substantia sua cōmixtus qđ
est aer: sicut dicimus q̄ aqua maris et lacuū est aqua
et sicut aque potest accidere putrefactio sic et aeri: et
maxime accidit ei in postremo estatis ⁊ autūno.

¶ Cum aer putrescit incipit humores putrefacere q̄
eorū circundant qm̄ ad ipsos propinquius accidit q̄
ad alios.

¶ Ad vltimū aer frigidus sanis magis est conueni-
ens q̄ aer multe caliditatis.

¶ De locis habitabilibus calidis.

¶ Illis qui in terra nigrozū habitant. s. in ethiopia
aduenit senitiū in annis. xxx. ⁊ eorum corda sunt timi-
da: sed corpora magis leuia.

¶ De locis altis.

¶ In locis altis morantes sunt sani ⁊ fortes ⁊ labo-
res multum patientes et viuunt diu.

¶ De locis petrosis discoopertis.

¶ Sunt malozū morū inobedientes ⁊ est in eis bel-
lorum fortitudo ⁊ solertia in artibus ⁊ acuitas.

¶ De his que proueniūt a motu et quiete.

¶ Et cū quisq; motuū multū existit infrigidat: pro-

pterea q̄ vehementer calorem resoluit naturalem ⁊ etiam exiccat.

¶ Quies v̄o semp̄ est infrigidans p̄pter priuationē viuificationis caloris ⁊ cōfrictionē q̄ est suffocās ⁊ humectat p̄pter defectū resolutionis supfluitatum.

¶ De his q̄ pueniūt ex somno ⁊ vigiliis.

¶ Somnus quieti vehementer similis existit ⁊ vigilie valde sunt motui similes.

¶ Somnus oēs operatiōes naturales fortes efficit. ⁊ infra lassitudinis modos omnes remouet ⁊ fortes retinet euacuationes.

¶ Qui autem in somno multū sudat nullam habens causam nutrimento plenius existit: q̄ ipse tollerare nequit.

¶ Cū vigilie sunt m̄te cōplexionē corrūpūt cerebri aliquo siccitatis modo ⁊ debilitāt ipsum ⁊ permiscēt rationem; ⁊ adurūt hūores ⁊ egritudines faciūt acutias. Somnus v̄o multus contrarium facit.

¶ Et insomnietas quidem inter vigiliam et somnū est mala in omnibus dispositionibus.

¶ In somno omnib⁹ membris tanta necessaria sunt opimenta q̄ta in vigiliis nō sunt necessaria.

¶ De eis q̄ pueniūt ex motu animali.

¶ Omnia anime accidētia sequent̄ aut eis associant̄ motiones spiritus aut exterius aut interius.

¶ Nonit q̄ si motus spiritū fiat subito ad exteriora fit ira; et cū fiunt paulatim fit delitia ⁊ gaudium. Si v̄o mot⁹ fiat subito ad interiora fit timor; ⁊ si paulatim fit tristitia.

¶ Inverecūdia fit pri⁹ p̄strictio ad interiora deinde redit rō ⁊ p̄siliū ⁊ egredit̄ exteri⁹ ⁊ rubificat colorem.

¶ Nonit q̄ imaginationes animales aliquando imprimūt res naturales sicut accidit vt fetus assimilet̄ ei cuius forma imaginata fuit; ⁊ aliquando congelatio dentium accidit cuz ali⁹ a credinē comedit; ⁊ has

Secūda fen primi canonis.

res nō credunt nisi qui sapientiam diligunt.

¶ De his que comeduntur et bibuntur.

¶ Quod comeditur et bibitur in corpe humano tribus opatur modis: aut sui qualitate aut sui materia aut tota sui substantia.

¶ Sui qualitate agens est illud quod calefieri solet cū est in corpe hominis aut infrigidari et calefacit, caliditate sui et infrigidat sui frigiditate, ita quod non ei assimilatur.

¶ Et sui quidem opans materia est illud quod a sui couertitur natura et recipit formam alicuius diuisionis membrorum humanorum.

¶ Sui vero substantia operans est forma sui specifica agens que est illa que ipsum est id quod est et non qualitate sui propter quod corpus simile fiat: aut fiat sibi corpi. et infra. Ista forma acquisita est post complexionem et addita super illud quod habent simplicia. et infra. et est verbigra color vel odor vel anima vel alia forma de non perceptis sensu.

¶ Nec forma specifica quāque est cōueniens sicut peonie operatio que destruit melancholiam: quāque non cōueniens sicut operatio napelli quod hominis corrumpit substantiam.

¶ Ponit multos modos rerū talium in potetia: et tu vide.

¶ Ponit pulchrum processum de his quod mutabuntur a corde et mutat corpus et de alijs cōbinationibus: et tu vide: quia non sunt in forma allegabili.

¶ Totū vero illud quod nutrit in fine rei naturali mutative corpore mutat et est calefacere: quoniam cū in sanguine couertitur proculdubio in calefaciendo augmentū prebet ita ut lactuce et cucurbite taliter calefiat quāliter istud calefacere existit.

¶ Aliqua materia primo mutat in caliditate et calefacit sicut allia: et alia est que mutat primo in frigiditate et infrigidat sicut lactuce.

¶ Nūquā ouorum vitelli et aqua carnis propinquiora sunt

substantie sanguinis: longinqua vo sicut panis et caro.

¶ Augmentum in quantitate ex nutriente sp est infrigidans nisi pueniat ex eo putredo et calefactio.

¶ Ponit multas diuersitates in cibis ex pte subtilitatis nutrimenti multitudinis et bonitatis eiusdem.

¶ De dispositionibus aquarum.

¶ Aqua vnum existit elementorum que sola inter oia elementa habet proprium vt in eo qd comeditur et bibit ingrediatur: no vt nutriat sed qz nutrimentum penetrare facit et eius rectificat.

¶ Corp^s simplex no conuertitur ad formam sanguineam recipiendam neqz formam membri humani nisi componatur.

¶ Aque vo que sunt alijs meliores sunt aque fontium: neqz tamen omnium sed fontium terre libere.

¶ Illa tamen aqua que est fontis terre libere melior est petrosa.

¶ Omnis aqua currens soli et ventis discooperta ex eo quo currens nobilitatem acquirit.

¶ Aqua que sup lutum no fetidum liberam currit melior est ea que sup petras fluit: lutum em mudat aquam et auferit ab ea res extraneas et colat ipsam.

¶ Illa aqua que a locis descendit altis cum alijs bonitatibus est melior.

¶ Ponit multas conditiones bonitatis aquarum: et turvide.

¶ Aqua que est leuior in plurimis disponum est melior.

¶ Sublimatio et distillatio aquas malas rectificat.

¶ Aqua cocta sicut testificati sunt sapientes minoris est inflationis et velocioris descensionis.

¶ In aquis autem malis si quotidie eas de vno vase in aliud mutares quotidie manifestam videres descensionem.

¶ Ex aquis vo laudabilibus sunt aque pluuie et precipue ille que in estate eueniunt, et ex nubibus cum quibus adsunt tonitrua. Et infra, Sed tamen aque

Secunda fen primi canonis

pluuiialis cito euenit putredo licz sit melior cā putrescendi humores: ⁊ impedit pectus ⁊ vocem.

¶ Qd si aqua pluuię ebullierit eiꝝ receptio putrefactionis minuet: ⁊ tūc acetosa comedere confert.

¶ Puteorum vō aque ⁊ aqueductuum sunt male cōparatione aquarum fontium: quia sunt ingenio ⁊ arte terrestreitate longo recipiētes tempore.

¶ Monit qꝫ aque quibus vie ex plumbo factę fuerūt frequenter ad dissinteriam ducunt.

¶ Danatio aque putei renouatur ppter illud quod de ipsa extrahitur.

¶ Monit qꝫ aque stantes lacunales precipue discooperite sunt male: ⁊ qꝫ ex eis diuerse egritudines adueniūt ⁊ in diuersis membris ⁊ in diuersis etatibus: et tu vide.

¶ Monit multas varietates aquarum ex metallis ex niue ⁊ glacie ex falsis aquis ex caliditate ⁊ frigiditate actuali ⁊ tepiditate: et tu vide.

¶ Et ferree quidem aque splenem resoluūt ⁊ nō coire valentes adiuant.

¶ De his que proueniunt ex retentione et euacuatione.

¶ Monit multas causas retentionis eius quod euacuari debet: ⁊ tu vide.

¶ Quqꝫ retentio eius quod euacuari debet acciderit proueniunt inde egritudines.

¶ Monit multas causas euacuationis eius quod retineri debet: ⁊ tu vide.

¶ Quqꝫ euacuatio eius qđ retineri debet acciderit: puenit ppter ipm cōplexionis frigiditas ppter euacuationē materie ex qua calor nutrit inna us.

¶ Frigiditas sequitꝫ oēm superflua euacuationem: ⁊ siccitas in substantia mēbroꝝ: lz alicui ipsorum calor acciderit extraneus: ⁊ humiditas nō bona.

¶ Retentio vō ⁊ euacuatio q̄ sunt egle ⁊ in hora q̄

est necesse cōferētes sunt: et vitā cōseruātes sanam.

¶ De causis vō non necessarijs et non impediētibz.

¶ Cēpa cum exterius in modū emplastri ponit̃ vulnerat: sed interius recepta non vulnerat.

¶ Cerusa cum bibitur vehementer mutat: sed cum extra fit epithima nihil ex hoc operatur.

¶ Nonit causas quare cēpa et cerusa predicta predicto modo operentur: et tu vide.

¶ De his que proueniūt a balneatione et fricatione ad solē.

¶ Debes autē scire q̃ operatio naturalis balnei ē calefacere suo aere et humectare sui aqua.

¶ Nonit q̃ diu morari in balneo exiccat et parū morari humectat.

¶ Nonit q̃ cum ingrediunt̃ balneum ieiuni et vacui exiccat et macrescere facit et debilitat. post saturitatē vō impinguat: sed opilationes facit.

¶ Nonit pulchram doctrinam de balneatione ethici: et tu vide.

¶ Nonit iuuamēta et nocumēta q̃ sequunt̃ ex diuersitate balneoz s̃m q̃ sunt aq̃ sulphuree et nitrose marine cineritice false eree enee aluminose et h̃mōi.

¶ De his que proueniūt ex vsu solis.

¶ Nonit multa iuuamēta et nocumēta que proueniūt ex vsu solis et sepeliri in arena.

¶ In sole autem in vno loco morari est deterius in adurendo cutem q̃ in ipso ambulare et est plus prohibens resolutionem.

¶ Nonit post hūc locū p̃dictū multa capla: sed q̃ in his nō repperi dicta multū allegabilia: ideo pertrāsi ui sicco pede.

¶ De causis apostematū.

¶ In dente quoq̃ plerūq̃ fit apostema: quoniā nutrimenti recipit augmētum et infusionem et putrefactionem: ergo recipit apostema.

Secunda fen primi canonis

De causis doloris absolute.

Dolor est sensibilitas rei contrarie.

Omnes vō doloris cause duobus comprehenduntur generibus scilicet in malicia complexionis diuerse et genere solutionis continuitatis.

Quoniam dolere non est nisi contrarie rei contrarietatem sentire.

Malicia enim complexionis mansue nullo modo efficit dolorem nec sentitur, et infra. Oportet enim ut sentiens ab illo quod sentitur patiatur.

Ethica non tamen sentit inflammationes quātuor habens effimeram aut tertianam: licet ethice calor calore tertiane fit maior.

Complexio mala non diuersa non fit mansua in membro nisi ordinatim.

Calidum essentialiter frigidus essentialiter et sic cum accidentaliter faciunt dolorem: et humidum vō nullo modo dolorem facit.

Ponit opinionem galieni allegando opinionis sue rationē, scilicet quod dolor non fiat nisi a solutione continuitatis.

Certa autem dictio in hoc est ut complexionis mutatio ponatur genus ex quo dolor essentialiter puenit: licet cum eo continuitatis solutio contingat: huius tamen declaratio in medicina non continetur: sed in sapientia naturali.

Amplius dolor est proculdubio contrarium subito impressionē sentire: vñ ipse est contrarius et dolorē faciēs.

De causis cuiuslibet doloris.

Mutatio complexionis subito causa existit doloris quēadmodum solutio continuitatis.

Causa vō doloris pulsanti est apostema calidum et non frigidum. frigidum enim quocūque modo fuerit siue durum siue molle dolorem non efficit: nisi in casu in prius conuertatur.

De causis sedandi dolorem.

Ponit tres modos sedandi dolorē, scilicet aut auferendo

causam aut faciēdo somnū aut mēbrū stupefaciēdo.

¶ Sedans tamen certum est primum.

¶ De eo qđ puenit ex dolore.

¶ Dolor virtutem dissoluit ⁊ membra a suis proprijs operationibus prohibet.

¶ Dolor in p̄mis calefacit mēbrū postea infrigidat ppter illud quod resoluit de spiritu ⁊ vita.

¶ De causis deliciarum.

¶ Deliciarū cause duo sunt genera: vnū qđ cōplexio-
nē naturalē subito reducit ad hoc vt ipsa sentiat. Al-
terū qđ naturalē cōtinuitatē subito reducit.

¶ Nulla em̄ res que nō subito venit sentit: nec deli-
tie ex ea habentur.

¶ Est nāq; delitia sentire conueniens.

¶ Donit qđ qz sensus tactus est spissior ⁊ magis reti-
nens illud quod recipit: ideo eius sentire cōueniens
est maioris delitie: ⁊ ecōuerso maioris doloris qđ illd
quod alijs virtutibus existit proprium.

¶ De causis debilitatis membrorum.

¶ Causa debilitatis aut erit veniens sup corpus mē-
bri: aut super spm̄ qui est virtutis latoz qui in mēbro
ministrat: aut super ipsam virtutem.

¶ Dolores spm̄ resolunt: l; etiā cōplionē pmutēt.

¶ Donit qđ raritas texture est maxima causa debili-
tatis virtutis.

¶ Omnes opationes naturales ⁊ volūtarie p villos
⁊ ipsorum complexionem complentur.

¶ Donit qđ nulla cā debilitat ē filis fetori ⁊ p̄cipue
aque ⁊ venenosarū vtutū expātio in aere aut in corpe.

¶ Locus cerebri p̄prie si altus nō eēt res pueniret
quā tolerare nō posset: neq; ei' vt' cū ipso remāeret.

¶ De accīdētibus ⁊ significationibus.

¶ Donit de mente gali. qđ significatiōes que signi-
ficant rem presentē soli cōferunt infirmo ⁊ que rez
preteritam soli medico: qm̄ declarant ipsum in arte

Secunda fen primi canonis

excellentem aut futuram et vtriq3 conferunt.

Cumque enim membrum cuius operatio completur est sanum.

Ipsa ponit multas et varias differentias in accidentibus et significationibus: et tu vide.

Oportet illum qui egritudines vult cognoscere occultas ut ante anathomie noticiam adeptus sit ad hoc ut per eam scientia substantie cuiusq3 membri ei acquiratur.

Cumque operatio non secundum naturalem processerit cursum qui est ei significatur quod virtuti accidit nocumentum et virtutis nocumentum egritudinem sequitur qui est in membro in quo est virtus.

De differentia inter egritudines proprias et associatas.

Capitis enim secundum plurimum suarum dispositionum sunt egritudines per societatem stomachi: sed illud convertere est per parum.

De signis complexionum.

Eorum autem plurimi qui frigide existunt complexionis corpora mollia sunt licet sint macra: quoniam cruditas multa consistit in eis.

Indinguedo enim et adeps semper significant frigiditatem et est cum eis laxitas. et infra. ipsorum diminutio semper caliditatem significat.

Multitudo capilloz caliditatem significat: et grossities multam fumositatem: et contraria e contrario.

Pili preterea in puero multi significant quod ipsius complexio cum crescit ad melancholicam converteretur: et in senes significat quod in presenti est melancholicus.

Membrum enim cum cito calet absque difficultate est calide complexionis: quoniam conversio in genere proportionali est facilior conversione ad contrarium: et si cito infrigidatur res erit e contrario.

Calor namque imatus virtutum omnium est instrumentum quo caloris evenientis expellit nocumentum.

Calor nāq; innatus est ille qui humores naturales tuetur ne eis caliditates extranee dominantur. nam cum est fortis potest natura in humoribus ministrare sūm modum maturandi et digerendi et custodire eos sūm sanitatem.

Calor igitur innatus virtutum omnium est instrumentum: sed frigiditas est eis inconueniens et non prodest nisi accidentaliter.

Corpus est instrumentum anime.

Cū em̄ opationes sūm naturalē cursum p̄tendunt plene et p̄fecte significāt cōplexionis equalitatem.

Multes naturalium opationū deficiūt p̄pter caliditatem et augent̄ p̄pter frigiditatem: sicut somnus.

Somni nāq; necessitas in vita et sanitate non est necessitas absoluta: imo propterea ut spiritus ab impediētib; separetur.

Somni igit̄ necessitas nō est nisi ex parte alicui⁹ impotētie: et est exitus a necessitate naturali.

De signis ventositates significātib;.

Et tamen cum in ossibus fiunt ventositates q̄ ossa rūpendo frangūt nō erit dolor nisi sequēs pūcturam qua os fractū illud qđ est coram ipso frangit.

De signis apostema declarātib;.

Ifrigidum autē apostema scilz intrinsecum dolor proculdubio non comitatur: cuius vniuersalia signa demonstrare est difficile: que si facilia facta fuerint necessario erunt tediosa

Sermo vniuersalis de pulsu.

Pulsus est motus receptaculorū spūs ex dyastole et systole cōpositus ad regendū spm̄ p̄ aerē attractū.

Quisq; pulsus cōpositus est ex duobus motibus et duabus quietibus. et infra. necesse vō est ut inter oēs duos contrarios motus quies interueniat.

Galienus quoq; dixit longo tempore nō fui solitus ex depressione pulsus: postea non quieui tāgēdo

Secūda fen primi canonis.

donec ex ea aliquid percepi ⁊ postea illud compleui.
nā porte pulsus mihi postea apte fuerunt: qui vō ita
studuerit vt ego ꝑcipiet illud qđ ego cōsecutus fui.

¶ Vicz ita fit vt dicit galienus: in plurimis tñ dispo-
sitionum depressio non est sensu percepta.

¶ Oportet vt sit experimentum de pulsu temperati
nobilis: itavt alius ei comparatur.

¶ Debes scire qđ in pulsu reperit̃ natura musice.

¶ Et ego quidē miroz quō ꝑportiones iste discerni
possunt per tactū: dico tamē qđ ei est facile qui in gra-
du tangendi consuevit.

¶ Et pondus quidē est illud in quo ꝑportiones mus-
fice cadunt.

¶ De causis specierum pulsus.

¶ Contentive cause pulsus sunt tres: scilz virtus vi-
talis que est in corde mouens pulsum. secunda est in-
strumentum scz vena pulsabilis. tertia est necessitas
extinguendi.

¶ De causis cōtentiuis solūmodo.

¶ Ponit res valde pulchras de causis ꝑdictorū pul-
sū penes diuersitatē causarū cōtentiuarum pulsus:
quarū narratio valde diffusa foret: quare tu vide.

¶ De pulsu complexionum.

¶ Neqz existimes qđ si calor innatus fortis fuerit qđ
tūcūqz fit minuat ex virtute: imo ex eo ꝑuenit ī sub-
stantia spūs fortitudo ⁊ in anima audacia.

¶ Calor vō complexionis maliciam sequens quanto
plus augmentatus fuerit: tanto plus in virtute debi-
litem augmentabit.

¶ Et debilitas quidem quā mala cōplexio frigida
hereditare facit maior est ea quā mala cōplexio ca-
lida facit hereditare: quoniam caliditas calori innato
magis est conueniens.

¶ Ponit qđ accidit vni homini vt vnū latus eius sit
caliduz: ⁊ pulsus in eo erit pulsus calide complexionis.

nis et alterum latus frigidum: et erit pulsus frigide complexionis. vnde scitur q̄ pulsus nō est s̄m modū cordis: sed s̄m modum arterie.

De pulsu temporum.

Complexio em̄ diuersa sēp deterius efficit nocūmentū q̄ similis et equalis l̄z sit mala.

Autūnus est tēpus nature vite contrariū.

De pulsu ex cibo et potu.

Exterius corpori adueniētia et ip̄m ingredientia pulsus dispositionē mutāt qualitate sui et quantitate.

Ex omni grauitate puenit in pulsu diuersitas.

Nonit q̄ nulla ex alijs rebus penetrat ad membra citius cum eius compleat̄ calefactio q̄ vinū: et q̄ tūc eius impedimentū est magnū: quia facit deficere naturam et eius virtutem extinguit anteq̄ ad partitionem et distributionē et resolutionē perueniat.

Vinū sua essentia fortes efficit sanos: quia velociter prebet augmentū in substantia spiritus.

Galienus dixit q̄ succus granati calefactos sēp fortes efficit: et ydromel infrigidatos semper reddit vigorosos.

De pulsu somni et vigilie.

Quāq̄ bene cōsideraueris nō inuenies aliqd̄ quod calorem vehemētius intēdat q̄ labor et motus.

De vrina sermone vniuersali.

Dixerunt quidā q̄ vrina non est post sex horas cōsideranda: qm̄ ipsius significatio mutat̄: quous ego dicam q̄ nec post horam vnā.

Obseruandū est ne sol eā tangat nec ventus.

Amplius vrine puerorum significatio est parua et precipue infantium.

Scias q̄ vrina q̄to pl^{us} eā tibi appropias tāto mag^{is} spissitudo angmētā: et q̄to pl^{us} elōgas angmētā in ea claritas: et p̄ hoc differt ab oībus falsitatibus et c.

Prima significatio quā vrina h̄z est de dispositione

Secunda fen primi canonis

epatis et viarum aquositate et venarum et eis mediantibus alias demonstrat egritudines.

¶ Genus tactus et genus saporis proijcimus a significationibus vrine.

¶ In ictrica cum vrina alba fuerit aut pauca rubedinis ictrica in sua dispositione manente timetur ex ea ydropisis.

¶ Vrina viridis in pueris spasmus significat.

¶ Ad summum vrina nigra significat aut vehemens incidium: aut forte frigus: aut mortem: aut caloris naturalis supationem: aut crisin.

¶ Cum in vrina fortis odor fuerit significat caliditatem: et cum in ea fuerit odoris priuatio: aut eius debilitas significat frigiditatem.

¶ Ad summum vrina nigra in principio febris est priuiosa: et si in fine quando cum ea non fuerit alienatio nec significauerit crisin.

¶ Translucentia namque pro certo non est nisi omnium colorum priuatio.

¶ Album igitur secundum intentionem translucetis significat frigiditatem omnino: et est auferens digestionis fiduciam.

¶ Et cum in omnibus horis febris alba fuerit vrina: cito in quartanam conuertetur.

¶ Cum vrina rubea est in febribus: deinde subito fit alba significat dissipientiam.

¶ Cum vrina in insanitate perseuerauerit in colore albo significat priuationem digestionis.

¶ Scito autem quod possibile est ut vrina sit alba et complexio calida aut colerica: aut vrina rubea et complexio frigida et flegmatica.

¶ Nonit quod si vrina fuerit multa et luminosa et eius sedimen multum et grossum et eius substantia grossa: tunc est a frigiditate flegmatis: et si fuerit ex eius contrario contrarium.

¶ Tinctura rubea in egritudinibus acutis melior est

q̄ aquosa alba.

Digestio in primis magis operatur substantiā q̄ coloris p̄mixtionem. Prima nāq; digestiōis opatio est substantiam efficere: deinde ipsam tingere: ⁊ digestio quidē in substantia melior est q̄ in colore.

Urina q̄ aquosa mingit̄ et aquosa remanet signuz est priuationis maturationis penitus.

De significationib⁹ vrine ex spuma.

Spuma accidit ex humiditate et ventositate p̄iecta in vřinali cum p̄iectione vrine.

In vrina opilatōes habētū fiūt ampulle multe.

De significationibus ypostasis.

Ypostasis naturalis alba descendens inferius eius partes continue similes et equales et rotundam habens figuram subtilis ⁊ filis ypostasis aq̄ rosate.

Albedo ypostasis erit q̄nq; non p̄pter maturationem: ⁊ equalitas nō est nisi p̄pter maturationē.

Vale autem ypostasis incontinuitas melior est q̄ eius continuitas.

Et ypostasis quidem nō queritur nisi in egritudinibus: qm̄ in sanitate nō requiritur. et infra. In venis autem sani non semp oportet esse humorem q̄ sic excutiendus.

Et in macilentis quidem est sedimē paucum ⁊ p̄prie qui exercitio vtūtur: et artibus se exercent laboriosis ⁊ nō multiplicatur nisi in corporibus pinguius ociose viuentium: et sic similiter attendendum est in vrinis egroꝝ.

Et in nullis quidē vrinis ypostasis ilico cū mingitur descēdit nisi in eis q̄ valde macri sint.

Nonit q̄ in acutis egritudinibus non semp confidendum est in ypostasi que apparet laudabilis cum fuerit ante horā maturationis nec p̄sentes fuerint eius significationes.

Venitas ⁊ equalitas in ypostasi laudata est melior

Secūda fen primi canonis.

et in nō laudata est deterioz.

¶ Si humor fuerit flegmaticus vel melācholicus ea que est vt nubes melioz est ea que inferius descēdit. significat enim eius subtilitatē nisi causa natationis fuerit ventositas.

¶ De significationibus multitudinis et paucitatis vrine.

¶ Urina que pauce existit quātitatis virtutis significat debilitatem.

¶ Urina mali coloris malū significans q̄to plurimā fuerit tāto magis erit salutis initia: ⁊ cum intersecta fuerit plus malitiā significabit sicut nigra ⁊ grossa.

¶ Urine multitudo in acutis egritudinibus cum nō post ipsam aduenit requies est significatio ethice et spasma ex inflammatione et similiter sudor.

¶ De vrinis etatum.

¶ Infantium vrine ad lactis pprietatē trahūt. et infra. Ideo declināt magis ad albedinem.

¶ De vrinis viroꝝ.

¶ In vrinis viroꝝ ilico cum mulieribus cōmiscētur sunt fila ad inuicem texta.

¶ Pōnit q̄ vrine pregnātium sunt clare ⁊ supra ipā rū supficiem est nebula: et q̄nqz trahūt ad naturam aque ciceroꝝ et pedū animalīū: ⁊ in ipsa est yzineus color: ⁊ in medio videbitur sicut corū carpinatū et velut grana que ascendunt ⁊ descendunt.

¶ Marientis vrina fm plurimū est nigra.

¶ De significationibus egestionis.

¶ Augmentū egestionis scz respectu eius quod comeditur est ppter humorum multitudinem ⁊ paucitas ppter ipsoꝝ paucitatem vel eius longā retentionem vel expulsiue debilitatem.

¶ Ad vltimū vō humor melācholicus purns pncās est fm plurimū ⁊ cum egrediť ē significatio mortis.

¶ Que vō ex egestionē melioz est iuncta similiū par

tiū in qua aquositas ficcitati vehemēter est annexa ⁊ ei⁹ spissitudo est sicut mellis: ⁊ ei⁹ exitus est facilis ⁊ nō pūgit: ⁊ ei⁹ color attinet citriniati ⁊ non est multi fetoris nec priuata fetore et nō hz gurgulationē nec rugitum nec spumā: ⁊ eius exitus est in hora qua solet et sūm quātitatem q̄ ei quod comeditur est propinqua quantitate sui.

Cifen tertia. De causa sanitatis et egritudinis et necessitatis mortis.

Medicina in p̄ma diuisiōe in duas diuiditur ptes. s. pte theorica ⁊ pte practica q̄ tamē oēs sunt sciētie speculādi.

Theorica pprie designat p̄ illud qd̄ i demōstrādo snias tm̄ p̄fert: ita q̄ in demōstratione opationis nullo mō auxiliū prebet: sicut in qua res sciunt cōplexionū ⁊ humorū ⁊ vtutū ⁊c.

Practica pprie est illud quod in demonstrando operationis et regiminis qualitātē auxiliatur.

Nec estimes q̄ pars que dicitur practica: sit operatio ⁊ actio: sed ē pars que docet nos quomodo sit operandum et agendum.

Generationis nostrorum corporū due res fuerūt scilz sperma viri cui⁹ essentie certius est quod tenet locum factoris: et sperma mulieris et eius sanguis menstruus: cuius essentie certius est quod locum tenet materiei.

Corpora nostra duabus nocumentorum speciebus sunt exposita: quarum quecūqz causam habet intrinsecam et extrinsecam. Prima est humiditatis resolutio ex qua creati fuimus. et hoc ordinate procedit: et scda est humorum putrefactio et eius corruptio ⁊ ei⁹ alteratio vñ fomēto vite cōueniens nō est.

Putrefactio in primis corrūpit humiditātē postea ipsam resoluit ⁊ rē ficcā dimittit cinericiam.

Tertia fen primi canonis

Calor innatus est causa extinguendi semetipsum accidentaliter quia est causa sumptius materiā consumendi sicut lampadis flamma que extinguit: ppter ea q suam consumit materiam.

Cum siccitas ad cōplementū accidit calor innatus extinguitur: et mors naturalis subsequitur.

Corpus nāq nostrū stare nō facit nisi illud qd re staurat illud qd ex eo dissoluit et est nutriendus.

Et ars quidem sanitatem custodiendi non est ars que a morte nos securos faciat: nec corpus ab extrinsecis nocumentis muniat: nec vnūqđq corpus ad vltimam vite longitudinem pducatur qd est sūm hominē absolute: sed de duabus rebus securitatem prebet putrefactionis penitus prohibitione et defensione humiditatis ne cito resoluatur.

Omnia corpora nō sunt equalia in fortitudine humiditatis radicalis et caloris innati radicalis: ideo corpora in his sunt diuersa.

Vnūqđq corpus terminū habet in quo resistat siccitati necessarie cōplexione sua: et calore suo innato et quātitate sue innate humiditatis a quo nō remouet.

Ars custodiendi sanitatē quasi est illa q corp^u hūmānū ad naturalē pducit terminū si cōueniētia pseruat.

Et quia nutriendus non fuit simile nutritio in potentia: ideo creata fuit vītus immutatiua quaten^u nutritiō mutet in similitudinē nutritio in effectu.

De regimine lactationis.

Omibus modis quibus possibile est lac matris infanti ad sugendum dandum est: quoniam est nutritiō quod magis simile existit substantie nutrientium pteritorum scz in ventre matris: mēstrua sunt q puer tūtur et fiunt lac.

Extremum mamille matris in os infantis ponere valde confert ad remouēdū quicqd ei nocet.

Bis aut ter ī die mamillas sugere dē ei sufficere.

Melius est vt paruz mellis ei prius tribuatur: de
inde lactetur.

Ex lacte quoqz quod puer sugit in mane bis aut
ter emulgendum est: deinde mamilla ei tribuenda ⁊
p̄cipue cum in lacte fuerit macula.

Due res sunt faciende ad hoc vt eius complexio fi
at fortis: quarum vna est lentus motus: et altera con
sonantia mufice: ⁊ vox cantilene. Et infra, quoz vnū
est corporis et alterum anime.

Melius est vt nutritrix fit etatis que est inter. xxv. ⁊
xxxv. annos: quoniam hec etas est iuuentutis sanitas
tis et complementi.

Omnes enim iste scilz male passionēs anime cor
rumpūt complexionem: et fortasse a lactatione absti
nebit: et propter hoc quidam prohibuerunt ne stolis
da lactet.

Lac super vnguem distilletur mulgendo quod si
fluit est subtile: ⁊ si vnguis inclinetur et non currat
est spissum.

Nonit q̄ vinum dulce aut mustum coctum faciūt
sanguinem grossum.

Et mamillas quidem blande manibz fricare mul
tum lactis efficit multitudinem.

Nonit q̄ in eligenda nutrice debet transire a par
tu naturali et non abortiuo mensis vnus cuz dimidio
aut ad minus duo: ⁊ sit ille quē pepit masculus.

Neqz vllō modo aliquis cum ea coeat. Hic em̄ san
guinem permiscet menstruum ⁊ lactis odorem corrū
pit ⁊ ipsius minuit quātitatē.

Et si ante lactationem quaqz vice parum mellis
ad lambendum detur iuuatium erit. ⁊ si que in pri
ma die ipsum lactauerit: alia fuerit q̄ ipsius mater
erit melius.

Naturale autem lactandi tps est duozū annozū.

Postq̄ vō duales apparere inceperint dētes ipse

Tertia fen primi canonis.

ad nutriendus mouendus erit ordinate.

Ex cerebro leporis et adipe gallinaceo fricati fit dentium origo facilis.

De egritudinibus que infantibus accidunt.

Intentio de medicandis infantibus ē nutrice regere.

Nonit q mel aut parum terebentine sumptuz ad quatitatē ciceris confert cōstrictioni vētris puerorū.

Nonit q cū ex succo cannaꝝ recētium ponitur super verticem ⁊ super pedes pueri et cooperitur q facit sudare.

Bothor vlcerosum et nigrū est in pueris mortale.

De regimine infantium cum mutantur ad etatem pueritie.

Oportet vt tota intentio sit in meliorando mores pueri et moderando ipsos.

Quoniam sicut mali mores malitie complexionis speciem sunt sequentes ita cum ex consuetudine acciderint sequitur eos cōplexionis malicia.

Ira nanqꝫ vehementer calefacit: tristitia multum exiccat: et pigritia virtutes laxat animales et complexionem ad flegmatis proprietatem inclinat.

In tēperamento igitur morum custodia sanitatis anime simul ⁊ corporis consistit.

Et quanto plus possibile est aquam sup cibū bibere nō est pmittendus.

Cum autem sex habuerit annos magistro tradendus erit qui eum doceat. Et infra. nec est cogendus in scholis assidue morari.

Neqꝫ vinum erit ei dandum et proprie cum fuerit calide complexionis et humide. et infra. sed ipse permittendus est aquaz frigidam dulcem limpidam sūm desiderius in potu sumere: ⁊ sic donec ad. xiiij. annos perueniat regatur.

Post hanc vō etatem fit regimen eorū regimen sanorum et conseruatio sanitatis.

De regimine adoleſcētium cōmuni ⁊ conſeruatiōe de exercitio.

Exercitium eſt motus voluntarius propter quem anhelitus magnus et frequēs eſt neceſſarius.

Non it̃ q̃ ſtante bono regimine in reliquis rebus q̃ ſiquis vtitur exercitio equali: et in hora ſua nullo eorum indiget medicamento que materialibus neceſſaria ſunt egritudinibus.

Nullum autem ex nutriētib⁹ que ſunt in poten-
tia cum omni totalitate ſui ad nutriment⁹ mutatur
in effectū. immo in vnaquaq; digeſtiōe aliqua ex ea
ſuper eſt ſuperfluitas; ad quam euacuandam ſtudet
natura.

Verū tamen nature euācuatio ſolummodo non eſt
completa: immo proculdubio ex ſuperfluitate cui⁹q;
q; digeſtionis remanet abſterſio ⁊ impreſſio cunq;
hoc frequenter fiet ⁊ aggregabitur ex eo mēſurā ha-
bens ⁊ ſic leditur corpus ⁊ fient egritudines.

ſum materieꝝ corruptarū ⁊ ſupfluentiū ſubſtan-
tie ſpiritus complexionem corrumpit.

Medicine venenose proculdubio naturam fran-
gūt nō venenofas autē bibere neceſſarie laborioſum
eſt ſicut dixit ypo. q̃ medicina purgat ⁊ inueterat.

Medicine ille cum humore ſuperfluo euacuāt ex
humiditatibus naturalib⁹ et ſpiritu qui eſt vite ſub-
ſtantia partem magnam.

Exercitium autem relinquens frequenter ethica
incurrit.

De ſpeciebus exercitiū.

Magnam longo tempore efficere voceꝝ eſt timo-
roſum.

Reuolutio in cuna illis eſt cōueniens quos febres
debilitauerunt et cōualeſcentibus. Et cum fit ſuaui-
ter facit dormire et ventofitates diſſoluit et commo-
uet deſideria.

Tertia fen primi canonis.

¶ Cūq3 super lectum fiet motus erit cōueniēs ei q̄
habet emitriteū ⁊ fe. cōpositas ⁊ flegmaticas ydro-
pifim podagrā egritudines renuz: quia hec inūdatio
materias efficit aptas euulfioni.

¶ In plaustis vehi facie retrouersa visus debilita-
ti ⁊ offuscationi magnū affert iuuamentum.

¶ In paruis vō nanibus ⁊ magnis fieri confert le-
pre ydropifi appoplexie frigiditati stomachi et eius
inflationi.

¶ Nūquodq3 membrū exercitiū habet sibi ppriū.

¶ Corporis vō debilis exercitium oportet vt sit de-
bile ⁊ fortis vt sit forte.

¶ De hora incipiendi ⁊ dimittendi
exercitium.

¶ Hora qua inceptio exercitiij preparat̃: oportet vt
corpus mundū sit: ⁊ ne in partibus intraneorū ⁊ vena-
rum chimi filuestres et mali existant: quos exercitiū
in corpore diffundat.

¶ Cum forte exercitium necessarium est bonum est
ne sit stomachus vehementer inanitus: imo sit in pau-
cum nutriens.

¶ Amplius qui exercitat̃ si est plenus melius est q̄
si exercitetur cum est vacuus.

¶ Pōnit q̄ quātitas exercitiij tribus mensurat̃ reb3
sc3 calore lenitate ⁊ inflatione membrorum.

¶ De fricatione.

¶ Qd̃ aut ex fricatione querit̃ est corporum rarorū
inspissatio ⁊ mollium induratio ⁊ spissorū rarificatio
et durorū mollificatio.

¶ Ipsa scilicet fricatio pro certo est ac si esset altera
pars exercitiij.

¶ De balneis ⁊ nominādis balneis.

¶ Qui impinguari desiderat balneū post comestio-
nem ingrediatur si securus fuerit ne opilationes sibi
accidant.

¶ Qui aut vult resolutionē ⁊ macrefie ri balneādus est dñ est famelicus ⁊ ibi multū moxetur.

¶ Qui sanitatē vult cōseruare tm̄ balneū ingredi dñ postq̄ digestum est qđ est in stomacho ⁊ epate.

¶ Qui febrez habet a balneo se custodiri oportet in hora febris: et qui solutionem habet continuitatis et apostema.

¶ De regimine eius quod comedit.

¶ Oportet vt sanitatis conseruator studeat: ne cibi ipsius substantia sit aliquod nutrientium medicinalium: sicut olera fructus ⁊ reliqua ab ipsis. ⁊ infra. s. cibis sit talis quales sunt carnes ⁊ pprie hedornm ⁊ vitulorum lactantium paruoz ⁊ agnorum annualiuz triticum purgatum ⁊ ex messe sana collectū res dulces ⁊ vinū bonum odorem bonum habens: alia autez ab illis nō respiciat nisi s̄m modū medicationis aut s̄m preservationem.

¶ Fructus tm̄ nutriēti magis siles sunt fic⁹ ⁊ vne valde mature ⁊ dactili in regionibus ⁊ ciuitatibus in q̄bus esse consueuerunt.

¶ Oportet preterea ne aliq̄s comedat nisi post desiderium: nec in hoc tardetur cum desiderium habuerit nisi mēdosum fuerit. ⁊ infra. qm̄ tolerare famem stomachū putridis replet humoribus.

¶ In hyeme nutriens actu calidum comedat.

¶ Nihil deterius est saturitate in tpe fertilitatis quā fames sequitur in tpe sterilitatis ⁊ ecōuerso: sed tm̄ conuersio est deterior.

¶ Vidimus em̄ multos quibus in tēpoze sterilitatis cibus deficit: postea cum in tēpoze fertilitatis abundauit repletos fuisse ⁊ mortuos.

¶ Neqz ipse neqz omnes qui sanitatē custodire volunt aliquid comedant: nisi desiderium fuerit certum ⁊ stomachus ⁊ superiora intestina a primo nutriente euacuata fuerint.

Tertia fen' primi canonis

¶ Quod em̄ in corpe existit deterius est nutriēs sup
nutriens quod non est digestum ponere.

¶ Nūq̄ necesse est aliquē cibū aut rem cibo similez
super aliū mittere cibū q̄ sunt ei sicut medicina.

¶ Amplius parvus motus post comestione ipam in
stomacho quiescere facit: ⁊ pprie cū dormiendi post
ipsum voluntas affuerit.

¶ Accidētia p̄terea anime horribilia ⁊ motus corpo
rei fortes digestionem fieri prohibent.

¶ Et i hyeme q̄dē cibi pauci nutrimentū nō sūt edēdi
sicut olera: sed nutriēs quod ē ex granis ⁊ fortis etiā
soliditatis ⁊ in estate huius contrarium.

¶ Ex cibo nullus est replēdus: sed ab eo est retinēd⁹
reliquis desiderij adhuc i aīa remanētibus. ⁊ infra.
qm̄ deterior comestio est que stomachi facit gravita
tem: ⁊ deterior potus est qui temperamentū egredit⁹
⁊ in stomacho natat.

¶ Si aliquo die cibus sup̄fuerit sequēti die fameli
cus maneat ⁊ somno vtatur prolixiori: q̄ si somn⁹ non
adiuuerit multo vtatur incessu suauiter in quo nō sit
requies ⁊ parum puri vini bibat.

¶ Rufus inquit incessus hic mihi placet ⁊ p̄pe post
prandium: qm̄ bonitatē opationis cene preparat.

¶ Post comestione p̄mo sup dextrum latus dormiat
paucō tempore: deinde super finistrū reuoluat⁹: post
ea reuoluat se super dextrum.

¶ Pisces ⁊ que eis simulantur post laboriosum exer
citium comedendi non sunt.

¶ Scias etiā q̄ mltis cooperi pānis ⁊ ceruicale ele
uare existūt ex illis que in digerendo iuuant.

¶ Amplius q̄ q̄tū ei sufficit digere nō valet comedē
di numerū multiplicē ⁊ q̄titatē minuat.

¶ Donit q̄ quodlibet corpus lapsum vti debet regi
mine contrario sue discrasie.

¶ Sanitatis p̄uator sollicit⁹ sit ne illud qd̄ subtile ē

Et cito digerit: post forte nutriendum quod sit eo durius in cibo sumat.

¶ Alius hominum est in cuius stomacho cibus corrumpitur subtilis qui cito dari solet: et forte qui tarde solet dari in ipso digeratur: et hic est cuius stomachus est igneus et alius huic contrarius.

¶ Unusquisque secundum suum usum est regendus. et infra. Et usus sunt res extra rationem: et hoc quidem observandum est et oportet ut experimentum in hoc rationem vincat.

¶ Cibus enim qui solet comedi in quo aliquod existit nocuum convenientior est bono non usitato.

¶ Unaqueque preterea figura et complexio hominis cibum habet convenientem et consimilem ad quem imitandum si voluntas affuerit nocuum ei faciet et impedimentum.

¶ Ex hominibus quoque est cui aliquod nutrientium bonorum et laudabilium nocet ipsius: igitur relinquere est ei conveniens.

¶ Ille in quo mala digerunt nutrientia ob hoc non decipiat: quoniam post dies in ipso mali generabunt humores egritudines facientes pernecantes.

¶ Concedit ei in cuius corpore mali habent humores ut rem bonam largiter comedat: et proprie cum non patitur ventrem sibi solui propterea quod est debilis.

¶ Et nihil quidem est deterius quam diversa nutrientia simul iungere: et post in comedendo tempus prolongare.

¶ Oportet preterea te scire quod nutriendum melius est quam melius sapit. et infra. Cum bone fuerit substantie et fuerint ipsa principalia membra sibi adinvicem convenientia et sana: aliter non erit illud considerandum.

¶ Ex vicibus vero satietatis comestitionis melior est ut homo una die semel: et altera bis scilicet mane et vespere comedat: sed in hoc usus vehementer est considerandus.

¶ Qui autem ex hominibus pinguis existit huic quidem semel in die comedere conveniens.

¶ Monet quod ilico post comestitionem non est dormiendum: nec

Tertia fen primi canonis

forti motu vtendum: nec multa bibenda est aqua que inter ipsum et stomachi corpus separationem facit: et ipsum natare faciat.

¶ Quod si sitis ei necessitatem fecerit modicum aque frigide sugendo sumat: et quanto plus fuerit frigida tanto minus ex ea sufficiet.

¶ Sitim tolerare et cum ea dormire infrigidatis et humectatis confert: et febres ex cholera rubea habentibus nocet et similiter tolerare famem.

¶ Licet corpora humida cum humiditate naturali abundantes veloci resolutioni sint apti: nec tamen famis tollerent quantum corpora sicca paucе humiditatis nisi alias humiditates bonas habuerint aptas ad nutriendum.

¶ Vinum quoque post cibum est ex rebus magis impediens digestionem: quoniam digeritur velociter et penetrat et facit penetrare cibum nodum digestum et facit hereditare opilationes et putrefactiones.

¶ Res vero dulces ad faciendas opilationes sunt veloces: quoniam natura eas trahit antequam digerantur.

¶ Monitum quod qui habet intestina calida et fortia et stomachum vacuum melius est ut grossis cibis paulatim premittatur: quoniam tunc stomachus a subtili non terrebitur.

¶ Et potu quidem impleri melius est quam impleri cibo.

¶ Et ex eo quod est leue. scilicet ad soluendum est sumere ex terebentina secundum quantitatem duorum vel trium cicerorum.

¶ Nutrienti multo et superfluo licet accadat ut in stomacho digeratur: raro tamen digeritur in venis: immo in ipsis remanet crudum et extendit eas et quandoque scinduntur.

¶ Nutrientia vero subtilia magis sunt sanitatis conservatiua et virtutem minus iuuant et fortitudinem et grossa sunt istis contraria.

¶ Exercitati vero et multi laboris magis sunt tolerantiores nutrientia grossa. et infra. et preparant eos ad egrotudines periculosas in fine vite.

¶ Fructus preterea recentes non sunt boni nisi labo

riosis exercitatis co. rn. abundantibus in estate et eos ante comestionem comedēt sicut crisonila: mora: melones: pfica: ⁊ pruna.

¶ Qd si alijs regantur rebus ⁊ nō istis erit melius: quoniā est res que sanguinē aquositate implet que in corpore ebullit sicut succus fructuum: l3 ea hora iuua mentum prestat: tamē ipm ad putrefactionez parat. ⁊ infra. Qui his nutriētibus multum vtuntur febribus sunt apti: l3 prius infrigident.

¶ Cum alicuius corpus malis fuerit repletū humoribus cum subtilitate ipsum nutrientibus laudabilibus copiose refice.

¶ Rarus preterea est magis tolerans nutriēs grossum q̃ solidus.

¶ Nutrientia quoq3 sicca assidue comedere fortitudinem cadere facit ⁊ colorem corrūpit et naturā siccāt. Ex vinctuoso vō fit ociositas et auferē desiderium.

¶ Ex acetoso ⁊ acuto fit senium ⁊ salsum etiam impedit oculum.

¶ Dulce nutriens rapit natura ante q̃ mature scat ⁊ digeratur ⁊ corrumpit sanguinem. Ifamem tolerare quādoq3 stomachū replet malis humoribus.

¶ Panis cum suo furfure velocius descendit q̃ cribellatus.

¶ In tempore quoq3 antiquo qui exercitabant iam fugierunt ab hoc scilic3 ad diuersitatē nutrientiū: cōtenti enim erant solius carnis comestione in mane ⁊ solius panis in cena.

¶ Ius pulli vehemēter tēperat humorem et plus q̃ gallinarū ius: sed in hoc est magis nutriens.

¶ Ex gallinis vō assatis melior est que invētre hedi aut angui assatur: qm̃ conseruatur humiditas.

¶ Hædus cum fuerit frigidus erit melior: quia eius quiescit vapor: ⁊ agnus cum est calidus est melior: q̃a ipius malus odor resoluitur.

Tertia fen primi canonis.

Amplius scire debes q panis impedimentū cum non digeritur est multum: sed carnis impedimentū cum non digeritur est minus hoc.

De regimine aque ⁊ vini.

Et siti quidem mendosa impeditus scire debet q dormire ⁊ sitim tolerare ipam sedat: natura em tunc materiam sitim facientem resoluit.

Dultam aquam frigidam bibere est malum.

Aqua tepida nauseam facit.

Super cibum vō mali chimi bibere vinū aut ante q digeritur est malum: qm facit malū chimum in extrema corporis penetrare: et similiter sup fructus et proprie melones.

Vinum vō album ⁊ subtile calefactis est melius: non em capitis dolorem efficit.

A paruis quidem vinis melius est incipere q a magnis: super cibum tamen duas briolas aut tres bibere non nocet ei qui consuevit: ⁊ similiter sano post minutionem.

Nonit multa iuamenta vini. ⁊ tu vide.

Vinum est cibo bonus penetrator.

Et ille quem vinum ex parte sui capitis impeditur minuat ex ipso: ⁊ quod est temperatum ⁊ clarificatum bibat.

Et scias q vinum vetus est quasi medicina ⁊ pauci existit nutrimenti: nouū vō impedit epar ⁊ ad epaticam perducit dissinteriam ppter inflationem suam ⁊ quia calefacit ventrem.

Exvinis illud est melius quod inter vetustatem ⁊ nouitatem est equale: ⁊ est clarum ⁊ ad rubedinē trahit bonum habens odorez equalis saporis quod neq3 est acre neq3 dulce.

Nonit quasi modum faciendi puscā. ⁊ tu vide.

¶ Scias preterea qd vinū mixtum velocius inebriat ppter ea qd aqueitas penetrat.

¶ Donit multa nocumenta ex potatione vini in ieiu no ⁊ similiter ex ebrietate.

¶ Amplius sapiens sibi prohibere debet ne ieunus vinum bibat. Et infra. frequens em ebrietas est res mala que epatis ⁊ cerebri complexionem corrūpit et nervos debilitat ⁊ ad nervorum egritudinē perducit et ad appoplexiā ⁊ ad mortē subitanēam.

¶ Scias qd magis nocumentorū vini non est nisi in cerebro: ex ipso igitur nemo debile cerebrum habēs bibat nisi parum ⁊ mixtum.

¶ Et pueris quidem vinū dare ad bibēdum est sicut ignem igni addere in lignis debilibus: sed seni quātum tolerare potest da: et iuuenibus da ipsum temperate.

¶ Donit aliquas medicinas ad tardandam ebrietatem et aliquas ad remouendum ipsam: ⁊ aliquas ad faciendam ipsam.

¶ De somno ⁊ vigilijs.

¶ Donit multa iuuamēta somni: ⁊ tandē dicit qd est magis proficiens senibus: quoniā in eis humiditatē conseruat ⁊ ipsam eis reducit.

¶ Dicit Galienus comedendo quaqz nocte olera ex lactucis facta cum aromatibus ex lactucis dormire faciunt et cum aromatibus ad emendandum eorū frigiditatem. Et dixit quia ego sum diligens somnum: nam ego nunc sum senex et confert mihi humiditas quam ipse mihi facit.

¶ Melior quoqz somnus est ille qui est profundus.

¶ Amplius sup vacuitatē dormire est malū ⁊ virtutem deiciēs et etiā sup repletionē anteq̃ a superiori

Tertia sen primi canonis

ventre fiat descensio: quoniam non erit profundus sed cum reuolutione de latere ad latus.

In die quoque dormire est malum: generat enim egritudines humectantes et reumatismos et corrumpit colorem: grauat splenem: laxat nervos: efficit pigritiam.

Incipere dormire super ventrem auxilium fert satis magnum in digerendo, et infra. Resupine autem dormire est malum: ad malas preparas egritudines: sicut apoplexiam frenesim et incubum: quia supfluitates ad posteriora declinare facit: et per suos canales non incedunt: sicut nares et pallatum.

De medicatione laxitudinis per se venientis.

Cibi in quo non est viscositas nec multum nutrimentum est sicut ordeum et spelta.

Vinum album et subtile est naturam provocans.

De regimine corporum quorum complexiones non sunt bone.

Corpora ista aut sunt quibus superuenit error: aut in creatione male fuerunt impedita. Tribus modis cibum indigestus ad venas trahitur: unus eorum est quoniam cum cibum fuerit paucus stomachus erit auarus: et contraria erit eius virtus retentiva virtuti hepatis attractive. Secundus modus quoniam multus non bene digeritur in stomacho. Tertius quoniam multus multum venis transmittit nutrimentum quod vene etiam digerere non valent.

De nutriente senum.

Nutriens senum paulatim est petiendum et paulatim bis aut ter nutriendi sunt secundum digestionem eorum et fortitudinem et debilitatem: et comedant in hora secunda panem bene coctum cum melle.

Sibi caveant ex quo melancholia et flegma generentur et ab omni calido et acuto et desiccatiuo: sicut sunt capres oliue synapis et cruca piper et cynamomum: nisi secundum semitam medicationis.

Nac vero eis qui bene appetunt et digerunt confert, et

infra. quoniam lac nutrit et humectat.

Ex proprietate lactis afinini est quod non fit caseus et descendit cito et precipue si fuerit cum eo sal et mel.

Mlera autem et fructus quibus senes vesci debent sunt sicut ficla et apium et parum pororum que comedere debent condita cum almuri et oleo: et proprie in principio comestionis ipsorum: ideo ut eorum naturam molliciendo iuvent.

Zinziber miraba id est conditum est ex medicinis que eis conferunt: et plurima ex alijs miraba calida: sintque cum quantitate que tamen calefaciant et digerant et non que corpus siccent.

Ponit aliquas medicinas leues solutivas ventris senum: et tu vide.

De vino senum.

Vinum eis melius est vetus rubeum: a nouo autem et albo vino sibi caueant. et infra. Ab illo quod ex vinis est dulce et oppilatiuum sibi caueant.

De aperiendis senum oppilationibus.

In senibus facilior oppilationum est ea que ex vini puenit potatione.

Si allea et cepas comedere consueuerunt comedant.

Thiriaca athanasia et amorosia eis conferunt: et proprie cum oppilationes acciderint.

Quod si oppillatio petrosa fuerit aperiatur ex eo quod est fortius istis: sicut est petrocilinum. et si oppillatio fuerit in pulmone aperiatur cum aliquo quod sit sicut yfopus et capillus veneris et cassia lignea et his filia.

De rectificatione complexionis superflue caliditatis.

Calidi vero cum humiditate societas non durat quoniam humiditas quandoque superat caliditatem et extinguit ipsam: et quandoque caliditas superat humiditatem ei siccatur eam.

Voluntatem se reducendi ad equalitatem habere

Tertia fen primi canonis.

possunt ociosi qui suas domuerunt animas fm proli-
ram tolerantiam in tēpore quo ordinate ad equalita-
tem redeāt : ipsos nanq3 absq3 ordine regere pducet
eorum corpora ad egritudinem.

**De regimine corporum que velociter
egritudines incurrunt.**

**Isti autem ad hoc sunt pparati ppter repletionez
sui et tunc quidē in ipsis temperāda est humorū ipoz
quāritas. Aut ppter humores crudos qui in eis exi-
stunt et tūc quidem temperāda est humorū ipsorum
qualitas et eligendum est eis ex nutrientibus illud
quod nutrimentum prebet medium inter multum ⁊
paucum.**

De impingnando macrum.

**Causarum maciei fortior est ficcitas complexiōis
et mesaraice et ficcitas aeris.**

**De regimine temporum cum recti-
ficatione aeris.**

**In veris quidem principio succurrendū est ad mi-
nuendum et ad bibendum catartica fm q̄ necesse est
fm consuetudinem.**

**In estate vō minuatur ex cibis et potibus et exer-
citio et maneat quietus et extinguentia bibat: ⁊ si po-
terit vomat et semper in vmbra moxetur et in loco
cooperto.**

**In autumnno cauendum est a coitu et a potu multe
aque frigide. Et infra. A fructibus vō qui sunt
in tempore isto sibi caueant ne ex eis multum come-
dant.**

**Ninum preterea vehementer debet esse aquatum
et non superflue.**

**Scias quoq3 q̄ in multis pluuijs in ipso existit se-
curatio ab ipsius malicia.**

**Amplius corporibus sanis accidunt raro egritu-
dines in hyeme. Et infra. Impossibile nanq3 est: vt**

in ipsa accidat egritudo nisi propter magnam causam.

In pestilentia quoque necessitas multum aerem attrahendi est minuendum et hoc quod fit cum ocio et euentatione.

Monit quod quando in pestilentia corruptio aeris eleuatur a terra quod tunc conuenit in lectis sedere: et hospitia querere vehementer alta que a ventis rumpuntur. Et si principium corruptionis aeris est ab ipso aere propter illud quod ei aduenit a vicinis partibus aut propter rem celestem cuius qualitas non est hominibus cognita ad domos subterraneas: et que parietibus undique sunt circumdate et ad cauernas est fugiendum.

Aceto preterea in cibo et potu uti in pestilentia est nocumenti ipsius securatio.

De accidentibus que pronostificant egritudines.

Monit valde pulcrum capitulum et utile de his que pronostificant egritudines futuras; ideo ipsum fere totum hic ponitur.

Ille cui tremor cordis assidue acciderit de seipso sit sollicitus ne subita intercipiat morte.

Ille cui frequenter accidit incubus et scothomia de seipso sollicitus existat et humorem euacuet grossum ne ad epilepsiam pueniat et apoplexiam.

Cum multus in toto corpore fuerit saltus regatur flegmatis euacuatione: ideo ne hoc habens in spasmum incidat et apoplexiam.

Et similiter cum perdurauerit ut sensus sint turbidi et motuum adsit debilitas cum repletionem.

Cum in membris multotiens acciderit ut sensum amittant regatur cui hoc acciderit cum euacuatione flegmatis ne ad paralysim pueniat.

Tertia fen primi canonis.

Cum facies multum salierit cui hoc acciderit regatur purgatiōe cerebri anteq̃ ad torturā deueniat.

Cum facies uehemēter rubuerit ⁊ oculus ⁊ lachryme fluxerint et lumē effugerit et capitis dolorē habuerit minutione regend⁹ erit: ⁊ solutione ventris ⁊ similibus ne incidat in frenesim.

Cūq3 multa absq3 causa fuerit tristitia ⁊ timor regēdus erit adusti humoris euacuatione: ne ad melancholiam deueniat.

Cum facies quoq3 cū rubet ⁊ tumet ⁊ fuscitati attinet: et fit hoc per durans protendit lepram.

Cum corpus fuerit graue et lassum fit ⁊ vene appa-
paruerint minuēdum erit anq̃ vene scissura accidat aut apoplexia aut mors subitanea.

Cū in facie parū tumoris apparet ⁊ in palpebris et in extremitatibus dispositioni epatis est succurrēdum ne incidat in ydropisim.

Cum sterco-
ris fetor multus fuerit: regimine vtēdū erit remouēdo a venis putrefactionē anteq̃ ad febres pueniat vrine: tñ significatio est in hoc deterior.

Cūq3 lassitudinē ⁊ fracturam videris time ne febris accidat.

Cum comedendi appetitus cadit aut augmentat⁹ significat egritudinem.

Et ad summū omnis res que de suo mutat⁹ vsu siue sit naturalis sc3 desideriu vel egestio vel vrina vel sudor ⁊ sic de alijs: siue nō naturalis vt emorroidarū fluxus ⁊ mēstruorū et hmoi: siue mutet⁹ ad augmētū siue ad diminutionem pnoſticator egritudines.

Qm̃ vsus est sicut natura ⁊ ppter hoc nō debet abstinere quis nisi a multum malis que tñ ex eis dimittere debet ordinate dimittat.

Imaginari coram facie sicut cimicus et reliqua cū mātium fit et stabile et visus cum hoc debilitat⁹ assidue portendit descensum aque in oculum.

Cum grauitas et pūctura in parte dextra pſeuerauerit epatis ſignificabit egritudinem.

Grauitas et tenſio in inferioribus doſſi ⁊ ilio cū mutatione diſpoſitionis vrine ab uſu nocumētum in reſnibus pnoſticator.

Stercus nō habēs tincturam ſicut ſolebat ſignificat ycturiciam.

Cum ardor vrine perſeuerat vlcera ſignificat que in veſica accidunt et virga.

Egeſtio in ano aduſtionē faciēs pnoſticator diſſenteriam.

Deſiderij caſus cū vomitu et inflatione ⁊ extremiſtatū dolor pſendūt collicam.

Iſturitus in ano cū parui vermes ibi nō affuerint pnoſticator emorroidas.

Multa carbunculorum natiuitas et nodorum magnum pnoſticator apoſtema.

Serpigo albaras pnoſticator nigram. Et morphea alba pnoſticator albaras alba; ⁊ morphea nigra pnoſticator albaras nigram.

De regimine iter agentium.

Illud de quo plus ſolicitus eſſe debet ſc3 iter agēs eſt nutriens et laſſitudo.

Suum vō nutriens meliorare debet ⁊ facere vt ſit bone ſubſtātie ⁊ ppinque menſure ⁊ nō multe.

Ampli⁹ eq̄tare nō debet plen⁹ ne eius cibus corruatur; et neceſſitatē habeat bibēdi aquā; immo expectare cibū debet vſq3 ad horas hoſpitandi niſi cauſa neceſſaria fuerit.

Nō ſi multū ei neceſſarium fuerit rē modicam comedat ſm modū tꝑamenti.

Oportet p̄terea ne eat in vias repletus ſanguine aut alio humore ſm ſed corp⁹ ſuū primū mundificet deinde incedat. Et ſi faſtiditus fuerit famelicus fiat et dormiat et faſtidium reſoluat; poſtea in viā p̄gat.

Tertia sen primi canonis.

Ei^{us} cibus fit in quā^{ti}tate pauc^{us} ⁊ multi nutrime^{nti}: olera quoq^{ue} dimittat ⁊ fruct^{us} et q^{ui}dā^m humorē ge^{ne}rat crudū nisi fuerit causa medicationis.

De regēdo iter agēte in frigore ⁊ congelatiōe.

Dico q^{uod} iter agere in forti frigore est res magni ti^{moris}. q^{uod} plures enim mortui sunt quos frigus inter^{fecit} et pruina.

Cū iter agens in frigore hospitatur nō ilico se ca^{le}facere debet immo paulatim.

Nonit q^{uod} in oleo de lilio cōsistit p^{ro}p^{ri}etas tyriace.

Nutriētia q^{ue} rē frigoris facile efficiūt sunt in q^{ui}b^{us} multū ponunt^{ur} allea nuces sinapis ⁊ assa ⁊ cepe ⁊ bu^{tyrū} est eis bonū ⁊ p^{ro}p^{ri}ie cū post ipsuz hauserit vinū.

Noportet p^{ro}terea vt iter agēs i frigore nō ambulet dū est vacuus immo impleat^{ur} nutriētib^{us} ⁊ vinuz loco aque bibat ⁊ moretur: donec in suo ventre quiescat ⁊ calefiat postea equitet.

Si fructib^{us} accidit cōgelatis cū in aquā p^{ro}iciūt^{ur} fri^{gi}dā vt ab eis extrahat^{ur} cōgelatio ⁊ leniunt^{ur} ⁊ equan^{tu}r: ⁊ si igni applicaueris corrūpentur: sed quomodo sit istud nō est medico necessarium.

De cōseruatiōe a nocumēto diuersar^{um} aquar^{um}.

Aquarū diuersitas iter agētes ad egritudines ma^{gis} p^{ro}ducit q^{uam} nutrientium diuersitas.

Nonit: vltra decoctionem modū clarificādi aquaz cū lana retorta ⁊ alios modos. Et tu vide.

Aquam quoq^{ue} cū vino bibere eius remouet mali^{ti}ā et p^{ro}p^{ri}ie cū fuerit ex genere pauce penetratiōis.

Aqua etiā cū pauca fuerit ⁊ nō inueniat^{ur} t^{em}p^{er}ata cū aceto bibēda erit p^{ro}p^{ri}ie i estate a m^{ul}to excusat potu.

Ex his que diuersarū aquarum remouent maliciā sunt cepe que sunt vt tyriaca hui^{us} ⁊ p^{ro}p^{ri}ie cū aceto et ex rebus frigidis sunt lactuce.

Aqua pāno interposito bibēda est ne sanguisuga cum errore egrediatur ⁊ ne q^{ui}d ex malis p^{ro}mixtionib^{us}

vehementer est minutū transglutiat.

Et rob acetosum secum deferre ut eo cum unaqua-
que diuersarū aquarum misceat est regimē cōueniēs.

De regimine viatoris in mari.

Viatori in mari plerūq; accidit vertigo et reuolui-
tur cum ea et cōmouet in ea nausea et vomit et hoc q̄-
dem in primis diebus sed postea residet et quiescit.

Et oportet ne fortiter retineat nausea et vomitus
sed dimittat donec per ipsum mūdetur quod si superfluous fuerit
retinebitur tūc preparatio tamē ne vomitus accadat
non est mala.

Aqua preterea salsa cum aceto est bibenda et syrupo
acetoso in qua filique et mirti grana sunt picienda et
sorbe Super aquas grossas et turbidas utendum est alleis.

Sen quarta locutio vniuersalis de medicatiōe.

Icemus quod res medicationis ex una triū
rerū cōplet: una earū est regimē et nutri-
entia: et alia est medicinarū exhibitio: et
tertia est manualis opatio.

Nutriens quāq; auferit, quāq; minuit,
quāq; equat, et quāq; augetur.

Nutriens nō prohibet nisi cum medicus vult ut natu-
ra occupeat in maturatiōe hūorū et nō minuit nisi cum
vult etiā cum hoc virtutem custodire.

Ipse quoq; semper sit sollicitus de eo quod magis
est suspectum et est virtus si fuerit valde debilis aut
egritudo si fuerit multum fortis.

Nutriēs quāq; est multe quantitatis et pauci nutri-
menti: sicut olera et fructus. Et quāq; ē nutriēs pauce
quantitatis et multi nutrimenti sicut oua et galloz testiculi.

Maximū autem quod nos laboramus in minuēdo ci-
bum aut prohibēdo est cum egritudines medicamur
acutas. In egritudinibus quoq; cronicis minuimus
sed minus quā in acutis.

Quarta fen primi canonis

Et quāto plus egritudo principio p̄p̄inquoꝝ fue-
rit ⁊ accidentia magis quīeta nutriem̄ virtutes cō-
fortādo: ⁊ quāto plus s̄m augmentū p̄cesserit ⁊ acci-
dentie augmētata fuerint minuemus dietam.

In tempore quoq; status regimē vehemēter sub-
tiliamus.

Nonit q̄ alicui nutriendi inest velocitas penetra-
tionis: sicut est dispositio vini: ⁊ alicui tarditas: sicut
dispositio assatoꝝ ⁊ frixoꝝ: ⁊ alicui spissitudo substā-
tie: sicut carnes porcine ⁊ vituline: ⁊ alicui subtilitas
substātie: sicut nutriēti qđ fit ex vino ⁊ ficubus.

Eligimus cibum fortis nutrimenti et tarde diges-
tionis propter eum quem confortare volumus ⁊ ex-
ercitijs fortibus preparare.

In electione qualitat; medicine absolute nō habe-
tur cognitio nisi p̄ cognitionem speciei egritudinis:
qm̄ cum egritudinis q̄litas scita fuerit: erit medicīa
eligenda que in sua qualitate sit cōtraria: qm̄ egritu-
do suo cōtrario medicat̄ ⁊ conseruat̄ sanitas suo fili.

Quātitas aut medicine mēsurā cognoscit̄ s̄m mo-
dum mensure artificialis.

Si sanatiua cōplexio fuerit frigida ⁊ egritudina-
lis calida: tūc iā multa est elōgatio a cōplexione sui:
tūc ⁊ multa indigebit infrigidatione: q̄ si ambe fue-
rint calide sufficiet ei parua infrigidatio.

Cū fuerit materia in gilbo epatis: euacuabis per
vrinā: ⁊ si i epat; p̄cauitate p̄vērē: qm̄ epat; gilbosi-
tas mēbris vrine ē associata ⁊ ei; cōcauitas intestinis.

Cum ad diuersuz trahere volueris membri a quo
protrahis dolorem prius seda et caue tibi ne trāsitus
super principale fiat.

Super membra principalia cum fortibus medici-
nis nō faciemus aliquid quāto magis potuerim; ne
nocumētū cōmune toti corpori faciamus. et infra.
quod autē inter omnia membra hac tota custodia di-

gni? existit est cor & postea cerebrū & post ipm epar.
¶ In febribus cū stomachi debilitate aquā frigidā
 in potu q̄ sit vehemētis frigiditatis nō dāmus.

¶ Dare ea pura que laxa faciūt p̄cipalibus mēbris
 & eis q̄ sunt corā ipsis est valde timorofum in re vite.

¶ Medicinarum vō a quarum datione nobis caue-
 mus species tres sunt: scz res soluētes & vehementer
 infrigidātes & cōtrarias habētes qualitates.

¶ Multas prolixarū egritudinū p̄ter febres sub-
 tiliatium resoluit regimen.

¶ Egritudo si multe fuerit ebulliētis materie in p̄n-
 cipio eam euacuabimus non expectātes maturatio-
 nem: & si mediocris fuerit maturabimus eā & postea
 euacuabimus.

¶ In egritudinibus in quibus est timor & non secu-
 ri sumus ex defectu virtutis si qd̄ facere debem? tar-
 dauerimus aut alleuiauerim? a forti medicatiōe p̄-
 mo incipere debemus.

¶ P̄ter hoc quoqz tibi caue ne a rectitudine rece-
 das: l̄z videris q̄ iparū tarde iuuamē: nec in errore
 moreris: & si videris q̄ eius nō appareat ipedimētū.

¶ Ille vō in quibus nō existit timor s̄m ordinem ad
 fortiozem procedēt si nō suffecerit eis debilis.

¶ Et cū hoc nō s̄m vnā medicationē cū vna tibi stan-
 dū est medicina: imo in vna medicatione medicinas
 p̄muta: qm̄ ab eo qd̄ consuetū est nō fit passio.

¶ Et vnicuiqz quidem corpori immo omni membro
 immo vni corpori et vni membro et in vna hora & nō
 in alia inest proprietas ab vna medicina pati et non
 ab alia.

¶ Cum autem ignoras que sit egritudo relinque eā
 nature: quoniā natura aut superabit egritudinez aut
 ipsam manifestabit.

¶ Cum egritudo dolori cōiuncta fuerit &c. incipies
 sedare dolorem: et si tibi necesse fuerit stuporē indu-

Quarta fen primi canonis.

cere non transcendas tale quale est papauer: quia cū suo stupore est domesticum.

Ex congruis medicationibus est id quod virtutes confortat animales ⁊ vitales: sicut leticia. quandoq; confert etiā sedere cum eo a quo verecundat: ⁊ que erubescit: qm̄ egrū phibet a rebus que ei nocent.

Nonit q̄ mutatio de terra in terram et de aere in aerem ⁊ efficere motus qui membrum dirigunt aut complexionem mutant confert: sicut puero lusco precipitur vt scintillas intueatur: ⁊ patienti torturas: vt speculum intueatur calibis.

Amplius scire debes q̄ nō om̄is repletio: nec om̄is complexionis malicia suo medicatur contrario: immo quādoq; sufficit multa regiminis bonitas in repletionem ⁊ malicia complexionis.

De medicationibus egritudinum malicie complexionis.

Que ex eis quidem sine materia existit cōplexio tm̄ mutatur: sed si cuz materia fuerit euacuabit ip̄a.

Cuz in aliqua egritudine dubitaueris an causa sit caliditas vel frigiditas ⁊ experiri volueris nō expiaris cū superfluo: ⁊ caue tibi ne te decipiat impressio que erit accidentalis.

Et debes scire q̄ calefactionis et infrigidationis tempus est vnū: sed in infrigidādo est plus timoris: qm̄ caliditas est amica nature: ⁊ in exiccādo ⁊ in humectādo timor est eq̄lis: sed humectandi tps ē lōgi⁹.

Ifortis extinctio deicit virtutē ⁊ quanto magis in corporibus q̄ ab egritudine debilitata fuerint.

Calefacere frigidum in principio rei est facili⁹ q̄ calidū in principio infrigidare: sed calidū in fine infrigidare lz sit difficile: est tm̄ facilius q̄ frigidus in fine calefacere: qm̄ superflua frigiditas ē ipsa mors innati caloris aut ei p̄pinqua.

Siccitas magis fit māfua cū frigiditate q̄ seruit

et humiditas est magis adducens frigiditatem quam accidit.
¶ Omnis caloris cause cum superfluum in exiccando iuuant: et quandoque cause frigiditatis cum superfluum in humectando iuuant.

¶ Nobis necessarium est dare acetum cum medicinis calidis alicui membro: ideo ut ipsorum penetrant virtutes.

¶ Nobis necessarium est dare crocum cum medicinis in frigiditatibus cor: propterea ut eas ad ipsum ferat.

¶ Vinum propterea tepatum in humectando est forte.

¶ Vix senibus complexio frigida et humida sit accidentalis: est tamen eis quasi naturalis.

¶ Ad sciendum qualiter et quando oportet euacuari.

¶ Metere soluere super ventris solutionem est timorosum.

¶ Macuitas itaque sine dubio euacuationem fieri prohibet.

¶ Oportet ne illum euacuare sis ausus qui ex consuetudine parum comedit quam ab euacuatione abstinere poteris.

¶ Parua quoque consuetudo euacuandi ab euacuatione prohibet.

¶ Et non oportet in euacuatione ut in duas dyametros prolongationem facias: sed in unam tantum que sit dyameter magis propinqua.

¶ Euacuato est necessarium ne propter comedere nutrimenta multa et mala.

¶ Minutio quoque est euacuatio humoribus equaliter augmentatis propria.

¶ Et euacuatio humori qui in quantitate solus augmentatur aut corrumpitur propria est: et a minutione alia.

¶ Omnis euacuatio que est superflua semper plurimum febrem generat.

¶ Scito quod residuum materie dimittere quod necesse erat euacuare minus nocuum est quam exquisitissime euacuare et puenire in ipsa ad hoc ut virtus terreat: quam multotiens natura hoc resoluit residuum.

¶ Et debes scire quod ventris solutio a superioribus trahit ad inferiora et ab inferioribus eradicatur.

Quarta fen primi canonis

Quinus itaqz cūctis hoībus euacuatione dignius est ille cui' cibus est bon' & digestio bona.

De regulis cōmunibus vomitui & solutioni ventris.

Nomius et ventris solutio et que istis similatur non attinēt ei qui bono vtitur regimine. & infra. for tasse excusabunt cum exercitium fricatio balneum & huiusmodi.

Et ad summū si humores fuerint equales pmitte minutionē: & si postea habūdauerit euacua: q̄ si equales non fuerint in primis habūdantem euacua donec equentur: deinde minue.

Multotiens enim est euacuatio necessaria: sed si peruenit aliquid quod prohibet: & non est ingenium nisi in ieiunando & dormiendo.

Non omnes euacuationes sunt necessarie propter superfluitatē repletionis: imo quādoqz sunt necessarie ppter egritudinū magnitudinē & ppter repletionem p̄m qualitatem & non quātitatem.

Habentium quoqz in interioribus apostema ventrem soluere est difficile & facere vt vomāt. et infra. sed da eis si necesse fuerit cassiam fistulā & similia.

Ampliatio cannaliū & ipsorū aptio in euacuatione est ex eo quod corpus a pena securum reddit..

Monit causas ppter quas medicina ventris solutiua aliquādo fit vomitiua & econuerso.

Et febrem quidē habentis ventrem soluere meli' q̄ facere vt euomant.

Et cūius humor descendēs fuerit' sicut lenteriam habentis facere vt euomāt est incōueniens.

Medicinarum solutiuarū deterior est que ex medicinis est composita multe diuersitatis. & infra. q̄a prima ventrem soluit ante q̄ secūda: & quādoqz p̄ma ipsam expellit secundam.

Ad vltimū quidē dū medicina superfluitates eua

euat non erit in ea estuatio: cunq; estuationē habere ceperit iam euacuat quod superfluum non est.

¶ Somnus cum post ventris solutionē aut vomitus fuerit multus demonstrabit q; iaz euacuatio perfecta mundauit corpus ⁊ contulit.

¶ Et scias q; cum sitis post ventris solutionē aut vomitum fuerit fortis maximam ⁊ vltimam bonitatem purgationis significat.

¶ Pōnit modū q; medicine solutiue et vomitiue attrahunt hu. in euacuationibus et in vno reprehendit galienum: et tu vide.

De sermone purgationis ventris et regulis.

¶ Ad summū naturā mollificare anteq; venter soluat est competens regula in qua existit securitas: nisi in eo qui colerice passioni valde est aptus.

¶ Trauli fortem nō tolerant medicinam.

¶ Et causa etiaz timorosa est vt medicina solutiua fece in intestinis existēte sicca: immo est expellenda saltē cū clisteri aut iure mollificatiuo.

¶ Oportet vt aer illius q; farmaciā bibit sit caliditatis pauce ne sudorē faciat nec turbationem.

¶ Cū aliquis medicine cōsuetus nō est meli⁹ est me dico vt sibi caueat ne ventris solutiua violentes virtutes habentia ei tribuat.

¶ Illis vō qui stantes bibit aquas ⁊ habētibus splenes fortes medicine sunt necessarie.

¶ Pōnit q; post medicinā solutiua si fortis fuerit medicina dormire debet: et si fuerit debilis non: qm̄ natura ipsam digereret: et cum ceperit operari non dormiat quocūq; modo fuerit.

¶ Cūq; aliquis medicinam biberit non ilico se sup eam mouere debet sed quiescere vt natura in eā operetur: quouiaz nisi natura in ipsam opata fuerit non operabitur ipsa in naturam.

Quarta fen primi canonis.

In potu aque calide malicie medicine existit debilitatio.

Oportet igitur vt medicine potatoz nec comedat nec bibat donec suā pficiat operationez: nec dormiat q̄din medicina operat̄: nisi voluntas affuerit vt constringat̄: q̄ si ei⁹ stomach⁹ nō tolerat qz choleric⁹: aut qz famē tolerauit: det̄ ei parum panis infusi in pauco vino: qm̄ hoc est ex eo q̄ medicinā fortasse adiuuat.

Eleborus in corpe mudo efficit spasmū et repleti corporis comouet humiditatē motu turbido.

Nonit q̄ cū medicine fortes prestāt impedimētū q̄ ipm̄ remouet rayb. i. lac acetosum.

Cū medicina odorē suū in stomacho dimittit medicamē est aqua hordei que ipsum lauat: q̄ quidē melior existit eoz que in potu sumūtur.

Cū tēpus plongat̄ et medicina operari nō cepit. Et infra. fiat ei collirium aut clistere.

Duas p̄terea medicinas vētrē soluētes in vna die cōiungere est timorosum ⁊ extra rectitudinem.

Omnis medicina in primis humorē extrahit qui est ei pprius: deinde illū qui est post eū in multitudine ⁊ subtilitate p̄ter sanguinē: qm̄ natura ad postremum eius retinet ⁊ recondit.

Humorem vō ex lōginquo attrahere est difficile.

Oportet preterea ne multuz salis sit in cibis eius qui medicinam vult sumere.

Quā p̄terea farmaciā bibēti cui post aduenit febris res melior est aq̄ hordei: sirup⁹ em̄ acetosus ē excoziatiuus: ⁊ iō tardādus vsqz ad duos vel tres dies.

Tempore em̄ quo maior canis ascēdit ⁊ fortis frigoris non est tempus sumendi medicinā: sed in vere aut autūno est bibenda.

Et ver quidē est cū niues de montibus cadūt. In estate res subtilis sumenda est.

Amplius nature non est facienda cōsuetudo bibē

di medicinā: cū aqua necesse fit mollificare ventres: quoniā consuetudinaria ⁊ hoc habēs ad impedimentum male finis perueniet.

¶oportet vt sup debile medicinā ex motu minuat ne eius virtus resoluatur.

¶Ex medicinis q̄z bñdictis sunt viole cū zuccaro.

¶De supfluitate solutionis ⁊ hora constringendi.

¶Ex significationib⁹ quib⁹ cognoscit⁹ hora qua car taticus cōstringendū est: est fitis. Cū videris q̄ fitis iā supfluit: ⁊ q̄ vētris solutio nō est pauca cōstringe: ⁊ p̄cipue cū cause festinatiōis vētris nō fuerit iuete.

¶Qui em̄ co. expellit ru. cū viderit q̄ iāz puenit ad flegma: scias q̄ iā medicina superflue operat⁹: ⁊ q̄to magis si ad co. ni. peruenitur: sanguis vō est maioris doloris ⁊ timoris periculi.

¶Cūz ventris purgatio supfluit liga extrema: ⁊ in potu parū tyriace aut philonij tribue.

¶De dispositionibus medicinarum ventrem soluentium.

¶Quedā medicinaruz sunt q̄ aliq̄bus p̄portionales existūt cōplexionibus ⁊ alijs nō cōueniunt.

¶Necesse est vt medicinis ventrem soluētibus bene redolentes medicine misceantur: vt membrorū virtutes eis conseruentur.

¶Medicine quoqz cordis ad hoc iuuamentū confortant: quia spirituz animale. i. vitale in vnoquoqz membro confortant.

¶Donit q̄ aliquē medicine solunt app̄rietate: aliq̄ exprimēdo: aliq̄ lenificādo: aliq̄ lambificādo.

¶De eo q̄ alijs locis est inquirendum.

¶Pillule vō nō sunt dāde postq̄ sunt exsiccate: vt lapides: nec qñ sunt molles: s̄z sint sicut q̄ modo ficcari ceperint: ⁊ que digitis cedat si cōprimantur.

¶De vomitu.

Quarta fen primi canonis.

¶ Qui aut vinū biberit inebriās ad hoc vt vomat nō accipiat vomere dū adhuc parū bibit: sed bibat multū.

¶ Qui vomere voluerit non fortiter masticare debz prope ipsum.

¶ Otus facit magis vomere et quies minus.

¶ Estas est tempus dignius vt in ipso fiat vomitus.

¶ Et finitū vomit? longinquoꝝ sūm modū purgatiōis prime est stomachi solius et nō intestinoꝝ: et sūm modū purgationis scē capitis et totius corporis. Ipsius attractio et eradicatio est ab inferioribus.

¶ Nonit q̄ in oleo de lilio existit virtus tyziace.

¶ Egritudines digniores vt in eis fiat vomitus sūt cronice sicut ydropisis: epilepsia: melancholia: lepra: podagra: et syatica.

¶ Vomitus quoq; cum suis iuuamentis aliquā affert egritudines sicut surditatē et congelationē dentium.

¶ Hora vomēdi in estate melior causa doloris est in meridie.

¶ Et vomit? quidē corpori confert sed visui nocet.

¶ Amplius faciendum non est: vt pregnans vomat: quoniam superfluitates non egredientur: et labor eā ad estuationem perducet.

¶ Cum ex multa minutione debilitatur virtus multi generabūtur humores.

¶ Dinutio est perturbans donec quiescat.

¶ De iuuamentis vomitus.

¶ Nonit iuuamēta que facit vomitus sūm mentem ypocra. et tu vide.

¶ De enemate. i. clisteri.

¶ Enema est medicamen nobile in expellendo superfluitates que sunt in intestinis et in sedando dolores renū et vesice et apostemata ipōꝝ et colice et in attrahendo a superioribus: que vō ex eis sunt acuta debilitant epar et perducunt ad febrem.

¶ Ex enematibus preterea fit iuuamen in expellen

do reliquias quas inaniencia relinquunt.

Cludetur quoqz q̄ clisterizati situs melior sit vt supinus iaceat: deinde reuoluat se ad latus dolens.

Clisterizandi hora melior ē cū ē aeris frigiditas.

CDe epythimatibus.

CEmplastra sunt talia q̄lia epythimata: sed emplastra sunt dura et epithimata currentia.

CDe fleubothomia.

Cfleubothomia est euacuatio vniuersalis humoruz euacuans multitudinem: multitudo v̄o est augmētuz humoruz sup equalitatem ipsoruz in venis.

CNemo quidem est fleubothomāduz nisi vnus duorum: vnus scz egritudinibus p̄paratus cuius sanguis cum multiplicatus fuerit cadet in eas: et alter est cadens in eas.

CVnusquisqz fleubothomāz p̄pter sanguinis multitudinē: aut p̄pter ipsius maliciā: aut p̄pter vtrūqz.

CDonit q̄ melius est vt parati egritudinibus cum dñio sanguinis in vere minuant: licet in has nōdum inciderint egritudines.

CIlli quibus pcussio vel casus accidit qñqz minuuntur timendo ne eis accadat apostema.

CDonit q̄ cum iste egritudines predicte timentur eis plus secure conceditur minutio: sed cum aduenerit in earum principio fleubothomia penit? dimittatur: quia hu. subtiliat ⁊ eos per totū corpus fluere facit ⁊ sano insani eos admiscet.

Cfleubothomia quoqz nec euacuatio nō est faciēda in die motus egritudinis.

Cfleubothomia p̄pterea q̄ ad diuersum trahit naturam s̄m plurimum retinet.

Cum v̄o alicuius sang. fuerit bonus paucus ⁊ fuerint in ipsius corpore multi mali humores fleubothomia bonū rapiet et malum relinquet.

Cū fleubothomia necessaria fuerit cū debilitate.

Quarta fen primi canonis.

ututis causa febris et aliorum pertine fleubothomiam.

Cfleubothomia stricta magis est virtutis conservatiua: sed tamen subtile et clauis interdum fluere facit et spissius et turbidum tenet. Ampla vero velocius est ad syncopim.

Cfleubothomiam adus preterea supinum iaceat quam fleubothomiam: quam hoc est puenienti ut ipsi ut conservetur et ne ei supueniat syncopis.

In febribus autem a minutioe canendum est. scilicet in his que vehemens sunt calefactionis et inflammationis.

Si vrina fuerit subtilis aut ignea et facies a principio fuerit tornatilis caue tibi a fleubothomia quod si fuerit interpollatio in ea et omnes fe. in ipsa fiat minutio.

Et summo ope tibi caue ne egrum ad unam duarum perducas res. scilicet humorum colericorum ebullitionem et frigidorum cru-

Uique in fe. te oportet fleubothomare. (ditatem. non attendas quod quidam dicunt. scilicet quod non sit bonum ut fiat post quartam diem quam bonum est etiam post xl. dies secundum Galienum. licet premittere et preparare sit melius.

Multoties fleubothomia in febribus licet necessaria non sit efficit ut naturam supra materiam fortis fiat propterea quod eam efficit paucam.

In fe. aut sanguinea necesse est ut euacuatio fiat minutioe non supflua in principio et supflua cum fuerit maturatio fe. quam multoties remouetur in hora fleubothomie.

A minutioe etiam tibi cauere debes super cibi repletionem ne materiam non maturam ad venas trahas loco eius quod euacuasti.

Cauere etiam tibi ne fastiditum fleubothomes sed longa ipsum ut ei fastidium digeratur. Et tibi etiam cane ne fleubothomes subtilitatem sensus oris stomachi habentem: aut ei debilitatem aut infelicem ex generatione co. multum et prope cum est ieiunium. Et infra. Istis namque cum fleubothomati fuerint oris stomachi conseruatione non premissa accidet inde timor magnus et quique moriuntur inde.

Astatura carnis que fit super prunas si digeritur mul-

tum nutrit et bene.

¶ Nonit q̄ cū fleubothomia fit cā diuerfiōis meli⁹ ē
vt fleubothomie vices sint mltē q̄ quātitas multa.

¶ Si debilitas nō affuerit fit tardatio secundatiōis
vna hora: ⁊ si trahat⁹ grā diuerfionis fit dies vnus.

¶ Ex iuuamētis vō secūdatōis est q̄ fleubothomati
v̄tutē cū p̄fectiōe sue euacuatiōis p̄seruat ⁊ melior q̄
dē sc̄datiōis t̄min⁹ ē vt duob⁹ aut trib⁹ tradat⁹ dieb⁹.

¶ Ex dormitione q̄qz fleubothomie p̄pinqua pluri
mūqz accidit in membris cōfractio.

¶ Et opz ne fleubothomat⁹ i se replēdo fit audax: s̄
p̄m rōnē nutria⁹ ⁊ cibū primitus subtiliet.

¶ Cū aut aliqs fleubothomat⁹ ⁊ postea ei⁹ brachius
apostemat⁹ ex altero brachio minuat⁹ p̄m q̄ tollerat ⁊
sup ip̄m emplastrū de cerusa ponat⁹.

¶ Amplius fleubothomia multotiēs cōmouet fe. et
multotiēs resoluit putrefactionem.

¶ Sanior venarū sex est cephalica.

¶ In cephalica fleubothom⁹ fleubothomū nō sequa
tur: qm̄ faciet apostema.

¶ Elidet⁹ q̄ p̄us fecerit librum q̄rtū q̄ hūc primū: qz
dicit et nos iā locuti fuim⁹ de ip̄o in libro q̄rto ⁊ etiā
supra dixit.

¶ Basilica quoqz maioris est timoris: p̄pterea q̄ ar
teria cadit sub ea ⁊ etiā nerui et musculi.

¶ Signū q̄ arteria iam sit p̄cussa est q̄ sanguis egre
ditur subtilis ⁊ saliendo manat.

¶ Ampli⁹ plures hoīz p̄pter sanguis exitū moriūt⁹:
⁊ qdā p̄pter fortitudinē doloris ligature ne sanguis
arterie exeat donec factū est p̄m viā mortis.

¶ Sanguis qui a cephalica euacuatur: est qui ex col
lo et eo quod est super ipsum parum ⁊ parum sub ip̄o
egreditur: et terminū partis epatis non pertrāit
et inferiora non taliter mundificat vt sit inde cura.

¶ Nigre vō iudiciū int̄ cephalicā ⁊ basilicā ē mediū.

Quarta fen primi canonis.

Et basilica quidē euacuat quod est a pte suminis
ventris inferius. i. a stomacho inferius.

Ifunis vō brachij filis est cephalice.

De sceillem. i. saluatella dicūt q̄ que dextra est do-
loribus epatis cōfert et que sinistra splenis ⁊ q̄ san.
fluere pmittat̄ donec p̄se constringatur.

Nonit q̄ Balienus vidit in somnis q̄ p̄cipiebat
vni q̄ fieret fleubothomia arterie man⁹ que ē inter
indicem ⁊ pollicem causa doloris epatis: qui eam fe-
cit et sanus factus est.

Quidā sunt q̄ tolerare p̄nt: et si febricitantes sint
vt. v. aut. vi. sanguinis libze auferant̄. Sunt et alij q̄
non possunt tollerare ipsis etiam sanis vt vna libra
eis auferatur.

Mulsus est a quo recedere nō debes: cū igitur per
transierit pulcritudo coloris ⁊ mutabit̄ pulsus ad de-
bilitatē retentive: ⁊ si accidat oscitatio alices sin-
gultus et nausea.

Nonit q̄ scyatica est in pte filuestri calcanei ⁊ fleu-
bothoma: aut sub eo aut supra ipm et eius iuuamen-
tum est in dolore scie ⁊ podagre.

Saphena est sup pte domesticā et ex ipsa euacuat̄
sanguis ex mēbris que sunt sub epate ⁊ puocat men-
strua et emorroidas.

Et ratio quidē facit oportere vt scyatica ⁊ saphē-
na similis existant iuuamēti: sed experimentū facit
vt operatio syatice conueniat plurimum dolori scie si-
cut si hoc esset debitum.

Elena curuature pollicis tm̄ efficit quātum saphē-
na sed est fortior ipsa in prouocatione menstruorum
doloribus ani et emorroidis.

Ifleubothomia venarū pedis confert egritudinib⁹
que fiunt ex materieb⁹ ad caput declinantib⁹ ⁊ egrit-
udinibus melācholie et ipsa quide⁹ magis debilitat
virtutem q̄ fleubothomia venarū manus.

Vena frontis que est inter duo supcilia cōfert grauitati capitis ⁊ pprie que est in posteriori pte ⁊ grauitati oculorum ⁊ stupori ⁊ dolori capitis pseueranti antiquo.

Et Galienus negat quod quidem dicunt. s. q̄ due vene que sunt post aures fleubothomant̄ vt qui filios gignūt ipsos nō gignant.

Sanguinem stringere q̄ fluit ex fleubothomia in latitudine facta est difficile.

Galienus quoq; dixit q̄ cuiusdaz in gula vulnerati arteriam pcussio parūper tetigit ex qua magna ps sanguinis emanauit: ⁊ dū sanguis restrict⁹ fuerit dolor antiquus quem in anteriori pte core posteri⁹ habebat recessit.

Ifleubothomia duas habet horas: vnā electā q̄ est in lumine diei post digestiōis cōplementū ⁊ supfluitatū expulsionem: ⁊ horā necessariā q̄ tardari nō pōt et res phibitoria non attenditur.

Cum vena tibi rebellauerit ⁊ ipsius repletio sub ligatura nō apparuerit solue ipsam ⁊ multotiens liga et vnge eam et cōprimendo ascende et descende donec manifestam eam facias.

Oportet vt fleubothomi apphēsiō fiat pollice et impudico ⁊ dimittat̄ index ad palpandum.

Et scito q̄ qui multuz sudat causa repletionis est fleubothomia indigens.

Dultoriēs habēti fe. et habēti dolorē capitis q̄ ex cōsilio fleubothomia esset medicādu supuenit flux⁹ vētris naturaliter q̄ fleubothomiā excusat.

De ventosis.

Ventose cutis pte magis mūdificāt q̄ fleubothomia et plus extrahūt sanguinē subtilē q̄ grossum.

Nonit fm opinionē q̄rundā q̄ hūiores augmentū luminis in corpe lune sunt sequētes ⁊ q̄ auginētatur cerebrum in craneis et aqua in fluminibus accessio

Quarta fen primi canonis.

nem et recessionem habentibus.

¶ Ex suis vñ horis in die melior est scda et tertia.

¶ Et lei quidē q̄ ex mulierib⁹ alba existit ⁊ lara sanguinē hñs subtilē vñtose in crurib⁹ posite sūt meliores. s. i. puocatōe mēstruorū q̄ fleubothōia saphene.

¶ Ventose q̄ sine scapellatione sunt in remouēdo vñtositates frigidas ⁊ vt radicitus euellant⁹. hic ⁊ vbiqz sunt fortiores. s. q̄ cum scapellatione.

¶ Ventose super nates posite a toto corpore trahūt et a capite: ⁊ cōferunt intestinis ⁊ mēstruorū sanāt corruptionē et alleuiatur p̄ eas corpus.

¶ Oportet vt ventosatus post vnā horā cibeť.

¶ Infans p̄terea in tertio āno ventoseť: et p̄us trās actis duobus annis: quoniā prorsus non debet vento fari cum est vnius anni.

¶ In vñtosis sit securitas ne materie ad inferiora descendent.

¶ Ponit in hoc caplo multa iuuamenta ex ventosis in diuersis ptibus corporis: et tu vide.

De sanguisugis.

¶ Ponit modum cognoscēdi bonas a malis ⁊ rectificationes earum: et tu vide.

¶ Extractio p̄terea sanguinis a sanguisugis facta pfundior est extractione q̄ fit cū ventosis.

¶ Ex eo aut quod eas efficit volūtarias ad se suspen dendū est vt locus luto liniat⁹ aut sanguine.

¶ Appositio sanguisugarū confert egritudinibus.

De medicationibus apostematum.

¶ Multotiens a manu apostemosa trahit⁹ materia qñ cū res deferť pōderosa ⁊ hora vna tenetur.

¶ Daturatio vñ cōpletur ex eo in quo cū calore existit opilatio et glutinatio vt p̄ ipm calor retineat⁹. Et infra. attendere tñ debes si membrū calorem innatum debilem habuerit p̄dicta remouere debes.

¶ Multotiens erit apostema profundum et erit no

bis necessarium trahere ipsuz ad partē cutis: et si nō cū alio saltum cum ventosis ignitis.

¶ Decultorum vō apostematum materia minorāda est fleubothomia et ventris solutione.

¶ Solatrum nanqz proprietatem habet resoluendi apostemata calida que sunt occulta.

¶ Cū syntoma supuenerit ppter collectionē apostematis interiorū cū casu vtutis ī itinere mortis existit.

¶ De sectione. i. aptione.

¶ Si in fronte fiat inscisio sicut incedunt rugarum ipsius collectiones inscinderetur musculus frontis et caderet supercilium.

¶ Oportet vt sector ex anothomia sciat anothomiā neruorum arteriarum et venarum ne erret et inscindat aliquid ex eis.

¶ Oportet etiā vt secū deferat mltas ex medicinis sanguinē cōstringētibz et ex emplastris dolorē sedātibus: et ex instrumentis que ad hoc ptinēt.

¶ De egritudinibz corruptiōis mēbri et inscisioe.

¶ Et melius est. s. vt remoueat caro corrupta si fuerit possibile sine ferro: qm ferrū aliqn inuenit tunicas musculoz et venaz pulsatiliū periculose.

¶ Et si os core fuerit magnū: et neruis et arterijs et venis propinquū et fuerit eius corruptio: multa debz medicus ab eo fugere.

¶ De medicationibus solutiōis cōtinuitatis.

¶ Solutio cōtinuitatis in magnis membris medicatur equatione et ligatura conuenienti. Et infra. cum quiete et comestione cibi cōglutinatiui. et infra. sicut cibus qui fit ex extremitatibus aialium.

¶ Impossibile em̄ est vt os restauretur nisi fm hūc modū: et pprie in corporibus cōsistentium: qm nullo modo redibit ad cōtinuitatem.

¶ Intentio in medicanda vlcera est exiccatio quod igitur ex eis mundum fuerit tm̄ exiccetur: et quod

Quarta fen primi canonis

putridum fuerit ex eis medicine acute corrosive mit-
tantur: deinde ignis si oportet.

¶ Et caro quidē nō generat nisi ex eo cuius siccitas
non multū primū gradum transcendit.

¶ Et omnes quidē medicine que sine mordicatione
deficcant sunt ingredientes in genus earum que car-
nem nasci faciunt.

¶ Omne vlcus qđ in loco existit nō carnosum est inobe-
diēs ad hoc vt cito mediceſ et filr rotundum.

¶ Omne vlcus qđ cito reuertit postq carne repletū
fuerit est in semita pueniēdi ad fistulam.

¶ Si pus multiplicatur sine multiplicatione nutri-
menti est ibi alphase. i. attritio vel contusio. In me-
dicando autem alphase et contusionem leuez fortasse
sufficit si eubothomia.

¶ In ptorſiōe sufficit mollis ligatura et nō dolorosa.

¶ In his autē q sunt sicut casus et pcussio necessaria
est si eubothomia ex pte diuersa et subtiliādū est nu-
tries et dimittēda est caro et q sunt sicut ipsa.

¶ De cauterizatione.

¶ Cauterizatio est medicamē valde vtile iuuans ad
prohibendū ne corruptio spergat: et ad cōfortandum
membriū cuius complexionem volumus rectificare: et
ad resoluendum materias corruptas in mēbro reten-
tas et ad stringendū sanguinis fluxum.

¶ Res vō qua cauteriū fit melior est aurum.

¶ Cauterizator sibi cauere debet ne fortitudo caute-
rizationis ad nervos pueniat: nec ad chordas nec ad
ligamenta.

¶ Quq cauterizaueris vt carnē corruptā picias et
terminū sani scire volueris erit vbi dolet.

¶ De sedatione doloris.

¶ Omnis quidē dolor qui fit fortior interficit.

¶ Et ad summū id quod dolores sedat est aut illud
quod complexionem mutat: aut quod resoluit mate-

riā: aut quod stupefacit ⁊ stupefaciens remouet do-
lorem: quia destruit sensum membri.

¶ Quib⁹ aut stupefaciētib⁹ fortius est opiu ⁊ poma
mādragoze. ⁊ infra. ⁊ ex istis sunt nix ⁊ aq̄ frigida.

¶ Sunt preterea mēbra de quibus nō curamus: ⁊ si
eis supponas narcotica que nō inde ad vehementem
malū finem perueniūt sicut dentes.

¶ In eo autē quod est sicut colica magnificat⁹ malus
finis scz stupefactiuus: qm̄ materiā augmētāt frigus
congelationem ⁊ clausuram.

¶ Sōnus vna est ex causis sedationis doloris ⁊ ppe
qñ cū eo facta fuerit fames ⁊ in dolore materiali.

¶ Et stupefaciētia quidē composita quoz fortitudi-
nes alie debilitāt medicine sicut tyriaca sunt magis
secura: sicut filoniū ⁊ trocisci teruarij.

¶ Plerūqz causa doloris erit apostema ⁊ extimabit⁹
q̄ sit vētositas: ⁊ si fortasse factum fuerit ei embroca
ex aqua calida in eius p̄ncipio magnū aufert malū.

¶ Nonit q̄ oculus non potest tolerare euaporatio-
nem ex milio.

¶ Ventose cum igne sunt fortes in sedando dolores
ventosum: ⁊ si eas iterum adhibueris dolor penitus
destruetur.

¶ Ex sedantibus dolorē est moliter longo tpe ince-
dere: ⁊ adipēs subtiles noti ⁊ olea.

¶ Dulcis cantilena et proprie cum ex ea prouocatur
sommus: occupari in eo quod gaudium efficit doloris
vehementiam sedat.

¶ A quibus curationibus incipiemus.

¶ Nonit q̄ incipere debemus a curatione eius sine
qua alia nō potest curari: sicut apostema ⁊ vlcus: aut
ab ea q̄ est cā alteri⁹: sicut opilatio et fe. aut de q̄ ma-
ior est habēda sollicitudo sicut synochus ⁊ paralyfis.

¶ Si nobis necessariū sit aperire euz eo in quo aliq̄
existit caliditas non curamus de febre.

Secundus canon.

Impossibile est vt se. remoueat cā ipi remanēte.
Euz egritudo ⁊ accidēs cōiungunt ab egritudine
curam incipiemus. Et si accidēs superauerit accidēs
tis curam habebimus ⁊ egritudinē nō cōsiderabim⁹
vt in colica stupefaciendo.

Et deus quidē nos iuuabit cui sint grates p̄m eius
innumerabiles misericordias Amen.

Explicit prim⁹ liber Auicēne ⁊ incipit
scd⁹ de v̄tutibus medicinarū simplicium.

Capitulū primū de complexionibus
medicinarum singularium.

Compositio

rū mineralium ⁊ vegetabiliū ⁊ viuē
tiū elementa quattuor sunt materia.

Complexio nāq; hoīs nō est nisi
in homine.

Complexio p̄ma est cōplexio pue

niēs ab elemētis. ⁊ cōplexio scda est cōplexio q̄ pue

nit a rebus que in seipsis habēt cōplexionē: sicut com

plexio medicinarū compositarū: vt cōplexio tyriace.

Hec cōplexio scda non semp est ab arte: imo etia;

quādoq; est a natura sicut in lacte.

Mēs medicine sunt cōposite ex v̄tutib⁹ cōtrarīs.

In camomilla est v̄tus resolutiua ⁊ v̄tus stiptica:

⁊ cū coquit in emplastris non separant ab ea v̄treq;

virtutes. Alie sunt in quib⁹ decoctio separare potest

inter eas: sicut caules. Et infra. lens fructus mādra

gore ⁊ alleum ⁊ cepe ⁊ rafanus.

Rafanus p̄m q̄ dicit⁹ digerit ⁊ nō digerit.

Ablutio etiā aliquando separare potest simplicia:

sicut endiuiā ⁊ plurima olerum.

Cū coriandrū sumit̃ eius infrigidatio fortior fit:
et cū ex eo fit emplastrū quādoq; resoluit.

Monit de psilio supra cuius corticē est muscilago:
et infrigidans multū et cū teritur partes interiores
sunt ita calide vt rubificent.

De cognitione virtutū medicinarū
per experimentum.

Medicinarū cognoscunt̃ vtutes ex duab; vijs: vna
est semita experimēti: et altera ē rōcinatiōis semita.

Caro piscium quāvis sit frigida: tamen cum salitur
calefacit potentia.

Nam si aliquid per se efficit operat̃ dū obuiat:
impossibile enī est vt deficiat dum obuiat et opere
dum non obuiat.

Res naturales pcedūt a principijs suis: aut semp
aut vt plurimum.

Videē s̃m q̃ estimo q̃ reubarbarū sit frigidū cō-
parādo ad equū: et calidū cōparando ad hoīem.

Monit septem canones obseruādos in cognitione
virtutū medicinarū p experimentū: et tu vide.

De cognitione virtutū medicinarū
singularium per ratiocinationem.

Rerum similiū in cōstitutione essentie: scz rarita-
te et spissitudine quecūq; recipit calefactionē veloci
est calidior: et quecūq; infrigidationē frigidior.

Quecūq; est velocioris cōgelationis ceteris pari-
bus in essentia est frigidior: et quecūq; est velocioris
inflammationis est calidior.

Condensatio aut et cōgelatio nō significāt augmē-
tum in caliditate nec in frigiditate.

Non est possibile vt sapores dulcis amarus et acuz
sint nisi in substantia calida: neq; stipticus et ace-
tosus et ponticus nisi in substantia frigida.

Odores boni et acuti non sunt nisi in substantia
calida.

Secundus canon.

¶ Res quarū propriū est in calore congelari omnes
resoluuntur per frigus: sicut res que cōgelantur ex fri-
gore omnes resoluuntur calore.

¶ Frigus em̄ albificat humidā substantiam ⁊ deni-
grat siccā: ⁊ calor denigrat humidā ⁊ albificat siccā:
⁊ hoc quidem verum est ⁊ necessarium.

¶ Sapores igitur sunt plus in significatione veri: de-
inde odores post colores.

¶ Calor in pluribus dispositionibus est fortioris im-
pressionis ⁊ manifestioris operationis et magis pe-
netrās. ⁊ infra. ⁊ sit digni⁹ vt ferat sapores ⁊ odores.

¶ Medici ponūt sapores simplices nouē: quibus peni-
tus sint octo: ⁊ vn⁹ puat⁹ sapore ⁊ est insipidus.

¶ Humiditas posita in lingua ē media in sensu gustus.

¶ Sapores aut octo q̄ sunt vere sapores post insipidū
sunt dulcedo ⁊ amaritudo ⁊ acuitas ⁊ salcedo et ace-
tositas ⁊ pōticitas ⁊ stipticitas ⁊ vinctuositas.

¶ Et insipida sunt verba eorum qui ponunt sapores
insipidum.

¶ Acutū est calidi⁹: deinde amarū: deinde falsum.

¶ Ponticum est frigidius: deinde stiptic⁹: deinde
acetosum.

¶ Acetosum quibus sit minus frigidum q̄ stipticum:
tamē in pluribus est pluris infrigidationis propter
subtilitatem ⁊ penetrationem suam.

¶ Stipticum non contrahit nisi q̄ de lingua manife-
stum est: ponticum vō contrahit ⁊ exasperat qd̄ ma-
nifestum est ⁊ occultum.

¶ Et ponticum quidem est subtili⁹ ⁊ magis intrās.

¶ Acutum vō ⁊ amarū sunt linguā radētia: sed ama-
rum non radit nisi quod de lingua apparet: acuti aut
abrasio ⁊ eius separatio est profunda.

¶ Amarū purū nō recipit putrefactionē ex qua aīal
generē: nec parū ipsius nutrit animal.

¶ Et nō oportet quidē vt sit illud quod est dulcius ⁊

suauius nutritibilis: quous sit impossibile quando in omni nutriente apud medicos sit dulcedo aliqua: verumtamen nutritum alijs indiget conditionibus propter dulcedinem hanc.

¶ Salsum ledit os stomachi.

¶ Pponit operationes omnium istorum saporum: et tu vide.

¶ Omne autem dulce cum stipticitate visceribus est amicum.

¶ Odores autem proueniunt a caliditate et proueniunt a frigiditate.

¶ Omnes igitur odores ex quibus sentitur mordicatio declinans ad dulcedinem sunt calidi. Et illi ex quibus sentitur acetositas et tharagiti rosalis omnes sunt frigidi, et infra, ut camphora nenufar.

¶ De operationibus medicinarum singularium.

¶ Pponit proprietates medicinarum simplicium in generali et earum operationes. xlix. eas particulariter describendo pulchro modo. et tu vide.

¶ Omnis medicina abstersiua essentialiter lenit naturam: sed non fit in ea virtus solutiua.

¶ Omne amarum est abstersiuum.

¶ Omne autem acutum est aperitiuum et omne amarum subtile est aperitiuum: et omne subtile liquidum est aperitiuum cum ad caliditatem et equalitatem declinat: et omne subtile acetosum est aperitiuum.

¶ Et medicine quidem rubificantes efficiunt operationem cauterizationi propinquam.

¶ Nisum est galieno quod oleum rosatum infrigidat quod est calidius: et calefacit quod est frigidius.

¶ Et omnia in quibus est inflatio sunt facientia sodam et nocentia oculis.

¶ Omnis medicina cuius est inflationem facere in venis est virilis membri inflatiua.

¶ Virtus autem que diuidit et ponit unamquamque complexionem ad partem quam meretur: ita ut non ponat vir-

Secundus canon.

tutem resolutiuā in partē materiei que effundit̃ ad membrum: nec infrigidatiuaz in latere materiei effuse ab eo est natura docta obedire creatori sublimi et glorioſo.

De iudicijs quarūdam medicinarum extrinsecis.

Omniū medicinarū in quarū contritione superflue elaboratur: operationes destruuntur.

Non em̃ quātūcūq; minoratur corpus: scz medicine virtutem suā s̃m quātitatē suam et s̃m p̃portione minorationis eius seruat: imo possibile est vt minoratio corporis pueniat vsq; ad terminū ne post ipsius corpus aliquod sue opationis q̃ sibi p̃pria est agat.

Non est necessariū quādo virtus alicuius corporis facit motū aliquem: vt medietas illius corporis moueat id quod est motum omnino ab eo.

Quibusdā videt̃ q̃ p̃pter minorationē nō destruitur forma et ṽtus: sed eorū verba in cōpositis sunt viciniōra ad hoc vt eorū incredulitas vires nō sumat.

Inquit galienus superflue cōtriui ciminū quare p̃mutatū est et factū est vrine p̃uocatiuum cum prius fuerit in natura sua solutiuum nature.

Multe medicinarum frigidarum sunt calide impressionis propter illud quod acquirūt ex vicinitate assefetide euforbij castorei et musci q̃litate calidam.

Plurime medicinarū calidarū facte sunt frigide impressionis p̃pterea q̃ adeptē sunt ex vicinitate cāphore et sandali qualitatem frigidam.

Donit alios pulcherrimos canones in rectificatione medicinarum: et tu vide.

De collectione et conseruatione medicinarum.

Medicinarum alie sunt de plantis: alie de mineralibus: alie de animalibus.

Et quotiēscūq; fuerit medicinaꝝ color magis tin-

ctus ⁊ sapor magis apparens ⁊ odor fortior erūt fortiores in genere suo.

¶ Fortiorum cuiusq; ordinis spaciū durationis prolongatur ꝑm ipsius bonitatem.

¶ Cum autē recens deficit fortis ꝑculdubio stat duplum veteris debilis loco eius in omni re.

¶ Ponit alios canones pulchros de collectione medicinarum: ⁊ tu vide.

¶ Nolo autem descendere ad descriptiones proprietatum ⁊ operationum medicinarum singulariū. nam multi ante me hoc probissime impleuerūt: scz aggregator: paduanus: brisensis: iohannes de sancto amando in aureolis suis: ⁊ alij q̄ plurimi: sed sufficit mihi descripsisse quod collegi ex primo ⁊ secūdo canonib⁹ et alleganda dicta q̄ faciunt in re sciendi principia scientie medicine ⁊ ad intentiones curatiuas in qualitate operādi: ⁊ sic diuino fauēte suffragio me ad tertium canonem transfero.

¶ De utilitate capitis ⁊ partibus eius.

Inquit galienus in

tentio in creando caput nō est cerebrū nec auditus: nec odoratus: nec gustus: nec tactus. Et infra. Sed intentio in ipso est bonitas dispositionis oculi in ipsius cōuersione que ei creata est.

¶ Comparatio nāq; oculi ad corpus est comparatio ꝑpinqua cōparationi speculationis ad exercitum.

¶ Et locorum quidem speculatoribus melior ⁊ cōuenientior est locus altus.

¶ De anathomia cerebri.

¶ Cerebrū em̄ diuidit̄ in substantiā velatiuā ⁊ medullarē ⁊ ventres in ipso spiritu plenos.

Prima fen tertij canonis.

Nerui sunt virgulta ab ipso prodeuntia nō tñ fm
q sunt ptes substantie ipsius pprie.

Nerui em etiā ex cerebro nutriunt̃ ⁊ nucha.

Amplius substātia dura nō augmentat durū q̃tū
ipsum augmentat lene.

Ingue em et viscosum lene est pculdubio.

Pars eius scz cerebri anterior est lenior: ⁊ ipsius
pars posterior est durior.

Sensus autē speculator est et speculatoris declina
tio ad ptem anteriorem est dignior.

Nucha est cerebri nūcius ⁊ vicari⁹ in cur su dorsi.

Medius autem vēter est sicut transitus ex pte an
teriori ad ptem posteriorem.

Decoctio vō optima nō fit nisi per coniūctionem
et commixtionem et penetrationem in ptibus coctis:
sicut est dispositio cibi in epate.

De egritudinibus capitis.

Et qñqz magnificat̃ res id est periculū in egritu
dinib⁹ cōmunitatis in ipso: adeo vt fiant egritudines
proprie perniciose.

Multotiēs em expellunt̃ ad ipsum scz cerebrū in
egritudinibus pleurefis et squamantie materie pfo
cantes et pernecantes.

Et sepe puenit ipsum ad appoplexiā pñciosaz p
pter nocumētū aliud in mēbro comunicate.

De significationibus sumptis ex opera tionibus animalibus.

Murimū em nocumētū ei⁹ q purgatiōe ⁊ pplexio
nis cōmēsuratiōe nō remouet̃ est ex cerebro.

Qui aut ex morib⁹ declinior est ad timorē est ma
gis significatiu⁹ frigoris: ⁊ ex eis declinior ad auda
ciam et iram caloris.

Murimus em visionis in somnijs rerum calidarū
citrinaz significat dñm colere: ⁊ sic de alijs suo mō.

Somnia terribilia et illa quorū nō recordat̃ signi

ficant frigiditatem ⁊ humiditatem.

De significatione opationū motiuarū.

Epilepsia est spasmus cōis.

Somnus semp sequitur malitiam complexionis humide: lare: aut frigide.

Nō ois hūiditas somnū facit: senū em cū hūiditate pplexionum ipoz plonganē vigilie. Siccitas fm omne dispositionē pculdubio vigilare facit.

De significationibus ex genere opationum naturalium.

Capilli em oriuntur ex supfluitatibus cerebri.

Qd si adest superfluitatū retentio cum leuitate capitis significat siccitatem absolute.

De significatōib⁹ ex pte mēsure capitis.

Ex signis quidē bonitatis cerebri est vt nō patiasur ex vaporibus vini.

De significationibus sumptis a membris propinquis cerebro.

Et nō est significatio colore lingue ficut significatio colore oculi: nam hic cum cerebro habet proprietatem colore autem lingue stomachi quādoq; significatur dispositiones.

De significatione membri cuius cōmunicatione membrum patitur.

Cōmunicans em cerebri cū stomacho cū ē replet⁹ aut habet inflationē: apparet in dispositiōe repletio nis ei⁹: sed eius cōmunitas cū ipso ppter caliditatez ⁊ co. ru. et dolores ipsorum que fiūt ex fortitudine caloris apparent in dispositione vacuitatis.

Et qnq; egrotat caput cōicatiōe epatis: ⁊ est tunc doloris declinatio ad dextram ficut cū fit cōitate sple nis est declinatio doloris ad sinistram.

De canonibus curationis.

Si sanguis dñatur minuimus ⁊ si alij etiam domi nentur: hūores tñ ab ea scilz flebothomia incipimus

Prima fen tertij canonis.

qm̄ flebothomia est cōis humorum euacuatio.

¶ Nonit q̄ cauterium si fieri debet fiat vbi perueniunt index et annularis mensurando ab extremitate nasi: aut vbi peruenit medietas fili: cuius longitudo est ab aure ad aurē capite prius raso.

¶ Digestiua vō si materia fuerit flegmatica vel melancholica sunt matres medicinarum.

¶ Lac tñ vitet q̄ vtutis debilitatē cū soda habuerit.

¶ Dico autem q̄ acetum est commune om̄ibus materijs: eius enim infrigidatio possibile est vt leui causa frangatur: et amplius valet profundatio et incisio cū medicinis.

¶ Et camomilla quidem frangit aliquid ex acuitate narcoticorum in epithimatis.

¶ Et scias q̄ omnis qui conquerit̄ de egritudine frigida in capite suo nocet a vino et mora in balneo.

¶ Et om̄is qui habet egritudinē in velaminibus cerebri leditur ab aqua frigida vehementer.

De speciebus sode.

¶ Soda est lesio vel dolor in membris capitis.

¶ Omnis autem lesionis causa est mutatio complexionis aut eius diuersitatis: aut est solutio cōtinuitatis: aut aggregatio amborum simul.

¶ Complexio humida nō facit dolorem nisi sit cum materia mota ad solutionem cōtinuitatis.

¶ Soda fortis cū obuiat sincipiti infantis lenia habentis ossa sepat ipm et frangit cōmissurā eius.

¶ Vniuersaliter quidā cuius cerebri sensus est fortis ipse est aptus vt recipiat sodam ex om̄i causa faciente sodam et si debilitetur.

¶ Et oīa alfanginati. i. species vt piper cinamomū et c. sunt facienda sodam. et infra.

¶ Soda fit plurimum propterea q̄ arterie afferunt capiti vapores fraudulentos.

¶ Et omnia aromata sunt facientia sodam: siue sint

calida siue frigida.

De speciebus sode frigide propter solutionem continuitatis.

Hermes multotiens nascuntur in anteriori capitis parte super locum qui est in strictura narium et possibile est vt nascantur apud velamina: et si raro contingat.

De qualitate accidēte sode ex materijs.

Et flegma quidam opilat viscositate multitudine et grossitudine: melācholia grossicie et multitudine et co. et sanguis multitudine.

Et ventositas quidam ex summa est materierū facientium sodam. et infra. et vapor et c.

Acutivō hūiores nō excitāt vētositates s3 vapores.

De speciebus sode facte p cōitatem.

Cōmunitas absoluta est vt ad partem cerebri ex mēbro cōmunicante nihil perueniat corporeum penitus nisi ipsum nocumētum. Et infra. sicut in soda ex thetano et spasma podagra et scyatica.

Cōmunitas vō non absoluta est vt perueniat materia humorosa aut vapor.

Cum autem in febribus acutis soda fit fortior ei? fortitudo est signum maium et immo pñciosum cū reliqua mala signa ei cōparia sint.

Membrorum autem cōmunicantium primū et dignius eorum est stomachus.

Sermo vniuersalis de signis ostendentibus species sode.

Nam cum dolor ingreditur: membrū attrahit ad ipsum: et ad illud quod est ei vicinum.

Facta autē ppter cōmunitatē cōtingit et destruitur et fit fortis et debilitatur et c.

Et cū est soda ppter effusionē materierū ad ipm sc3 cerebrū fit fortior cum vacuitas adest et post somnū et salmā. i. anteq̃ homo comedat.

Prima feni tertij canonis.

¶ Et fortasse soda fit propter causam in cerebro et facit in ore stomachi istas dispositiones et impedimenta secundum semitam communicationis stomachi cum cerebro: non secundum semitam principij ex stomacho et coitate cerebri.

¶ Si dolor stomachi est ex co. excitatur cum est vacuitas. et si est ex humore frigido est minor in vacuitate et sedat ipsum fames.

¶ Et illa que fit ex epate declinat ad latus dextrum: et que fit ex splene ad sinistrum: et que fit ex causa myrach declinat ad anteriora valde.

¶ Regimen vniuersale in soda.

¶ Ex rebus in remotioe sode iuuantibus est paucitas comestionis et potus et pprie vini et multitudo somni.

¶ Nimia puitas comestionis in soda calida nocumētum affert augmentū in ipsa faciens.

¶ De soda temporali.

¶ Nihil est adeo cōueniens sode tpali. i. cronice sicut tranquillitas et dimissio totius quod monet sicut coytus et cogitationes et reliqua hmoi.

¶ Ex rebus vero fortibus in attractioe materie sode ad inferiora in vigilante ex soda est fricatio pedum.

¶ Et caput radatur et magis iuuatiuum ad hoc vt medicine virtus in ipso penetret.

¶ Quāq; effundimus aquam calidam sup extremitates patientis sodam et assiduam? illud et sentit qd soda ex capite ad ei? extrema descēdit et sic resoluitur.

¶ Et scias qd cibi acetosi nō cōueniūt patientib? sodam: nisi ei qui est ppter coitatem stomachi.

¶ Quāq; accidunt vigilie ppter sodam et fiunt fortes sunt ex causis augmentandi sodam.

¶ Si autem soda est frigida declina ad illud qd carminat: et permisce cū eo aliquid in quo sit vis cōfortandi et frigus aliquod sicut si misceatur cum oleo rosato ruta aut mēta.

¶ Et scias qd vomitus non est de curis sode cum stus

pefactione sez capitis: sed ei vehemēter nocet nisi sit causa stomachi.

Cura sode calide absqz materia colerica aut sanguinea.

Cflebothomia que est in fronte plurimum egritudinis capitis extirpat.

Clentose inter spatulas sub collo multi sanguinis nō solū in soda sanguinea: immo in oibz speciebz sode tpalis qualiscūqz sit materia confert.

Et tu quidem ad curandas capitis egritudines lenificatione nature multum indiges.

Et sodam quidam calidam in febribus multiplicat vsus epithimatum vapores exire nō pmittentiuz ⁊ sanat ea attractio aceti ⁊ aque rosate p nares.

Cura sode ex ebrietate.

Et in caulibus quidem est proprietas quavapores a capite prohibentur.

Et fac eos dormire et quiescere quoniam est radix in cura ipsius.

Et pone cibum ipsorū qui habet infrigidationē ⁊ subtiliationem sicut est vitellus oui.

Cura sode ex pcussione et casu.

Non est possibile vt plaga carnem repleatur malitia cōplexionis remanente.

Cura sode cretice.

Citonia phibent vapores et exuberationem faciunt, i. prouocationem vrine.

De emigranea ⁊ eius cura.

Eius causa qñqz est intra cranium et qñqz est in panniculo cooperiente ipsum ⁊ plurimū quidē fit in lacertis temporis et nō tollerat tactum.

Et emigranea quidā fm plurimū est habens piodos et non fit nisi fm dominationē humorum: nam ipsa non fit quantitatem habens ex malitia complexionis singularis.

Prima fen tertij canonis.

Egritudo autem cuius tempus prolongatum est: est frigida fm omnem dispositionem: et indiget resolutione et calefactione cum fortitudine.

Monit emplastrum cuiusdam mulieris narratum per aliquos medicos quod est efficax: et fit ex decoctione radicū cucumeris azinini: et absinthio in oleo et aqua et ex decoctiōe fit embroca et ex substantia rerum fit emplastrum.

De apostematibus capitis de carabito.

Birzen est dictio perfica. Bir enim est pectus et sen apostema. Et firzen etiam persicum est. Sir em est caput et sen est apostema et egritudo.

Et ex speciebus carabitus in qua habetur maior fiducia est illa in qua eger recordatur ei? cum quo al leniauit post alleviationem sue febris.

Et quandoq3 accidunt ei res risus et est significatio laudabilis.

Nullus visus est habens apostema in partibus cerebri: cuius vrina aquosa fuerit qui euaserit.

Et senes qdē raro euadūt ab egritudine carabit?

Clerus carabitus fit et apostemate in cerebro: non verus vō ex cōicatione aliorum membrorum.

Cura specierum eius.

Fac ipsum quiescere in aere temperato et in domo temperata in qua non sint picture nec forme: nam ipse diligit intueri ymagines eorum et est ex eis que ledunt cerebrum eius et velamina eius.

Associa ei amicos suos prudentes sibi caros et misericordes eius et ex quo verecundatur: et cesset a sua pmixtione et agitatione que ei nocent.

Monit qd ad faciendū dormire approximandū est aliquid opij cornibus frontis ei? et naso si virt? fuerit fortis: et si nō caue qm illud est perimens.

Et fit tibi securitas multa in clisteribus.

Et postq pertransierit septimam et que est supra

Ipsum tunc tibi interest vt potes ipsum cum modico vini permixti.

¶ Et colericus cum flebothomatur nō consequatur propinquitatem syncopis.

¶ Et in colerico non timetur omnis cantela infrigidationis que timetur in sanguineo et non alienatur aqua frigida omnino.

¶ De signis letargie et cura.

¶ Letargia dicitur apostema flegmaticum factum intra craneum. Et infra. Et hanc egritudinem comitatur obliuio.

¶ Hec egritudo plurimū generat̃ a comestiōe ceparū: ⁊ a repletiōe nimia stomachi ⁊ multitudine pot⁹ et multitudine comestionis fructuum.

¶ Necessaria enim est febris in omni apostemate facto ab humore putrido.

¶ Ipsi em̃ id est letargici in lectis suis precipitati iacent. Karabitum vō habētes eleuantur.

¶ Cum letargia est in substātia cerebri subet est fortior ⁊ difficultas motuū maior. et infra. si aut̃ ē in velaminibus dolor est fortior ⁊ motus leuiore.

¶ Plurimū aut̃ crisis ei⁹ fit p̃ apostemata p̃ aures.

¶ Et melior euacuationū est illa q̃ fit cū clisteri.

¶ De plaga et incisione cutis capitis.

¶ Qũ igit̃ incisio puenit ad cerebrum apparēt fe. ⁊ vomit⁹ co. et nō est ex eis qui sanat̃ nisi raro.

¶ De subet et somno.

¶ Dicitur somnus longus et grauis cuius grauitas est ex materia et qualitate simul.

¶ Somnus autem vniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum et motus ad principium cum quo ipsorū instrumēta ab exitu opatiōis in ip̃is nisi q̃ necessaria sunt ad hoc vt vita p̃maneat.

¶ Monit̃ pulchrū processum in causis diuersitatum subet: et tu vide.

Prima fen tertij canonis

¶ Omnis aut subeth ex cōplexione pēdēs est ppter frigus primo: et ppter humiditatē secūdo.

¶ Usus supinationis multotiens ledit dorsum et laxat ipsum.

¶ Ex somno preterea timetur in sole capiti scilz nocumentus: et qui fit in luna facit possidere sanguinis screatū qui fit cū rascatione: qz luna mouet hūores.

¶ De cura subeth in febribus.

¶ Humectatio em̄ que est in oleis qñqz vincit virtutem medicinarum nisi sit valde fortis.

¶ Et cura eius est adhibere tristiciā: nā tristicia in huiusmodi et siliis est ex eis que cōmouent animas et reducunt eam ad rectitudinem.

¶ De vigilia et sahara et cura earum.

¶ Vigilia est dispositio animalis cū animalis effunditur spiritus ad instrumenta sensus et motus vt eis vtatur. Sahara vō est supfluitas in vigilia et egresus a re naturali.

¶ Et dolor quidem qui decrepitis accidit ex sahara est ppter nitrositatē humorum eorum et falsedine īpōz et siccitatem substantie cerebri.

¶ Ille in quo sahara fit fortis deinde accidit ei tussis moritur.

¶ Sonitus arborum et sonitus aque faciūt dormire.

¶ Ponit q si ligent̄ dolorose extremitates febrientis habētis sahara et ponatur lampas in domo et fiat ibi confabulationes: et postea omnia ista repente remoueantur quod facit dormire.

¶ De lesione sensus.

¶ Et quodcūqz horum est declinans ad diminutionem scz ex operationib⁹ virtutū interiorum cerebri: tunc egritudo est ex frigore: et quodcūqz est declinans ad permutationem et agitationem est ex caliditate.

¶ De p̄mixtione sensus et alienatione.

¶ Et p̄mixtio rationis magis incolumis est q̄ fit

cum risu ⁊ que est s̄m quietem et deterior est que est cum agitatione ⁊ rixa ⁊ audacia.

¶ Permixtionem rationis a caliditate sicca significant vigilie : a caliditate autē humida sanguinis vel flegmatis significant subeth.

¶ Quāq; a caliditate ⁊ ratiois permixtione nō sunt debilitates nec signa apostematū opz vt patiens alaphis cedat ⁊ pcutiat vt ad ipm eius redeat ratio.

¶ De stoliditate ⁊ amentia.

¶ Pōnit differentiā inter pmixtionez rōnis ⁊ alienationē que sunt operatio corrupta medie partis cerebri ⁊ stoliditatē que est cū diminutione rationis et amentia que est cum ablatione eiusdem.

¶ Et nihil est magis inimicus sensui q̄ repletio ex cibis ⁊ humiditatibus.

¶ De corruptione memorie.

¶ Et obliuio quidē ⁊ corruptio memorie s̄m plurimū non accidūt nisi a frigidityte ⁊ humiditate.

¶ Et scias q̄ obliuio quādo accidit cum sanitate nūciat egritudines cerebri propinquas : sicut appoplexiam epilepsiam litargiam.

¶ Confectio anacardina vbi non est malicia complexionis calide est fortior in confortatione sensus : id ē memorie : ⁊ sufficientem facit acquirere seruationē iuuatissimam seruationis.

¶ Et caue ne deficcatio tua consequat finē humiditātū principalium ⁊ sequat eā frigiditas cōplexionis. Illud em̄ est ex eis q̄ in obliuione augmentū p̄bet.

¶ Repletio v̄o facta etiā nocet valde : sed parum eo dilatat animā ⁊ confortat spirituz ⁊ facit ipm bonū ⁊ excusat a multiplicatione aque.

¶ Superfluitas vigiliarū debilitat spūs et resoluit eum ⁊ repletur cerebrum.

¶ De mania lupina ⁊ canina.

¶ Expositio manie est demonium lupinum.

Prima fentertij canonis.

Melancholia est cū malicia estimationis ⁊ cogitatione corrupta ⁊ timore ⁊ quiete: ⁊ nec est in ip̃a agitatio vehemens.

Mania ṽo tota est agitatio ⁊ saltus ⁊ inquisitio ⁊ lupinositas et aspectus cui non assimilatur aspectus hoīs immo luporum.

Cum mania vt plurimū non est fe. sed karabit nō euacuatur ab ea.

Mania canina est in q̃ est associatio vehemens et amicitia cū obediētia ⁊ cōueniētia fil: ⁊ in ip̃a nō est crudelitas cōtentionis sicut in mania lupina.

Et hanc scilicet caninaz plurimū non resoluūt nisi emorroides ⁊ varices.

Corā ifirmo sedeat de q̃ verecūdet ⁊ quē timeat.

Cūq; declinat de eis vinū ad potandū plurimuz cōmixtū: nā illud humectat eos ⁊ dormire facit.

De melancholia.

Dicitur melancholia mutatio estimationū ⁊ cogitationum a cursu naturali ad corruptionē et timorē et ad maliciam.

Sicut tenebre extrinsece sollicitāt ⁊ timere faciūt s̃m q̃ complexio frigiditatis ⁊ siccitatis cōtraria est spiritui debilitās ip̃m: sic cōplexio caliditatis: vt cōplexio vini est conueniēs ⁊ confortans.

Cūq; melancholia componitur cum rixa ⁊ saltu et finitilis permutat ⁊ nominat mania.

Et neq; dicitur melancholia nisi cuius euentus est a co. ni. non adusta.

Et multotiens fit melancholia permutatione ex epylepsia.

Et quādoq; est causa generationis eius: scz melancholie aer exterior.

Spūs aialis p̃tinu est spūi vitali ⁊ ex suba ip̃ius.

No est possibile vt fiat. s. melancholia absq; coitate cordis: immo fortasse magnitudo cause in ip̃o erit ex

corde: et propter hoc necesse est ut consequatur cura cordis cum cura cerebri in hac egritudine.

¶ Scias quod sanguis cordis cum est tersus subtilis clarus letificans resistit corruptioni cerebri et rectificat ipsum.

¶ Et non est mirum si fit secundum plurimum principium istius scilicet melancholie ex corde: sed non confirmetur hec egritudo nisi in cerebro.

¶ Et quando accidit in fine egritudinum materialium et prope acutarium melancholia est signum mortis: et tunc accidit homini illi ut recorderetur mortis et mortuorum plurimum.

¶ Et quibusdam medicorum visum est quod melancholia contingat a demonio.

¶ Ex causis vero fortibus in generatione melancholie est superfluitas tristitie et timoris.

¶ Melancholia vero que est magis incolumis est illa que fit ex fece sanguinis et cum qua est gaudium.

¶ Melancholia quidem plurimum resolvitur per emorroidas et varices.

¶ Et quandoque minoratur generatio huius egritudinis in albis et pinguibus et multiplicatur in brunis et pilosis extenuatis et duram carnem habentibus.

¶ Multiplicatur generatio ipsius in eo cuius cor est vehementer calidum et cerebrum ipsius est humidum.

¶ Et hec quidem egritudo plus accidit viris: sed in mulieribus est deterior.

¶ Et species iste scilicet melancholie sunt indefinite. id est indeterminate.

¶ Et plurimum melancholiam habens est spleneticus.

¶ Quod ut cura ipsius fieri incipiat antequam confirmetur: que facilis est in principio et prava et difficilis cum confirmatur.

¶ Et necessarium quidem est ut secundum omnem dispositionem anima ipsius letificetur et iocundetur.

¶ Et alienet a se coitum et sudorem vehementem.

¶ Oportet autem ut sumat pingue et dulce.

¶ Somnus enim eorum est ex convenientibus curis

Prima fentertij canonis.

¶ Ponit agaricum fortiores medicinam. q̃ pulpan
coloquintide ⁊ parum scamonee.

¶ Ponit pisces petrosos esse laudabilis sanguinis.
¶ Et in omni hebdomada euacua vice vna cū pillu-
lis subtilibus medijs.

¶ Ex frigido cum est humidū nō generat̃ co. ni. sed
abscinditur materia eius.

¶ Et scias q̃ regimen grossum generatiuū si egma-
tis fortasse resistit co. ni. ⁊ regimen subtiliatium p-
pter illud quod efficit ex adustioe facile nocet: ⁊ for-
tasse iuuat ipsum.

¶ Verū iuuamentū eēntialiter est euacuatio co. ni.

¶oportet vt melancholiā habētes in aliquo sint oc-
cupati quocūq; modo sint: ⁊ vt eis sint p̃sentes de q̃-
bus verecundent̃: ⁊ cū quibus gratulentur.

¶ Et occupent̃ in audiēdo cātilenas ⁊ letificantib⁹.
nihil em̃ eis est nocibilis q̃ timor ⁊ sollicitudo.

¶ Et cum in corporibus ipsoꝝ apparēt vlcera signi-
ficat q̃ mors est propinqua.

¶ Et in cuiusq; corpore ipsoꝝ fuerit co. ni. mobi-
lis erit magis susceptibilis cure q̃ ille cui⁹ co. ni. non
erit mobilis.

De kutubut.

¶ Et kutubut quidem est bestiola existēs in supficie
aq̃ que sup eā mouet̃ diuersis moribus sine ordine.

¶oportet vt in eius si ebthomia ad hoc peruenia-
tur: vt sanguis plurimus ex eo egrediatur ⁊ malefa-
ctioni. i. syncopi propinquus fiat.

¶ Et cum non conferūt cetera medicamina si agelle-
tur ⁊ fiat vt dolorem percipiat: et percuciat̃ caput
eius ⁊ facies: ⁊ cauterizetur eius sinciput: qm̃ sanat̃
q̃ si redeat redeatur.

De illichī.

¶ Et possibile est ex hoc significare q̃s sit ille qui di-
ligitur cum non confitetur ipsum.

Amplius cum non inueniatur cura nisi regimen conjunctionis inter eos secundum modum fidei et legis fiat. Nam cum sentit applicationem eius quod diligebat euauit quod habebat in breui tempore scilicet ex accidentibus: et estimauimus esse mirabile et significamus obedientiam nature meditationibus.

Et vetule ad eum incitentur ut vituperent illud quod diligit ipse. et infra. Et sunt prudentiores in hoc viris nisi mollibus. id est mulieribus: ipsis namque etiam inest ars non breuior arte vetularum.

Ex occupationibus predictis scilicet in cura est corruptio puellarum et plurimum concubitus ipsarum et ipsarum renouatio et delectatio cum ipsis.

Elenatio autem et species ludi et dignitates assumpte ex regibus et spes tristicie magne omnia sunt sanatiua.

De vertigine.

Vertigo est ut haberi ipsam imaginatur quod res super ipsum voluantur et c.

Que ex ipsa fortis est: similis est epylepsie: verumtamen non fit cum spasmo sicut epylepsia.

Nam cum sentiens mouetur mutantur opposita sicut cum mouetur sensatum.

Omnes operationes sensibiles pendunt ex instrumentis corporeis patientibus: quorum primus et dignus est spiritus sensibilis et remanet in ipso ab omni sensato forma ipsius post eius separationem cum sensatum est forte.

Et quantum fuerit corpus debilius erunt passionibus fortiores sicut in egris. et infra. nam spiritui eorum accidunt nocumentum et passio et commotio.

Et vertigo quidem frequens proprie in decrepitis nunciat appoplexiam.

Et quandoque soluit vertiginem soda accidens.

Scothomiam vero habens non tamen iuuatur a vino quantum a potu aque.

Prima fen tertij canonis.

Et scias q̄ schothomia ⁊ vertigo cuz plongantur tunc egritudo est frigida.

Iflebothomia ex vena quieta que est post aurē: est optima in curatione omniū specierū vertiginis materialium: scz sanguini mixtarum.

Uqz paroxismus excitat: tunc adiua cuz fricatione inferiorum extremorum.

Et hñs vtiginē alienet a se cōsiderationē ab oī re cito reuolubili: ⁊ alienet ab aspectu pfundarū fouearum ⁊ montium et collium et supficierū supremarū.

Schothomiam vō ⁊ vertiginem factas ppter vas cuitatem stomachi sedat acceptio bucellarū infusarū in rob fructuum stipticorum.

De alue ⁊ est palpitatio oscitatio ⁊ alices.

Achori inest pprietas remouendi ipsas cum masticator aut puluerizat ⁊ bibitur aut sumitur: ⁊ forsitan cum eo qđ resoluit ventositates dominantes. **E**t similiter zuccarum cum coriandro.

De incubo.

Et incubus est antecessor vnius triū egritudinum scz aut epylepsie aut appoplexie aut manie.

De epylepsia.

Epylepsia est egritudo phibēs mēbra animata ab operationibus sensus ⁊ motus ⁊ erectione non integre ppter opilationem contingentem.

Murimu vō eius est spasm⁹ vniuersalis accidens ex nocumēto adueniēie vētriculo anteriori cerebri.

Epylepsia nō est spasmus fact⁹ a siccitate: qm̄ epylepsia fit subito: sed spasmus ficcus nō fit subito.

Et epylepsia qđē pcedit cursu spasmi nō cursu laxitatis ⁊ efficit cōtractionem cerebri ⁊ abbreviationem nō mollificationem.

Omni aut spasmo materiali cōfert febris: sz epylepsia est spasmus materialis.

Multotiens pmutat melancholia ad epylepsiam

et epylepsia ad melancholiam.

Causa epylepsie est ex his que subito fiunt et separantur in dispositione aut vincit et interficit.

Modus sternutationis est quasi motus epylepsie levis: et epylepsia est quasi sternutatio multa et fortis.

Plurimum enim cum accidit epylepsia accidit a flatu.

Et ypo. quidem dixit quod plurime oves patiuntur epylepsiam cum a cerebris suis anathomizantur: inueniunt in eis humiditas multa fetida.

Et epylepsia melancholica fortis est deterior.

Et illa que apud quosdam vocatur primo nomine nunc puerorum interficit multum: et quando continuantur paroxysmi epylepsie interficit.

Et singultus quidem est species spasmi.

Nonit quod galienus et nos etiam testificamur illud scilicet quod multoties sentit epylepticus aliquid eleuari ex pollice pedis aut alterius partis et incurrere statim epylepsiam: et nos vidisse res mirabiles huius capituli etiam epylepsiam fieri propter vermes ascarides.

Et quidem modus epylepsie compositus cum syncope nominatur prefocatio matricis.

Et si aduenit mulieri pregnanti epylepsia in impregnatione: cumque deponit et euacuat materiam illam menstrualementem remouetur illud.

Pincipium epylepsie propinquum ex cerebro est. scilicet ex ventriculo anteriori. et infra. quous reliqui sensus et membra nobilia nocumeto concitent. nam si non communicaret reliqui ventriculi non destrueretur intellectus nec lederetur eleuatione anhelitus.

Epylepsiam solum plurimum antecedit spasmus: deinde post ipsum fit epylepsia: et illud quoniam si confirmatur spasmus est epylepsia.

Et cum expellitur causa impediens aut resoluitur vetustitas redeunt operationes sensibiles et motiue: et operatur cum repletionem non cum malicia vehementi.

Prima fen tertij canonis.

Epylepsia v̄o plurimum accidit infantib⁹ propter humiditates ipsorum: ⁊ quādoq; fit post pubertatē. si igitur in regimine eorum fit rectitudo remonetur: et si non remaneat oportet igitur vt studium impendatur: aut ab eis remoueat⁹ ante pubertatem.

Iueri v̄o remotiores ab hac scz epylepsia sūt quibus in partibus capitis accidunt vulnera et apostemata: et adest fluxus narium.

Et ypo. quidam dixit q̄ habēs epylepsiam post. xxv. annos moritur cum ea.

Et coitus plurimus ⁊ delitie et quies ⁊ paucitas exercitiij est ex causis epylepsie.

Et dicitur q̄ cum epylepticus induit corium capri num sicut excoziatum est recenter ⁊ dimittit⁹ in aqua incurrit epylepsiā: ⁊ similiter cū suffumigat⁹ cum cornu caprino et myrrha et alhasce.

Inquit rufus cum apparet albarax in ptib⁹ capitis epyleptici significat resolutionem et sanitatem.

Epylepsia autem mulierū ⁊ infantū ⁊ oīm quorū sanguis est paucus est pua ppter p̄strictionē venarū.

Non oīs v̄o eius spēs recipit curam.

Et iam dixi q̄ caro porci siluestris valde iuuatiua est ei scz epyleptico.

Ap̄io inest proprietas cōmouēdi epylepsiam.

A quibus conceditur eis lactuca: ego v̄o non plurimum eam laudo.

Et cōcedit⁹ eis coriandrum quia p̄hibet vaporē a cerebro: ego v̄o eis vitupero ipsum et ei⁹ multiplicationem: nisi in sanguinea et colerica.

Et rutha est ex summa herbarū q̄ cōferūt olfata.

Et synapis est ex summa eorum que impediūt suā euaporatione.

Repletio v̄o vini valde nocet: sz parū ex ip̄o sumptum animā confortat et spiritum: et acuit ipsum: et excusat a multitudine aque.

Multitudo vsus vomitus nocet epylepsie cerebri.
Suspensiois peonie iuuamentum iam expti sunt antiqui in epylepsia: et illud proprie est illi que est de romania humide.

Et ex eis que eos iuuant est permutatio in regionibus donec aer inueniatur: conueniens deficcans subtilians: et est sicut pmutatio in etatib⁹ ex infantia in adolefcetiam in iuuamento epylepticoꝝ.

De appoplexia.

Appoplexia est ociositas mebroꝝum a sensu et motu: ppter opilationem contingetem in ventriculis cerebri et in curfibus spūs sensibilis et motiui.

Et ypo. quidam dixit: q^{uo}d quādo appoplexia est fortis habens eam non sanatur: et cum est debilis ei⁹ sanatio non est facilis.

Repletio vō apostemans est ex speciebus appoplexie peruerse.

Aliqñ accidit vt homo appoplexiam incurrat: et non fit differentia inter ipsum et mortuū: deinde reuiuiscit et sanatur. et infra. Et ppter hoc volunt vt tardatur sepultura ambigui. lxiij. horis ad minus.

Appoplexia vō resoluitur s̄m plimū ad palyfim.

Hyp. vō inquit cui accidit dum est sanus dolor repente in capite suo: deinde incurrit appoplexiam tūc ipse moritur ante septimū diē: nisi accadat ei febris.

Si appoplexia accidit cū caliditate et ficcitate cōplexionis: tunc est res praua. Egritudo id est contraria complexionis nō accidit nisi ppter magnā causā.

Appoplexia vō raro accidit a caliditate.

Cuiq^{ue} cum appoplexia fuerit fe. tūc illic erit apostema s̄m plurimum.

Appopleticus clamat scz in aduentu eius.

Cum seni acciderit vertigo concomitans iterata tunc illud nunciat appoplexiam.

Pila in ore ipsius ponatur vt non destruatur dens

Secūda fen tertij canonis

tes ipsius adinuicem.

¶ Potus autem eorum fit aqua mellis pura aut cum alefeniati id est speciebus sūm necessitatem.

¶ Fen scda tertij de egritudinib⁹ neruorū.

¶ **Q**uod laboriosi in faciendo egritudines neruorum introitum magnum habēt: ipi nanq³ sunt instrumenta motus: laboriosi vō motus sunt sicut extensio cum fune et eleuatio rei grauis.

¶ Si egritudo neruorū subito accidit non est dubiū quin ipsa sit humida ⁊ ecōuerso sicca.

¶ Si membrum velociter vñctionem exiccat non est dubium qñ egritudo sit sicca cum membrum nō sit calefactum caliditate extranea.

¶ Et sciasq³ intentio in curandis plurimis neruorū egritudinibus est intētio posterioris ptis capitis nisi eorum qui in facie sunt.

¶ Ponit q³ coitus supfluus somnus potus aque congelate ebrietas vinum flebothomia plurima omnia hec neruis nocent.

¶ Et scias q³ agaricus confortat neruos; calefaciendo et purgando.

¶ De paralisi ⁊ mollificatione.

¶ Paralisis absolute significat illud qd significat mollificatio i quocūq³ mēbro fit: pprie aut significat id quod est cōe vni⁹ duarū ptīū corpis in latitudine.

¶ Si palisis cōicaret vtriusq³ lateribus simul: et cum hoc mēbris capitis esset appoplexia.

¶ Ex causis destructionis motus sunt frigiditas et humiditas absq³ materia: sed illud est ex eis quibus succurrere est facile cum calefactione.

¶ Cum accidit vt declinent spondiles ⁊ rumpantur

ad vnum duorum laterum dextrum aut sinistrū: ⁊ cōprimūt nervos exeuntes ex se in parte illa aut ad anteriora et posteriora: sed ad anteriora ⁊ posteriora accidit eis tensio non coartatio: quoniā occurſus spondilium duobus lateribus ante et retro nō sunt super exitum nervorum vt ſciuiſti.

¶ Inſciſio autem que nervis accidit que in longitudine eſt non nocet ſenſui et motui: et q̄ eſt in latitudine phibet ſenſum et motum.

¶ Non eſt mirandum ſi egritudo ſit propria vni lateri abſq; alio latere: natura em̄ ſui creatoris precepto iam diſcernit quod eſt ſubtilius hoc ſcilz in medicinis et in humoribus.

¶ Quidam antiquorum dixerunt: ſi colica aliquibus annis cōmunicat interficit plurimos: ⁊ q̄ euadit: euadit cū paralifi t̄pali euenienti ei.

¶ Et aliqñ eſt palifiſ que eſt criſis in egritudinibus acutis ſcilz in apoſtemate cerebri cū ſe. continua qua pmutatur materia ad nervos.

¶ Et quodcūq; membrorum mollificatorum ⁊ paralyticorum ſm colorem reliqui corpori exiſtens nō minoratur neq; extenuat eſt de quo maior eſt habenda fiducia: q̄ illud quod diuerſum eſt ab hoc.

¶ Paralifiſ v̄o veniens a remotione ſpondiliū mortifera eſt ſm plurimum: ſed que fit ab ictu non conterente nervos vehementer quādoq; ſanatur: ſi autē ſupfluat non eſt ſpes vt ſanatur.

¶ Ad paralifiſm v̄o fit pmutatio ex appoplexia epilepia colica prefocatione matricis et febribus longis ſm ſemitam criſis.

¶ Et dicitur q̄ cum vrina infantis eſt viridis nūciat paralifiſm aut ſpasmus.

¶ Oportet vt ſit intentio tua in egritudinibus nervorum quinq; ſcz ſtupore ſpasmus tremore palifi ⁊ ſaltu intentio poſterioris ptis cerebri.

Secūda fen tertij canonis.

Et non properes in vsu medicinarum fortium in principio rei: imo tarda vsq3 ad quartum ⁊ septimū. Studeas vt facias compati famem ⁊ longam sitim tolerare.

Aqua melior est eis q̃ vinum. Vinum em̃ materias in nervos penetrare facit et plurimū quidē ipsius q̃q3 acrescit in corporibus eorū ⁊ fit acetum.

Acerū vō est ex rebus q̃ nervis sunt nocibiliores.

Et oportet vt ponantur medicine superi principii nervorum mouentium membrum: nam positio earū super membrum paralyticum non affert iuamētum de quo sit curandum.

Et oportet vt clisterizentur clisteribus fortibus ⁊ colliria fortia supponantur: et eorum materie ad inferiora inclinentur.

Et vinum antiquum paucum confert valde egritudinibus nervorum oībus sc3 in declinatione: plurimū vō ex eo sumptū est res nocibilior nervis.

Quādoq3 plures eorum iuantur cum his q̃ infri gidant ⁊ confortant et prohibent materias fluere: ⁊ cum medicantur calidis augmentat̃ egritudo.

Ponit q̃ succus liquiricie h3 aliqd̃ infrigidatōis.

Quando aggregantur parylisis et febris in aliq̃ tunc oximel cum zuccaro rosato est cōueniens medicamen in illa hora.

De spasmō.

Spasm⁹ est egritudo nervosa qua mouent̃ lacerati ad sua p̃ncipia et inobediētes sunt in dilatione.

Ponit q̃ oscitatio ⁊ singultus est spasm⁹ facile rediens ad dispositionem suam.

Et non est longinquum quādo fit spasmus eueniens a ventositate inflatiua sperfa: ipse em̃ est ex eis que plurimū accidunt ⁊ remouent̃ in hora.

Spasmus vō materialis multotiēs accidit sm̃ semitam permixtionis materie: sicut successione squis

nantie pleurefis ⁊ firzen.

¶ Spasmus cum dominio siccitatis accidit: vt cōtra hatur longitudo et latitudo equaliter: colligitur igit ad seipsum sicut est dispositio corij positi an ignem.

¶ Spasmus qui non proportionatur ad materiam est causa rei impediētis aqua nerui fugiunt et congregantur ad expellendum ipsam: et causa ista aut est dolor.

¶ Sicut spasmus est epilepsia membri: sic epilepsia est spasmus corporis totius.

¶ Infantium facilis est casus in spasmum propter debilitatem virtutum cerebroz membrorum ⁊ lacertozum eozum: et fit facilis exitus ab ipso propter fortitudinē virtutum epatum et cordium eoz: ⁊ qm hūiores non sunt inobedientes magne grossitudinis.

¶ Est preterea spasmus qui accidit ppter timorem et causas dilatatiuas ⁊c.

¶ Et cum corp⁹ in spasmo declinat ad anteriora tūc spasmus est in lacertis anterioribus: et cum ad posteriora tunc est in posterioribus.

¶ Quādo aliquis morit⁹ ex spasmo corpe ipi⁹ calido: tunc illud est ex eis q̄ prefocādo interficiūt.

¶ Et oīs quidē spasmus sequens vuln⁹ est mortalis.

¶ Et cui accidit quartana raro accidit ei spasm⁹: nā securus est ab eo.

¶ Vinum autem paucum confert habentibus spasmum humidum: resoluit em̄ eū sicut fe. plurimū vō vini est vna ex causis eius.

¶ De tethano.

¶ Tethanus est egritudo officialis prohibēs virtutem motiuam a contractione membrorum de aptitudine quozum est vt contrahantur propter nocumen- tum in lacertis et neruis.

¶ Tethanus autem sm virtutē est cōtrarius spasm⁹ et ingreditur in genus spasmi introitu contrario

Secunda fen tertij canonis.

rum in genere vno: et eius cōparatio ad causam vnā est eueniens casu contrariorum.

Cum duo spasmi in duabus ptib⁹ cōtrarijs aggregantur fit thethanus sicut est in ante et retro.

Alcuzen preterea multotiēs accidit infantibus ⁊ fit facilis in eis quāto plus sunt minores.

Transglutiat paruum buccellam et sorbeat pulles subtiles: quoniā transglutire est eis peruersum: ⁊ fit inde spuma in naribus et cōmouētur: et illud augmētatur eorum egritudines.

Ifebris vō que naturaliter accidit est melior cura ei qui ex eo est humidus.

De tremore.

Tremor est morbus officialis propter defectū virtutis motiue a motu lacertorum sūm continuitatē ipsius grauitati compari. Et infra. Et commouentur motus voluntarij cum motibus non voluntarijs id est a grauitate membri factis.

Tremor est nocumentū in virtute motiua sicut stupor est lesio in sensibili.

Nonit q^d timor et aspectus terribiliū et ex loco alto et ambulatio super parietē et oratio coram magnatibus et gaudium desideratium ⁊ multitudo coitus faciunt tremorem.

Et scias q^d tremor magis puerus est qui a sinistro incipit.

Et tremor qdā i senib⁹ medicamine nō remouet.

Oleum pterea de andachocha. i. trifolio proprietatem habet in hoc mirabilem.

Et iuuantur ex cerebro leporis valde: quare ex ipso comedant assato.

Et aqua que eis est melior et minoris nocumenti est aqua pluuiialis: et similiter omni egritudini neruose ⁊ ledunt multitudinem flebothomie.

De stupore.

¶ Stupor est morbus officialis faciens euenire in sensu tactuali nocumentum.

¶ Tactus piscis qui vocatur berile facit contingere stuporem.

¶ Cause stuporis quandoque sunt in ipso cerebro: et tunc si est vniuersalis toti corpori est mortalis.

¶ Cum perseverat stupor et prolongatur perducit ad mollificationem aut epylepsiam vel spasmus vel alucizen vel paralysim communem.

¶ Stupor faciei nunciat torturam.

¶ Semen croci ortensis positum in enemate calefacit nervos.

¶ Ex curis conferentibus stupori est exercitium illius membri et assiduatio motus eius.

¶ De tortura faciei.

¶ Tortura est morbus officialis in facie propter quod trahitur pars faciei ad partem non naturalem et eius alteratur forma naturalis et remouetur bonitas obuiationis utrorumque labiorum et palpebrarum.

¶ Tortura facta a spasmo plurimum contingit quam a mollificatione.

¶ Quidam autem dixerunt quod latus egrus in tortura est latus quod sanum videtur: quous causa sit in ipso. et infra hoc autem non est verum secundum plurimum.

¶ Lacerti ex quibus hauriunt lacerti colli virtutem motuam: origo etiam est ex spondilibus colli.

¶ Omnis autem torture extense usque ad .vi. menses fortasse non speratur rectificatio.

¶ Tortura colli plurimum nunciat paralysim: immo multotiens portendit appoplexiam.

¶ Cognitio que duarum partium sit lesa est quod cum ipsa torta extenditur et rectificatur manu reditus alterius secundum naturam ad figuram suam est facilis.

¶ Festinatio enim ad medicinam acutam excitat materiam et minorat eam et deficcatur nervos et debilitatur operatio medicine in ea immo abstine.

Tertia fentertij canonis.

Et oportet ne abscindatur ab eo aqua mellis.

Et nō est dubiū quin materia faciēs torturam veniat ex principijs neruoz ⁊ lacertoz faciei.

Acetū in quo est decocta sinapis est mirabile.

Digni⁹ vō quo fit caputpurgiū ē auricula muris.

Et precipiuntur intueri specula vt fit semper eozū intentio in rectificatione faciei: ⁊ specula conuenientiora eis sunt illa de calibe.

De saltu.

Saltus. i. iectigatio est motus lacertosus: ⁊ quāq; mouetur cum eis cutis adherens.

Et accidit saltus ex accidentibus animalibus plurimum: vt gaudio ira tristitia ⁊c.

Saltus cum est cōmunis corpori nunciat appoplexiam ⁊ cūzen: ⁊ si perseverat in myrach melancholiā ⁊ epylepsiam: ⁊ in facie torturam ⁊ ypocundrijs apostema in velaminibus.

De fentertia tertij de anathomia oculi.

Acialis humor melior est ⁊ ipse ē humor clarus sicut grando.

Glacialis humor positus est ī medio: quoniam est dignior locus eis que sunt cum custodia.

Et ipse scz sanguis non conuertit^r ad similitudinem eius quod nutrit: sed humoris vitrei integre.

Albugineus est sicut supfluitas a substātia glaciali pueniēs: sed superfluitas clari clara est.

Super albugineum graditur delatio luminis super glaciale: ⁊ fit ei sicut clypeus.

De cognitione dispositionū oculi.

Si homo videt occultū a lōge ⁊ ex ppinquo filr ⁊ non leditur ab eo quod ad ipm redit a visibilibus fortibus est fortis complexionis ⁊ equalis.

Et si non est impotēs in cōprehendendo ppinquū

Quis sit paruum et est impotēs in cōprehendendo longinquū: tunc spūs eius est clarus sanus et paruus: et dicūt medici qm̄ nō est sufficiens dilatationi egrediēti ppter subtilitatem sui: et significat per illud radiū quem credunt esse de summa spiritus et quod egreditur et obuiat visibili.

Et si non est impotēs in cōprehendēdo longinquū et appropinquat ei illud quod est paruum nō videt ip̄s: et si recedat ab ip̄o fm̄ quātitatē longitudinis videt ip̄m: tunc spūs est multus cōturbatus nō clarus neq3 subtilis imo humidus: et dicūt medici qm̄ non subtiliatur nec clarificat̄ nisi motu longo: et qñ pcedit radius in motu subtiliatur et attenuatur.

Et si debilitatur in vtriusq3 dispositionibus: sc3 q non bene videt prope nec longe: tūc eius spiritus est paruus et turbidus.

Curaciones vniuersales

Et oportet vt scias q in egritudinibus materialibus in oculo est necessariū vt administretur minoratio nutrimenti: et acceptio eius quod generat humorem laudabilem: et alieuatio omnis vaporosi et omnis cuius mala est digestio.

Iflebothomia venarū que sunt i anteriorib3 magis sunt iuuatiue in permutatione fiēda ex loco: et q sunt posterius magis iuuant in attractione.

Ponit medicinas calefaciētes infrigidātes constrictiuas lenientes maturatiuas resolutiuas et stupefactiuas a proprietate: et tu vide.

Et cū euacuatio et mūdificatio et regimen conueniens non iuuant: scias q tūc in oculo est complexio mala fixa: aut materia mala inuiscata in tunicis corumpens nutrimentū penetrans ad ipsum.

De cōseruatione sanitatis oculi.

Et scias q multiplicatio coitus est res nocibilior oculo.

Tertia fen tertij canonis

Multitudo vniuscuiusq; duorū scilicet somni et vigiliarum est vehementer nociua oculo.

Ex eis q̄ abstergūt oculū et acutū ipm est submergi in aqua clara et aperire oculū in ipsa.

De obtalmia et conturbatione.

Obtalmia vō oīno. i. vera est apostema in cōiunctiua non vera fit ex causis extrinsecis: vt sole: fumo: puluere et vento.

Luz in cerebro aggregantur materie et repletio tūc vir euadit oculus quin obtalmiam incurrat: nisi fortis fuerit valde.

Et ille cuiuscūq; oculi pminētes sunt exterius est susceptibilior magnitudinis obtalmie et fortioris ei?

Et multotiens resoluitur obtalmia cū solutione nature.

Scias q̄ in regionibus calidis et tēpibus multiplicatur obtalmia et remouetur velociter. et infra. in frigidis autē minoratur: sed est praua.

Et obtalmia velocioris stat⁹ ē in qua lachryme magis currunt: et que acutiorē habet mordicationem: et tardioris status est que est magis sicca.

Et lippitudo q̄dē est significatio vera maturacionis. et infra. similiter cū palpebre cōglutinari incipiunt sicut dū p̄seuerat cursus aquosus est initium ad hoc.

De cura cōi specierū obtalmie.

Iflebothomia ex cephalica est cōueniens omnibus speciebus obtalmie.

Et niger color fit in dispositione egritudinis et celestis. i. viridis in dispositione sanitatis.

Et opz vt ex toto elongetur oleū a capite patientis obtalmia: qm̄ ipm est vehemētis nocumēti.

Et albugo oui est laudabilior lacte: et si sit lac magis absterfuum.

Ati opio in doloribus a materia corrosiua procedentibus non est apud me malum vti: ipsum nāq; sa

nat celeriter.

¶ Cum autē egritudo fit cronica: tunc flebothomia
facienda est ex lachrymalibus.

¶ Et flebothomande sunt ambe arterie que sunt
post aures.

¶ De cura obtalmie calide.

¶ Et in generibus quidem lactis est virtus matura
tionis ⁊ in muscilagine psilij est cū percussione ma
turatio quedam.

¶ De garab.

¶ Et garab quidez est fistula adueniens in angulis
oculi domesticis.

¶ Que est recēs curat̃ medicinis facilibus: cronice
vō cura est cauterium.

¶ De zebel.

Zebel est pāniculus accidēs ex inflatione venarū ei⁹
apparentiū in superficie cōiunctiue.

¶ Et zebel quidē est ex egritudinibus q̃ hereditant̃
et pmutant̃ de vno ad alium.

¶ De strabositate.

¶ Et multotiēs quidē accidit strabositas post quas
dam egritudines cerebri: sicut epylepsiam: carabitū:
vertiginem ⁊ similes istis.

¶ Et scias q̃ remotio oculi ad supiora ⁊ inferiora est
illud quod facit videre vnā rem duas res: sed ad duo
latera nō infert visui nocumentū de quo fit curandū.

¶ De pediculis in palpebris.

¶ Materia pediculorū est humiditas putrida quam
expellit natura ad partem cutis.

¶ De debilitate visus.

¶ Ponit opinionem medicorum scilz q̃ visus fit ex
tramittendo.

¶ Si vides cōturbationē corā foramine ⁊ nō sunt re
lique ptes cōturbate significat q̃ cōturbatio est in al
bugineo ⁊ q̃ non est clarus.

Tertia fen tertij canonis

¶ Et scias q omnis corruptio existens a siccitate fit fortis cum vacuitas adest: et apud exercitium resolutionum et apud euacuationes: et in hora meridiei et ex humiditate contrario.

¶ Administratio pectinis super caput iuuatiua est et proprie confert senibus.

De imaginationibus.

¶ Imaginationes sunt colores q sentiuntur coram visu ac si ipsi sint mixti in aere: et causa in eis est statio rei non perue inter glaciale et inter ea que videntur.

¶ Et quando continuatur sanitas oculi et incolumitas eius q habet imaginationes sex mensibus est sibi plurimum in securitate.

¶ Et imaginationes que sunt antecedentes aquam non cessant gradari in conturbatione visus usquequo descendit cum eis aqua subito et raro pertranseunt sex menses.

¶ Cum autem vides imaginationes remoueri et redire et addi et minui scias q non sunt aquose.

¶ Et scias q ierapigra est mirabilis iuuamenti et similiter pillule auree.

¶ Et oportet vt fit mundificatio ex predictis sibi semitam mundificationum frequentium valde.

¶ Et confert in principio aque flebothomia arteriarum post aurem.

De alintisar.

¶ Alintisar est vt fiat foramen vee latius q est in natura.

¶ Quandoq est amplitudo oculi naturalis et nocet visui: videt enim res minores q opus vt videantur.

¶ Constrictio foraminis vee si est naturalis est laudabilis: et si est accidentalis est deterior q dilatatio.

De aqua.

¶ Descensus aque est egritudo opilatiua: et est humiditas extranea stans in foramine vee inter humorem albugineum et corneam: quare prohibet pene

trare formas ad visum.

¶ Ponit q ipse vidit vnum qui solo bono regimine et maxima abstinence curatus est et redit ad ipsum visus eius bene.

¶ Et fm virtutē qn succurrit aque in pncipio sui cōfert in ea regimen: illi aut que cōfirmata est non est cōueniens cura nisi cum instrumento.

¶ Dico q iam experti hoies veraces sunt fel vipere et non egit operationē veneni omnino.

¶ Et ad vltimum si aqua fuerit subtilis valde: aut grossa valde nō obedit cure cū instrumēto.

¶ Fen quarta tertij de anathomia auris.

Auris est mēbrū creatū auditui. et infra. et foramen quidē auris peruenit ad concauitatem in qua est aer stans: et superficies eius domestica est strata vilis nervi auditus.

¶ Cū puenit vnda vocalis ad illd quod est illic comprehendit eam auditus.

¶ Et hic nervus in dispositionibus auditus est sicut glacialis in dispositionib⁹ visus: et reliq mēbra auris sunt sicut reliq q circūdant glaciale ad puitiū eius.

¶ De nocumentis auditus.

¶ Destructio auditus natiua naturalis curationē nō habet et accidētales cuius spaciū est elōgatū ppinqua est desperatiō: et est difficilis cure: recēs aut et ppinqui tps que est ex tarax est recipiens curam.

¶ In dolore et gravitate cōicant oīa q sunt ex apostemate et materia vbicūqz sint.

¶ Nocumenta auditus quādoqz accidit fm semitam et fm semitam pmutationis materie in fine egritudinū acutarū: et quādoqz remanet post recessionem febris gravitas capitis: et quādoqz fit nocumentum quod est huius capituli.

¶ De apostematibus in radice auris.

Quinta fen tertij canonis.

Et ipm apostema factū i samac plus iterficit ado-
lescentes q̄ iuuenes: qm̄ est in senibus leuius.

Ne intendes ad curationē eius adhibenda stipti-
ca ⁊ appocrustica in principio: imo adiuues ad trahē-
dum materiā ad apostemata cū omni ingenio etiam
cū ventosis si nō fuerit velocis attractionis.

Et oportet vt minores materiā cum minutione si
ipsa fuerit necessaria.

Stercus caprini ⁊ adeps anseris ⁊ galline sunt cō-
uenientia in hac egritudine cū attractione ⁊ resolu-
tione sua ⁊ pprietate sua.

Ifen quinta tertij de anathomia nasi.

Cerebro quidē inest aeris attractio vt
conseruet aer calozē innatū in ipso sicut
pulsus.

In duab⁹ extremitatib⁹ nasi sunt duo
transitus ad duos lachrymales: et ppter
hoc gustat⁹ sapor alcofol in lingua.

Instrumētum quo fit odorat⁹ est duo additamēta
mamillaria que sunt in anteriori cerebro.

De nocumento odoratus.

Quādo odorat infirmus in egritudinibus acutis
odores nō cōsuetos neqz vsitatos neqz ab aliquo ha-
bēte odorē p̄sentē: ⁊ cū hoc sentit odorez qui est sicut
odor pisciū aut luti infusi aut butyri aut alteri⁹: ⁊ sūt
illic signa mala: tūc mors prouenit.

Ille aut qui sentit odorifera ⁊ nō sentit fetida nō
cesses sibi facere caputpurgiū cū castoreo multotiēs
vsqzquo rectificetur eius dispositio.

De fluxu sanguinis ex naribus.

Et fluxus quidē sanguinis q̄ fit ex arterijs discer-
nitur ab eo qui fit a venis subtilitate sua ⁊ rubedine
et caliditate sua.

Et cursus quidē sanguinis ex narib⁹ est ex disposi-
tionibus que conferunt ⁊ que nocent.

¶ Unamētū fluxus sanguinis ex narib⁹ in pleureſi plus eſt q̄ ſit in peripleumonia.

¶ Cū aut multus ſit fluxus sanguinis ſuccedit citrinitas nō conſueta: aut plumbositas: aut offuſcatio: et q̄uis retineat⁹ eius tñ finis eſt nociuus.

¶ Et vlr quidē ille in quo ſupfluit fluxus sanguinis ex naribus eſt ſm timorē debilitatis epatis et ydropiſis et reliquorum.

¶ Et flebothomia eſt melior res q̄ retinetur fluxus sanguinis nariū cū ſit flebothomia ſubtilis ex latere eque diſtante cōi: ⁊ pprie qñ cōtingit ſyncopis.

¶ Ille aut quib⁹ ineſt pprietas ſunt ſicut eſt ſtercus aſini ⁊ aqua albadarigi ⁊ aqua mente.

¶ Et nō op⁹ vt ſit ſuperfluitas in effundēdo aquam vehementis inſrigidationis: fortaſſe cñ coagulabit ſanguinē ⁊ cōgelabit ipm in panniculis cerebri.

¶ Iuiube faciūt ſanguinem turbidum: q̄uis non inſrigidetur cum eis.

¶ Lentosa vō ſanguini dñati reſiſtere nō valet: imo in p̄mis fiat flebothomia leuis: deide ponat⁹ v̄toſa.

¶ Et op⁹ etiā vt ſtrigan⁹ extrema etiā itavt teſticuli ⁊ mamille ⁊ cōſtrictio ābarū auriū ē valde vtilis.

¶ Et ſcias q̄ qñqz viuit homo in fluxu sanguinis narium vſqzquo egrediantur ex eo. xx. libze: et vſqz ad xxv. libzas: deinde moritur.

¶ Et caſeus recens humidus eſt ex cibis cōueniēti⁹ bus in fluxu sanguinis narium.

¶ Vinū aut cōfert inq̄tū cōfortat: ⁊ nocet inquantū excitat ſanguinē: ⁊ cū non eſt neceſſarium ſc⁹ ppter caſum virtutis: tunc nō des ipm in potu.

¶ De corriſa ⁊ catarro.

¶ Hec due egritudines cōicāt in hoc q̄ vnaqzqz earū eſt curſus materie ex cerebro.

¶ Et factus a frigore plurim⁹ eſt q̄ factus a calore.

¶ Et habētes cōplexionē calidāvehemētius ſunt pa

Quinta fen tertij canonis.

rati ad recipiendū causas extrinsecas faciētes corri-
zam q̄ habētes coplexionē frigidā ⁊ humidam.

¶ Et habētes coplexiones calidas in seipsis pl⁹ sunt
securi ne accidat eis ex causis corporeis. i. intrinsecis
q̄ habentes coplexiones frigidas.

¶ Et catarrus quidam frigidus maturatur fe. caliz
lidus vō non iuuatur feb.

¶ Inquit ypo. pluribus eorum quibus accidūt catar-
ri non accidit spleni.

¶ Ingenia oia in cura catarr i indigent repulsiōe fa-
stidiū et dimissione repletionis ex cibo et vino.

¶ Et sternutatio est nociua in principio aduētus ca-
tarri et corripe prohibens maturationem humorum
contentorum in cerebro qui nō maturantur nisi cum
quiete: et cū hoc ipsa trahit ad ipm supfluitates ali-
as: ⁊ est post maturationē vltimi iuuamēti valde pro-
pter illud quod euacuat de supfluitatibus maturis.

¶ Et assiduet calefactionem capitis et elongationē
eius a frigore.

¶ Nec dormiat in die et sitiāt et famē patiatur ⁊ vi-
gilet q̄tū potest: qm̄ sunt initium cure.

¶ Et incipiat a fluxu vētris ⁊ extractiōe sanguinis:
deinde cum fluxu ventris post ipsam: bonus em̄ est si
necessitas exigit ambo simul.

¶ Et raro qdā admistret flebothomia ⁊ ppe in prin-
cipio nisi si nō tolleret illud propter multitudinem.

¶ Et illi i quo pseuerāt catarr i estate ⁊ hyeme pillu-
le cochie sunt ex curis magis iuuatiuis.

¶ Motus membroꝝ inferiorum est valde iuuatiuus
ad catarr os.

¶ Ponit q̄ i cura catarr i a cā calida v3 effusio forti-
ter infrigidatiū actu sup caput. Et infrigida calefa-
ctio capitis cū pane calido vsqzq̄ sentiat calorem iā pue-
nisse ad cerebrū et cōseruādo caput fm̄ illas summā.

¶ Oleum fac inquātū potes ne caput tangat nisi in

digeas infrigidatione fixa aut calefactiōe: et sit post euacuationem.

¶ Suffumigatio ex vnice valet ad calidum et frigidum simul: sed nigella et costus ad frigidū: tamariscus autem et rosa ad calidum.

¶ Et vinum quidem nō est conueniens eis.

¶ Ulcera in naso.

¶ Nasus est membrū humidius aure et sicci⁹ oculo.

¶ Oportet vt sint medicine exiccantes vlcera nasi minoris exiccationis q̃ medicine exiccantes vlcera auris et vehemētioris exiccationis q̃ medicine exiccantes vlcera oculi.

¶ Ulcer aut ad q̃ currit materia acuta et mala fetida cura fit difficilis: et necessaria est euacuatio: et qñqz indiget solutiōe ventris ex yeris optimis.

¶ Emorroides in naso.

¶ Emorroides sunt carnes addite nascētes: et qñqz sunt molles albe et sine dolore et sunt faciles ad curandum: et qñqz sunt rubee aut fusce vehementis doloris et sunt difficilis cure: et precipue cum ex eis currit fetida sanies.

¶ Et cancer quidā vt in pluribus est nō hñs saniem et cursum ad pallatum immo est siccus et durus.

¶ De sternutatione.

¶ Sternutatio est motus p̃p̃rius cerebri ad expellēdū humorē aut materiā alia cū auxilio aeris naribus attracti subito p̃ viam nasi et oris.

¶ Et sternutatio quidam cerebro est sicut tussis pulmonum et eis q̃ sequuntur eum.

¶ Et sternutatio quidā est nociua in principio catarr̃i et corrix̃e p̃pter necessitatē quietis quē habet humor in quo queritur maturatio.

¶ Et qñqz multiplicat̃ in febrib⁹ tm̃ qđ deicit vtutē et replet caput supfluitatibus.

¶ Qñqz excitat febribus scythomiā: quare oportet.

Sexta fen tertij canonis.

ut sit festinatio in retentione eius.

Et sternutatio quidā est ex reb' magis iuuatiuis ad exiccandum caput.

Sternutatio significat fortitudinē cerebri: ⁊ ppter hoc ille cui' mors est prima nō pōt sternutare.

Et ille cui ex eis adhibent' ea q' sternutare faciūt: et nō sternutat: nō sperat' ut sanetur vnq̃.

Ipsa est ex eis que iuuant ad expellendum supfluitates retentas et faciunt partū facilem et egressiōes leues et cedat grauitatem capitis.

Nonit prohibentia sternutationum et etiā ipsam facientia: et tu vide.

¶ I fen sexta tertij canonis. De anothomia oris et lingue.

Questus est vas vniuersale locutionis in hoīe et vociferationis in reliquis aīalib' que vociferant ex sufflatu.

Lingua est ex instrumētis cōuersiōis cibi masticati et incisio vel sculptura vocis: et extractio litterarū ⁊ discretio gustus.

Et melior linguarum sūm potentiam bene loquendi est illa que commensurata est in longitudine ⁊ latitudine sua: que est subtilis apud extremitatem suā exteriorem.

Et quando lingua est magna lata valde aut parua sit spasmata habēs eam nō potest loqui.

Et in lingua est ex venis et nervis vltra q̃ credat' esse in suo consimili.

Et sub lingua sunt orificia et sunt fontes saliuē q' ad carnem perueniunt glandulosam que est in radice eius et nominant' gñatiue saliuē et duo hauritoria saliuē cōseruantes rorem lingue.

¶ De egritudinibus lingue.

Et asperitas quidem lingue sequitur siccitatē: ⁊ planities sequitur humiditatem.

¶ Et oportunius quidem bibuntur lingue appropriata post cibum.

¶ De mollificatione lingue.

¶ Sextarius est .3. vi. et semis.

¶ Et quandoque apostematur lingua propter potum venenorum sicut fungorum et opij.

¶ Donit de quodam cui apostema erat in lingua: et somniauit se tenere in ore succum lactuce et fecit et sanatus est integre.

¶ Quando apparent in fe. acutis botoz nigre in lingua moritur infirmus in die secundo.

¶ Flebothomia nanque confert omnibus egritudinibus oris calidis.

¶ De fetore oris.

¶ Si causa fetoris oris est humor colericus putrefactus in stomacho aut in toto corpore: tunc non est aliquid magis conferens ei quam crisimolla humida in ieiuno.

¶ Fen septima tertij canonis.

Sermo de dentibus.

Dentes sunt ex summa ossium quibus inest sensus propter illud quod venit ad eos ex nervis a cerebro procedentibus leuibus.

¶ Et accidit dentibus stupor et est species dolorum eorum.

¶ Et accidunt species apostematum et illud non est mirum. Dne enim quod recipit extensionem cum augmento nutrimenti non elongatur quando recipiat extensionem cum superfluitate.

¶ Idori enim vehementer nocent dentibus et gingivae proprietate sua.

¶ De dolore dentium.

¶ Si dolor est in dente remouetur cum eradicatione: et quando est in nervo quandoque remouetur cum eradicatione et quandoque non.

¶ De stridore dentium.

Octava fen tertij can. Nona fen tertij cano.

¶ Stridor dētiū in somno est ei sicut spasmus: et qñ multiplicatur indicat appoplexiam aut epylepsiam: aut spasmum aut vermes in ventre: et iste est habēs vicissitudines.

¶ Congelatio est stupor quidam accidens denti propter causam retentam que est stiptica aut pōtica proueniens ab intus vel ab extra: et qñqz fit ex ymaginatione estimatiua cuz presens est ille qui masticat acetum mastizando cum transmissione.

¶ Fen octava de egritudinibus gingiuarū.

¶ Elmi autem gingiua non cessat supurari et apostematur: et nō sanatur: tunc indiget cauterio.

¶ Dollificatio gingiue.

¶ Flebothomia venarū labiorū pfert ei.

¶ De labijs.

¶ Duo labia creata sunt ad cooperiendū os et dentes, et ad decorem et ad retinēdam saliuam: et in hominibus ad loquendum.

¶ Fen nona tertij de anothomia gutturis.

¶ Er guttur intelligim⁹ spatium in quo sunt meatus anhelit⁹ et cibi: et de eo sūt additio que est vua et due amigdale et galsamac.

¶ De suffocationibus et alhaba id est squinantia.

¶ Ex pfocationib⁹ quidā flegmatica est magis incolumis: et eius sanatio est velocior et facilioz et qñqz prolongatur. xl. diebus.

¶ Et pfocatio quidā raro accidit ex melancholia.

¶ Et oē apostema pfocatiū aut interficit aut mutatur materia ei⁹ aut collectionē facit et supuratur.

¶ Et oīs squināticus q morit⁹ spasmat⁹ in primis.

¶ Et accidētia pfocatiōis in febrib⁹ acutis sunt mala valde: qm in eis ē necessitas anhelitus vehemens.

Et qñ accidit pfocatio in die crisis est timorofum et perniciofum: nam crisis cum apoftematib⁹ prefocatiuis est perniciofa proculdubio.

Non cōstringit anhelitū aliquod apoftematū meri nifi qđ est in fupmo eius: qđ vō est fub hoc non p̄hibet anhelitū quāuis difficilis fiat: qz nō p̄hibet vt non ingrediatur aer omnino.

Cum puenitur ad hoc vt educat v̄t⁹ q̄ facit anhelitū humiditates ad exteriora ⁊ apparet fpuma: tūc nō est fpes in ipfo ⁊ nō oportet vt curet.

Cum tamen qñqz accidit vt prefocat⁹ fpumet: aliquid deinde fanetur et illud est cum illic est fortitudo ⁊ appetitus et nutrimentum.

Et facies eius fit viridis et denigratur finus oculorum eius aut pulfus minoratur et infrigidantur extrema tunc ipfe moritur.

Oportet vt euacuet⁹ in p̄cipio vniufcuiusqz illorum materia faciens illud cū flebothomia ⁊ folutione ventris: et vt attrahat⁹ materia ad partem diuerfam faltem cum v̄tōfis fup loca longinqua oppofita ei: ⁊ ligatione extremitatum dolorofa.

Nonit de filo lane cū q̄ fuffocat⁹ vipa: ⁊ tu vide.

Et lac qđā est ex medicinis fublimib⁹ in p̄ncipio ⁊ ftatu p̄pterea qđ repellit ⁊ lenit ⁊ cedat dolorem.

Bargarismata dolorofa poftponantur fi ē illic repletio timendo attractionem: immo ipfa adminiftrētur poft mundificationem.

Et non poftponatur flebothomia vene que ē fub lingua: immo oportet vt aperiat⁹ illa in eadem die: faltem in difpofitione feparationis predicte fcilz flebothomie: intellige hūc canonē vt nō fit repletio ī toto fz fit fupfluitas tm̄ ī pte gutturis ficut fupradixit.

Et ex eis que funt vehementis iuuauinis est incepio adminiftrationis clifteriorū fortium nifi febris p̄hibea: tūc em̄ fit cōreus clifteribus lenibus.

Nona fen tertij canonis

Et cum deglutitio sit difficilis ponantur ventose super collum apud spondilem scđam ⁊ dilatetur meatus et deglutiat illud quod sorbet ex cibis cūq; illud cōpleuerit remoueantur ventose.

Et quādoq; intronmittit in gutture cannula facta de auro aut argento: ⁊ fil'ib; adiuuādo ad inspirādū.

Et ex rebus quidam quas extrahit experimētum est qđ stiptica permixta composita non sunt magis iuuatiua qđ singularia simplicia.

Succus nucis recentis est ex melioribus medicinis horum apostematum.

Eum igitur declinat egritudo administra vinum et balneum et embrocas.

Et ex medicinis que pprietatē et cōueniētes sunt in omni hora est sterc' canis albū et adhib. albū ⁊ similiter stercus hoīs et proprie infantis.

Extrimitates em animalium cū bonitate digestionis educunt feces parui fetoris.

Therapigra habet pprietatē in deponēdo hūiores qđ sunt corā supmo oris stomachi ⁊ meri ⁊ gutturis.

Cōpressio quidā est valde nociua i apostematib;.

Ponit qđ in casu desperato et qñ credit pditio futura: tunc illud per qđ sperat euasio est scissio canne: et ponit modum scindendi ipsum.

Et scias qđ hoī qui habet dolorē gutturis meli' est fugere smonē ex quocūq; sit dolore. Suffumigatio cū ramis aneti est ex eis qđ stringūt vuā valde.

Et oportet vt cū gargarisma fit cum stipticis assiduetur ante gargarisma cū aqua calida. Illud em pparat ipm vt stiptica in eo opent: et lenit ipsam ⁊ pphibet stiptica indurari ipsam.

Incisio nāq; cū repletionē est timorosa.

Illius aut incisio que subtilis est ⁊ lōga sicut cauda muris equitās sup linguā absq; repletionē et rubedine aut nigredine est parui timoris.

Efen decima tertij canonis. De anothomia
epiglotti et canne pulmonis.

E iuuamentum huiusmodi aeris pre-
parati in pulmone est vt temperet sua
euentatione caliditatem cordis: et vt
restauret spiritum cum sua substantia
preterq̃ aer solus sicut estimat quidaz
conuertatur et fiat spiritus sicut nō so-
la aqua nutrit membrum: sed vnūquodqz eorum scilz
aeris et aque: aut est pars nutrimenti: aut est faciēs
penetrare lubricitate: sed aqua est ad nutriendū cor-
pus et aer ad nutriendum spiritus.

Et in velamine id est dyasfragmate sunt duo fora-
mina: quorum maius est transitus meri ⁊ arterie ma-
gne: et per minus est transitus vene que vocatur al-
habari. i. que oritur a dextro cordis et vadit ad epar.

De egritudinibus pulmonis.

Et multotiens quidam perducūt egritudines pul-
monis ad egritudines epatis: sicut vehementia cali-
ditatis aut frigiditatis eius ad ydropisim: et simili-
ter velaminis.

Et administrationi medicinarum pectoris inest
forma propa. oportet em̃ vt administrātur pillule fa-
cte et electuaria in pluribus retinendo ea in ore ⁊ de-
glutiēdo qđ resoluit̃ ex eis paulatim vt plongeť spa-
ciū in ore earum in ptranseundo cannā.

Et administra in omnibus illis medicinis scz in
materia grossa ⁊ grossa et sicca aquam mellis: est em̃
faciēs eas penetrare ⁊ lenificat ⁊ abstergit.

Minum dulce vehementer aperit opilationes pul-
monis: sicut ipsum vehementer generat opilationē
epatis.

Et crocus confert instrumentis anhelitus ⁊ facile
efficit sputum valde.

Sermo vniuersalis de anhelitu.

Decima fen tertij canonis.

Motus anhelitus est voluntarius qui potest alterari cum voluntate a cursu naturali: et pulsus est motus naturalis purus.

Ex nucha est origo velaminis: nascitur enim plurimum eius ex pari quarto nervorum nuche: et continuantur ei rami quinti et sexti: et alij nervi ad ipsum venientes.

Et omnis quidem malicia anhelitus aut ipsius constrictione: aut difficultas eius propter materiam additur apud resupinationem: et est media apud dormitionem super latus: et alleviatur cum super ventrem iacet aliquis et in provocatio intrinseca prohibetur apud resupinationem omnino.

De asmate.

Asma est egritudo pulmonis cum qua patiens non invenit excusationem ab anhelitu frequenti: sicut est anhelitus quo laborat provocatus et festinatus.

Hec egritudo cum accidit decrepitis non forsitan sanatur neque maturatur: quomodo enim cum ipsa in iuvenibus etiam sit difficilis semper plurimum et augmentatur apud resupinationem.

Hec egritudo est ex egritudinibus longis habens cum hoc paroxysmos acutos semper similitudinem paroxysmorum epylepsie et spasmi.

Et oportet ut elongetur inter cibum et potum et non satietur ex aqua subito: imo pluribus vicibus.

Et somnus post cibum est res nocibilior eis.

Nitent potare post cibum siue sit aqua siue vinum.

Inter medicinas et corpora sunt proportionales que non comprehenduntur nisi cum experimento: cum igitur experieris consequeris quod magis sit iuvamentum.

Catarrus ex debilitate substantie cerebri curationem non habet.

Et scias quod crocus est ex summa medicinarum malicie anhelitus et difficultati ipsius: quia confortat instrumentum anhelitus et facilem ipsum efficit.

De voce.

Vocis factor est lacertus qui est apud epyglotum cum mēsuratiōe aptiōis ⁊ expulsiōe aeris egrediētis ⁊ percussione: ⁊ eius instrumentū est epyglotus: ⁊ est corpus simile lingue fistule.

Caliditas aut magnificat vocē ⁊ frigiditas acuit et minorat eā: ⁊ siccitas asperat eā ⁊ facit eā similem vocibus gruū: ⁊ humiditas facit eam raucam.

Raucedo cum accidit: accidit ab humiditate pauca: ⁊ cum multiplicatur parum pertremittit: ⁊ si multiplicatur plurimum destruitur.

Nox raucescit ppter multitudinē clamoris ⁊ attractionem humiditatis causa eius ad tunicā cooperientem guttur et epyglotum.

Raucedo que accidit decrepitis nō sanatur.

Et ille q̄ sentit initiū abscissionis vocis opz vt incipiat ad curandum anteq̄ fortis fiat.

Et fici sunt iuuatiue ad abscissionē vocis: siue sit a siccitate siue ab humiditate.

Tussis est ex moribus quibns expellit natura nocumentum a membro aliquo.

Et tussis q̄dē pectori est sicut sternutatio cerebro.

Et scias q̄ quādoq̄ egredit̄ cuz tussi res petrosa similis cicero aut grandini.

Et tussis frequens plerūq̄ perducit ad sputum sanguinis.

Et scias q̄ res calide subtiliant materiam et non expuitur. Et res frigide sicut sirupus de papauere ⁊ pulles aggregant materiam ad spuendum ⁊ cum superfluunt congelant.

Et sirupus ysopi non est conueniens nisi cuz queritur absterfio congregati grossi: ipse nāq̄ est absterfor bonus.

Comprehensio anhelitus calefacit pulmonem cuz facilitate in momento.

De sputo sanguinis.

Decima fen tertij canonis

In sputo sanguinis qđ est ex pectore nō est tm̄ timoris qđ est in eo qđ est ex pulmone. Illud eniz qđ est ex pectore sanatur velociter: ⁊ si non sanatur non habet maliciam vlcere pulmonis.

Sputum sanguinis multiplicat in demoniacis et in illis qui rixantur ab omni re.

Caseus antiquus est nocius eis: recens vō confert eis.

Et quādoq; est eis cōueniēs vt in potu sumāt acetum mixtū cū aqua: ipm̄ em̄ phibet sanguinis cursuz ⁊ mūdificat partes pectoris ⁊ pulmonis ex sanguine si retinetur in ipō quare non congelatur.

Tyziaea recens est fortis opij ⁊ facit dormire ⁊ phibet commotionē tussis ⁊ sedat cursum materiei cū ingrossatione.

Ex rebus expertis in abscindendo iterationē sputi sanguinis est masticatio portulace ⁊ deglutio aque ipsius.

Ifactū aut ex corrosione est prae cure ⁊ difficilis: ⁊ est sicut illud de quo desperat: nō em̄ sanatur neq; consolidat nisi cū remotione malicie cōplexionis.

De pleuresi.

Non est pleuresis scz vera nisi apostema calidū in partibus pectoris aut in lacertis intrinsecis ⁊ in velamine cooperiēte pectus ⁊ in velamine distinguēte et est illud quod est purum.

Aut fit in lacerto extrinseco apparente: aut in velamine extrinseco cum cōmunitate cutis ⁊ absq; cōmunitate ⁊ est non vera.

Et maius istis ⁊ terribilius est illud qđ est in ipō velamine distinguente ⁊ est prauius eis.

Omne apostema aut resoluitur aut induratur aut collectionem facit.

Monit qđ cū apostema trāsit ad saniē qđ qñq; ipm̄ recipit pulmo et fit pipleumonia aut ptisis: quādoq;

ipm recipit cōcaua: ⁊ egredit̃ ad vrinaz aut ad meatuz fecis: quādoq; ad inguina aut post aures: ⁊ qñq; post cerebrum ⁊ interficit.

¶ Et opz vt vtus confortet̃ in hac hora vt fortis fiat ad tussim sputi. hec nāq; opatio duab; complet̃ virtutibus: quarū vna est naturalis maturatiua ⁊ expulsiua: ⁊ altera est volūtaria expulsiua: ⁊ nisi cōfortentur possibile est vt deficient ad mūdificandum.

¶ Et quādoq; accidit ex vehemētia fe. frequētia anhelitus ⁊ viscositas sputi: ⁊ ex viscositate sputi vehementia laboris ⁊ additio infāmatione: et sic nō cessant adiuuare se super maliciam.

¶ Heritas est q; ppinq; parti sinistre est deterior. sed est cōueniētior ad hoc vt maturet̃ ⁊ recipiat solutionē ⁊ pleuresis minoratur in decrepitis: et si forte accidit interficit propter debilitatez virtutum earum in spuendo ⁊ mūdificando.

¶ Nonit quinq; signa vere pleuresis. primuz est fe. inseparabilis. secūdū est dolor pūgitiuus sub costis. tertiu est constrictio anhelitus. quartū est pulsus serinus. ⁊ quintum est tussis.

¶ Pleuretici vrina est bone sube ⁊ color est optim⁹.

¶ Nonit differētiā pulcherrimā inter pleuresim et apostema epatis: ⁊ deinde pipleumoniā: ⁊ tu vide.

¶ Et apparitio fluxus sanguinis nariū est ex signis bonis vltimis in pleuresi.

¶ Et oīs pleuresis cuius dolor nō quiescit p sputum neq; minutionē: neq; p alia: tūc spera ex ea saniositatem aut mortē ante ipam fm reliqs significationes.

¶ Sermo aggregatiuus de sputo.

¶ Laudabilius sputū est qd est facilius ⁊ velocius et plurimū ⁊ magis maturū ⁊ album planum equale in quo non est viscositas imo equalitas substantie.

¶ Et omne sputum cum quo non quiescit nocumētū non est bonum.

Decima fen tertij canonis

De peripneumonia.

Peripneumonia est apostema calidū ī pulmone.

Et peripneumoniū quidē fit ab omni humore licz plurimū eius fiat a flegmate facta ex genere co. ru. est interficiens fm plurimū sua acuitate: ⁊ quia vicina est cordi: ⁊ quia paruz iuuatur ab eo quod bibitur ⁊ quod loco emplastri superponitur.

De pure ⁊ sanie.

Et decrepiti quidē moriūtur ex empimate plusq̃ iuuenes ppter debilitatem partium cordium ipsozu.

Et iuuenes moriūnt in doloribus plusq̃ decrepiti ppter vehementiā sensuū ipsozum.

Sputi saniei fit descensus in aqua ⁊ fetor eius super ignem. flegma aut in aqua natat ⁊ nō est fetens super ignem.

Et ego iam vidi illum qui expuit in hora vna circa duas eminas paruas puris aut eminam magnā et plus medietate emine. Eminā magna est. xx. et parua xvi. Et galienus quidem testificatur q̃ quidā empiricus expellebat omni die circa quinquaginta. 3. et sunt fere nouem cotile.

De vlceribus pectoris ⁊ pulmonis.

Magis sana hoz vlcerum sunt vlcera pectoris. et infra. quoniā ipsum est carnosum: ⁊ carnosum est magis susceptibile consolidationis.

Illa autem vlcera velaminis que penetrāt nō consolidantur: nisi succurratur eis in principio ⁊ non dimittantur apostemari: nam cum apostemātur ⁊ cronica fiunt non sanantur.

Galienus estimauit q̃ motus solus non phibet cōsolidationem nisi adiungantur ei reliqua prohibētia ⁊ signum est quoniā velamē eius mouet: et quādoq̃ sanantur vlcera eius.

Nam cura vlcerū omniū est exiccatio ⁊ pprie huiusmodi vlcerū ad quod veniūt humiditates desuper

et de subtus: et ego iam vidi mulierem virisse in ptiis
xxij. annis aut plus parum.

**De cura apostematum pectoris et
pulmonis.**

Ex rebus comunibus est flebothomia: sed in prin
cipio ex latere diuerso.

Inquit Galienus si febris fuerit fortis valde tunc
time solutiū et sis ptentus flebothomia. in ipsa naq3
no est timor: aut timor eius est minor: et in solutione
est timor magnus: ipsum em quandoq3 mouet et qnq3
non soluit et quandoq3 superfluit.

Et melius abstergentiū mundificantius est aqua
mellis si no est apostema in reliquis viscerib3: et post
ipsum est vinū dulce et pprie album. ipm em est ma
gis adiuuans ad expuendū: sed non oportet vt bibat
in pleuresi et peripleumonia nisi post maturationem
vbi tñ epar et splen non infirmarentur.

Et aqua mellis est magis vltima in humectādo et
aqua hordei in confortando.

Cura pleurefis.

Cura eius est flebothomia si sanguis fuerit vicēs.
et infra. si est humor alius euacua non cum eis q sunt
sicut mirabolani neq3 in quo est stipticitas: imo cum
eis in quibus est cū solutione lenificatio: sicut violis
māna et similibus: et soluantur in nocte.

Si declinatio doloris fuerit ascendēs ad furculaz
et toracem: et qd est super ea tunc flebothomia est me
lior: et si ad partem ypocundrioz tunc necessaria est so
la solutio: aut cum flebothomia sm necessitatē: et ex
eis que significāt tibi necessitatē euacuationis est q
inuenis euaporatio et emplastratio non cedant dolo
rem: aut inuenis eas ex eis que augmentant ipm: nā
illud significat repletionē in toto corpore.

De cura doloris pectoris.

Et scias q dare in potu aquā frigidā est inconue

Decima fen tertij canonis

niēs huic egritudini ⁊ oībꝫ apostematibꝫ intrinsecis.
¶ Et ex eis quidē que multiplicāt sputuz est dormi-
re super latus infirmum.

¶ Et emplastra humida sunt cōueniētiora ei qui tra-
hit ad rubedinez: id est colerā: ⁊ sicca ei qui trahit ad
flegmatis proprietatem.

¶ Emplastra humida cum non iuuant non nocent: ⁊
si quos nocent magnifice.

¶ Ex v̄tosis em̄ cū ponunt sup locū dolorosuz appa-
ret iuuamentū maximū: ⁊ qñqꝫ cedat dolor oīno: ⁊
quādoqꝫ trahit ad partes extrinsecas.

¶ Qui artē verificauerūt. i. pbati medici confidunt
in seipsis in hoc timēt et ponunt loco eius: scz mellis
zuccarum.

De cura ptifis.

¶ Et nō est in mūdificatiuis absterfuis in hmōi ali-
quid sicut mel: ipm em̄ est mūdificatiuū ⁊ cibus dul-
cius a natura ⁊ non nocet vlceribus.

¶ Et si non timerem dici mendax narrarem miras-
bilis ⁊ referrē summā zuccari rosati: qua vsa est mu-
lier ptifica. nam dum ad ipam qui perueniret ad mor-
tem ⁊ vocaretur: prepararet ea que morti necessaria
sunt: quidā frater eius curauit eam hac cura ⁊ reui-
xit: ⁊ curata est ⁊ impinguata: ⁊ nō est possibile vt di-
cam summā eiꝫ qđ comedit de zuccaro rosato.

¶ De lactibꝫ magis cōueniēs ē lac mulieris suctū ex
mamilla: deīde lac asinarū ⁊ lac capraz ⁊ lac equinū:
sed nō est ei cōglutinatio fm qđ existimo: in lacte aut
ouino ⁊ vaccino est grossitudo.

¶ Oportet vt ex asinabus eligantur ille que a partu
elongate sunt quattuor aut quinqꝫ mensibus.

¶ In lacte autem caprino melius est vt misceat cum
recenti mulso aliquid aque ⁊ igneatur lapides ⁊ pñ-
ciantur in ipsum multotiens donec coquatur et aufe-
ratur eius aquositas: et hec est melior decoctio qđ de

coctio super ignem.

¶ Adhoho aut est necessarium cum vehemens est fe. et vetricis solutio: et est ei iuuatiuum valde. Et est adhoho lac acetosum a quo extractum est butyrum.

¶ Et melius est vt comedant carnes auium assatas: vt sint vehemetioris exiccationis et incarnationis.

¶ Fen vndecima tertij de anathomia cordis.

Don inuenitur panniculus copar in spissitudine panniculo in quo positum est cor vt sit ei clypeus et tutamen.

¶ In corde sunt tres vetrices scilicet duo magni et venter quasi medius quem Galienus nominat foueam aut meatum non

ventrem.

¶ Et cor quidem est positum in medio mediij pectoris: et declinat parum ad finistram.

¶ Et si aliqua animalia sint magni cordis et sunt cum hoc pauida et timida sicut lepores et cerui: tunc causa est: quia calor eorum est paruus et exiccatur ex eo res plurima: quare non calefacit ea integre: et illa que sunt parui cordis et cum hoc et audacia: ideo sunt quoniam caliditas in ipsis est plurima et coartatur et fit vehemens.

¶ Verum illa que plurimum sunt audacia sunt ea que sunt magni cordis.

¶ Et cor quidem non tolerat nocumentum doloris neque apostema.

¶ Et quandoque inuenitur in quibusdam animalibus magni corporis os magnum et proprie in bobus: et hoc est decliue ad cartilaginez: et illud quod plus et maius in duritie reperitur est in corde elephantis.

¶ Et iam repertum est cor cuiusdam symij habes duo capita.

¶ De egritudinibus cordis.

Undecima fen tertij canonis.

¶ Quāq; sunt inter panniculum cordis et corpus ei⁹ humiditates q̄ qñq; multiplicantur et coartant cor a dilatatione et interficiunt.

¶ Quāq; confirmatur in corde malicia complexionis non recipit curam et cum non est confirmata est facilis cure.

¶ Cor autem longinquius est adhuc vt tolleret solutionem sui q̄ apostema.

¶ Quā accidit corpi ipsius cordis solutio et penetrēt vsq; ad vētres interficit statim: et si nō est penetrās fortasse postponit ei⁹ interfectio vsq; ad diē secūdā.

¶ Ponit q̄ aliquā patit^r cor ex debilitate cerebri: et qz debilitat^r lacertus faciens anhelitum.

¶ Ponit q̄ qñq; a cerebro ad cor p viam arteriarū venit humor melancholicus excitans tremorē cordis casū vtutis tristitiā: maliciā cogitatiōis et angustie.

¶ Ponit q̄ si ex cerebro ad cor p viam arteriarū puenit ex humore humido facit accidere obliuionem et pigritiam et casum festinationis.

¶ Ponit pulchram cooperantiā epatis et splenis ad cor in qualitatibus: et tu vide.

¶ Tremor nāq; cordis sequitur omnes species debilitatis cordis et malicie cōplexionis ipsius et nō significat rem puram in ipso.

¶ Et qñq; puenit calor purus. i. incensus aut frigus purū ad cor et moritur ille cuius est.

¶ Et qñq; vidi congelatum loqui et iam moriebat^r: cum sudore et sine sudore.

¶ De canonib⁹ vltibus in curatione.

¶ Cor est membrū principale prius omni principali et sublimius eo.

¶ Plurime repletionū cordis nō sunt nisi ex sanguine et vapore a nocumēto quorū duorū simul liberat flebothomia.

¶ Et repletionē quidē sanguineam remouet flebo-

thomia basilice dextre: sed repletionē vaporosam fle
bothomia basilice finistre.

¶ Nonit q̄ radix caliditatis innate est spiritus ⁊ ra
mus eius est corpus ipsius cordis.

¶ Nō inuenim⁹ sapientes antiquos euacuasse cura
tionē malicie cōplexionis calide cordis ac p̄mixtiōe
medicinarū frigidarū cū cordialib⁹ calidis cōfiden
tes q̄ natura si fuerit fortis discernet inter infrigi
datiū et calefactiū et afferet infrigidatiū cordi
et calidū spiritui ⁊ t̄pabit illud et q̄nq̄ istud.

¶ Nonit q̄ buglossa confortando spm cū proprietate
sua proxima est equalitati.

¶ Nonit q̄ vsus coitus valet vbi cū mala complexio
ne cordis humida fuerit caliditas.

¶ De tremore cordis ⁊ causis eius.

¶ Tremor cordis est mot⁹ tremulus accidēs cordi.

¶ Omnis cōplexio dñans facit debilitatē: ⁊ oīs de
bilitas efficit i corde dū p̄seuerat in ip̄o residuū vtu
tis agitationez quandā quasi ipsum expellat a seip̄o
aliquod nocumentum.

¶ Et tremor quidē cordis q̄n supfluit p̄mutatur ad
syncopim: ⁊ q̄n magis supfluit p̄mutat⁹ ad mortē.

¶ Et tremor cordis qui sanguineus est adiuuat⁹ coi
tu: et infrigidatio est ecōuerso.

¶ Et ad vltimū oīs medicina odorifera ē cordialis.

¶ Zuccarum additionē efficit in nausea.

¶ Cura tremoris cordis calidi.

¶ Acetositas citri ⁊ limonis est in hoc res magis iu
uatiua.

¶ Super buglossam v̄o sis audat⁹ ⁊ non timeas ma
liciam eius ⁊ vtere ea in oī quod in potu tribuis ⁊ in
cibo das.

¶ Nonit q̄ q̄nq̄ cōfert ei potare pond⁹ .3. i. de reu
barbaro sceni in aqua frigida diebus cōtinuis.

¶ Nonit certū medicamē dandum in principio men

Duodecima fen tertij canonis.

sis ⁊ medio et fine eius.

¶ De spēbus syncopis ⁊ causa mortis subite.

¶ Syncopis est destructio maioris ptis pluriū virtutum scz motiue et sensibilis.

¶ Et debiliores quidā hoīes ad tolerādū famē sunt cōpati ad hoc vt neqz sint infirmi neqz sani sicut infantes ⁊ pueri decrepiti et cōualescentes.

¶ Causa syncopis qnqz est applicatio vtutis cōtrarie substācialiter cōplexioni cordis et spūs: sicut olfactus fetoris ⁊ pestilentia aeris ex cadaueribus et penetratōe vtutū venenoz ad cor: ⁊ qnqz ppter arterias.

¶ Et etiā qnqz accidit syncopis causa vermiū q ascēdunt ad os stomachi.

¶ Nam cum in cerebro accidit opilatio integra ⁊ est appoplexia fit syncopis pculdubio.

¶ Dolor aut facit cōtingere syncopim: qz supflue resoluit spiritū. Et infra, et in fine ppter vehementiā infrigidationis cordis.

¶ Et scias q stomach⁹ ē mēbz ppinquū loco cordis.

¶ Monit q debilitas oris stomachi aut effusio rei ad ipm est causa syncopis illius q flebothomā.

¶ Et causa qre aliqs patit̃ in prima flebothomia sui est: qz subitū est quod nō consueuit.

¶ Monit curam valde longā de syncopi sm diuersitate causarū ipsam facientiū, et tu vide.

¶ Et scias q virtus augmētā cibo ⁊ vīno subtili cōuenientibus odoribus bonis et tranquillitate et gaudio ⁊ dimissione eoz que cōtristānt ⁊ rixari faciūt ⁊ renouatione rerū amabiliū ⁊ habitatiōe cū dilectis.

¶ Fen. xij. tertij ca. de anothomia mamillarum.

¶ Amilla est membrum ad generandū lac creatum vt nutriatur eo nouiter natus in introitu sue natiuitatis ⁊ vsqz quo confirmet̃ ⁊ crescat ei⁹ vt ⁊ fiat cōueniēs ad digerendū cibū fortem ⁊ solidum.

Mamilla est ex carne glandulosa cui non est sensus albi coloris.

Cōparatio mamille ad lac gñatū ex sanguine est cōparatio epatis ad sanguinē gñatū ex chilo.

Et ppter suā albedinē albificat illud qđ nutrit ipsam: et albificat illud qđ ab ea supfluit et fit lac.

De exuberatione lactis.

Lac multiplicat mltitudinē sanguis boni et miorat diminutōe cāz sanguis aut diminutōis bonitatē ei⁹.

Et scias qđ oē qđ facit exuberare sp̃ma: exuberare facit in plurib⁹ corporib⁹ lac sicut semē papaueris et vber capre et ouis et ecōuerso sicut semen canabis.

De phibitione lactis supflui.

Lac qñ supfluit plurimū nocet et apostemat et affert etiam egritudines.

Et qñqz aggregat lac in corpib⁹ viroz: et pprie in puberibus ita vt rotundent mamille eorum.

Et qñqz aggregat lac i mamilla sine imp̃gnatiōe et pprie qñ retinent menstrua: cōuertit em materia que nō expellit et puenit in vbere: et fit lac.

De caseatione lactis in mamilla.

Qñqz lac caseat in mamilla ppter caliditatē exiccatiuam: et qñqz ppter frigiditatem cōgelantem.

Ifen. xiiij. tertij. ca. de anothomia meri et stomachi.

Vomitus quidē cōpletur cuz tunica extrinseca sola qua ppter ē difficilis.

Nam substātia meri filior est lacerato: et substantia stomachi filior est neruis.

Et aduenit ori stomachi ex neruis cerebri ramus acquirere faciēs ipsum sensum vt p̃cipiat famē et diminutionem: et illo quidē nō indigent reliqua q̃ sunt post os stomachi.

Nonit qđ syphac est panniculus immediatus intestinis cōtinēs ea: et nūrach ē in tunica extrinseca in q̃ sūt lacerti adiuvātes ad exp̃sionē intestinox et vesice.

Decimatertia fen tertij canonis.

¶ Et scias q̄ stomachus nutritur tribus modis. vn⁹ est quo fouetur cibo adhuc in eo existēte. Et scōs est eius quod ad ip̄m venit de nutrimento in venis. et tertiu⁹ est eius quod ad ip̄m effunditur tpe famis vehemētis ab epate ex sanguine rubeo puro ⁊ nutrit ip̄s.

¶ Nonit de quodā qui habuit retentionem vermiū in meri vn̄ fiebat difficilis transglutio et ipsis euacuatis facta est facilis.

¶ De cōplexionib⁹ stomachi naturalibus.

¶ Signa calide cōplexionis naturalis in stomacho sunt; q̄ bene digerit cibaria fortia sicut carnes vacca- uas et anserinas ⁊ q̄ corrūpuntur in ip̄o cibi subtiles leues sicut caro pullozum et lac.

¶ De egritudinibus stomachi.

¶ Et scias q̄ ira aut tristitia aut alia passio aialis ē ex eis q̄ monent materias et effundit eam ad stomachū ⁊ facit accidere mordicationē que non remouet nisi vomitu.

¶ Et plurimū quidez qd si inueniūt in stomacho aut generat in ip̄o ex humoribus est flegma.

¶ Usus medicinarū et vt assuescat stomachus vt ad iutorio medicine in opationibus suis ex causis ē egritudinum stomachi.

¶ Et stomachus quidē vehemētis sensus patus est ledit impediri a qualibet causa generatiua humorū: et nō est aliquid ita vaporosum vt fructus.

¶ Et qñq; plurima repletio stomachi facit eos pati subeth prolixam pdurantē vsq; quo vomant et exci- tētur et surgant.

¶ Et scias q̄ egritudines stomachi quādo prolōgan- tur pducūt ad raritatem texture villosū eius ⁊ fit dif- ficile succurrere et medicari.

¶ Stomachus em̄ fortis declinat ad pingua.

¶ Lūq; autem bonitas adest gustus ⁊ est sanus nō eligit saporem supra dulcem.

Et mordicatio quidē excitat famē vehementē.

Et scias q̄ appetit' nutrimentū cōmunicat omnib' mēbris et est naturalis. Amplius appropriat stomacho appetitus aialis et sentit cum eo.

Acescit em̄ mustū qñ infrigidatur ⁊ accescit qñ feruet a caliditate debili.

Murime igitur egritudines stomachi sunt frigide ⁊ color stomaticorum est plumbeus.

Maliciā complexionis calide stomachi significat sitis: nisi superfluat ⁊ deiciat virtutē. ⁊ infra. verum digestio est fortis: nisi superfluat maliciā complexionis vsqz ad hoc vt debilitentur virtutes.

Maliciā complexionis frigide stomachi qñqz pducit ad ydropisim ⁊ iliacam.

Et super colozē quidē habētis stomachū frigiduz apparēt citrinitas ⁊ albedo: ⁊ nō occultant' experientia: ⁊ ex melioribus curis est ameos.

Cura malicie complexionis in q̄litatib' actiuis facilima est: qz facile inuenim' medicinas cōtrarias eis vehementis virtutis. in passiuis vō est difficillima ⁊ proprie complexionis sicce.

Spacium calefaciendi frigidum est sicut spacium infrigidandi calidum: sed timor in infrigidando est maior: ⁊ pprie cum mēbra vicinātia habēt maliciā complexionis frigidam aut debilitatem.

Timor in humectando ⁊ exiccando est similis: q̄uis spacium humectandi sit longius.

Cum materia egritudinis stomachi est ambigua tunc nō est quod magis cōferat q̄ yerapigra: sed cuz ei' maliciā ē sine materia: tūc ip̄a nocet calido ⁊ sicco.

Et cōstrictio extremitatū ⁊ calefactio earū adiuuat in retinēdo illud qd effundit' ad ip̄m ab eis.

Et qñqz positio ventosarū super stomachū in doloribus frigidis maximū affert iuuamentum.

Et pisces recentes proprie sedant inflationem in

Decimatertia fen tertij canonis.

Stomacho et aqua frigida et fructus recentes et cucumeres et perfica.

Et scias qd calefactio extremitatū pducit ad calefactionem stomachi ex proximo.

Cura cōplexionis sicce i stomacho curationi ethice prima est. hec em egritudo est quedam ethica stomachi et nō est possibile vt occupatio sit ad humectandum ipsum solummodo: immo humectatio eius nō fit nisi cum cōmunitate corporis.

Et ex eis que maximū afferūt iuuanētū. s. stomacho frigido et sicco est amplexari infantē carnosum sane cōplexionis: qm̄ ip̄e facit stomachum acquirere caliditatē innatā digerentē cibū vehementer: et prima huic sunt catulus pinguis et catulus masculus.

Si humor est imbibitus intrās et nō est nisi subtilis in essentia sua tunc melius quo curatur est aloes ablutū recti? ē ad pfortādū et nō ablutū ad purgādū.

Et aloes quidem est conueniens in euacuationibus stomachi.

Et scamonea est nociua stomacho et inimica ei: nō igit̄ audeas dare ip̄am nisi cū necessitas adest.

Aqua ferri mineralis: aut in qua extinguit̄ ferrū ignitum multotiens est adiuuatiua stomachi humidum hominis.

Res nocentes stomacho et intestinis.

Ex reb? magis inimicis stomacho est repletio. et propter illud non augetur corp? gulosi: qm̄ cibus ei? non digeritur quare nō crescit ex eo corpus.

Scias qd prohibitio fecis et ventositatis ad ingrediendum est maximi nocumenti.

Et omnia olea mollificant stomachum: sed ex eis magis cōueniens et magis sanū est oleū de oliuis et oleum de nucibus et oleum de fisticis.

Et lac quidem est nocium stomacho et similiter medulle et cerebella et ex poribus grossus nouus.

De signis malicie complexionis calide.

Grossi cibi digeruntur plusq̃ digerantur in illa scz naturali nisi supfluat et deicit virtutē.

Et scias q̃ ille cui stomachus est igneus sanguis eius est paucus malus fetidus et acutus quem abhorrent membra diuersa ei in complexiōe radicali: quia non nutriuntur illo: fit ergo ille pauce carnis.

Et ex eis que conferunt doloribus stomachi cum proprietate s̃m q̃ testat̃ Galienus sunt cutes intrinsece stomachorum gallinarum.

De debilitate stomachi.

Et scias q̃ debilitas stomachi fortasse est causa omnium egritudinum corporis.

Veritas est q̃ debilitas stomachi sequitur omnez maliciam complexionis: quare opz vt cognoscat̃ complexio: deinde apponatur ei cura.

Et solutio ventris est ex eis que debilitant stomachum ⁊ fit cum ea soda.

Et scias q̃ fortitudo stomachi fixa est cum fortitudine omnium virtutum quattuor: quecunqz igitur earum debilitetur debilitat stomachum.

Attractiua debilitatur frigore et humiditate s̃m plurimum: retentiua cōseruatur s̃m plurimum cum siccitate cum declinatione ad frigiditatem expulsiua cum frigiditate et humiditate Et digestiua per caliditatem et siccitatem.

Et scias q̃ deterior debilitas stomachi est illa que contingit in rarificatione texture villosorum eius.

Et debilitas quidam virtutis alteratiue stomachi pducit ad ydropisim carneam.

Et quandoqz est nauseatiua sattetis propter multitudinem somni et quietis: nam somnus quāuis cōferat in quantum digerit: tamē motus confert in quantum expellit superfluitates.

Decimatertia fen tertij canonis.

¶ Et somnus quidem nocet vbi egent superfluitates expulsiōe: et vigilie nocēt vbi indigent materie digestione.

¶ De destructione appetitus.

¶ Et frigus quidē vehemēcius p̄tinet ad appetitū.

¶ Quod si confirmetur malicia complexionis debilitabit virtutes omnes.

¶ Et quādo superfluit solutio vētris vehemens: fit appetitus cum superfluitate.

¶ Et cū appetitus cōualescentiū non est bonus et cadit significat recidiuationē nisi sit p̄pter paucitatem sanguinis et debilitatē corp̄is: cōsidera ergo illud.

¶ In febribus tolerat dimissio cibi tempore extēso: quoniā natura non fugit ex venis: neq; vene ex stomacho: propterea q̄ natura laborat ad expellendum et refugit ab attractione.

¶ Ersus et ericius et plurima animalia abstinēt a cibo in hyeme tēpore extēso: qm̄ occupatur natura in rectificādo illud quod est in corporibus eorum ex humoribus crudis et digerendo ipsū et administrando ipsum loco eius quod dissoluitur.

¶ Et ad vltimū necessitas cibi est vt suppleat locum eius quod resoluit: cum igit̄ non est resolutio aut est resolutio parua nō est necessari⁹ cib⁹ extrinsecus.

¶ Et nō debilitat v̄tus appetitiua post euacuationē t̄m: imo apud oēm maliciā cōplexionis superflue.

¶ Et quādoq; accidit destructio appetitus propter pregnationē et retentionē menstruorum in principio impregnationis, et infra, qui consuetus est bibere et dimittit illud facit similiter.

¶ Et quādoq; fit casus appetitus p̄pter paruitate 3 sanguis quē sequit̄ debilitas v̄tutū: sicut accidit cōualescētibus: hic nāq; appetitus redit cū viuificatione et reditiōe sanguinis paulatim.

¶ Et febricitanti quidē redit appetitus ei⁹ cū acce-

ptione panis infusi in aqua frigida.

¶ Et casus quidē appetitus in egritudinibus cronis est significatio valde mala.

¶ Et oportet vt alienetur cum cibarijs eorum crocus omnino verum salita consueta sunt plus prouocantia appetitum.

¶ Et scias qd vomitus mūdificans cum facilitate est medicamen mirabile ei cuius appetitus prostratus est in dulcibus et vinctuosis: et est contentus in appetendo acetosa et acuta.

¶ Et scias qd omnia olea ⁊ vinctuosa ⁊ pprie butyrū prosterunt appetitum.

¶ De corruptione appetitus.

¶ Quādo in stomacho aggregatur humor malus diuersus a cōsuetō in qualitate sua natura: tūc requirit aliquod contrariū: ⁊ contrariū diuersum a consueto: diuersum est nō cōsuetū: fugātia nāq3 sunt extrema.

¶ Pregnātib⁹ accidit corruptus apetit⁹ ppter retētionem menstruorum: ⁊ illud pprie per duos menses aut tres.

¶ De fame ⁊ appetitu canino.

¶ Fames aut̄ fm plurimū est a superfluitate caloris in corpore toto ⁊ extremitatibus eius.

¶ Nāq3 fit fames ppter vmes ⁊ serpētes magnos cū cito incipiūt venire ad comesta ⁊ appropinquant eis ⁊ dimittūt corpus ⁊ stomachū famelica.

¶ Et ex causis quidē cōmouētibus famē ⁊ appetitū vehementem sunt vigilie superflue: propterea quia resoluūt ⁊ extrahūt humiditates ad exteriora sequētes dilatacionem caliditatis ad exteriora.

¶ Et scias qd appetitus caninus multotiēs perducit ad bolisinū ⁊ subeth ⁊ mortem.

¶ De bolismo.

¶ Fames hec nominatur fames vaccina ⁊ est fames membrorū cum satietate stomachi. sunt igitur mem̄

Decimatertia fen tertij canonis.

bra famelica valde indigentia nutrimento et stomachus respuens ipsum.

De siti.

Et multotiens moritur homo ex potu vini puriteris inflāatus et cōturbatus et sitiens.

Et ex eis que cōmouent sitim sunt multitudo locutionis et exercitiū et somn⁹ sup cibos calidos.

Aqua fabarū et cicerū ambe sunt faciētes sitim.

Et non bibat sitiens aliquod plurimū subito neq³ aquam frigidam valde ne mortificet caliditatē quaz debilitauit sitis.

Et in stomacho quidē calido et sicco addit aqua frigida sitim: et similiter in stomacho falsi humoris et aq^a calida sedat sitim multotiens.

Et quādo fit vehemens sitis et non est fe. tunc misceatur cum aqua parum iulep vt perueniat aqua ad extrema membrorum.

De nocumentis digestionis.

Fortior causarum in nocumēto digestionis est frigida et debili⁹ calida.

Sicca et humida fm plurimū ex eis solis cū eqli⁹tate aliarū qualitātū non pueniūt ad hoc vt appareat nocumentū in digestionē: nisi iam fecit euenire: sicca quidē arefactionē et humida ydropisim.

Cibus indiget quiete et somno vsq³quo bona fiat digestio: et quando loco sunt amborum motus et vigiliē non completur digestio.

Nocumentū digestionis cū accidit ex q^{libet} materia est facilius ad curanduz q^m sit cum accidit propter debilitatem virtutis et maliciam complexionis confirmatam.

De corruptione digestionis.

Corrumpitur cibus: qm̄ aut est plus q^m oportet quare patitur de digestionē infra q^m oportet. Aut est minus q^m oportet: et patitur de digestionē supra q^m

oportet: quare aduritur ⁊ in cinerem conuertitur: et ex proximo huic cōuertitur ⁊ corripitur cibus subtilis in stomacho igneo calido.

¶ Corruptio digestio quādo cibus est in seipso velociter suscipiens corruptionem: sicut lac recenter mulsum et melones et persica: aut tarde recipiens rectificationem sicut tubera ⁊ caro bubali.

¶ Et necessariū quidē est in ordine vt premittatur leuis supra grauem ⁊ leuis supra stipticū nisi sit illic aliquid vocans egrum ad contrarium.

¶ Et v̄tositates retente in v̄tre phibēt digestionē ⁊ corrūpunt eam: qz cōmouēt cibos ⁊ mouent in eis.

¶ Et scias qz corruptio digestiōis quādoqz ducit ad egritudines plurimas magnas sicut epylepsiā ⁊ melancholiam ⁊c. inmo est mater egritudinum ⁊ origo cronicarum egritudinum.

¶ De debilitate digestionis.

¶ Ex causis debilitatis digestionis est raritas mirach ⁊ paruitas carnis eius.

¶ Et causa quidem bonitatis digestionis est ppter bonitatem comprehensionis.

¶ Et ex causis corruptionis digestionis ⁊ destructionis ei⁹ est tristitia: sicut ex causis bonitatis digestionis est gaudium.

¶ Et propter hoc quidem est ex medicinis magis iuuatiuis ad digestionem.

¶ Sōnus sup finistrū est maximū iuuamēti ad digestionē ppter cōpressionē epatis sup stomachū: s; somnus sup finistrū est causa velocitatis descētionis cibi: qm̄ preparatio cibi facit illud necessarium.

¶ Et scias qz amplexari infantē ppinquū ad hoc vt polluatur s̄m longitudinē noctis est ex rebus magis iuuatiuis ad digestionem.

¶ Et sunt quidaz hoīes q amplexant catulum canis aut catum masculum nigrum.

Decimatertia fen tertij canonis

¶ Et scias q digestio est fundi stomachi et appetitus oris eius.

¶ Et quotiens festinat digestio festinat descensus: et si tardat: tardat.

¶ Et quantitas quidē equalis remanentie cibi in stomacho et egressionis eius est illud quod est inter. xij. horas vsqz ad. xxiij. horas.

¶ De apostematibus calidis in stomacho.

¶ Cū medicaueris apostemata calida stomachi: tūc cave ne in pern sumas solutiū forte: aut qd vomere facit: nā administratio vomitus error est.

¶ De adubelati in stomacho.

¶ Ille qui vomit sanie ex stomacho suo est ad desperationem ppinquior q̄ ad spem.

¶ De ruptura in stomacho.

¶ Quorū stomachus dirumpitur: fortasse nō euadūt nisi pauci a ruptura parua.

¶ De inflatione in stomacho.

¶ Cibus nāqz paruus q̄uis non sit inflatiuus in natura sua: tamē cum debilitatur in ipsa caliditas euaporat et facit accidere ventositatem.

¶ Si priuat caliditas oīno non associat ei inflatio.

¶ Omne a quo nō accidit inflatio non accidit ab eo inflatio: nisi aut ppter seipsum: scz qz cibus nō est sic in substantia sua: aut quia ibi est dominiū caliditatis sup ipm: aut qz ibi sit frigus qd nō mouet aliquod.

¶ Ex medicinis inflatiuus est vinū grossuz et dulce.

¶ Et multoties fit frigus adueniēs corpori exteri causa inflationis et ventositatis ex qua replet corpus eo quia debilitat caliditatem operantem in materia et facit operationem eius mediam operationē: nam eius operatio est digestio humiditatum et medietas operationis est vaporatio.

¶ De vomitu et subuersione.

¶ Subuersio est motus expulsois cui nō associatur

motus expulsi.

Vomitus est vt associet motui facto ab expulsoze motus expellendi ad exteriora.

Nausea est dispositio stomachi q̄ q̄si suscipit hos motus: et est quasi declinatio ad hos motus.

Sanguis em̄ nutrit stomachū et si egma dulce naturale couertit etia in sanguinē et nutrit stomachum.

Multotiēs effundit ad ipm epar non per viā venarum spargentiū: imo per viam venarum per quas penetrat chylus sanguinē bonum conuenientem non plurimum grauantem vt nutriat ipsum fm̄ semitam q̄ ipse ex eo exugat et conuertit eum cū sua substantia ad suam similitudinem.

Et in administratione quidē vomitus cū eqlitate est iuuamentū maximū: sed assiduatio eius debilitat virtutē stomachi et facit ipam lacunā supfluitatum.

Et multotiēs accidit febricitati spasmus aut epylepsia aut simile epylepsie subito et euomit humores: vt est flos eris aut iudicium et euadit.

Et multotiēs vomit? sanatur ex singultu clamoso.

Et ex administratione vomitus cū equalitate conseruantur renes et curatur eo nocumentum eoz et nocumentum pedum: et sanatur eruptio venarum deferentium sanguinem et arteriarum: et amatur vt administretur in mense bis.

Et tu scis q̄ ex debilitatib? sunt dolores vehementes et tristicie et ieiuniū et fames vehemens.

Et deterior quidē vomitus est ille qui est vomitus sanguinis nisi fm̄ necessitatē quā dicam.

Et vomitus quidem sanguinis cum egredit a necessitate protendit mortem.

Et vomitus quidē purus est malus colericus qdē significat superfluitatē caliditatis: et si egmaticus superfluitatem frigoris simplicis puri.

Et vomitus diuersoz colorū deterior est nigro.

Decimatertia fen tertij canonis

¶ Et ecce hic q̄dā auis est capiens locustas que non cessat comedere eas ⁊ expellere ip̄as ⁊ non satiatur toto tēpore quo inuenit eas : ⁊ est aliud animal hui⁹ proprietatis.

¶ Et sanior quidez vomitus est permixtus medius in grossitie ⁊ subtilitate.

¶ De vomitu sanguinis.

¶ Et multotiēs fit vomit⁹ sanguinis ex sana v̄tute ⁊ expellit sanguinē ad partē quam inuenit in dispositione expulsionis ei⁹ cōueniētiorē ⁊ fit etiā in duarū librarū sanguis. verbi gr̄a. tranquillitas ⁊ iuuamentū.

¶ Et oīs vomitus sanguis cū fe. est malus : sed cū nō est illic fe. q̄nqz non est malus.

¶ Et vomitus quidē abscindit vomitū cū est a materia sanatur cū euomit illā materiam.

¶ Bonus em̄ odor vehemēter est cōueniens stomacho : et pprie cum est in nutritiuis.

¶ Et tu quidē stude quantū potes in hoc vt eos dormire facias : qm̄ illud est radix curationis.

¶ Et multotiē quidem alleviatur nausea ⁊ vomitus per flebothomiam.

¶ Et camphore quidem inest pprietas phibendi vomitum ⁊ nauseam calidos sumpte in potu cum rob ⁊ olfacte ⁊ linite super stomachum.

¶ Vomitus aut pueniēs ex melācholia non oportet vt constringat q̄tū possibile est.

¶ Et q̄nqz indigebis post euacuationē duarū librarū sanguinis flebothomia alia minuta.

¶ Et aqua frigida que bibi nō in hora conturbat : ⁊ multotiēs fit in febrib⁹ causa reditiōis fe. non ergo oportet vt bibat in fe. nisi calida aqua.

¶ De singultu.

¶ Singultus est motus diuersus compositus : sicut spasm⁹ constrictiuus cū tensione dilatatiua in ore stomachi : aut in toto corpe eius aut meri.

Singultus est motus debilioꝝ motu vomitus: ⁊ est quasi motus ad vomitū debilis. Et si homo habuerit singultum ex materia ⁊ accidit ei in seipso fitis eius singultus resoluetur.

Draco em̄ cū debilitat̄ in venādo hedos et arietes ⁊ similia ⁊ nō valet deferre eos ad griptā suā venat̄ aues: ⁊ pprie auez q̄ vocat̄ captilus: ⁊ comedit epata earū ⁊ excitat̄ tūc appetitus ei⁹ ⁊ redit v̄tus eius.

Ifen. xiiij. tertij de anathomia epatis.

Spar est membrū quod generat sanguinem q̄uis meseraice conuertant chilū ad sanguinē cōuersione aliqua propter illud quod est in eis de virtute epatis.

Et epar quidem hominis maius est epate omnis animalis appropinquan-

tis ei in quantitate.

Et dicitur q̄ omne animal plus comedens ⁊ debilioꝝ cordis est habens maius epar.

Et caro quidē epatis sensum nō habet: sed illd̄ qd̄ de ea sequit̄ panniculum sentit.

Monit capitulum de contraoperantijs inter cor et epar pulcherrimū: ⁊ tu vide.

De egritudinibus epatis.

Et quādoq; tolerat epar rupturā plurimūz quam reliqua mēbra: ⁊ non timeť ex ea mors: nisi associetur ei eruptio sanguinis ex vena magna.

De signis malicie complexionis calide.

Malicie cōplexionis calide signa sunt fitis vehemens: ⁊ non abscinditur cum aque potu. ⁊ infra. Et qñq; sequūtur eam rasura intestinoꝝ.

Monit q̄ cum egestionē aliqñ egredit̄, carnositas epatis iam putrefacta.

Nō opz vt ad summū perueniat̄ in infrigidatione epatis q̄tū possibile est ⁊ pducatur ad ydropisim: neq; in calefactione ⁊ pducatur ad arefactionem.

Decimaquarta fen tertij canonis.

¶ Scias q̄ cum erras in epate: error tuus peruenit ad venas: deinde ad corpus.

¶ Et oportet q̄dē vt medicine epatice optie terant̃.

¶ Urine prouocationē aqua ipsa de radicibus opat̃: et omnes q̄dem species endiuie et pprie amare q̄ ad rubedinem trahunt conferunt lesionibus epatis: calefactis quidem cum syrupo acetoso et infrigidatis cum melle.

¶ Epar adip. i. lupi iuuatiū est cum pprietate sua et carnes limaciarum similiter.

¶ De causis nocitiuis epatis.

¶ Scias q̄ intronittere cibū sup cibū ⁊ error ordinis eius sunt ex rebus magis nocitiuis epati.

¶ Et potare aquam frigidā subito in ieiuno et post balneū coitū et exercitiū q̄nqz pducit ad infrigidationem vehementē epatis: ⁊ q̄nqz ad ydropisim.

¶ Et viscosa quidē oīa nocent epati ex pte qua faciunt possidere opilationez: ⁊ frumentū est ex summa eorū licet nō omne immo glutinosum.

¶ Et vinū dulce facit accidere opilationē in epate ⁊ abstergit illam que est in pectore: ⁊ ponit pulcrā causam et rationē huius dicti: et tu vide.

¶ De rebus cōuenientibus epati.

¶ Et dulcia cōueniunt epati quare impinguat̃ eis ⁊ magnificat̃ ⁊ confortatur verū velocia sunt ad opilationem: ⁊ oportet vt euitet ea habēs apostema et maxime dulcia grossa.

¶ Et auelane sunt cōuenientes omnibus epatibus: quoniā ipse non sunt vehementis caliditatis: et sunt aperitiue et chimus eorum est bonus.

¶ De debilitate epatis.

¶ Inq̄t Galienus epaticus est ille in operationibus epatis cuius est debilitas absqz re manifesta ex apostemate aut dubellati.

¶ Et propter vehementiā fluxus sanguinis ex ma-

trice infrigidat epar: et ppter vehemētiā retētionis
menstruorū corrūpitur sanguis epatis.

¶ Et plurimum quidem debilitatur attractiua et di
gestiua ex frigore: et debilitatur retētiua ex humidi
tate: et expulsiua ex siccitate.

¶ Et medicus quidem expertus cognoscit epaticū et
stomaticum omnem per colorem suum non egens cū
eo significatione alia et nō est ad illud nomen signifi
cans illud pportionale proprium.

¶ Et deterior species digestionis est vt non digera
tur: deinde vt parū digerať: deinde vt digerať male.

¶ Et vrina in hac intētionē est magis significatiua
digestiue et egestio attractiue.

¶ Et quādoq3 non retinetur solutio ventris et ege
stio sanguinolenta: et incipit medicus adhibere me
dicinas stipticas et prouenit ex eis nocumentū maxi
mum: immo oportet vt administres aperitiua et con
fortantia cum stipticis equalibus et cū aptiōe pura.

¶ Cinamomum et cassia ista ambo sunt contraria
putrefactioni: et sunt fortiores omnibus medicinis
aromaticis alijs.

¶ Passule sunt ex medicinis amicis epati cōmuni
bus ei: et hec amicitia est melior proprietatū medici
ne iuuatiue scz agentis a qualitate.

¶ Et vinū est ex medicinis cōueniētibus dū non sit
quod phibeat: et in ipso est ptrarietas putrefactioni.

¶ Et scias qđ quādoq3 fit omnis debilitas ex omni
malicia complexionis: et qñq3 est necessitas vt infri
gidetur ita vt digerat et ita vt attrahat: igit̃ confide
ra maliciam complexionis dominantis anteq̃ confi
deres debilitatem.

¶ De opilatione epatis.

¶ Plurimū opilationum non fit nisi in latere cōca
uo: quādoq3 etiā fiunt in gilbo.

¶ Et opilatōes qđē sunt ex mīib⁹ egritudinū epatis.

Decimaquarta fen tertij canonis.

¶ Nāq3 res sunt grosse p̄ compationē ad epar: ⁊ nō sunt grosse p̄ p̄pationē ad ea q̄ post ipm sunt cū diges-
runtur in epate sicut triticū glutinosum.

¶ Et opilationem quidē habēs est pauci sanguinis
et corrupti coloris.

¶ Cūq3 opilatio est in latere cōcauo administra ea
que ventrem solvunt: et si est in latere gilbofo admi-
nistra ea que sunt dyuretica.

¶ Et quando antiquatur opilatio indiges flebotho-
mia basilice et solutione.

¶ Et si nō videt̄ in vrina sedimen manifestū ⁊ signū
digestionis nō op3 vt in potu dent̄ fortia.

¶ Pōnit q̄ aqua plantaginis cū folijs ⁊ radicib3 su-
is puocat cum infrigidatione.

¶ Equalitati aut̄ vicine sunt sicut lupini: ipsi nanq3
sunt medicina melior qua petitur aptio epatis absq3
calefactione aut infrigidatione.

¶ Et habēs opilationē elonget inter cōmestionem ⁊
potum ⁊ pprie potum vini: ipsum em̄ vinū intromit-
tit cibū indigestum ad epar.

¶ De signis apostematū epatis.

¶ Et quādoq3 pducūt omnes species apostematum
calidorum ⁊ frigidorum ad ydropisim.

¶ Et scias q̄ cum apostemati epatis associatur: ven-
tris solutio est mortale.

¶ De cura apostematis calidi sanguinei.

¶ Et si virtus est fortis attrahere quod necessarium
est de sanguine in vice vna: et si non partire et segre-
ga in vices plurimas.

¶ De cura apostematū durozum.

¶ Non euadit aliquis ex apostemate duro quiescen-
te confirmato: ⁊ illi qui sanantur ex eo sunt qui curā-
tur in initio sui.

¶ De speciebus expellibilium
rerum ab epate.

Atractio dignior est epati nō meseraice: ⁊ nō est attractio meseraice solius de qua curetur.

Est igitur illa que fit ex scissura et vlcerosa et pti nens ad maliciam complexionis et debilitatem virtutis de genere debilitationum et apertio opilationum et eruptio adubellati et expulsio superfluitatus de genere fortitudinis.

Verum illud quod expellitur a virtute sequitur leuitas et est cum eo sanitas dispositionum.

Et similiter qñ est in expulsiōe colorū diuersorū leuitas: et errat qui retinet hos colores diuersos in omni dispositione: et vehementior error est eius qui retinet eos cum opilatiuis cōstipatiuis.

Et scias q̃ plurimū potus vini passi recentis facit cadere in opilatiōē ventris epaticam.

Et qñ retentio solutionis conturbat et ei⁹ solutio facit acquirere tranquillitatē est mortale.

Et scias q̃ cū longe egritudine senis accidit flux⁹ ventris est timorofum.

Et cum eius fluxus retinetur cum nocumento tūc eius fluxus est epaticus: et non recipit eius corp⁹ nutrimentū ppter exiccationē viarum. *De Signis.*

Humores mali egredientes et sanguis ex intestinis sunt cum rasura dolorosa et pungitiua et paulatim s̃m continuationem et epatica fit sine dolore: et est plurima et non est semp̃ continua in omī hora.

Quandoq; distinguit inter vtrasq; permixtio cū egestione ⁊ sepatio ab ea: et etiam postpositio ab ea.

Virus epatum est decliue ad albedinem et rubedinem et ex meseraicis ad albedinē ⁊ citrinitatē.

De cacesia.

Cacesia est dispositio in primis antecedens ydropisim et appropriat̃ noīe corruptionis cōplexionis.

Et cum accidit ei vlcus fit difficilis ei⁹ cōsolidatio ppter corruptionem cōplexionis.

Decimaquarta fen tertij canonis.

¶ Et qñqz accidit cacefia propter aggregationem aque in pulmone: et fit forma ea patientis similis forme ydropifi.

¶ De ydropifi.

¶ Ydropifis est egritudo materialis cuius causa est materia exuberans frigida ingrediens mēbra et crescunt per eam quidem membra manifesta omnia aut loca vacua partium in quibus sunt regimen nutrimenti et humores.

¶ Et nō accidit ydropifis absqz egritudine epatis propria: aut per cōmunitatē licet quādoqz egrotet epar et non accidit ydropifis.

¶ Et nocibilior euacuationū est euacuatio sanguis.

¶ Et magnitudo splenis perducit ad debilitatē epatis et ad ydropifim.

¶ Et deterior ydropifis est illa que fit cum egritudine acuta.

¶ Dignius est vt sit asclites malignior omnibus speciebus ydropifis.

¶ Et homo de quo vehementius timetur cum aduenit ei ydropifis est ille cuius complexio naturalis est calida et sicca: non em̄ egrotat p contrarium sue complexionis: nisi ppter rem magnam.

¶ Et scias q fluxusvētris in ydropifi ē mortalis.

¶ De causis ydropifis asclitis.

¶ Et plurimum statio aquositatis non est nisi inter zirbum et syphac intrinsecum.

¶ Nam infantes dum sunt in ventre mingunt ex summe et orti anteq ligetur eis sumē: aut incidat mingunt etiam ex eo cūqz prohibetur: ex illo latere tendit ad vesicam.

¶ Et qñqz expellit natura ex ydropico aquositatem ydropifis per seipsam significat euasione.

¶ Nonit q penetratio aquositatis in vētrem nō mirabilior est penetratiōe puris qd est in pectore ad ve

na cōcauā: vel ad vesicā aut puris ex ossib⁹ pectoris.

¶ De causis yposarche.

¶ Causa ancedens in ea est corruptio in digestionē tertia decliui ad cruditatem et aquositatē.

¶ Et fluxus quidē ventris qñq³ est iuuatius valde in yposarcha scz virtute forti.

¶ De causis tympanitis.

¶ Plurimum causarum tympanitis est corruptio digestionis prime: ppter virtutē aut ppter materiam.

¶ Et quandoq³ accidit in febribus pestilentialibus et in pluribus finibus egritudinum acutarum inflatio ventris quasi tympanites: et ē signū malū valde.

¶ De signis cōmunib⁹ ydropisis.

¶ Omnes species ydropisis sequitur corruptio coloris et in omnibus accidit inflatio pedum amborum oculorum et aliarū extremitatū et non euacuat^r a siti clamosa et cōstrictione anhelitus.

¶ Et in omnibus illis et proprie in asclite: deinde in yposarcha minoratur vrina: et in pluribus dispositionibus rubet propter paucitatem suam et propter paucitatem separationis sanguineitatis et coloru. ab vrina: non igitur oportet vt iudicetur p tincturā aque et rubedinem eius caliditas ydropisis.

¶ Et ydropisis cuius causa est calida est cum signis caliditatis ex inflatione et siti et citrinitate coloris et amaritudine oris et vehementia siccitatis in corpore et casu appetit^r cibi: et vomitu citrino et viridi et fit fortis adustio vrine in fine eius.

¶ De signis asclitis.

¶ Cum ascliti est grauitas sensibilis in ventre et cū percutitur venter non est ei sonitus: sed quādo cōmouetur ex eo auditur sonitus aque commote: et similiter qñ pmutat^r habēs eam ex latere ad latus.

¶ De signis yposarce.

¶ Cum ipsa est apparet cum ea inflatio in corpore to-

Decimaquarta fen tertij canonis.

to: sicut accidit corpori mortui ⁊ imprimuntur digiti in omni loco corporis eius.

De signis tympanitis.

¶ Egreditur in ea sumē plurimo exitu et eius venter est quasi corda tensa: ⁊ cum vēter ꝑcutitur manu auditur ex eo sonitus ventris in quo est inflatio non vteris pleni aque.

De cura cacesie.

¶ Verapigra educit supfluitates absqꝫ humiditatibus innatis.

¶ Et deuitet flebothomiam quantuz possibile est: ⁊ si fuerit necessaria ꝑpter repletionē sanguinis: aude super eam cum mensura et partire in tribus diebus aut quattuor.

¶ Et cum plus est necessaria flebothomia est quādo causa est ex retentione sanguinis emorroydarum aut menstruorum.

¶ Balneatio cuz aqua de baurach ⁊ sulphuris ⁊ aluminis et maris si alia desunt iuuat.

¶ Balnea autē dulcia nocent eis nisi vtantur eis causa fitis: et sudent in aere eorū calido.

De cura asclitis.

¶ Canon in curis eorum est exiccatio et extractio superfluitatum saltem cum statione in sole vbi non est ventus: et educere aquam solutione vētris frequēter cum facillitate ⁊ ꝑhibitio a visione aque nedū a potu ipsius quantum possibile est.

¶ Si fuerit apostema durum causa ydropisis nō speretur in sanatione eius que sequitur ipsum: nā si aqua euacuat qualibet euacuatiōe redibit tñ ⁊ replebit.

¶ Scias qꝫ euacuatio cū medicinis laudabilior ē qꝫ qꝫ fit sectiōe ⁊ resudatiōe ⁊ fit difficile succurrere eis.

¶ Et spes est ad omnē ydropisim in dyacucurma ⁊ syrupo squillitico ⁊ thyriaca ⁊ ꝑꝑrie i fine ydropisis.

¶ Et oportet vt euacuatio cū solutius nō fit subito:

Immo fm vices : nā illud qđ subitū ē mortale est.

¶ Paruum nocumentum valde debilitat epar.

¶ Et aloes solum est malum valde epati.

¶ Et deuita cum fuerit caliditas vt non cum solutione educas coleram: quoniam ipsa resistit aquositati aliquo modo.

¶ Omnis superfluitas euacuationis in quātitate et in tpe est mala et est in calida rectior.

¶ Lac camelarum et caprarum in potu detur cuz eis que solutione ventris educunt aquositatem et subtiliāt et prouocāt.

¶ Non respicias ad illud quod dicunt sophiste qđ natura lactis est contraria ydropisi: immo scias qđ ē medicamen iuuatiuum ppter illud quod in ipso est de absterfione: et est iterum conueniens ppter illud qđ in ipso est de proprietate sua.

¶ Immo scias qđ hoc lac vehementis iuuamēti ē: nā si homo assidue vteretur loco aque et cibi sanaretur per ipsum: et illud iam exptum fuit a quibusdam qui peruenerunt ad terras arabicas et pduxit eos necessitas ad illud et sanati sunt.

¶ De incisione vō myrach: scias qđ parum proficit nisi in corpe valde forti: et oportet vt non audeat fieri dum possibilis est cura alia.

¶ Et rectius est vt nō fiat incisio vice vna subito et euacuent spūs subito et cadat virtus immo paulatim et vt ipsa nō pueniat ad multā debilitatem.

¶ Ponit modum incisionis myrach et extractionis aque: et tu vide.

¶ Pillule de mesereon sunt vltime ī asclite sicut pilule de reubarbaro sunt vltime in yposarcha.

¶ De balneis vō illa que sunt humida sunt eis horrenda: et illa que sunt ficca sunt eis meliora: sicut clibanus calefactus postqđ tolleravit infirm⁹ ingredia-
tur ipm: et pprie habens yposarcham.

Decimaquarta fen tertij canonis.

Cum aquis termarū nitrosis sulphureis alumino-
sis notis exiccatiuis iuuant valde in statu egritudis.

Et non oportet vt attēdatur illud quod dicitur q̄
ydropifis non sanat nisi cum medicinis calidis: mul-
totiens em̄ experti sumus vt curem⁹ nos ⁊ q̄ fuerunt
ante nos apostema curatione sua ⁊ complexionē cali-
dam cum infrigidatione: ⁊ ponit exemplū de quadā
muliere que sanata est.

Et scias q̄ qñ tu studes ī sanādo ydropifim ⁊ apo-
stema: ⁊ febres sunt stantia nō est tibi possibile.

Ponit curā qua curauit galienus vnū senē amicū
suū ab ydropifi ascliti: ⁊ in fine dicit et ad vltimū nō
dimisi eum vno die absqz expulsiōe.

Et oportet vt cibus ydropicorum sit paucus et se-
mel in die. ⁊ si possibile est abstineat a pane tritici p̄-
pter suam viscositatem ⁊ opilationez: ⁊ sunt cōtenti
pane hordei cum seminibus.

Et ius galline est iuuatiuū eis: ipm em̄ aggregat
ad puocationē ⁊ rectificationē epatis.

Et caro vipere est eis bonavalde: sed ipa quādoqz
superfluit in siti.

Et grana cōmunia nocent eis ⁊ proprie patiētib⁹
tympanitem.

Vino autem non appropinquet calidam hñs ydro-
pifim: in frigida autem nō oportet vt bibat ex eo nisi
subtile ⁊ antiquū parū nō cū est ieiun⁹ nec sup cibū:
imō post horā ⁊ cū est cibi descensio a stomacho.

De diureticis autem sciendum q̄ omnia diuretica
conferunt eis.

De cura ydropifis yposarche.

Et in ea qñqz cadit necessitas flebothomie si fue-
rit causa retētio sanguinis mēstrui vel emorroidarū
⁊ fuerint illic significatiōes repletionis. in flebotho-
mia em̄ erit tūc ablatio p̄focationis extinguētis.

Et permaneat post exercitiū ad calefactionem et

proprie solis : ⁊ sic lectus eorum arena si inuenitur ⁊ cum pulueribus predictis.

In illa autē q̄ fit a causa calida opz vt flebothomia fiat: vt egrediat̄ virus malū ⁊ puocetur.

De cura ydropisis tympanitis.

Et flebothomia quidem nō ingrediatur in hoc capitulo nisi raro.

Melius est vt soluat̄ natura cū facilitate ⁊ opz vt nō assit multiplicatio solutiuiorum.

Et quādoqz necessariū est ponere vētosas euacuativas super ventrem eius multotiens.

Ifen. xv. tertij de anathomia fellis.

Fel est chistis que est pendens ab epate ad partem stomachi ex tunica vna nervosa ⁊ habet orificiū ad epar: et in ipso est meatus humorē attrahēs subtilē cōuenientē ei ⁊ co. citrinam.

Nonit q̄ nō s̄l̄r se habet meat⁹ iste in oībus hoībus: nā quibusdā plus cōtinuat̄ fundo stomachi: quibusdā autē cū duodeno.

De cōsuetudine medicorū antiquorū est noīare fel chistim minorē ⁊ vesicā chistim maiorem.

Colera em̄ cū retinetur supra fel facit possidere apostema epatis ⁊ ycteritiam: ⁊ quādo currit a felle ad intestina cū supfluitate facit incurrere solutionē ventris colericam ⁊ rasuram.

De anathomia splenis.

Splen est euacuatoriū fecis sanguis ⁊ adustionis eius: ⁊ sunt melācholia naturalis ⁊ accidētalis.

Quādo debilitat̄ splen a mūdificatione epatis ex melācholia accidūt in corpore egritudines melācholie: scz ex cancro varicibus elephantia et impetigine et lentiginibus nigris ⁊ morphea nigra: imo melan cholia ⁊ lepra ⁊ reliquis: ⁊ qn debilitat̄ ab educendo oportet vt fiat magnus ⁊ apostemetur.

Decimaquinta fen tertij canonis.

Et cū ingrossat splem arefcit corpus ⁊ arefcit epar ⁊ est magis nocens epati.

Et splem quidē est membrū longum linguosum cōiuncto cū stomacho a sinistro suo vsq3 retro ⁊ vbi est deorsum attrahens melancholiā ⁊c. ⁊ eius cōcauitas sequit̃ stomachū: ⁊ eius gilbositas sequit̃ costas.

Et latus eius concauū supficiale venit sup epar ⁊ stomachum: quā sit eque distans inferiori parti epatis cadens apud inferius stomachi.

De ycteritia citrina ⁊ nigra.

Ycteritia est alteratio coloris corporis feda ad citrinitatē tendēs: aut nigrdinē ppter cursum humoris citrini vel nigri ad cutem: ⁊ q sequitur ipam sine putrefactione: que si ei associetur: faciet accidere tertianam in citrina ⁊ quartanam in nigra.

Et membrū quidē generās co. in natura est epar. nam cum valde calefit cōplexio epatis facit co. s̃m q̃ sciuiſti: generās vō ipa nō in natura est totū corpus: nam cum ipsum superflue calefit: cōuertitur quod in ipso est ex sanguine ad co.

Monit q̃ qnq3 fit ycteritia citrina ex morſu generati: id est scorpionis aut serpentis: aut vespe grosse: aut fit causa medicine ebibite aut veneni: et illud apparet subito.

Ycteritia que est in colica fit ppterea q̃ humor viscosus glutinat faciem meatus: quare co. non effunditur ad intestina.

In oī quidē opilatione in meatu epatis ad fel: aut in meatu fellis ad intestina q̃ est ex porro aut incarnatione: aut porro non speratur sanitas.

Ycteritia aut nigra splenetica ipa in modū sue generationis est s̃m ycteritiā colericam.

Et plurimis quidē habētibus ycteritiaz citrinam accidit cōstrictio naturarū eorum ppter retentionez excitatozis mordicatiui quod tu sciuiſti.

¶ Et in illo qui habet ycteritiā factam ⁊ nō curatur neq; resoluitur eius materia est timor: ⁊ plurib; eorū associatur mors subita.

¶ De signis causarū ycteritie citrine.

¶ Scias q̄ in pluribus ycteritijs citrina ⁊ nigra tingitur vrina: ⁊ quanto vrina est plus citrina et acutior est magis significatiua sanitatis epatis ⁊ vtut; ipi.

¶ Et facta a complexione calida epatis non albescit cum ea egestio ea albedine quam habet in opilatiua: immo quādoq; tingitur plus ⁊ nō sentitur grauitas que sentitur in opilatiua.

¶ Ex opilatiue aut signis inseparabilibus est albificatio egestionis in pluribus horis aut paucitas citrinitatis eius ⁊ vehemētia citrinitatis vrine.

¶ Albificatur igitur egestio in primis: deinde accidit ycteritia.

¶ Et cū epatica nō albificat egestio nisi gradatim.

¶ Si causa fuerit nascentia rei alicuius aut incarnatio significabit ipm assiduatio ycteritie et signorum opilationis ⁊ paruitas iuuamenti administrationis aperitiuorum ex clysteribus ⁊ alijs.

¶ Quādo multiplicatur remanentia vrine albe cum ycteritia: aut parum tincta est: est deterius et magis timendum q̄ cadat habens eam in ydropisim: qm̄ significat q̄ opilatio est ex frigore.

¶ Et cum ycteritia quidē citrina multotiens exit sudor citrinus.

¶ De signis causarum ycteritie nigre.

¶ Citrina nō fit a splene omnino licz nigra quādoq; fiat ab epate verum nigra splenetica maioris est nigredinis.

¶ De cura ycteritie citrine.

¶ Vomitus em̄ iuuatius est in omni citrina.

¶ Non est in plōgatione sermonis utilitas.

Decimaquinta fen tertij canonis

¶ Et istis quidē nō concedit̃ vt bibant vinū nisi plurime permittū ⁊ vt nō pueniat nisi ad illud quod est leue ex carnibus ⁊ ad ius carnis auis.

¶ Et omnis qui habet ycteritiam ex causa calida oportet vt deuictet vigilias et iram et motū plurimū et balneum.

¶ Aqua vō frigida actu ⁊ illa in q̃ sunt vtutes medicinarū cōstipantiū phibent resolutionē ycteritie.

¶ Et ex eis que rectiora sunt in opilatiua est vt premitas eius lenificationē ⁊ humectationem: deinde sequaris eam cum apertione.

¶ Si fuerit opilatio ex nascētia rei alicuius nō estimo q̃ sit ei medicina.

¶ Et dicitur q̃ patientes ycteritiā iuuant̃ per considerationem in rebus citrinis. illud em̃ mouet naturā ad expellendū materiā citrinam totā ad cutē: ego vō non sum ex illis qui negem h̃mōi curationes sicut negant plures eorū qui philosophant̃ ad eas.

¶ De cura ycteritie nigre.

¶ Istā aut̃ ycteritiā cura cū quib⁹ curas ip̃am citrinā et cū eis que de illis fortiora sunt.

¶ De sermone vniuersali de egritudinibus splenis.

¶ Et scias q̃ quādo splen impinguatur: extenuatur corpus: qm̃ in p̃mis destruitur virtus epatis cū contrarietate quare minorat̃ generatio sanguinis: et cū hoc ipse attrahit de sanguine infirmo rez plurimam ppter magnitudinem suam.

¶ Et penitus extenuatio splenis significat bonitatē humorū et pinguedo ipsius maliciā ipsorū.

¶ De cura.

¶ Cura est p̃ima curationibus epatis ⁊ indiget vt sint medicine fortiores et penetrabiliores eis.

¶ Epar em̃ est digni⁹ vt nō afferatur sup̃ ip̃s medicine acute nimis: sicut acetū forte nisi in necessitate.

De apostematibus splenis.

¶ Plura igitur apostemata splenis sunt dura: mollia igitur in quibusdam horis.

¶ Et spleneticus est ille qui habet duritiem in splene suo.

¶ Et dixit ypo. illi qui catarrum habent non accidit splen: et in hoc est consideratio.

¶ Communicatio splenis ad dyaphragma minor est communicatione dyaphragmatis ad stomachum.

¶ Os stomachi comunicat inferiori parti splenis: quoniam ex ipso ascendit vena expellens humorem melancholicum.

¶ Cum apostematibus vero duris maligna fit anima et commouetur tristitia et varietas loqule in quibusdam horis.

¶ Et quandoque est in vlcerebus crurium crisis splenis: pluribus namque eorum qui splenem habent cum accidunt exercitia laboriosa attrahitur materia ad crura et euadit.

¶ Et multoties est vrinale splenetici sicut sani: sed cum exercitet seipsum resoluitur melancholia eius ad vrinale: et facit habere nigredinem non existentem.

¶ Et si ebosthonia plurima apostemat splenem.

¶ Et splenetici quidem vehementiorem habent appetitum quam alij et vomitus difficilis est in eis valde.

De curatione apostematum splenis calidorum.

¶ Splen et epar cōicant in hoc ut ambo parata sunt ut permutentur ex apostematibus calidis ad duritiem.

¶ Et scias quod acetum multum ingreditur in curis ipsorum.

De curatione splenis.

¶ Cum scis quod causa in illo est opilatio ex sanguine plurimo melancholico oportet ut si ebosthones basilicam et saluatellam: et dimittas saluatellam constringi per seipsum cum constringitur ante casum virtutis.

¶ Et quando accidit ut conferat in ipso regimen impingmans corpus cum non facit accidere opilationem

et non fuerit ingrossans sanguinem.

¶ Regimē nāq; impinguantū est ex eis que humectant sanguinē ⁊ rectificāt ipm et temperant ipsum cum fractione melancholie.

¶ Et omne lac preter lac camelarū est malū spleni.

¶ Et quādo non conferunt medicine: scz emplastra supradicta oportet vt ponantur vētoſe ⁊ scarificatio super ipsum.

¶ Et aqua ipſorū sit aqua ferrariorū: ⁊ omne in quo extinguitur ferrū ignitum multotiens.

¶ Fen decimasexta tertij de anathomia intestinoꝝ sex.

¶ Reator sublimis ppter premissione sue benigne ordinationis in homine et aſceſſionem ſue ſcientie incommodis eius creauit intestina eius que ſunt inſtrumēta expulſionis ſuperfluitatū ſiccarū plurium numeroꝝ et inuolutionē ⁊ reuolutionē: vt ſit cibo deſcendenti ex ſtomacho mora cōueniens in illis inuolutionibus et reuolutionibus.

¶ Nonit q; vene ſugētes nō ſolū trāſeūt ad intestina: ſed etiā penetrāt in tunicas ſtomachi.

¶ Et numerus quidē intestinoꝝ eſt ſex. primū eozū eſt nominatū duodenuꝝ: deinde illud quod nominat ieiuniū: poſt inteſtinū longū quod nominat ſubtile: et eſt inuolutū. i. yleon. Deinde inteſtinū qđ noiatur monoculū: deinde quod nominat colon: deinde quod dicitur rectū: et eſt extalle. i. fundamētum.

¶ Ieiuniū inteſtinū eſt ppinquius epati q; alia inteſtina: ⁊ nō eſt in aliquo inteſtinoꝝ de ramis meſeraice qđtū eſt in eo et poſt ipm in duodeno.

¶ Situs monoculi eſt ad poſteriora parū ⁊ eius deſclinatio eſt ad dextrum.

¶ ſit ergo pportio monoculi ad inteſtina groſſa: pportio ſtomachi ad gracilia. Et inteſtinum quidem

monoculū est intestinū in quo complet digestio eius quod fuit inobediens stomacho et superfluit a digestionē proportio.

¶ Aggregatū em̄ velocius expellitur q̄ dispartituz: et est locus eius quod generatur in intestinis: scz verminū et serpentū: nā raro euacuat̄ ex eis corpus.

¶ Et hoc intestinū est dignius alijs: vt descendat in rupturam nigredinis: quoniam non est ligatum neqz strictum cuz eo quod aduenit ei ex meseraica: nō em̄ aduenit ei ex meseraica res q̄ habeat magnitudinē.

¶ Et intestinum colon cum elongat̄ a monoculo declinat ad partem dextram declinatione conueniente propter propinquitatē epatis: deinde ad partem sinistram descendens etiam et illic continuat̄ cum recto: et cum transit splenem coartatur.

¶ Et in hoc quidē intestino accidit colica s̄m plurimū: et ex eo deriuatur nomen eius.

¶ Et non mouet̄ aliquod horū membrorū que sunt via cibi p̄ lacertos: nisi duo extrema. s. caput: et est meri et guttur et inferius eius et est ficteris.

De solutione ventris omnium modorum.

¶ Scias q̄ oīs fluxus ventris aut est ex cibarijs et cibis aut aere cōtinentē aut ex membris.

¶ Fluxus causa stomachi fit vt plurimū ppter fl egma aut complexionē frigidā et humidā: et hoc est ducens sua longitudine ad ydropisim: et est in summo difficilis curationis cum confirmatur.

¶ Remanentia virtutū solutiuarū medicinarum in stomacho et intestinis adherēs q̄nqz seruat periodos et multotiēs adducit ad abraionē malā et vlcera.

¶ Fluxus ppter vlcera in stomacho parum est.

¶ Et q̄nqz fit solutio vētris stomatica ppter dolores existentes in stomacho aut in eo qd̄ ei vicinatur: q̄re accidit debilitas retentive in ipso.

Decimasexta fen tertij canonis.

Excoziatio est dolor abrasionis ex superficie intesti-
norum intrinseca.

Ifluxus apostemosus sanior est q̃ epaticus: et ille q̃
est ex debilitate est susceptibilior curatiois.

Ulcera in intestinis grossis sunt magis salua: in
gracilibus aut sunt prauiora et pprie cadentia in ieiunio:
videtur q̃ non sanetur vlcus eius.

Intestinū ieiunū primum est membro regali qd̃ est
epar: nam non est ex intestinis aliquod ppinquius ei
q̃ ieiunum.

Quecūq; excoziatio melancholica est euenies fm
semitam inceptionis est mortalis.

Et terminus quidā gnationis vlceris a fluxu cole-
rico est due ebdomade: et a baurachio est mensis: et a
melancholico est .xl. dies vsq; ad plurimū illius.

Et multotiēs quidē pforatur intestina habētis vl-
cera: et moritur fm plurimū.

Et species excoziationis sunt sanguinea et virulē-
ta et saniosa et curachia et corticalis: et saniosa est sal-
ua et succurritur ei.

Int̃ ypo. oīs fluxus vētris post egritudines subi-
to est malus: et significat mortē ppinquam.

Et zair. i. tenasmon facilius ē illud quod non suc-
cedit dissinterie aut gnatur a dissinteria.

Aliquādo fit fluxus a toto corpe fm semitam con-
uersionis humorū ad corruptionē ppter febres mul-
tas et venena nocentia.

Colerica passio est motus materierū nō digestarū
corruptarū ad separationē ex via intestini ad ip̃s redeū-
tiū a corpore fm acuitatem et laborem expulsiue.

Libi nāq; cū nō digerunt valde cōuertunt in hu-
mores nō cōueniētes corpi: et mouet natura ad expel-
lendū eos a corpe cū grauāt sup ip̃m cū speciebus vo-
mit et speciebus fluxus vētris. et fm plurimum flux-
us ventris et vomitus simul.

Et in habētib⁹ colericā passionē multiplicat⁹ sitis: et quotiēs bibūt aquā calefit in stomacho eor⁹: et euomunt eam et tolerare sitim cōfert eis.

Ille q̄ cōsuetus est incurrere colericā passionē nō h̄z ex ea timorē sicut q̄ nō assuetus est ea.

Et crisomula et melones sunt ex eis que cōmouent colericam passionem.

Et mltotiēs restrigit⁹ colerica et declinat materia subito ad mēbra vrine et accidit ardor vrine.

Ifluxus vētris opilati⁹ noīat⁹ ille fluxus q̄ fit cū periodis: qm̄ vene opilate replent⁹ in tpe noto vsqz q̄ euacuētur redeūdo: et in illo qd̄ est inter vtrasqz dispositio est sicut sana.

Et plurimū quod est inter porismos est. xx. dies: et qñqz aīcedit: et qñqz tardatur.

Nonit q̄ qñqz fit fluxus vētris causa cibi habētis virtutem venenosam sicut in fungis.

Et cū cibatur hñs ventrē debilem. i. fluxū et nō additur pulsus: tñc nō cures eum; nam moritur paulatim cum casu pulsus eius.

Inquit ypo. altheca accidit dyaria plurima.

Quis fluxus vētris q̄ fit p⁹ egritudinē vehemētez accidens subito est significatio mortis qm̄ significat corruptionem subitam.

Singultus cū accidit hñtib⁹ fluxū vētris et pprie habētibus zair est significatio mala.

Et scias q̄ ille q̄ egerit spēs diuersas. s. colerici et spūosi pingues et nō debilitat⁹: nō opz vt ipm̄ astringas et ipm̄ perducas ad egritudines difficiles et malas fraudulentas.

Dicit⁹ q̄ qñ fuerit vrina in fe. colericis alba cū incolumitate signor⁹ et defectu sode et similiū: tñc caue excoziationem intestinoz.

Ifluxus stomaticus ordinē nō habet et nō egreditur plurimū subito immo frequētat⁹ alleuiatio pau-

Decimasexta fen tertij canonis.

latini: et ut plurimum est ex frigore.

¶ Et ypo. quidam iam dixit illi qui intestinorum lubricitatem habet vomitus est malus: et hoc iudicium occultam habet causam.

¶ Cerebralis autem est post somnum longum: et est conseruans paroxysmos et cum eo sunt signa catarrorum et corruptionis cerebri.

¶ Et in libro algarib. Cum apparet in lubricitate intestinoꝝ sup coras aliquid simile ciceri et puocat vrina et multiplicat moꝛit eger in ipsa hora.

¶ Monit qd ex dolore sursum vel deorsum et ex corticibus magnis vel paruis: vel ex multa vel parua commixtione ei? quod egreditur cum egestionem scitur loc? vlceris: et ex tpe inter dolorem et assellationem.

¶ Fluxus stomaticus sanguineus sine dolore plurimo et absqz nocumento sequente ipsum in appetitu et alijs est saluus.

¶ Et scias quod in illo qui assellat in die plus qd in nocte: immo assellat quotiens sumpserit aliquid causa est debilitatis stomachi eius: et cuz in nocte est pl? tunc causa est debilitas epatis: et qd remittit cibum.

¶ Multotiēs succedit assellationi p hoc quod attrahit subtile et dimittit grossum colica vehemēs.

¶ Cura fluxus ventris absolute.

¶ Fluxus ventris prohibetur inquantū est fluxus cū stipticitatem faciētibz: et ingrossantibus materias et facientibus conglutinationem: quādoqz etiam necessaria sunt narcotica.

¶ Et quādoqz curatur fluxus ventris cum dyuretici et sudorem facientibus: et dilatantibus poros et vomitum facientibus: omnia nāqz hec mouēt materiam ad cōtrariam partem fluxus.

¶ Tunc plurimū sunt necessaria calefaciētia cū virtus digestiua est debilis: et cum est opilatio ex humoribus viscosis: et infrigidātia cū retētiua est debilis.

Et quādoq3 habens fluxum ventris bibit vasa terrea plena huiusmodi vini scilicet vnus post aliud: ita vt sit semp ebrius quasi et retinetur natura eius.

Et scias q dormire est ex rebus magis iuuatibus ei qui habet fluxum vētris.

Et ex retinentibus fluxum vētris sunt balneum ⁊ fricatio ppter hoc quia dilatant poros.

Et ex retinētibus est positio vētosarū sup ventrē: iam em̄ exptum est q ventose posite sup ventrem habentiū fluxum vētris ⁊ excoziationē cū dimittunt q̄t tuor horis restringūt ⁊ nos iā expti sum⁹ illud.

Eūq3 administras medicinas tūc incipe cū singularib⁹: si vō nō valēt tūc tende ad composita.

Ponit multas medicinas stipticas simplices frigidas et filr calidas: ⁊ tu vide.

Caseus vetus decoquat bene vt egrediatur sal ei⁹ et deinde exiccetur: tūc em̄ dragma vna eius restringit et est fortior omni re.

Et ad pueros quidem quando excorticatur nux et teritur cum zuccara et aqua frigida et datur quantitate auelane vnius.

Et cum coagulo quidam hedi quando datur in potu infanti pondus quarte. 3. i. in aqua frigida: et magno vsq3 ad. 3. i. et etiam ex coagulo leporis: naz ipm retinet ventrem statim.

Et caseus quidem vetus cuius regimen preteritū est cum ex eo datur in potu. 3. i. est minoris nocumēti et fortioris opationis q̄ coagula.

Et iterum lac caprinum decoctum donec inspissetur: aut decoctum cum lapidibus fluuiialibus ignitis et ter in ipsum proiectis.

Et nocet om̄e liquidū ex sorbitionib⁹ ⁊ iuribus.

Et iterum vitellus oui elixati in aceto.

Ponit trociscos de karabe inter medicinas calidas. stipticas compositas.

Decima sexta fen tertij canonis.

Et iam testati sumus nos vidisse q̄ supposuit sibi
ex opio et mortuus fuit.

Et cū possibile est vt opiū administret̄ in collirio
nō administret̄ in potu: ⁊ qñ i emplastris nō admini
stret̄ suppositum et factum collirium.

Lac decoctū cū lapidib⁹ dictis ignitis aut in q̄ ex
tinguit̄ ferrū aliquotiēs valet in fluxu ventris.

Et de lactib⁹ decoctis fortius cōfortās est lac vac
cinū: et lac caprinū est magis stipticū.

Et fabe decocte cū aceto sunt bone eis.

Et si nō est caliditas vehemēs pmisceat̄ cum eo. s.
cibo caseus vetus assatus tritus.

Et opz vt nō sumāt i potu nisi frigidū qualecūqz
sit. frigidū em̄ stringit et tepidum resoluit.

Et caules iterate decoctionis valde conferunt.

Et pedes vehementis iuuamenti sunt eis cum co
quantur cum risi assato.

Et vitēt fruct⁹ oīno quāuis sint stiptici nisi cū sto
machus surgit a cibis sz castanee nō nocēt eis.

Et opz vt sit aqua eoz aqua pluuialis: in ip̄a em̄ ē
stipticitas: ⁊ estimo q̄ illi⁹ iuuamētū sit ppter veloci
tatē sue attractiōis ad epar ⁊ velocitatē resolutionis
eius: quare nō relinquit in chilo humiditatem.

Et interdicať eis vinū: si aut non fuerit excusatio
ppť vtutē tūc sit nigrū saporis stiptici ⁊ paꝝ. et si ex
pectauerint vt nō bibant oīno curatur per se.

Et scias q̄ tyziaca ē bona valde om̄i fluxui vētris
cuius causa est non apostema et neqz cum eo est fe
bris vehemens.

De curationibus specierū solutionū vētris.

De cura fluxus epatici.

Et illud quod cadit in hoc capitulo de errore est vt
dent̄ illis qui fluxum habēt epaticū opilatiūū medi
cine p̄stipatiue addētes in opilatiōe cōfortātes vt cō
stringāt naturā ⁊ pducit illud ad errorē maximū.

Et multotiens quidē linit incipiēs epar in hac assellatione cū inspissantib⁹ sanguinē ⁊ extinguētib⁹ epar p hoc q̄ sūt frigida; ⁊ i hoc est mors et successio putrefactionis.

Oportet vt cū sciueris q̄ causa in ipso est opilat io in epate et meseraica vt intēdas cū aptiōe opilatōis.

Et iam laudate fuerunt passe pingues in hoc capitulo: ita vt quidā existimauerunt q̄ ipse sanant fluxū lorium difficilem.

De cura fluxus stomachi ⁊ intestinalis delubricatione absq; excoziatione.

Euacuatio materie scz flegmatis hmoi egritudinis cū vomitu est difficilis ⁊ mala; ⁊ raro euacuat vomitus flegma descendens ad intestina.

Et nō oportet vt bibant aquā quātū possibile est.

Et coriandrū est fortis impressionis in retinendo cibum in stomacho.

Et cū causa colerica illic est illa q̄ fundit̃ ad stomachū ⁊ vlcera: tūc melius est vt ipa euacuet̃ in estate cū vomitu ⁊ nō euacues eā ex via vlcerym.

Nonit q̄ detur ad sorbendum aqua carnis iacenti et non sedenti: immo cora eius superiore eo toto qd̄ super ipsum est.

In fluxu cui⁹ causa colera est rubea plurima effusa ad stomachum et intestina oportet vt tempes mēbrū in quo generat̃ co. scz epar ⁊ fel ⁊ euacues superfluitatem plurimā colericam et rectius est cū vomitu si fuerit possibile et leue et cū fluxu ventris: si non fuerit in virtute debilitas ⁊ non timetur vt accidant vlcera vel sint.

Et multotiens sanat hanc lesionem sumere in potu mirabolanos citrinos: ipi em̄ educūt co. ⁊ faciunt succedere virtutē infrigidatiuā faciētē stipticitatē.

Et si fuerit flegma plurimum curetur cum his q̄ educunt flegma ex ebibitis et clisterib⁹; deinde cū eo

Decimasexta fen tertij canonis.

quod constipat et calefacit calefactione tpata.

¶ Nonit q̄ similiter est faciendum cum exuberat materia melancholica.

¶ De cura fluxus sanguinis absq̄ excoziatione.

¶ Eū ergo nō est ppter ipsum dolor ⁊ estimas q̄ est ex corpore aut ex epate ⁊ non cadit per ipsum virtus non retineas ipsum.

¶ Si timeatur q̄ eius cursus faciat accidere excoziationem aut debilitatem fiat flebothomia ex cōtrario partis motus eius: deinde dentur medicine stiptice constringentes sanguinem.

¶ De cura excoziatōis ⁊ vlceꝝ intestinorū.

¶ Et oportet vt cures illud qđ est in intestinis superioribus cum ebibitis: et quod est in inferioribus cū clisterib⁹: et qđ est in medio cū vtriusq̄ curis.

¶ Si causa adhuc effunditur prepara in abscindendo eam et constringendo ipsam: ⁊ euacua cum timore et cautela et stude vt fit solutium non vehemēter nociuum vestigio et vlceri immo sit sicut mirabolani et rectifica ipsum a cibo duobus diebus vt fiat natura auara eius qđ effunditur. Deinde ciba ipsum cum lacte decocto cum lapidibus ⁊c. et est cibus s̄m semis tam medicine.

¶ Et oportet vt nō bibat vinum nisi quando nō multiplicatur caliditas: tunc enim bibat ex eo parum qđ fit nigrū stipticū et aqua ei⁹ sit aq̄ frigida. s. p̄ potu.

¶ Et reubarbaro inest pprietas mirabilis in vlceribus intestinorū et fluxu excoziatiuo.

¶ Et semen rose est mirabile valde et nos iam exp̄ti sumus illud.

¶ Lutum autem figillatū est iuuatiuū omī excoziatiōi: ita q̄ corrosioni in potu et clisteribus.

¶ Et potare coagulū leporis et caseū p̄patū vt supra valde iuuat et est vltimū in corrosione.

Et cum accidit excoziatio per medicinā ebibitam tūc ex medicinis iuuatiuis est vt fiat clistere cū butyro et sanguine draconis.

Et scias q̄ adeps caprarū bonū est supra totū illū qđ aggregat in clisteri ex glutinatiuis: est em̄ succurrēs ⁊ sedas mordicationem ⁊ portat sup locum egritudinis velociter.

Scias q̄ clisteria pinguia glutinatiua sedant dolorem eius qui habet vlcus in intestinis suis corrosiuum: sed non sanant.

Et non cures in corrosione nisi de medicinis cōferētibus corrosioni. ⁊ infra. licet qñqz ledant ⁊ dolorem faciant: non tamen respiciat̄ ad id.

De cura fluxus opilatiui.

Ifluxus opilatiui p̄im fiūt cū piodis. ⁊ infra. De errore igit̄ est vt cadat additio in opilatiōe p̄ stiptica.

Et vomitus est ex rebus magis iuuatiuis ad illud quēadmodum attestat̄ ypo.

De cura colerice passionis.

Cum apparēt signa colerice passionis tūc oportet vt non sumat sup illud aliqd̄ oīno: neqz post illud nisi cum timetur casus virtutis.

Istū qđ opz fieri est vt expulsio fiat p̄ vomitū si cib⁹ fuerit adhuc p̄im⁹ supiorib⁹ ⁊ si nō adhibeat̄ ei aliqd̄ qđ ipm̄ deponat ex eis q̄ leniūt naturam.

Ypo. em̄ dixit q̄ vomit⁹ qñqz phibet vomitū: ⁊ fluxus fluxū: ⁊ vomit⁹ fluxū: ⁊ fluxus vomitū.

Dū em̄ pseuerat exeūdo chilus ⁊ cibus et aliqd̄ homogenū ei nō cōceditur ei⁹ retētio oīno aliquo modo: in ipso em̄ est timor magnus.

Et fortasse accidunt sitis et fe. et significāt q̄ solutio vētris pmutatur ad sanitatem.

Et oportet vt adiuuetur in retentione eius cum robub stipticis: et si euomerint ea reiterentur super eos et dentur eis paulatim: et fiat permutatio de

Decimasexta fentertij canonis.

vna medicina ad aliā: ⁊ sunt oēs stomatice.

¶ Aqua rosata calefacta cōfortat stomachos eorū et calefacit ⁊ phibet ex egritudinibus eorum.

¶ Acetosa quidē cōueniētia sunt in excoziatione.

¶ Ingenia in faciēdo eos sup lectos stratos pannis cū cāticis somniferis ⁊ cātilenis ⁊ cunis ⁊ pressione leui. i. fricatione manū ⁊ pedum.

¶ Locus aut eorū non sit frigidus: frigus nāq; expellit humores eorum ad interiora ⁊ necessitas ad attrahendū eos ad exteriora est necessaria.

¶ Nonit modū distillatarū carniū: ⁊ tu vide.

¶ Et nō est malū vti vua pensili de qua ipsi accipiāt cum appetunt eam.

¶ Et non ponas in cibatione eorum dulcedinē. Dulcedo em̄ quādoq; fit causa ad abhorrendum ⁊ leuitatis ⁊ fluxus ⁊ solutionis nature.

¶ Et oportet vt non separentur ab eis odores cōfortatiui ⁊ restaurentur super eos.

¶ Et oportet vt non cibentur aliquo dum non verificatur eorum fames.

¶ De regimine fluxus cretici.

¶ Non oportet vt retineatur fluxus creticus cum nō perducit ad timorem: non oportet vt cibeť aqua carnis si fuerit egritudo acuta valde: immo sit sicut sorbitio facta ex sanich ordeī.

¶ De tenasmon ⁊ cura.

¶ Et scias qd frigus facit tenasmon in plurib; horis.

¶ Et opz vt cureť in initio rei cū flebothomia si necessariū fuerit et cū minoratione cibi multa: imo fac eñ ieiuare si possibile est ei illud duobus diebus.

¶ Et melius quo cibus est lac recēter mulsum decoctū: qm̄ retinet fluxū desup ⁊ lenit locum.

Si tenasmon fuerit ab vlceribus ⁊ corrosione nō cibētur amaris: neq; salis valde neq; acutis neq; acetosis valde: omnia em̄ ista faciūt egestionē mordicati

nam dolorosam aut excoziatiuam.

¶ De doloribus intestinoꝝ ⁊ pūctione.

¶ Et omnis punctio vehemēs est similis colice: imo punctio que non est cum fluxu cum fortior fit est colica vel yliaca.

¶ Et qñ puenit pūctio ad cūzen ad vomitū ⁊ singultū ⁊ destructionē rōnis significat mortem.

¶ Factam ab humore colerico significat grauitas cū vehementia mordicationis inflammate ⁊ sitis ⁊ exitus eius in egestione ⁊ est similis colice: q̄ si curetur cura eius erit timor magnus.

¶ Portet in omni pūctione materiali nocente sua materia vt vomat habēs deinde soluatur.

¶ Portet vt caueatur ab errore cadente in pūctione: et estimatur q̄ sit colica: et curatur cura eius et moritur infirmus.

¶ De colica ⁊ retentione fecis.

¶ Colica est integra itestinalis passio ⁊ dolorosa cū qua difficilis fit exitus ei⁹ qđ egrediť p naturam.

¶ Et colica quidē s̄m veritatē est nomē eius in quo est causa in intestinis grossis. s. colerico: ⁊ q̄ sequunt̄ ipsum: q̄ si est in intestinis gracilibus: tunc proprius nomen ei s̄m scientiā verā est yleos.

¶ Calicia cōplexionis humide singularis nō semp est causa colice nisi per accidens: scz q̄ sit calida frigida ⁊ humida materialis.

¶ Et quādo accidunt colica ⁊ yleos s̄m semitā accidentis egritudinū pestilentialiū aduenientiū ⁊ perueniūt de regione ad regionē: ⁊ de homine ad hominem: ⁊ iam rettulit illud quidam medicus de antiq̄s et dixit q̄ perueniebāt quidam eorum ad epylepsiam que erat mortalis.

¶ Et plurimū quidē accidit colica a flegmate grosso deinde a ventositate forti facta ⁊ penetrante in tunicis intestinoꝝ ⁊ villis ipsoꝝ propter solutionem

continuitatis ipsorum.

Et ex eis que preparant intestina ad colicam et proprie ventosam: est vinum plurime comixtionis et olea: et proprie cucurbita et fructus recentes et proprie vire et potus aque super eas et coitus et retentio ventositatis volentis egredi: et iterum egestionis egressus petentis: quoniam facit cadere in ipsam.

Et dum non euacuat materia que est in monoculo non accidet complementum sanitatis.

Et fe. quidem est iuuatiua omnibus doloribus colice: cuius causa est ventositas grossa: aut flegma: aut malicia complexionis frigide: et est ex rebus velocius sanantibus ventosam.

Et colica quidem multoties permutat ad paralysem et sanat per eam: et fit quandoque sanatur per dolores iuncturarum: et quandoque ad dolorem dorsum: et quandoque ad melancholiam et epylepsiam: et quandoque ad ydropisum.

Quando inuenit colica dolores articulorum et fit non apparent illi dolores tribus de causis. primo quia dolor fortis offuscat debile. secundo quoniam materie sunt conuerse ad latus doloris fortis. tertio quoniam dolor fames et vigilie resoluunt superfluitates.

Et quando prolongatur retentio fecis inflatur venter et interficit.

Habens colicam inuenit omni hora punctionem et declinat ad potandum aquam plurimum et inuenit dolorem in cruribus suis atque in dorso.

In colica retinet natura et forsitan non egreditur: neque etiam ventositas penitus: et quandoque etiam retinet eructuatio et fit fortis punctio et fit quasi perforetur venter eius terebello aut quasi absconsa sit acus in intestinis eius stans: et quotiens mouetur dolet et fit fortis sitis et non satiat habens eam ideo bibat plurimum: quoniam quod bibit non penetrat ad epar propter opilationes accideres in orificiis meseraice que sequuntur ventrem.

Et si ingenietur in attrahendo aliquid de ventre habentis colicam egrediētur humiditates ⁊ squibale: sicut stercoza ouium vel caprarum magne ⁊ parue et res natans in aqua.

Humores em̄ corrūpūnt: ⁊ qñqz adurunt ex dolore ⁊ vigilijs ⁊ medicinis calidis.

Quonia via colere fm plurimū ad intestina strigitur ⁊ expellit co. ad superiora: ppter hoc rubet vrina in colica: ⁊ qm̄ maior pars colere conuertit ad renes cum nō inuenit viam sustentatā ppter illd quod est coram eo de opilatione: ⁊ quoniaz dolor rubificat aquam: ⁊ quonia renes cōmunicant in dolore igitur: et quādoqz retinetur vrina.

Et quādoqz est vrina in principio eius fm colorem aque ciceris vel aque casei.

Magis incolumis colica est illa in qua nō est retentio vehemens: ⁊ est dolor mutabilis: ⁊ qñqz alleuiat quis redeat post eam.

Ifortitudo doloris vomitus post vomitū sudor frigidus frigus extremitatū singultus: post singultum turbatio rōnis spasmus retentio ei⁹ qd egredi oportet saltem cum ingenio est res mortalis.

De differentia inter colicam et lapidem renum.

Dolor lapidis est paruus quasi sit acus: ⁊ colic⁹ est magnus scz spacio.

Colicus incipit ab inferiori pte dextri lateris: et tēdit ad supiora finistri: ⁊ qñ confirmat dilatatur in dextra ⁊ sinistra. Et renalis incipit a superioribus ⁊ descēdit paulatim ⁊ est declinior ad posteriora.

Renalis fit fortis in hora vacuitatis ⁊ colic⁹ alleuiat in ea: ⁊ si fit fortis cōsumit aliquid.

Colicus fit fortis subito ⁊ in tpe breui ⁊ lapidosus paulatim: ⁊ fit fortis in fine suo.

Colicus ad ptes mouet plures ⁊ renalis figit.

Decimasepta fen tertij canonis

Clysteria ⁊ exitus v̄tositatis ⁊ fecis alleuiāt colicū ⁊ nō alleuiāt renalē aliquo modo de quo fit curandū in pluribus dispositionibus ⁊ econuerso lapidem frangentes.

In renali fortasse non est retētiō rei que cum egreditur est sicut stercus ⁊ squibale ⁊ sicut stercus vaccini ⁊ natat rugitus ⁊ filia nō necessario sunt in renali ⁊ colicus non euacuatur ex his.

Dolor crurium et dorsū ⁊ tremor in renali est plus: casus v̄o appetitus et vomitus paruitas digestionis syncopis sudor frigidus et iuuamentum cum vomitu in renali sunt minus.

De signis colice flegmatice.

Non oportet vt decipiat aliq̄s p̄ illud qđ forte de fici ⁊ inflāmate ⁊ rubedine aq̄: ⁊ estimet qđ egritudo sit calida: illud nāq̄ est cōe oibus colicis.

De signis ventose colice.

Illa colica in qua est permutatio doloris est incolumior: et illa in qua est inflatio ventris sicut tympania est mala.

De canone curationis colice.

Oportet vt colice regimē nō p̄termittat: nam cuz apparēt signa eius op̄z vt interdicať repletio: ⁊ incipiat mūdificatio eius qđ est p̄m ipam.

Et vomitus quidē qñq̄ incidit materiā colice humidā ⁊ colericā: qđ si superfluat retineatur.

Et ex eis q̄ bona sunt ⁊ expta in hoc est vt ponat in sirupo de mēta aliquid de cimini.

Et ex eis in quibus nō est cōuenientia est vt festinatio sit in dando in potu solutiū desuper: nam fortasse hu. et squibale sunt plures cūq̄z couertentur ad eos hu. desuper fortasse nō inuenit penetrationem ⁊ perducit regimē ad timorem maximum.

Incipiat igit in primis ⁊ sorbeat lenientia lubrificantia: sicut ius galli vetusti p̄m qđ narrabo: deinde

administretur clystere lenitium.

¶ Quod si fuerit illic fe. permuteꝛ aqua galli ⁊ loco eius sit aqua ordeï.

¶ Unqꝫ sentiꝛ ꝑ squibale ⁊ humores grossi valde iā egrediuntꝛ: ⁊ opꝫ vt in potu deꝛ aliqd desup fiat.

¶ Clisteria em̃ scꝫ lenitiua dum inueniūt in intesti nis humorē non attrahūt ex locis alijs: nec euacuant ex reliquis membris plurimum.

¶ Et si iteretur clistere multotiēs ꝑm necessitatem humoris generati vi doloris nō erit tm̃ timoris i ipo quātum est vt fiat euacuatio desuper per medicinas attrahētes a toto corpore.

¶ Hora nāqꝫ clisterioꝝ acutoꝝ est post maturatio nē: ꝑuis ex clisteribꝫ acutis timeatꝛ cordi et cerebro.

¶ Et multotiens quidē fit clisteie et nō soluit: imo facit sodam: quare oportet tūc vt adiuuetur desuper scꝫ cum medicina.

¶ Et non oportet vt confortēꝛ yera eoꝝ cū agarico: qm̃ est profundans stans in viſceribus.

¶ Et oportet vt nō cōtinuentur clisteria: imo inter ueniat inter ea spacium.

¶ Et colerice quidē colice paroxis mus vincitur cum pillulis aureis.

¶ Quandoqꝫ em̃ medicine attrahunt ex corpore ad intestina humores malos alios colericos puros: quare aggregātur excoꝛiatio et colica simul: et hoc est ex nocumentis mortalibus.

¶ Et ex eis quozū causa generatur nocumentum est vt non sit possibile medico vt sciat dispositiones egrĩ qre nō potest tūc scire qđ necessariū est in curatioe.

¶ Et fitis multiplicatur in eis: et nō oportet vt bibatur nisi parum aut toleretur.

¶ Unqꝫ potus fuerit permixtus cum iulep: erit magis iuuatiuus siti: quia corpus diligit rem dulcem ⁊ facit ipsam penetrare.

Decimasexta fen' tertij canonis.

De cura colice frigide.

¶ Non incipiatur a stupefactione in ea: incipientes enim sedare dolorem cum narcoticis componūt rem maximi erroris.

¶ Administratio enī narcoticorum non est curatio vera in aliquo: et illud ideo quia curatio vera ē inscisio cause: et stupor factio est confirmatio cause et destruitur sensus: et redit dolor per duos vel tres dies fortior q̄ fuit.

¶ Elaboret̄ in elōgando causam et incidendo eam et resoluēdo et poros dilatando: et hoc faciunt medicine subtiliatiue nō vehemēt̄ subtiliatiōis et calefactiōis.

¶ Vehemēs nāq; calefactio cū intestinis subito accidit nō est securitas vt illud quod ipsa commouet de ventositate additum super illud quod ipsa resoluit de materia: et propter hoc quādoq; sufficit abstinere a cibo et potu diebus aliquibus.

¶ Euaporatio quādoq; commouet dolorem vehemētem: quare necessariū est tūc aut dimittere ip̄am: aut iterare et multiplicare eā vt resoluat illud quod primo commouit de ventositate.

¶ Et quādoq; sufficit ponere v̄tostas cum igne sup locum doloris.

¶ Et aqua termarū in dolore vehemēti qñ cū ea fit balneatio iuuat valde: et si r̄ tina facta ex aqua in qua decocte sunt medicine resolutiue subtiliatiue.

¶ Et quādoq; cōmouet dolores potus aque frigide: est em̄ nocibilior res in hac egritudine cuz pauca intentione in sedatione fitis.

¶ Et quādoq; datur in potu filoniū in hac hora. s. in forti dolore factis euacuationib; et euadere facit.

¶ Pōnit mlt̄a solutiua clisteria suppositoria balnea tam naturalia q̄ artificialia vtilia: et tu vide.

¶ Pōnit nouā formā clisteris. s. in loco qui nō ingreditur anum fit meatus per quē egreditur ventositas.

CAmplius si dolor sit decliuis ad partē dorſi clisteriza eo resupino : et si ad anteriora dolor decliuis est clisteriza eo iacēte supventrē : et hoc magis facit puenire ad inuolutiones intestinoꝝ. s. enema.

Et scias q̄ enematis eq̄lis q̄titatis iuuamentum nō cōsequuntur intestina supiora. s. et inferiora.

De modo medicinarū ad colicā frigidā fm semitā digestionis et nō euacuationis.

Melius eoz q̄ bibuntur est alliū. Allio em̄ inest p̄prietas in sedādo dolores colice frigide cū hoc q̄ nō inest ei vis faciendi sitim sicut cepe.

Et castoreo in colica inest p̄prietas mirabilis.

Et oportet quādo in potu datur aqua mellis vt sit vehementis decoctionis : debilis em̄ decoctionis facit possidere inflationem.

De cura colice apostemose calide et frigide.

Eucurbite em̄ inest p̄prietas mala in egritudinibus intestinoꝝ.

De cibatione colicorum.

Et conferētia quidē sunt aqua carnis decocte fortiter : et vitellus oui sorbilis et medulla panis dissoluta in iure et vino.

Et cōferūt plurib⁹ eoz aut nō nocēt fic⁹ et passe et dactili et mulsā humida. i. aq̄ mellis : et oīa illa cū sunt dulcia et melon vehemētis dulcedis et maturitatis.

Ponit q̄ lz ius galli decrepiti cōcedat : tamē non datur licentia in carne ipsius.

Et alienēt oīa olera nisi rutham et ficlam.

Et in menta est inflatio etiam.

Et ex potibus eoz est vinū odoriferum purum et sirupus de melle cum speciebus.

De his que nocent colicis.

Omne grossum ex carne siluestri nocet colicis ita vt lepoz et gaselarum. i. caprioloꝝ et vaccarū et omne frixum et omnes ventres animalium.

Decimasexta fen tertij canonis.

Et scias q̄ retentio ventositatis multotiens facit accidere colicam: et quādoq; generat tenebrositatez visus vertiginem et epilepsiam.

De yleos.

Yleos accidit ex omnibus causis ex quibus accidit colica: et quāq; accidit ppter potationē specierum venenosarum facientium yleos.

Et multotiens pmutatur colica ad yleos ⁊ hec est res quasi facta p̄m maiorem ptem.

Et cū plus accidit yleos accidit in septima die.

Et ipse quidē vadit de quibusdā ad quosdam pmutatiōe q̄ fit in aere pestilentioso: ⁊ de terra ad terras et pmutatiōe egritudinum venientium.

Inquit ypo. cum accidunt in colica a qua deus nos tueatur vomitus et singultus et cōmixtio rationis ⁊ spasmus: tunc est significatio mala: hec nāq; accidunt in cōmunitate stomachi et cerebri.

Inq̄t ypo. cū accidit ex distillatiōe vrine: yleos moritur ille cuius est in septimo nisi accidat fe. ⁊ currat ex eo sudor plurimus: s; Gal. ignorauit cām in hoc.

Et yleos qui flegmaticus est et ventosus iuuatur febre etiam.

Et bonitas vrine in hac egritudine nō ē p̄ime significatiōis p̄m bonitatē q̄liter igit̄ malicia eius.

Et deterior yleos est ille in quo expellit̄ stercoꝝ ad supiora ⁊ noīat̄ fetid⁹. deīde ille in q̄ est sudor fetid⁹: deīde ille ī q̄ est anhelit⁹ fetid⁹: deīde ille in q̄ ē eructuatio fetida: deīde ille ī q̄ ē īferior vētositas fetida.

Signa yleos sunt vt sit dolor sup vmbilicū et non egrediatur aliquid oīno desubtus et nō fiat iuuamētū magnū cum clisteri sicut dixit ypo. et quāq; vomūt vermes et ascharides in hac egritudine.

Et retentio exitus fecis scz desubtus inseparabilis est in hac egritudine.

Et motus vomitus et subuersio sunt plus q̄ in co-

lica: qm hoc est in intestino propinquiori stomacho q colica: et similiter accidētia tristicie ⁊ angustie ⁊ tremor cordis ⁊ syncopis ⁊ vigilie ⁊ frig⁹ extremitatū.

Et in facto ex apostemate intestinorū adest durities fecis: ⁊ velocitas. s. appetit⁹ in egestiōe ⁊ nō erit fe. nec casus virtutis vehemens.

Cura yleos appropinquat cure colice: verū est fortior ⁊ illud quod bibi^t est magis iuuatiū in eo: ⁊ est necessariū clistere etiā: nam illud est adiutoriū bonū bibito et equale est siue p^rmittat^r siue postponat^r.

Et flebothomia magis hic est necessaria: nā si fuerit apostema nō erit eius excusatio: et si fuerit dolor fortis ex q timeat^r apostema oportebit vti ea. ex hac em quādoq³ accidit sep^ratio humorum malorū in corpore ppter retentionem eorū a dolore.

Et quādo separantur humores mali in corpore et difficilis fit exitus eorum cum fluxu ventris: tūc est flebothomia ex necessarijs.

Et fricatio extremitatū etiam est ex eis q phibēt materiā dolorē facientē sepando eā a p^rfundo.

Curatur etiā cum ventosis plurimis positis in superioribus ventris.

De vermibus.

Cum euadit materia et vestitur cōplexione necessaria est rectificatio quā tolerāt forme ⁊ figure et nō phibetur eius p^repatio in cōplemēto naturali q p^rinet ei ex factore potēte: ⁊ ppter hoc creati sunt vermes ⁊ musce ⁊ similia ex materijs putridis humidis: nam illud melius est q vt ipse remaneant s^m putrefactionem puram.

Et ipsa quidem saluunt sup putrefactiones separatas in mundo et cibantur eis propter cōmunitatē et assumūt eas ab habitationib⁹ hoīm ⁊ ab aere cōtinēte eos et vermes ventris sunt hui⁹ generis.

Non est verminū generatio ex omī humore: ipi em

Decimasexta fen tertij canonis.

non generantur a co.ru. quoniam est vehementis caliditatis: neq3 a colera nigra quia frigida est et sicca lōginqua a pportionalitate animalis: sanguini vō custodia est attributa et nō effunditur ad intestina: immo materia vermiū est flegma qm calefit ⁊ putrefit et multiplicat in intestinis et remanet in eis.

De speciebus vermium.

Species vermium sunt quattuor: longi: lati: et rotundi: et sunt ascharidas: et parui.

Non diuersificatur eorum generatio nisi fm diuersitatē eius ex quo generantur: ⁊ illius in quo gñant.

Et lōgi qñq3 pueniūt ad sūmā q est vltra cubitū.

Et de eis min⁹ nociui sunt parui: quoniā sunt pui et quia sunt elongati a principijs et quia sunt apti ad expellendum cum fece forti spissa: verum si magnificentur et remaneant spatio aliquanto sunt omnibus deteriores: quoniam sunt ex deteriori materia: deide longi: latoz em materia fortioris est putrefactiōis.

Et cum habentib⁹ vermes adest fe. accidentia sūt fortia et maligna: quoniā fe. consumit cibum illorum quare inuoluuntur in intestinis et mordicāt ea ⁊ nocent vehementer.

Et retulerūt quidē q viderūt eos pforasse vētrem et exiuisse ex eo et illud apud me est maximū.

Et quādoq3 generātur ppter vermes ⁊ serpentes epilepsia et colica: ⁊ qñq3 fames canina ppter illud qd vehemēter accipiūt cibū ⁊ plimū gñant in etate infantie ⁊ pubertate et in fine adolescentie.

Et ipsi quidē generātur in autūno plimū q in reliquis alijs temporibus ⁊ ipi commouentur in sero ⁊ hora somni plurimum.

Et labor quidem ⁊ exercitium vehemēs quādoq3 solutione educunt vermes.

Unq3 egrediuntur vermes habētium acutas fe. viui non sunt vehementis malicie: et si egrediuntur

mortui est signum malum.

Eoꝝ exit' cū vomitu significat hūiores malos ī sto

Signa cōia sūt cursus salive ⁊ hūiditas (macho. labioꝝ ī nocte et eoꝝ exiccatio in die : ⁊ qñqꝫ accidit horribilitas locutōis ⁊ rixa qñ sit in forma irati malo rū moꝝ : ⁊ qñqꝫ pducit ad alienationē ⁊ sūt ī pl'ib' ho ris qñ ipi masticeēt aliqd et accidit eis in somno salt' tremor et clamor et qñqꝫ sitis cū qua nō satiant'.

Intētio ī curatiōib' vniū est vt phibeant' a mate ria gñante eos ex comestis ⁊ vt mūdificeēt flegma ag gregatū ex q' gñant' : ⁊ vt interficiant' cuz medicinis q' sūt venena ad eos : deīde fluxu vētris educant' si nō expellit eos natura p se : non em opz vt plongeēt eozū statio in ventre post mortē eozū : qm̄ infert eozum va por nocumentū venenosum.

Et medicine quidē calide ad gradū pueniētes ter tiū sūt cōueniētiores in regimie eoꝝ oī hora nisi illis sit fe. et apostema ⁊ p̄cipue amari saporis.

Et meli' tēp' q' curant' cū ebibitis ē hora vacuitas

Et cū mittitur venena interficiētia (tis vētris. eos ī lacte aut fauo mellis aut filib' sūt ad sumēdū de eo diligētes magis : ⁊ est illud mag' interficiēs eos.

Et quādoqꝫ sumit in potu habēs vermes sicut lac duobus diebus : deinde potat in die tertio in lacte me dicinam interficientem eos.

Res nō patit' a suo fili dū nō supfluit.

Monit mltas medicinas calidas simplices : deīde cōpositas ⁊ etiā medicinas frigidas poptimas : vt tu

Et ex eis q' attrahūt eos sine nocumēto ē : (vide. vt bibāt. 3. iij. succi euule recētis ⁊ est mirabile.

Et semē apij est forte valde interficiēs omnē ver mem sumat' in potu cū syrupo acetoso.

Et cornu cerui est ex rebus iuuatiuis valde.

Monit clisteria suppositoꝝia emplastra ⁊ cibos ad curā vermiū cuiusqꝫ speciei : ⁊ tu vide.

Decimaseptima fen tertij canonis.

¶ Fen decimaseptima tertij de egritudinib? ani.

¶ De sermone vli de egritudinibus ani.

¶ Scias q? egritudines ani sunt difficiles ad sanadum propter ea q? aggregantur in eo: quonia est callis: et quia est diuersum penetras ab inferiori ad superius: et quia est vehemens sensus: et q? est positus in inferiori.

¶ De emorroidibus.

¶ Emorroides diuiduntur in verrucales et sunt deteriores alijs et in vneas et morales et in exterius natas et profundas et sunt deteriores et proprie ille que tendunt ad partem virge: quandoq? em stringunt vrinam cum apostemate.

¶ Et plurimum quide generatur emorroides ex melancholia et sanguine melancholico et paru ex flegmate et sunt qsi ipe sint vesice vetricum piscium.

¶ Non est possibile vt accidat emorroides nisi apian- tur orificia venaru in ano fm q? dixit Galienus.

¶ Et non oportet q? ex emorroidibus apertis curre- tibus sanguis currens retineat donec pueniat ad debilitate et mollificationem genuu et coprehensione? syncopis et videatur san. non niger.

¶ Et plurimis quide habentibus emorroidas adest color ppi? eis et est citrinitas declinas ad viriditate.

¶ Oportet vt in inceptioe ei? rectifice? corp? et eua- cuet? san. mal?: ita vt flebothome? saphena.

¶ Et ventosatio ei? qd est inter vtrasq? spatulas co- fert ad eas et ad hu. melancholicos.

¶ Amplius si no fuerit dolor neq? apostema neq? in- flatio non erit tunc necessitas plima curatiois eay: na eay curatio pducit qnq? ad fistulas et ad ragadias.

¶ Studiū impendat in lenificatioe nature vt no no- ceat durities fecis ano et magnificetur labor.

¶ Scias q? in sanguine q? currit ab emorroidibus et

ex ano est securitas ab herpete estiomeno ⁊ mania ⁊ melancholia epilepsia herisipila milio cancro exco-
riatione scabie glabie. i. tinea lepra pleuresi peripleu-
monia: et ceteris hmoi.

¶ Et qñ retinet san. ex eis q̄ cōsuet⁹ ē manare time-
tur aliqua harū egritudinū ⁊ ydropisis ⁊ ptisis.

¶ Et scias q̄ iuuamē pillulaz de bdellio in emorroi-
dib⁹ hñtib⁹ piodos apparēs ē et nō sunt multi iuuas-
mēti in eis q̄ sunt fixe non habentes periodos.

¶ Pōnit curam incisionis emorroidarū: ⁊ tu vide
quia longam ipsam pōnit.

¶ Pōnit multas medicinas ad aptionē emorroidaz
suffumigationes embrocationes simplices et compo-
sitas: et tu vide.

¶ Et serapinum ⁊ storax est ex summa bibitorū q̄ bi-
buntur ad emorroidas.

¶ Pōnit medicinas restringētes fluxū earum siue a
natura siue p̄ incisionem: et tu vide.

¶ De apostematibus calidis in fictiri
et herisipila.

¶ Qñ apostemata collectionē faciūt et fiunt vlcera
timetur sup̄ ea q̄ fiant fistule propter hoc igitur ape-
riantur ante maturationem.

¶ Qp̄z vt administret̄ flebothomia in p̄ncipio horū
apostematū: qñqz em̄ sedatur dolor solū facta fleboz

¶ Et cū sunt illa apostemata p̄pinqui ter-
mini in ano ex gñe eoz q̄ aggregāt materiā: tūc cito
p̄ge ad p̄forandū ante maturationē vt nō extendatur
materia ad pfundum ⁊ fiat fistula.

¶ De egressione ani.

¶ Et curatio quidem redeuntis facilior est curatiōe
apostemosi que non redit.

¶ Qd̄ si nō reducat̄ administrent̄ mollificantia.

¶ De fistulis in ano.

¶ Quedā sunt nō penetrātes ⁊ sunt incolumiores ⁊

quedam penetrātes et sunt deteriores.

In cura cū in scindit lacertus retētus totus aut plurimum eius destruitur tota retentio et pducit ad egressionem stercozis in volūtariē.

Et penetrātes qñqz hñt orificiū vnū qñqz plura.

Et nō penetrātib? qdē si nō fuerit nocumētū cur? Ius plimi et fetor supflu? nō erit malū dimittere eas.

Ifen. xviii. tertij ca. De anothomia renū.

Creati sūt renes ad hoc vt sint instrumē tū mūdās sanguinē ex aquositate super flua q̄ idiget pp̄t necessitatē faciētē eā necessariā: et illa necessitas destruit cū digestus ē san. et p̄pat? vt penetret i cor.

Positus est ren dexter sup finistrū vt sit loz (pus. cus ei? situi epatis p̄pinqor et magis attrahēs ab ip̄o quantū possibile est ita vt fortasse tāgat ip̄m: immo tangit additamentū quod sequitur ip̄m.

Positus est sinister descendens: quoniā cōpressio fit in latere sinistro a splene.

Aquositas em̄ nō puenit ad renes in vltimo clarificatiōis et sepatiōis: immo puenit ad eos exeunte in ipsa sanguineitate aliqua que est quasi ipsa sit lotura carnis ablutione vltima.

Quādo debilitātur renes nō purificant? q̄re egreditur aquositas associata sibi sanguineitate.

Cū epar est debile nō discernit aquositatem a sanguineitate sepatiōe qua oportet et quātitate qua opz et regimine quo opz et puenit ad renes plusq̄ necesse ē in nutrimento sui et egredit in vrina sile loture q̄ egredit cū renes debiles sūt in nutriendo se.

De egritudinibus renū.

Quando multiplicantur egritudines in renibus debilitatur epar: adeo donec deueniat res ad ydropi sim siue renes sint calidi siue frigidi.

Cunqz vides habentem dolorem renū mingere

vinā viscosam ⁊ glutinosam: tūc scias q̄ illud addit in dolorib⁹ eorū ppter illud qđ attrahūt de materijs malis et generāt qñq; lapidem.

¶ Resoluntur eorum egritudines per vrinam grossam residentem.

¶ Multotiens facit incurrere strictura lumborū dolorem et caliditatem in renibus.

¶ Et egritudinibus renū associat̃ paucitas vrine.

¶ Et illi q̄ mingūt vrinā ppter q̄ multotiēs admin- gendū surgūt in renibus est egritudo.

¶ De debilitate renum.

¶ Causa illius est multitudo coitus renes stupefaci- ens: et statio in aquis: et eorū equitatio absq; grada- tione ⁊ cōsuetudine ⁊ ppter laborem ⁊ p̄cussionem ⁊ assellatio plurima et incessio pedibus.

¶ Et comitant̃ quidē debilitatē renū quocunq; mō fit: et extenuationē iporū paucitas vrine ⁊ defectus in coitu ⁊ debilitas visus ⁊ dolor capitis.

¶ Debilitas renū causa dilatatiōis est debilitas v̄a.

¶ Lac camelinum et ouinū confortāt renes ⁊ aggre- gant eos et consolidant.

¶ Et lacti quidem ouino nō est cōpar in egritudinib⁹ renū ppter debilitatem: ⁊ pprie qñ cū eo misceť quod est sicut bolum armenum.

¶ Et comedere renes cū relijs cibis ⁊ p̄miscere cuz eis phibētia ⁊ cōstringētia est multi iuuamēti.

¶ Uti seminibus cū dolore est timorofum ppter illd quod accidit et descendit.

¶ De apostematibus calid-
is in renibus.

¶ Cum rūpunt̃ apostemata q̄ faciunt collectionem ad ptem vesice est melius omnibus.

¶ Uq; rūpunt̃ expulsiōe facta ab eis ad itestina a natura sicut expellit materiam pleurefis in ossa late- ris ad illud qđ apparet de corpore.

Et omnia quidem renum apostemata sunt velocia ad hoc vt in lapidem conuertatur: et quomodo nō cū ipsa sint causa lapidis.

Et qñqz facit incurrere strictura lūboz ī medio.

Ad vltimuz qñ in hac egritudine vrina est viscosa alba ⁊ pseuerat s̄m hoc est significatio mala.

Initiū curationis est abscisio cause per flebothomiam et per solutionem ventris si sint illic cum sanguine humores calidi acuti.

Et illud quod melius soluit est aqua casei ⁊ cassia fistula.

In aqua quidē casei est declinatio materie ad intestina et ablutio et absterfio et infrigidatio et maturatio ⁊ rectificatio in vlceribz: ⁊ in cassia fistula solutio est cum facilitate et maturatio.

Et si est possibile vt humor tēpet: deinde solutio educatur post est melius.

Et oportet ne solutio sit laboriosa fortis ⁊ magnificetur nocumentū ppter humores plurimū effusum ad intestina vicina renibus.

Et aqua quidē ordeī est ex eis quibz est adherendū in ea ⁊ oportet vt nullo modo eā dimittas.

Et nō des in potu semina ⁊ pillulas q̄ ex eis fiunt ⁊ pprie corpe nō mūdificato: hūiores em̄ tūc effundūtur ad renes: sed cū verificat̄ maturatio puoces.

Et opz vt phibeas potū aq̄ frigide q̄tū possibile est q̄ si necessariū fuerit deē aqua dulcis clara frigida que sugendo p̄ cotū vel p̄ aliud sumat̄ ⁊ caueat ne ita frigida sit vt phibeat maturationem.

Et opz vt abstineat a carnibus ⁊ dulcibus.

Et non est in vlceribus ⁊ apostematibus aliquid ita congruum sicut quies.

Et balnea quidē non conueniūt eis nisi post declinationem apostematum calidorum.

Elystria em̄ sunt magis puenientia cum fixione

virtutis sue ⁊ nō faciūt descendere aliquid desuper:
sicut faciūt ea que bibūtur ⁊ pprie solutiua.

¶ Et cassia fistula quidem est res cōgrua in curatio-
nibus renum: nam cū ipsa ponit̃ in clisteribus et eis
que bibuntur euacuat sine labore.

¶ Et cum scis q̃ corpus est mundum ⁊ apostema est
paruu: tunc fortasse sufficit dare in potu aquā mellis
aut aquam zuccari plurime cōmixtionis: nam ipsum
fortasse resoluet sine mordicatione.

¶ Et multotiens quidē est causa tarditatis matura-
tionis malicia cōplexiouis calide inflāmate.

¶ Diuretica sunt fortia sicut achorus et semen agni
casti: et eis quidem vtriusq; est pprietas in hoc: nam
prouocant virtute laboriosa.

¶ De apostemate duro in renibus.

¶ Maturatio enim est sequens caliditatem tenden-
tem ad equalitatem.

¶ Considera radices q̃ sunt in curationib⁹ duri epas-
tis ⁊ medicinas: nam ille eedē sunt murationis du-
ritiei renum.

¶ Non sit supfluitas in medicinis q̃ obrē retineatur
grossum ⁊ conuertat̃ in lapidē: imo cōsidera vrinam
eius: ⁊ quotiens ingrossat̃. s. p digestionē puoca cum
equalitate: ⁊ quotiēs stat. s. subtilis matura.

¶ Et de signis maturatiōis est q̃ multiplicat̃ vrina.

¶ De vlceribus renum.

¶ Et vlcera quidē renū minoris malicie sunt q̃ vlce-
ra vesice et q̃ vlcera meatuuz inter vtraq; et q̃ vlce-
ra meatuū inter duo emūctoria.

¶ Et causa dicti est: qz vlcera mēbri neruosi diffici-
lioris sunt sanationis q̃ vlcera mēbri carnos.

¶ Et multotiēs proueniūt ex vlceribus renū fistule
que nullo modo sanant̃: q̃uis sint de illis que cessant
a cursu suo cum mūdificatione corporis ⁊ currunt cū
est eius repletio: ex illa aut̃ que est bone materici nō

Decima octaua fen tertij canonis.

prouenit magnus timor: que autē est multe materie
facit accidere perditionem.

Et ille cuius ren dirumpitur: moritur.

Et est aliquid ex capite apostematꝫ decliue ad ex-
teriora: quare rumpitur ad exteriora.

Et mictus quidē sanguinis debilitat: qm̄ q̄uis sit
illud quod puenit oī hora: parū tamē frequētia pdu-
cit ad hoc vt euacuetꝫ summa plurima.

Nonit differentiā inter vlcera renum et vesice: et
tu vide

Primū qđ necesse est in cura vlcerū intendēdū et
renū ⁊ vesice est eq̄tio humorū et minoratio potu aq̄
vt minoretur necessitas mingēdi ⁊ motus renū. **E**a
non em̄ curationis vlcerym est quies.

Nomitus nāqꝫ est meliꝫ q̄ renū vlcera curantꝫ: qm̄
mundificat ⁊ euacuat: ⁊ p hoc q̄ attrahit humores a
cōtrario partis renū: et quādoqꝫ est vsus eiꝫ frequēs
sufficiens ad illud excusans ab alio: nō tñ oportet vt
fiat cōmotio vehemens cum labore.

Et cū dolor fit fortis curetꝫ dolor pus: deide vlcus.

Exitus nāqꝫ nociuus est istis valde ppter multi-
tudinē exercitiꝫ motus.

Et oportet vt commisceas cum medicinis vlcerym
omnibus glutinationē facientia: sicut amilum ⁊ dra-
gantū et gumme frigide: nam conglutinatio est
ex eis que ponūt vlcera minuta ab excoziatione eorū
que transeunt super ea.

Et radici liquiritie inest exiccatio et mūdificatio
et maturatio et glutinatio.

Et multotiē conferūt clisteria dissinterica sm̄
semitam vicinitatis.

Istule vō curationē non habēt nisi exiccationeꝫ ⁊
prohibitionem corruptionis.

Exiccatio vō fit assiduatiōe mūdificatiōis corpis
⁊ cautela a repletionē sm̄ q̄ritatē ⁊ qualitātē: et hoc

quidē sufficit in curatione eius q̄ nō est maligna.

Et genera lactis conferūt eis qm̄ ea digerunt ⁊ qm̄ bibit lac nō comedat aliqd post ipm̄ donec descēdat: ⁊ lac quidē cōueniens est ei loco cibi ⁊ potus simul.

Dimittāt ficus ficcas: qm̄ male sunt ad vlcera abstergentes ea ⁊ scalpentes ip̄a exiccantes ea: nam in ip̄is est lacticinium occultum.

Et oportet vt deuitent omne acetosum fortis acetositatis et omne acutum et omne falsum et omne qd̄ est vehementis dulcedinis.

De lapidibus renum.

Cōicant renes ⁊ vesica in causa generationis lapidis: ⁊ illud est qm̄ lapidis generatio nō cōpletur nisi ex materia agente ⁊ ex materia patiente.

Materia lapidis est aut hūiditas grossa flegmatis viscosa aut saniei aut sanguinis aggregati in apostemate: et hoc est raro.

Virtus v̄o agens est caliditas egressa ab eqlitate.

Et materia quidē duas h̄z causas: q̄rū vna est materia: materie sunt sicut cibi grossi ex genere lactis carniū ⁊c. ⁊ sc̄da est retentio materie: sicut est debilitas virtutis expulsiue aut apostema calidū ⁊ filia.

Et hec caliditas egressa aut est inseparabilis aut accidēs p̄pter laborē aut acceptionē calefaciētis.

Lapis q̄ in renib⁹ fit est leuior parūper ⁊ minor ⁊ magis decliuus ad rubedinē. Et ille qui est in vesica est durior ⁊ maior valde ⁊ magis decliuus ad nigredinē cynereitatē ⁊ albedinē ⁊ minutim frangitur.

Et ille cui plurimū aduenit lapis renū ē piguis: ⁊ ille cui plurimū aduenit lapis vesice est extenuat⁹.

Et senibus magis aduenit lapis renū q̄ vesice. de infantib⁹ ⁊ qui sequuntur illos est ecōuerso. virtus em̄ in infantibus ⁊ adolescētibus est fortior expellens a superioribus ad inferiora: in senibus v̄o virtutes renum debilitantur valde.

Decima octaua fen tertij canonis

¶ Omnis vrina in qua est humor plurim⁹ ex qua cū descendit generat⁹ sal inest substantia arenosa est dignior vt ex ea generetur lapis.

¶ Et dignior puerorum vt in eo generetur lapis: est ille qui est sicce nature: scz stiptice s⁹m plurimū ⁊ calidi stomachi.

¶ Et ad summū ficcitas nature facit vrinā grossiorē et plurimam.

¶ Et in illo in quo est sedimen arenosum non aggregatur lapis: qm̄ materia nō est coartata: ⁊ neqz aduenit ei causa iterum plurima scz efficiēs fortis.

¶ Et scias qd parū accidit puellis et mulierib⁹ lapis in vesica: qm̄ meatus vesice earū quo ad exteriora est breuior ⁊ latior ⁊ paucorū aufractuū ⁊ in breui de facilitate expulsionis est quod nō in longo est.

¶ Et de habentibus lapidem sunt quibus sunt paroxisimi generandi lapidem ⁊ mingendi euz: ⁊ aduenit eis sicut colica ⁊ spacium in hoc est diuisum inter mēsem ⁊ vsqz ad annum.

¶ Et scias qd lapis renum ⁊ vesice est ex eis que hereditantur.

¶ Dicitur qd quādo sani ⁊ pprie senes mingūt nigrū cum dolore aut absqz dolore iudicat qd lapis complet⁹ in vesica: ⁊ proprie si vides arenam residentē que tendit ad rubedinem et citrinitatem.

¶ Et repletio cibi facit ipsum vehementius excitare dolores: et proprie quādo descendit ad intestina ⁊ pertransit ea. cum autē expellūtur superfluitates ex intestinis dolores sunt quietiores.

¶ Signa motus lapidis a renibus sunt grauitas doloris et vehementia eius et descensio ex alchatin ad inguina et emunctoria: et cum sedatur ille dolor tunc iam peruenit in vesica.

¶ Sunt quidā qui laborāt extrahere ipm p incisio- nem ylij ⁊ per dorsum; sed est timor magnus in eo et

operatio eius qui rationem non habet.

¶ Materiei autē in scissio fit in primis cum euacuatione eius per solutium ventris aut per vomitum. deinde abstinēdo a cibis grossis et aquis turbidis et assiduatio prouocationis cum eis que lauant vesicam de seminibus diureticis: et cū supuenerit ei spacium dierum administretur diureticum forte.

¶ Et iuuant a clisterib⁹ leuib⁹ tēperatis p illud qd educunt de fece et leniūt naturam.

¶ Et ex prohibitiuis generationis lapidis est vomitus post cibum et multus vsus eius: ipse em expellit supfluitates grossas p viā cōtrariā vie cui⁹ mot⁹ est ad renes: et facit latus renū vacuū mūdum.

¶ Et dormire super dorsum est ex eis que lapidi conferunt scz generationi eius.

¶ Oportet vt medicine q sunt lapidis vesice sint vehemētius calide q ille q sunt lapidis renum.

¶ De medicinis cōminuentib⁹ lapidem.

¶ Pōnit multas medicinas cōminuentes lapidem: et tu vide.

¶ Et in fisticis est virtus qua comminuitur lapis renum.

¶ Et de illis que valde sunt fortia est vnus lapidum qui in spongia inuenitur.

¶ Pōnit fortia cōminuentia lapidem: vt est sanguis hyrci exiccatus: et ponit modū eius: cinis ouoz galline et modum eius ponit.

¶ Quis vocata cauda tremula: et dicit q est minor auium: excepta regia aue.

¶ Pōnit multas medicinas compositas valentes ad lapidem: et tu vide.

¶ Et quandoqz exercitium et motus et equitatio super animal in quiete incedens sufficiunt: et similiter descensus per gradus et proprie quādo administrate fuerint inunctiones.

Decimanona fen tertij canonis.

¶ Fen. xix. tertij de anathomia vesice.

¶ Quidemadmodū deus excelsus creauit ⁊ fecit vasa aggregatiua cōprehendētia totum vsqzquo aggregat: deinde expellitur totū simul per quod fit excusatio ab assellatione continua hora post horam. Similiter creauit superfluitati aquositatis capacitatem ⁊ sacculum eam cōprehendētem vt non sit necessarium expellere ipsam continue: sicut accidit in distillatione vrine: et capacitas illa est vesica.

¶ Quāqz replet vesica euacuat qđ in ea est cū voluntate ad quam perducit necessitas.

¶ Et in collo ei⁹ est carnositas retēta vicina lacerto.

¶ Ponit modū quō subtiliatus est creator sapiēter in attrahēdo aquositatē ad eā ⁊ expellēdo: ⁊ tu vide.

¶ De egritudinib⁹ vesice ⁊ cura earum.

¶ Et quāqz cōicant vesice membra regalia ⁊ nobilia sicut cerebrū: ipm em̄ fit dolorosum cū ea: ⁊ aduenit ei vertigo et firsē causa cōitatis vesice.

¶ Epati etiam multotiēs accidit ydropisis propter frigus vesice: et egritudines vesice multiplicātur in aeribus et regionibus et ventis septētrionalibus et in temporibus frigidis.

¶ De lapide vesice ⁊ signis eius.

¶ Ille cui plurimū aduenit lapis vesice est extenuatus et in renibus est econuerso.

¶ Infantibus quidem et qui eos sequuntur aduenit lapis in vesica.

¶ Nō ē dolor lapidis vesice: sicut dolor lapidis enī.

¶ Et accidit quāqz vt sint in vesica duo lapides aut plēs excoiātes: ⁊ multiplicat⁹ pfractio arene ex eis.

¶ Et in lapide quidem vesice est assiduatio pruritus et dolor in virga et radice eius: et in pectine cōitate virge ad vesicaz: ⁊ sīr cōtractionis virge sue ⁊ pprie

cum est puer ⁊ assidua erectio.

¶ Et quotiens euacuatur vrina quam mingit deside-
rat mingere statim.

¶ Et multotiēs mingitur sanguis propter rascatio-
nem lapidis proprie quādo est asper magnus et quā-
doq; pungit.

¶ Cum resupinatur lapidosus et eleuātur anche ei⁹
et concutitur: remouetur lapis a meatu: ⁊ quādo tūc
fit compressio fortis super pectē egredit̃ vrina: et est
hec significatio fortis super lapidem.

¶ Cum igit̃ nō cōferūt hec. s. resupinationes incur-
uationes ⁊c. administret̃ alchacatur id est syringa et
extrahat̃ vrina: ⁊ est significatio fortis.

¶ Si difficilis fit ei⁹ intrmissio. s. syringe tūc me-
lius est vt nō elaboret̃ cum conamine.

¶ Et lapis quidē paruus magis retinet vrinā q̃ ma-
gnus: quoniā paruus figitur in meatu: magn⁹ remo-
uetur velociter a meatu.

¶ Lapis vesice multiplicat̃ in regionibus septētrio-
nalibus ⁊ proprie in infantibus.

¶ Nonit curā lapidis p̃ mltas medicinas ⁊ tandē p̃
scisionē inter anū ⁊ testiculos cui ānectit mltā picu-
la ⁊ maxime ne phibeat̃ generatio: ⁊ tu vide.

¶ Si iscisio ceciderit i corpe vesice nō p̃solidat̃ oīno.

¶ Nō remaneat aliqd ex lapide fracto in vesica om-
nino: nā si remāserit adhuc fit magnus.

¶ Et vrinā quidē valde ledit p̃foratos: ⁊ p̃pter illud
oportet vt sumāt in potu aquā paulatim.

¶ De vlceribus vesice.

¶ Et in eo cui assidue fit vrina acuta succedūt vulne-
ra ⁊ vlcera: ⁊ sunt difficiliora plurimū q̃ vlcera renū
qm̃ sunt vlcera membri neruosi.

¶ Et ille cuius vesica dirumpitur: moritur s̃m plu-
rimum: q̃ si scindatur non incarnatur nisi in parte
partis carnose.

Trigesima tertij canonis

¶oportet vt ipsi deuitent cibaria acuta falsa ⁊ acetosa et vehemētis dulcedinis cōuertibilia ad co.

¶Et exercitiū nocet eis qꝫ acuit ⁊ inflāmat: si autē nō facit illud tūc est iuuatiuum qꝫ confortat membrū experiat illud igitur paulatine.

¶Donit inter ceteras causas ardoris vrine qꝫ defectus humiditatis glutinose vestientis meatuz vesice qꝫ humiditas ex multitudine coitus cum spmate euacuatur est causa ardoris cum vrina transit.

¶De difficultate vrine et retentiōe eius.

¶Expertū est in pluribus horis et diebus qꝫ qui habet difficultatem vrine et aduenit ei post ipm tenasmon moritur in septimo nisi accidat febris: et prouocationem plurimam faciat.

¶Ex cōgelatiōe sanguinis cū vesica par fit euasio.

¶Et dixerunt quidem et expti sumus et pfuit: fiat suppositoriū de sale tabarzet ⁊ supponat in ano: prouocabit em̄ vrinam et soluet ventrem.

¶De distillatione vrine.

¶Et omnis qui deficit in tolerantia vrine iuuat a medicinis desiderii coeundi facientibus.

¶Et administratio alleoꝝ est iuuatiua: prouocat eniz vrinā abscisam ⁊ reducit eā ad illud qđ necessariū ē.

¶De minctu in lecto.

¶Et pueris quidem adiuuat ad illud profunditas somni: cū igitur mouent expellit eam natura ⁊ occulta voluntas. i. imaginatiua.

¶Et alleuiet cibis eoꝝ vt allenietur somnus.

¶Et fortasse aliquis eorum est qui imaginatur: quare vacet eum virtus expulsiua et sensibilis ad mingē dum dum ipse dormit: qm̄ conueniens est locus eius ad hoc vt in eo mingat et cōsuevit illud sicut loc⁹ latrine et cloace et tecture regentis.

¶De diabete.

¶Diabetes est vt egrediatur aqua sicut bibit in tpe

brevi: et pportio huius egritudinis ad ebibita et ad membra sua est proportio lubricitatis stomachi et intestinoꝝ ad comesta.

Et dixerunt quidā scz Galienus. s. in sexto interiorum hoc accidens accidit subito qm̄ est res naturalis nō facta cum voluntate et lubricitas intestinoꝝ paulatim: quoniam illic est sensus et volūtas et iste sermo est non conveniens.

Et habēs quidē egritudinem meatuū et transitū .i. dyabetem sitit: quare bibit ⁊ nō satiat: immo mingit sicut bibit nō valens retinere penitus.

Et tu scis q̄ quādo expellit illud quod currit qm̄ qz pducit ad liquefactionem et ethicam ppter multitudinem attractionis humiditatis ex corpe: ⁊ qz phibetur ab eo q̄ oportet ipsum recipere de superfluitate humiditatis p potum aque.

Dyabetes cum accidit plurimum accidit cum caliditate ignea.

De illis que valent ad hoc est dormire.

Et melius est vt sumant in potu aquam frigidam valde: deinde euomant eam et iteretur illud in eo: et oportet vt cōuertatur aquositas a renibus cū vomitu et sudore forti.

Et lenificatio nature confert eis: ⁊ si nō cum alijs saltem cum clisteribus tpatis.

Plures nāqz eoz existūt sicce nature.

Nam melior res dispōnis ciboz quos sumere precipiuntur est vt sint tales quatinus comiteat eos lenificatio nature et confractio sitis.

Oportet vt custodiant a fructib⁹ in quibus est in frigidatio ⁊ stipticitas cū puocatiōe sicut citronia.

Factū qdē a frigiditate qui cū hoc nō euacuat a siti ⁊ cui⁹ pntia nō accidit nobis: antiquozum rexerūt quidē sapientū et dixerūt: oportet vt sit subtilitas ad sedandum sitim eius.

Vigesima fen tertij canonis.

De multitudine vrine.

¶ Frigus em̄ multotiens prouocat: propterea qz constringit: et quia calefacit ventrem.

¶ Et illius quidē vrina minoratur cuius egestio multiplicatur et subtiliatur: et illius cuius siccat̄ egestio multiplicatur vrina.

¶ Dico igitur q̄ oēs medicine q̄ sunt ad coitū facientes iuuatiue sunt ei q̄ hz multitudine vrine ex frigore.

De mictu sanguinis ⁊ saniei.

¶ Inqt hyp. cū mingit̄ sanguis sine dolore et est paucus in horis quibusdam nō est malum.

¶ Et ille qui est propter aptionē venarū fit sine dolore et est mundus sincerus ⁊ fit paulatim ⁊ san. eruptionis et scissionis fit plurimus.

¶ Et sanguis quidem vlcerum fit cū dolore quodā: ⁊ si est corrosio sanguinis est paulatim ⁊ ad nigredinem decliuis ⁊ quandoqz est cum eo fetor ⁊ fit plurimus ei post egritudines.

¶ Nā quātomagis est altior tāto ē maioris p̄mixtionis ⁊ q̄to plus est inferior maioris separationis.

¶ Et cū cretica ē: est alleuiatio ⁊ fortitudo ⁊ subito.

¶ Illa q̄ fit gr̄a repletiois aut abscissionis mēbri aut dimissionis exercitiū qñqz habet periodos.

¶ Et non approximes stiptica nisi postq̄ vrina significat mūdificationē: stiptica em̄ cōgelāt qd̄ est in viscatū et constringūt et in eo est timor.

¶ Curatio mictus sanguinis qui est causa separationis in renibus ⁊ vesica fit cū infrigidatione: et oportet vt tu aīcedas cū attractioe sanguinis ad posteriora cum vētosīs ⁊ flebothomia et acceptione ciboz in grossantiū sanguinē ⁊ infrigidatiū ipm ⁊ q̄ete ⁊ trāquillitate et cōstrictione mēbroz extraneorum.

¶ Et oportet vt dimittant coitum omnino.

¶ Fen vigesima tertij ca. De anathomia testiculorum ⁊ vasorum spermatis.

Sablimis deus creauit duos testiculos qui sunt membra principalia in quibus generatur sperma ex humiditate delata ad eos in venis que est quasi supfluitas cibi quarti in corpore toto: promouet enim in illis per spiritum.

Et oum quide dextru in plib hoib e forti q fini stru nisi i illo q e in iudicio lassitudinis.

Virga est membru instrumetale gnatu ex mebris singlarib ligametalib et neruosis et venosis et carno-

Et in virga sunt meat tres. s. meatus vrine (fis. et spermatis: et meatus algadi. i. humoris qui egreditur cum homo tangit mulierem.

Et scias q virge aduenit virtus erectionis et venositas a corde: et aduenit ei sensus a cerebro et nucha: et aduenit ei sanguis equalis et desideriu ex epate et desideriu naturale: qnq fit ei causa renu et apud me principium eius est ex corde.

De causis erectionis.

Ponit q res in quib est humiditas no apta ad conuersione in pma digestioe in vetositatē s3 ipaz reseruas ad tertia digestione sunt facientes erectione.

Et vsus coit pfortat hoc meby et facit ipz lacerto su et igrossat ipz et dimissio ei liqfacit ipz et arefacit.

Operatio naqz sicut dicit ypo. igrossat et dimissio operationis liquefacit.

Et ca qde desiderij et mot ei e aut meditativa aut ex mltitudine vetositatis i sanguine ex quo generat spma quare instrumetu virge inflat et erigit.

De causis spermatis.

Spma est supfluitas digestionis quarte que cu dispartit cibis in mebris resudado a venis tertia digestionem iam completa.

Ipz e de summa humiditatis pte coagulatoe ex q nutriunt mebra dura vtpote vene et arterie et filia.

Trigesima tertij canonis

¶ Et quādoq3 reperitur de ea plurimum retētuz in venis ad quod iam precessit digestio quarta ⁊ remanet vt nutriātur vene aut pueniat ad mēbra homogenea vt nutriantur eo preter q̄ necessaria sit magna alteratio illius.

¶ Respondit opinionem medicorum sc3 q̄ in vnoquoq3 duorum seminu3 est virtus formādi et informādi sc3 active ⁊ passive verum masculi est fortius in virtute a qua est inceptio formationis iussu dei.

¶ Respondit opinionem philosophorū sc3 qđ in spmate masculi est principiu actiuum tm̄: et femine passiuū tm̄: ⁊ dicit q̄ plurimū studiū spermatis masculi est in particularitate spiritus infantis: ⁊ nō est nisi coagulu3 agens in lacte: sperma autem mulieris est fundamentum particularitatis corporis infantis.

¶ Et sperma quidē masculi expellit̄ ppe matricem quare deglutit ipm os matricis attractione vehemēti: ⁊ sperma mulieris expellit̄ intra matricē eius in vasis et venis ad locum conceptionis.

¶ Nam spermaviri est calidum digestum spissum: ⁊ sperma mulieris est genus sanguinis menstrui digestū parump et cōuersum parum: et nō elongat̄ a virtute sanguinea elongatione spermatis viri ⁊ hoc fm̄ philosophos.

¶ Cognitio aut certitudinis harū duarum intentio nū ptinet ad sciām naturālē ⁊ nō nocet medico ignorantia eius sc3 in cura ⁊ conseruatione.

¶ Et ypo. quidē dixit q̄ plurimū materie spermatis est ex cerebro ⁊ descendit ex duab⁹ venis q̄ sunt post ambas aures: ⁊ q̄ abscindit flebothomia ambas rū gnationū ⁊ facit incurrere sterilitatem.

¶ Et Galien⁹ quidē nō sciuit an faciat incurrere in scisio harū duarū venarū sterilitatē an non.

¶ Mihi autē videtur q̄ nō op3 q̄ sit sperma ex cerebro solo et nō est verū qđ dicit ypo. deesse duarū venā

ru: immo oportet vt sit ei ex oī mēbro pncipali fons & vt sit ex alijs resudatio etiā ad istas radices: & propē illud est assilatio: et ex hoc gñat ex mēbro diminuto mēbrū diminutū: licet illud etiā fiat cū vene nō vltimū finem cōsequētur: nam nō procedit appetitus vltim⁹ cum digestionē completa.

¶ De signis cōplexionis calide & sicce.

¶ Sunt assiduatio desiderij apud quālibet pscntiā & q̄ impgnat plurimū et efficit masculū et erectio fortis verū abscindit a coitu iterū velociter.

¶ De signis cōplexionis calide et humide.

¶ Et min⁹ impregnās et vehemētioris fortitudinis super coitum et non est pluris desiderij et erectionis et leditur a dimissione coitus supflua: et est plurime pollutionis et velocis executionis.

¶ De iuuamētis coitus.

¶ Coitus bonus est ille qui fit in hora qua superfluitatum sequitur euacuatio et alleuiat corpus et preparat corpus ad augmentum.

¶ Et quādoq; sequitur ipsum expulsio cogitationis dominātis et acq̄sitio audacie & domatio ire supflue et acquisitio grauitatis. i. consilij et rationis.

¶ Et cōfert melācholie & pluribus egritudinib⁹ coni. qui dilatat animā et expellit fumū spermatis aggregatum a parte cerebri et cordis.

¶ Confert etiā dolorib⁹ renū repletorū et egritudinib⁹ flegmatis oībus et pprie in eo cui⁹ caliditas innata est fortis quā nō debilitat exitus spermatis.

¶ Et qñq; abscindit materias apostematū accidentiū in ptibus inguinū et testiculorū & oēm cui adueniunt p dimissionem coitus tenebrositas visus & vertigo et grauitas capitis & dolores ancharum: et qui tēperatus est sanat.

¶ Et plurimorū quorū cōplexio requirit coitum cuz ipm dimittūt refrigerat corp⁹ et relique dispōues &

Trigesima fens tertij canonis.

cadit appetit⁹ cibi ita vt si recipient cibum expellant ipsum vomitu.

¶ Et qñq3 accidit viro ex dimissione coitus ⁊ habundantia spmatis vt conuertat^r ad venenositatē ⁊ mittat vaporem malū ad cor et cerebrū sicut accidit mulieribus ex suffocatione matricis.

De nocumento coitus.

¶ Coit⁹ euacuat de substātia cibi postremi q̄re debilitatē affert cui⁹ si ē alie nō afferūt euacuatiōes ⁊ euacuat de substātia spūs rē p̄imā ppter delectationez.

¶ Et coitu quidē plurimo succedit debilitas sensuuz scz visus auditus ⁊ in cruribus stupor et dolor quare nō sustinet forsitan onus sui corporis ⁊ multotiēs accidunt ei febres acute adurentes.

¶ Dimissio coitus cōtristat plurimū ⁊ grauat corp⁹ et caput eius ⁊ rixatur ⁊ multiplicat^r pollutio ei⁹; ⁊ si est ei obediēs debilitat^r stomachus ei⁹ ⁊ deficcatur.

¶ Et deuitent ipm de mulierib⁹ q̄ hñt abortum.

¶ Et mala figura coitus est vt ascēdat mulier super virū ex illa em̄ timetur rames. i. hernia ⁊ inflatio et vlcera virge ⁊ vesice.

¶ Et scias q̄ retētio spmatis in coitu est mala valde et qñq3 pducit ad constrictionē vni⁹ duoz ouorum.

¶ Et coit⁹ qdē cū infantib⁹ est fed⁹ apud multitudinem gētium et prohibitus in lege et ex pte nocibilior: quia fit plurimo motu et est minus nociuus: qz minus de spermate eijcitur.

De horis coitus.

¶ Oportet ne coitus fiat sup repletionē. phibet em̄ digestionē ⁊ facit cadere in egritudines quas efficit motus super repletionem et debilitat.

¶ Et oportet q̄tū possibile est ne coeat aliq̄s cū ad est vacuitas: hoc em̄ est nocibilius ⁊ honorosius nature ⁊ magis pñecās calorē innatū ⁊ magis attrahēs liquefactionem ⁊ ethpicam ⁊ arefactionem.

Oportet vt fiat dñ cib⁹ descēdit a stomacho ⁊ cō-
plet digestio pma ⁊ scda ⁊ mediat⁹ dispō in digestōe.

Et oportet ne coit⁹ fiat nisi a desiderio sano quod
non excitat aspectus: aut intuit⁹: aut pruritus: aut ar-
dor: sed cōmoueat ipm multitudo spmatis ⁊ adiuuat
illud totum sanitas virtutis.

Et opz vt vite⁹ coitus p⁹ satietatē nauseatiuā ⁊ p⁹
euacuatiōes fortes ex vomitu ⁊ fluxu vētris ⁊ coleri-
ca passione ⁊ mor⁹ corporeos ⁊ aiales ⁊ flebotomiā.

Et qui vtitur eo in ea hora post spacium in quo nō
abhorret coitum inuenit leuitatem et alleuiatur an-
helitus et bonus fit sensus.

De spmate gñante ⁊ nō generāte.

Spma ebrj ⁊ decrepiti ⁊ infantis ⁊ mlti coit⁹ nō
gnat: et illi⁹ cui⁹ virga plongetur valde.

Et spma hñtis mēbra debilitata raro gñat sanū.

De diminutione coitus.

Et multotiens quidē est debilitas scz coitus facta
a causa cerebri sequēs casum aut pcussionem.

Et inflatio qdē ē bon⁹ adiutor ita vt in illo in cui⁹
vētre mltiplicat⁹ inflatio absqz supfluitate dolorosa

Et habētes co. ni. sunt plurime erectio: (eriga⁹.
nis ppter multitudinē inflationis ipsorum.

Et ex eis que debilitant coitum et virtutem eius
sunt res meditatiue sicut horribilitas coeundi aut ve-
recundia aut antecessio intellectus ad cor: debilitat
em a coitu ⁊ facit deficere.

Et fit causa in eo quandoqz dimissio coitus: et q
omnino obliuiscitur eius et constrictio membrorum
ab eo et paucitas preparationis nature in generatio-
ne spermatis: sicut nō est sollicita in generādo lac in
mamilla remouētis filium a lacte.

Et frigus ⁊ calor simul sunt cōtraria ventositati:
nam frigus phibet gñationē ei⁹ ⁊ calor resoluit ma-
teriā ei⁹ et nō est qd ipsam generat sicut humiditas

Vigesima sen tertij canonis

temperata ⁊ caliditas quam ipsa nutrit.

¶ Et de illis que adiuuant in hoc est equitare equos
sui intentionē ei qui consuevit ⁊ cuius renes ⁊ vesica
sunt humidi aut cū hoc frigidi.

¶ Et pinguis quidē magis defectiuus est a coitu q̃
extenuatus.

¶ Et ei qui vult coitus multitudinē cōuenit vt mino
ret sudorē ⁊ balneationē ⁊ flebothomiā q̃tū potest:
et vtatur inūctione pedū cum oleis calidis: illud em̃
confortat renes ⁊ vasa spermatis.

¶ Si causa est frigus corū quod est sū plurimū tūc
nō est aliquid quod est sicut metridatum: quoniā est
forti? medicamē ad illud: deinde dyacucurma ⁊ omo
rusia et sagzenea.

¶ Calefactio dorsi ⁊ renū in hoc iuuatiua est in ere
ctione.

¶ Multitudo nāq; coitus q̃nq; abscindit coitum.

¶ Et oportet vt minoreſ potus aque: multitudo em̃
potus aque est res nocibilior.

¶ Et oportet vt euitetur coitus menstruate ⁊ vetule
et egre ⁊ illius que nondū peruenit ad etatez in qua
est mulier ⁊ eius que nup coiuit et ṽginis: totū illud
debilitat virtutē membrorū coitus proprie.

¶ Deficiētes a coitu ppter dimissionē ⁊ afflictionez
aīe vtant̃ fricationib? ⁊ inūctionibus: ⁊ fiat ei reme
moratio cause coitus ⁊ respiciāt ad coitū aīalium.

¶ Iuuant ad coitum oua sorbilia ante cibū pulueris
zato desup sale stynici aut eius simile.

¶ Donit magnū capitulū ex medicinis singularib?
et compositis faciētibus ad coitum: ⁊ filr clisteria et
suppositoria ⁊ inūctiones: ⁊ tu vide.

¶ Donit aliud capitulū de cibis solis ⁊ cibis et me
dicinis simul ⁊ de potib? ad hoc cōferētibus: ⁊ vide.

¶ De multitudine desiderij.

¶ Multitudo desiderij quādo est cū fortitudine corz

poris et sanguineitate et sanitate complexionis et adolescentia etatis et potentia super coitum absque successione debilitatis non frangatur: fractio namque eius atterit complexionem et destruit virtutem propter vehementiam sui nocumenti.

Et scias quod generatio spermatis: scilicet in supradicto confortat corpus et cor et paruitas generationis eius corrumpit calorem et debilitat memoriam et intellectum.

Et virorum quidem desiderium forte fit in regionibus et aeribus et temporibus frigidis propterea quod aggregant illud de virtutibus ipsorum. Et dispositio mulierum est e converso propterea quod dispergit illud de virtutibus eorum congelatis et proprie que sunt frigide valde.

Et dormire super dorsum est de facientibus erectionem.

Monit medicinas exiccativas symptomatum frigidas: deinde calidas: et dicit quod de eis experti sunt exprimuntatores est quod incessus nudis pedibus deicit desiderium coitus.

De multitudine exuberationis spermatis.

Et scias quod spasmus vasorum vel membrorum spermatis est solutivus: et spasmus lacerti ani est retentivus: quoniam lacertus ani est creatus ad retinendum: et ille ad exprimendum.

De preapismo et est multitudo erectionis.

Eicer vicia et vitellus oui et vinum novum omnibus his inest proprietas generandi sperma.

Et hoc accidens cum non curatur fortasse peruenit ad thetanum vasorum spermatis: et accidit apostema calidum cum eo et interficit.

Canon curationis preapismi est euacuatio cum vomitu et flebothomia absque ventris solutione omnino: quia timetur quod ventris solutio descendere facit materias desuper.

Et non multum utatur acetosis: ipsa enim quaque inflant.

De alubuati. i. sodomica.

Trigesima fens tertij canonis.

¶ Alubuatim secundum veritatem est egritudo accidens ei quod co-
suevit: ut super ipsum iaceant homines.

¶ Affectat coitum et non potest super ipsum potentia
medicatiua quare desiderat ut ipse videat coitum cur-
rentem inter duos.

¶ Est enim quedam secta eorum quorum non erigitur
desiderium et mouetur nisi quando cum eis coitur: et tunc
aduenit eis delectatio emissionis spermatis: siue cum
operatione illius siue absque effectu.

¶ Et secta eorum est qui quando cum eis coitur non
emittunt sperma tunc: immo declinant ad hoc ut coe-
ant cum alijs et sunt in veritate prostrate anime et ma-
ligne nature et male consuetudinis et complexionis
muliebris.

¶ Et stulti homines sunt qui eos curare volunt: nam
initium egritudinis eorum medicatum est non na-
turale.

¶ Si vero confert eis cura tunc est illud quod frangit
desiderium ex tristitia et fame et vigilijs et carcere
et percussione.

¶ Et auditum est de quibusdam quibus est scientie pars
et in arte maligna introitus.

De conthe. i. hermofrodito.

¶ Illi qui est hermofroditus non est membrum viri
neque mulieris: et de illis est qui habet utrumque: sed vnum
eorum est occultius et debilius: et aliud est e contrario: de-
scenditque sperma ex vno absque alio: et de illis est in
quibus ambo sunt equalia.

¶ Et peruenit ad me quod de illis est qui agit et pa-
titur: sed secundum parum verificatur hoc.

¶ Multotiens curantur per incisionem membri occul-
tioris et regimen vulneris eius.

¶ Capitulum excusandi medicum in illis
que docet de delectatione.

¶ Non est turpe medico cum loquitur de magnitu-

dine virge et angustatione receptrici s ⁊ delectatiōe mulieris : et illud ideo quoniā sunt ex causis quibus peruenitur ad generationem.

¶ Multotiens enim est paruitas virge causa vt non delectet mulier eo: qm̄ diuersa est ab ea qua cōsuetā est qre non emittit sperma: ⁊ quādo nō emittit sperma non fit filius: et quādoq; illud est causa vt fugiat a suo pari ⁊ querunt alium.

¶ Quādo mulier est angusta nō cōuenit ei suus par et ipsa iterum non conuenit pari ⁊ indiget vnusq;sq; permutatione.

¶ Delectatio em̄ vocat ad emissionem spermatis festinam: mulieres em̄ sm plurimū tardant in emittēdo sperma ⁊ remanēt non cōplentes desiderii suū quare non fit generatio.

¶ Cumq; ipse remanent sm desiderium: tūc ille que non custodiuntur: mittunt super seipsas quem inueniunt et redeunt ad confricationem vt faciant cōplementum voluntatis.

¶ De vlceribus testiculorum et virge.

¶ Cum vlcera accidunt in istis locis sunt mala ambulancia: quoniam ista membra sunt sm formam: ad quorū partes festinat putrefactio: quoniā sunt protecta ab aere: et decliua ad caliditatem ⁊ humiditatem ⁊ appropinquāt meatibus superfluitatum.

¶ Vlcera super caput virge indigēt eis q̄ sunt vehementioris exiccationis in cōplexione sua.

¶ Et recentibus quidem vlceribus non est res melior q̄ aloes si indigent generatiuis carnis mixto cū eo thure.

¶ Si aut̄ maligna fiant ⁊ denigrentur: tunc est melius vt penitus abscindatur locus niger ⁊ curet cum vnguento generatiuo donec generetur.

Trigesima prima sententia canonis.

Capitulum xxi. tertium de anathomia matricis.

Ico quod instrumentum generationis mulieris est matrix: et est in radice creationis similis instrumento generationis quod est in viris et est virga et que cum ea sunt: et est matrix quasi conuersum instrumentum virorum: et est quasi osseum

cyphac matricis et quasi virga collum eius: et duo ova in mulieribus sicut in viris.

Et ligatur matrix cum dorso ligamentis fortibus pluribus et ad partem sumis et vesice et ossi lato et eis que sunt in ipsa: sed sunt laxa. scilicet illa ligamenta.

Et facta est matrix ex substantia nervosa ut extendatur apud collectionem fetus: et ut congregetur ad quantitatem parvam apud partum.

Matrix in puellis minor est vesica plurimum: et habet in hominibus duas concavitates: et in aliis scilicet animalibus habet concavitates secundum numerum pupillarum mamillarum.

Et locus eius est post vesicam et superfluit super eam desuper: sicut superfluit vesica de subtus: et in interioribus sunt intestina ut sit ei sustentaculum et stratus lenis: et sit in tutelam non propter matricem sed embriionem.

Et ipsa quidem occupat quod est inter propinquitatem umbilici et postremum meatum vulve: et est eius collum.

Et longitudo eius equalis in mulieribus est inter sex digitos usque ad xi. et quod est inter illud: et quandoque abbreviatur et prolongatur per usum coitus et dimissionem eius: et quandoque longitudo eius qui assuetus est concubitu eius: et quandoque tangit intestina superiora.

Et eius dilatio est secundum dilatationem corporis embriionis.

Et cum coit cum muliere expellitur ad os matricis quasi procedens desiderando sperma attrahere per naturam.

Et non adveniunt sibi ex cerebro: nisi nervi pauci quibus sentit: et si vehementius esset nervosa ipsa ve-

hementius cōmunicaret cerebro.

Et in ea est meatus oppositus ori matricis. s. colli ei' extrinseco ex quo deglutit sperma ⁊ expellit menstrua ⁊ parit fetū: et fit conceptio in summo constrictionis quā fortasse nō ingrederet' extremitas acus: deinde dilatat' pcepto dei excelsi ⁊ egredit' ex ea fet'.

Deatui aut vrine est locus alius in ea ⁊ est ppinquior ori matricis ab eo qđ sequit' supremū eius.

Et añ violationē puellē vginis sūt in ore matricis pāniculi cōtexti ex venis ⁊ ligamētis subtilib' valde ortis ex omni membro eius quos destruit violatio et currit quod in eis est ex sanguine.

De generatione embrionis.

Cum matrix colligit' sup sperma tūc pma dispositionū que aduenit ei est spumofitas spermatis: ⁊ est ex operatione virtutis informatiue.

Exufflatio tota pelliť ad mediū humiditatis vt preparet' locus cordis: deinde fiūt a latere ei' dextro et a latere ipsius supremo due vesice: quarum dextra creatur epar ⁊ ex alia cerebrum.

Post duas vesicas creatur vmbilicus: deinde pāniculus. i. secundina.

Nerūtamen vesice cordis ⁊ epatis ⁊ cerebri pcedunt creationem vmbilici: q̄uis complementū horū postponatur a cōplemento substātie vmbilici.

Et veritas est qđ primū membrum quod creat' est cor: l3 nō sit in primis apparēs manifestum: q̄uis de ypo. dicatur qđ ip̄e dixit qđ est cerebrum ⁊ oculi s̄m qđ testificatur dispositio pulloz ouī.

Non nutritur membrū animalis in quo nō est sustentatio vite cum calore naturali: necesse est ergo vt creetur membrū a quo pcedat calor naturalis ⁊ spiritus vitalis ante creationē nutrientis ipsum.

Et spacium quidē spume est sex dierū aut septem: et inceptio linearū ⁊ punctoz est tribus diebus post

Trigesima prima seu tertius canonis.

illud: deinde post sex dies penetrat sanguineitas in toto et duodecim diebus post illud fit humiditas caro et iam discernuntur frustra carnis et membra tria manifeste: et post nouē separat caput ab humeris et extremitates a lateribus et ventre: et quandoque postponitur aut antecedit duobus aut tribus diebus in illis omnibus operationibus ita ut discernat sensus in quibusdam eorum et occultetur in quibusdam ita ut sentiat post illud quattuor diebus completis, xl. diebus: et postponitur raro usque ad, xlv. dies et minus in hoc est ad, xxxv. dies.

Et masculus in illo toto est velocior quam femella.

Determinatio autem dispositionis masculi et femine in distinctione spacii, i. temporis est res: quam quidam medicorum iudicant audacter et stulte.

Et apud quosdam cum superuenit formationi embryonis duplum eius in quo formatur mouetur: et cum superuenit motui duplum eius in quo mouetur nascitur ita ut sit spacium quod est a prima inceptioe conceptionis usque ad motum triplum.

Et natus quidem in octo mensibus quis sit iam completus: tamen plurimum iudicium eius est ut non viuat huius quam faciam te scire post.

Et dixerunt non inuenitur in abortu masculus completus ante triginta dies: et femina que completur ante quadraginta dies.

Et dixerunt quod natum in septimo mense ingreditur virtus preparationis cum hoc quod superueniunt natiuitati eius menses septem: et natum in nouem mensibus et post decem natum similiter.

Et scias quod sanguis menstrualis in pregnante diuiditur in tres partes: scilicet in partem que conuertitur in nutrimentum: et partem que eleuatur ad mamillas: et partem que est superfluitas stans usquequo eueniat hora et expellatur.

Amplius fetus continetur tribus panniculis. Pri-

mus est secundina in quo textur vene. Et biles: et est secundus ad quem mittit vrina. Et tertius est abgas: in quo est profundatio sudoris: et ille est propinquior et prius longior penetrat ex umbilico effusorij vrine et non est virga.

Pulmo em non est nisi rubeus in embrione: quoniam non respirat illic: imo nutrit sanguine rubeo subtili et non albificat ipsum nisi mixtio aereitatis.

Et assimilatio quidem individualis sequitur figuram et masculineitatis non sequitur figuram: sed complexionem.

Quandoque potens est informativa ad hoc ut dominetur spermati et figuret ipsum ex parte lineationis cum figura prima: sed deficit ex parte complexionis ut faciat ipsum simile in complexione.

Et dixerunt quidam sapientium et non sunt elongati a iudicio possibilitatis quod de causis assimilationis est illud quod in mente exemplificatur cum est dispositio conceptionis mulieris aut viri ex forma humana exemplificationis firma.

Et causa quidem in gemellis est multitudo spermatis ita ut spargatur ad duos ventres matricis sparsione replente totum secundum singularitatem: et quandoque accidit propter diversitatem expulsionis duarum eiectionum quandoque accidit illi diversitati motus matricis in attractione: namatrici accidunt motus sicut illi qui deglutit buccellam post buccellam.

Et propterea multiplicatur ipsarum delectatio: ipse enim delectantur ex motu spermatis quod est in eis et ex motu spermatis viri in ore matricis earum descendendo ad ventrem matricis et per ipsum motum. scilicet confricationem.

Partus autem non fit nisi cum fetui non sufficit quod ei mittit secundina ex sanguine: et quod pervenit ad ipsum de attractione aeris cum membra eius iam completa sunt.

Mouetur igitur tunc apud septimum cur in eo completur virtus: et cum deficit aduenit ei debilitas quedam et non salit ad ipsum cum ea virtus usque ad nonum.

Nigesima prima fen tertij canonis.

¶ Quid si egrediatur in octauo egreditur et est debilis et non exprimitur a virtute faciente nasci: immo a causa alia exprimente ledente debili.

¶ Egressio fetus non completur nisi per scissionem paniculorum humidorum et effusionem humiditatum eorum facientium ipsum lubricari.

¶ Partus super pedes utrosque est propter debilitatem eius qui nascitur.

¶ Et quando separet aperit matris aptione tali: cuius similem efficere non valet in suo simili.

¶ Et necessarium est ut separentur quedam iuncture et et sustententur adiutorio dei excelsi propter illud: et post illud redeunt in primo ad continuationem naturalem: et est operatio illa de operationibus fortibus naturalibus.

¶ Et formatiua quidem appropriata est et continuata a creatore ut sit preparata non cessans peruenire cum augmento fetus que non comprehenditur: et hoc est de secretis dei.

¶ Sit ergo deus exaltatus qui est rex verax laudabilis et benedictus: et melior omnium factorum.

¶ Cum ergo nascitur nudum comprehensum sunt in eo somnus et expergefatio: cum ergo adueniunt ei ridet post quadraginta dies.

¶ De egritudinibus matricis.

¶ Ponit quod impregnari est ex egritudinibus.

¶ De sterilitate et difficultate impregnationis.

¶ Causa illius sunt cibi non conuenientes et acetosa etiam: ipsa enim sunt in summa eorum que infrigidant et exiccant.

¶ Et de genere quidem ex quo non fit generatio est sperma infantis: et patientis nauseatiuam facietatem ebrii et senis: et eius qui plurimum utitur coitu et cuius corpus non est sanum.

¶ Spuma enim currit ex omnibus membris: et ex sano sanum: et ex infirmo infirmum secundum quod dixit ypo.

Erroz aut accidēs est cū spmatis fit emissio an cōplementū: et vt sint mulier et vir diuersi in tpe coitus et q vn' eoz aīcedat cū emissionē spmatis.

Inq̄t ypo. nō est vir oīno frigidior muliere in complexione sua p̄ma nisi accadat ex cōplexiōe aīcedēte.

Et scias q mulier que parit et impregnatur min' infirma est q̄ sterilis: verūtamē est debilioz corporis q̄ ipsa et velocius fit anus.

Sterilis vō est p̄imū egritudinū et tardat ei' senectus: et est quasi iuuenis in p̄mo sue etatis.

Ponit multa experimenta ad cognoscendū sterilem: et tu vide.

Amnis mulier que mūdificat et remanet os matricis humidū est lubricans et nō imp̄gnatur.

Et sperma quidē sanū est album viscosum splēdīdū sup quo cadūt musce et comedūt de eo: et odor ei' est odor florum palme et sambuci.

Oculus em̄ significat sup matricē apud ypocratē.

Sterilis et vir non generans ex creatione et incoueniens socio suo in cōplexione indigens pmutatiōe et breuitas instrumēti et opilata ex vlceribus curatio non pendet ex medicina.

Portet ne coitus plongetur tanta plongatiōe vt corrumpat ambo spermata frigus: et cū illud accidit vtatur coitu p̄m modū qui est ad nō impregnādū: deinde stēt tam diu q̄ sciāt sp̄ma bonū esse aggregatū.

Amplius prolongent ludum etc.

Ponit basterdos modos prouocādi mulierem ad concupiscentiam: et tu vide.

Eum mouētur appetitus mali post mēsem aut duos et citrinat albedo oculorum eius etc.

Et si dormierit post illud .s. celebratis illis melodis in coitu erit melius ad conceptionem.

Et plurimum quidem causarum prohibentiū imp̄gnationē receptibilē curatiōis est frig' et hūiditas.

Trigesima prima fens tertij canonis

¶ Et ex habentibus proprietates ad impregnationē est vt datur in potu mulieri vrina elephantis: est enī mirabilis ⁊ ferratura eboris est pntis iuuamenti.

¶ Et semen fiseleos id est fileris montani est bonū ⁊ exptum ⁊ de eo quidem datur in potu pecudibus feminis vt multiplicetur generatio.

¶ Monit multa pessaria ⁊ suppositoria ad impregnationem: et tu vide.

De causis masculineitatis.

¶ Et regio frigida et tempus frigidum et vent⁹ septentrionalis adiuuant ad masculineitatem et cōtrarium ad contrariū: et similiter etas adolescentie absq; pueritia ⁊ senectute.

¶ Pregnans habens masculum est melioris coloris et pluris leuitatis ⁊ agilitatis et munditioris faciei et sanioris appetitus et quietiorum accedentiū ⁊ sentit grauitatē lateris dextri ⁊ ad pupillam dextre mamille currit lac in primis.

¶ Dixerunt quidē qd quando mouetur a statione monet prius pedē dextrū ⁊ exptū est: ⁊ cū erigitur sustentatur prius sup manum dextram.

¶ Et masculus quidem mouetur per tres menses et femina per quattuor.

¶ Signa pregnantis ex filia est multitudo vlcerum pedum ⁊ proprie in coris et apostematū eorum.

De regimine masculineitatis.

¶ Sit in letiore dispositione et meliori anima ⁊ delectabiliore domo et cogitet de masculis fortibus habentibus audaciam: et apponat oculos suos forme viri de illis qui sunt rectoris creationis et gloriose forme: et sic coeat.

De signis facientis masculos.

¶ Alhanim id est facientes masculos est vir fortis corporis equalis carnis magnorum testiculorum fortis desiderij: quem non debilitat coitus ⁊ ex cuius

dextro eijcitur sperma.

¶ Nam rustici etiam stringunt testiculum sinistrum tauri vt effundatur a dextro.

¶ Nunq̃ adolescentis dexter prius inflatur testiculus: tunc ipse est masculinans: et si sinister tunc est femininans.

¶ Ille apud quem festinat pollutio non a nocumēto in spinate est faciens masculos.

¶ De signis mulierum masculinantium.

¶ De mulieribus masculinans est equalis coloris et forme que non est grauis corpore et est gaudētis nature et lete anime.

¶ Puelle viri potentes sunt velocis impregnatiōis cum in primis coeunt et quibus velociter veniunt mēstrua sunt digniores vt masculos concipiant: et quarum spacium mūdificationis: scz menstrui est breue vsqz ad dies. xxiij. non vsqz ad. xl.

¶ De causa geminorum.

¶ Et incolumitas quidem duorum filiorum non est plurima et parum sunt inter geminos dies plurimi: ipsi enim s̃m plurimum fiunt ex coitu vno. Et paruz contingit q̃ ex coitu super pregnationem fiat conceptio.

¶ Et quandoqz menstruantur super pregnationem numero duarum menstruationum et supra ⁊ non abortiunt.

¶ Et de signis quidem geminorum et qui supra sunt s̃m q̃ dixerunt et expertum est: est vt consideretur umbilicus nati primi continuus cum fetu: nam si non fuerit in ipso ruga: neqz nodus non erit post natum primum filius: et si fuerint in ipsa ruge: tunc pregnatio erit s̃m numerum rugarum.

¶ De impregnatione et partu.

Trigesima prima fens tertij canonis.

Natus in octauo mense est qui plurimum moriē & parum uiuit: q̄ si aliq̄s uiuat de natis in octo mensib⁹ tunc illud est rarum valde.

Et plurimum quidez nascitur in decimo ille cui accidit vt desideret ptū in nono & nō fuit ei preparatū: & accidit ei illud quod accidit nato in octauo.

De regimine vli pregnantis.

Occupetur exercitijs tpatis & deambulatione tenui absq̄ supflua: superflua em̄ abortire facit.

Balneum em̄ eis est res execrabilis nisi apud propinquitatem ptus.

De appetitu pregnantis.

Caseus humidus exiccatus super prunas donec exicceť est melior illis: et minoris supfluitatis q̄ siccus acutus: & iste magis est disrūpens appetitū.

De abortu.

Et quanto filius est maior est nocumentum in flebothomia plus.

Multitudo coitus & proprie post septimum mensem est causa abortus.

Et plurimum abortus in sc̄do mēse et tertio fit ex ventositate et ex humiditatibus super orificia venarū que sunt in matrice.

Et abortus quidem in sexto: & qui sunt post ipsum sunt ex humiditatibus disptitis in matrice lubricantibus fetum.

Et dolores antecedētes apud abortum vehementiores sunt doloribus accidentibus apud partum: quia ille sunt res non naturales.

De cōseruatōe embrionis & cautela ab abortu.

Embryonis suspēsiō ex matrice est suspensio fructus ex arboze: & sicut maior timor qui timetur super fructum vt cadat est aut cum eius incipit apitio: aut cum ipsius existit completū: similiter est super

embrionem q̄ abortiuus fiat apud principiū et apud
ppinquitatem scz partus.

Et farmacum est de summa causarū abortus qua-
re oportet vt caueatur añ quartū et post septimū mē-
sem ⁊ in eo quod est inter illa: verūtāmē quod est in-
ter illa est salubri⁹ ⁊ ad ipm puenit cū est necessariū.

Et forte non erit excusatio quin soluatur et mūdi-
ficetur san. eius vt non corrūpat embrionē prop̄ ma-
liciam cōplexionis quare oportet vt fiat cū facilitate
et subtilitate et non vice vna.

Nonit q̄ pgnati potest dari aliqd de pillulis feti-
dis ⁊ yera. Bala. ⁊ aqua radicū in lubricitate mīcis.

De regimine abortus et extractione
fetus mortui.

Et scias q̄ qñ difficilis est ptus q̄ttuor dieb⁹: iam
mori⁹ fetus qua occupat⁹ sis in vita matris ⁊ non in
vita filij: immo stude extractionem illius.

Nonit multas medicinas in extrahendo fetū mor-
tuum: et tu vide. et similiter secūdinam inter que est
stercus ancipitris.

De phibitione impregnationis.

Prohibet⁹ pregnatio in ea in cuius vesica est debi-
litas: grauitas nāqz fecis facit possidere scissurā i ve-
sica quare inuolūtariē egredit⁹ vrina ⁊ non potest re-
tineri vsqz ad finem vite.

De mola.

Habens molam quādoqz remanet annis quattu-
or aut quinqz et qñqz ptenditur sic vsqz ad finem vi-
te: ⁊ non recipit curationem.

Et quādoqz accidit eis dolor pariendi et nō depo-
nitur aliquid: et quandoqz deponitur frustrū carnis
cuius est forma quedam cui⁹ spēs nō cōprehēditur.

Causa generationis huiusmodi frustri carnis fm
q̄ contineatur sunt due res quarum vna est multitu-
do materierum effusarum ad matricem cū vehemē-

Uigefimaprīma fen tertij canonis.

tia caliditatis eius: ⁊ ſcda eſt coitus in quo matrix cōprehendit aquam mulieris .i. ſperma proprium ⁊ extendit eam cum nutrimento et propter defectum virtutis masculineitatis non concipit.

¶ Figure naturales et nō naturales.

¶ Figura naturalis partus eſt vt egrediatur fet⁹ ſuper caput ſuum manib⁹ eius extēſis ſup coras et que eſt preter illam eſt nō naturalis.

¶ Et figure exitus mali quandoq; interficiūt fet⁹ et matrem: et quādoq; euadit mater et moritur fet⁹: et quandoq; perducit ad apoſtemata ⁊ euadit fetus et moritur mater.

¶ De difficultate partus.

¶ Mulier prima vice qua parit eſt ei⁹ timor maior et dolor ipſius vehementior.

¶ Femina enim penitus eſt difficilioris ptus q̃ mas.

¶ Et difficultas in partu ſicut ille qui ha (ſculus, bet duo capita aut quē cōprimat nūeratio embrionū.

¶ Fortaſſe em̃ in vētre vno ſunt quinq; immo qñq; eſt enumeratio maior illa qui parui ſunt ⁊ diuerſi: et qñq; eſt numeratio plima valde in chriſti vna.

¶ Fit etiā quando matrix fuit iam clauſa quare ſciſſum fuit ſyphac ab ore matricis ſciſſione non cōpleta quare eſt diſpoſitio eius ſicut diſpoſitio conſtrictionis matricis.

¶ Et ſi dolor declinet ad pectinē fit partus facilis: ſi ad poſteriora difficilis.

¶ Medicine facilem efficiētes partum.

¶ Omnes medicine que educunt vermes ⁊ aſcharides attrahunt fetum.

¶ Sunt em̃ aborſum faciētes partū alleuiantes mūdicantes matricem cū fortitudine.

¶ De diſpoſitione enixe.

¶ Partus id eſt purgatio poſt partum non extendi

Uigefimaprima fen tertij canonis. fo. cē.

tur in masculis vltra. xxxvij. dies : ⁊ in feminis vltra
xl. dies et parum plus.

¶ Et sanguis quidem partus vehementioris est nigredinis q̃ sanguis menstruofus; quoniam est retentionis longioris.

¶ De iudicis menftruorum.

¶ Menftrua temperata in quantitate et qualitate ⁊ tempore fuo currentia fm cōfuetudinem naturalem in omni fpatio funt caufa fanitatis mulieris et mūdificationis corporis eius ⁊ faciūt ipfam acquirere caftitatem et paucitatem defiderij.

¶ Menftruatio equalis eft vt menftruet mulier oī mēfe vſq; ad triginta dies et quod eft ſupra illud ⁊ infra illud ſcilicet quod cadit in. xv. vel. xvij. eft non naturale.

¶ Cū alterant menftrua ab equalitate a diſpoſitiōe ſua naturali funt caufa egritudinū plurium.

¶ Ex nocumento menftruorum ſcilicet in euacuatio-
ne ſupflua peruenitur ad additionē debilitatis mulieris et alterationem forme illius et paucitatem conceptionis et multitudinem abortus et debilitatem fetus cum naſcitur.

¶ Retentio autem menftruorum et paucitas eorum commouet in eis egritudines repletionis omnes vt apoſtemata : dolores capitis: tenebroſitatem viſus: ⁊ coturbationem ſenſuū febres repletiones vaſoꝝ ſpermatis quare fit defiderans nō caſta et nō ſuſcipiens filiū impregnatiōe ppter corruptionē mīricis ⁊ ſpermatis ⁊ pfocationē ⁊ ſyncopim ⁊ qñq; moritur.

¶ Et de mulierib⁹ eſt cui⁹ alteratio menftruoz feſtinat in. xxxv. vel. xl. āno vite ſue: et de eis ē in qua tardatur vſq; quo veniat ad quinquageſimū annū.

¶ Et quādoq; apparet in ea cuius menftrua abſcindunt lac et ſignificat illud.

¶ De ſupfluitate curſus menftruorum.

Trigesima prima fens tertij canonis

¶ Dis fluxus sanguinis incipit paulatim subtilis: deinde incipit pculdubio peruenire ad ingrossationē: deinde descendit ⁊ peruenit ad subtilitatē ⁊ paucitatem ⁊ aquositatem: ⁊ hec est dispositio in omni fluxu ob quācunq; causam fit.

¶ Et cursus quidē sanguinis dum non debilitat non retineatur.

De doloribus matricis.

¶ fiunt ex malicia complexionis diuerse ⁊ ex v̄etostatibus existētibus ⁊ humiditatib⁹: ita vt qñq; accidat in ea sicut accidit in intestinis de colica.

¶ Non est in iteratione sermonis utilitas.

De pfocatione menstruorū.

¶ Et facta quidē a clausura que nō curat ⁊ ab opilatione orificioꝝ venarū ⁊ ab incarnatione vlceꝝ ⁊ alijs est quasi sine spe eius: tñ cura est extractio sanguis ⁊ mūdificatio corporis ⁊ vsus exercitiorū.

¶ flebothomia vene geniculi in curatione ei⁹ est fortior: flebothomia saphene que est post cauculā in pfocatione menstruorum.

De nocumentis situs matricis.

¶ Licet em̄ sperma parū sit: tamen ex illo paruo fit conceptio si veritas est quod visum est philosopho et galieno.

¶ Si inscindatur syphac nō sanguinat: sed caro sanguinat: syphac v̄o parū suscipit consolidationem post scissuram.

De pfocatione matricis.

¶ Causa in ip̄o est retētio mēstruorū aut spermatis in adolescētibus viri potētibus ⁊ v̄ginib⁹ ⁊ viduis et fit cōuersio eius qđ retinet ad frigus s̄m plurimū.

¶ Et que ex eis est menstrualis magis salua est q̄ spermatica: sperma enim q̄uis fit eius generatio ex sanguine: tamen est magis susceptibilis cōuersionis male q̄ san. sicut lac generatū ex sanguine susceptibi

lius eſt conuerſionis q̃ ſanguis.

Et deterior p̃focatio eſt illa q̃ deſtruit anhelitū in eo q̃ apparet: q̃uis neceſſari⁹ fit anhelitus.

Et oportet vt intromittat obſtetric manus ſuas in vuluam ſuam inunctas oleo de lilio ꝛc. ita vt aſſocietur ei cum delectatione dolor: et ſit ſicut diſpoſitio coitus: ipſa enim fortasſe expellet ſperma frigiduꝝ ꝛ ſaluabitur ei.

Et caue ne des ei in potu vinum: quoniam aqua eſt ei conuenientior et carnes groſſas et ea que addūt in carne et ſpermate.

Caro addita ꝛ longitudo albatra ꝛ apparitio rei ꝛ eſt ſicut ṽga ꝛ res nominata furſus

Quāq; oriū in ore matricis caro addita: ꝛ quādoq; apparet ſuper muliererē res que eſt ſicut virga com-
mouens ſub coitu: ꝛ quādoq; aduenit ei vt faciat cū mulieribus ſimile quod fit eis cum quibus coitur: et quādoq; eſt ſicut batharum magnum.

Et furſus quidē eſt caro addita in ore matricis q̃ quāq; prolongat ꝛ quāq; abbreviat: ꝛ non prologatur niſi in eſtate ꝛ abbreviatur in hyeme.

Et ſumma quideꝝ medicorū teſtificatur illud ſicut archigenes ꝛ galien⁹: ꝛ negat illud iudeus medicus.

Eſen vigefimaſecūda tertij de forma zirbi ꝛ duorum ſyphac.

Oportet vt ſcias q̃ ſuper ventrem poſt cutem ſunt duo p̃aniculi: quorum vnus nominat ſyphac: ꝛ cōprehendit inteſtina ꝛ calefacit ea ſua ſpiſſitudine et vinctuoſitate et cōprehendit lacertos. Et ſecūduſ eſt interior ꝛ vocat berite ron ꝛ noiatur rotūduſ: qm̃ qñ ſingularis fit ab eo qd̃ tegit ipſum eſt ſicut ſpera ſuper quam ſunt ſumme ꝛ additiones molles et foramina.

Trigesima secunda feni tertij canonis

Et ista duo velamina tutamina sunt viscerum concauitatis inferioris: cūq; perueniūt ad pectinē fiunt in eis duo foramina stricta quasi ambo sint per que transit lumbare dextra et sinistra in eis inseparabilia: donec fiant sicut chistes duorum ouorum et sunt dindimi.

Et sub duobus velaminibus est zirbum.

Primū igitur quod occurrit de vētre est cutis: deinde sub ipa est pāniculus primus: et nominat aggregatio eorum mirach: deinde sunt lacerti: postea beriteron: deinde zirbum: deinde intestina.

De ruptura.

Ruptura fit per solutionē panniculi etc. Et cū accidit illud taliter q̄ quādo incedit penetrans puenit ad testiculos nominat rames et hernia.

Aliquādo zirbon aut velamen et intestina et proprie monoculum: qm̄ est solutum nō ligatū descēdit.

Et qñq; ingrossatur osseū. i. bursa testiculorū aut indurat ex apostemate aut pinguedine quare assimilatur ramici et noiat hernia carnis.

Et scias q̄ rames intestinozū et zirbi est egritudo fortis difficilis q̄uis sit parua: et rames aque est egritudo facilis et si sit magna.

Signum cōmune rupturarum est additio apparens et sentitur inter syphac intrinsecus et inter myrach: et additur eius apertio apud motum et comprehensionem anhelitus.

Regimen quidē vniuersale habētibus rupturam est dimittere repletionē et motū plurimū et saltus et incessum subitū et coitū: et deterioz harū dispositionū est illa que est super repletionem.

De gilbofitate.

Et infantibus quidē accidit gilbofitas et vētositas gilbofitatis qñ cibantur ante horā: quare ingrossant humores eorum et declinant ad spondiles.

Et subtiliant crura habentibus gilbositate ppter illud quod facit gilbositas de opilatione quorundam meatuum ⁊ vie in quas penetrat cibus.

Canon medicinarum eius q̄ nō est cū siccitate est vt sint stiptice calefactiue ⁊ resolutiue.

De varicibus.

Plurimum quidē accidit cursorib⁹ ⁊ viatorib⁹ ⁊ onera portantib⁹ ⁊ coram regibus assistentibus.

Et accidunt habētibus splenē: ⁊ iste varices nō suscipiunt curationem.

Et multoties quidē putrescit illud quod est in varicibus ⁊ perducit ad vlcera.

De elephantia.

Causa eius est vehemētia repletionis ⁊ debilitas mēbri ppter multitudinē caliditatis et vehemētiam attractionis ei⁹ ppter vehemētiā caliditatis in flāmate ex motu ⁊ pueniūt dispositiones ad varices.

Elephantia quidē maligna est que parū sanatur ⁊ oportet vt dimittat cū dispositione sua si nō addit q̄ sibi superuenit ad vlcerationē ⁊ timef corrosio nō est aliud nisi vt inscindat radicitus.

Cum igit succurrit ei in pncipio sui possibile ē vt phibeat cū euacuationib⁹ vomitu ⁊ flebothomia ⁊c. Cū aut cōfirmat parū sperat qd phibeatur.

De dolore dorsi.

Et cū manus inuenit dolorē: tunc causa eius est in dorso: ⁊ si nō inuenit tūc causa eius est in vētre.

Emplastratio cū oleandro sanat illū qui est antiquus: ⁊ oleo de lilio inest pprietas mirabilis.

De doloribus iuncturarum.

Causa patiens in his egritudinib⁹ est membrū suscipiens: ⁊ causa efficiēs sunt cōplexiones ⁊ materie male ⁊ causa instrumētalis est dilatatio meatuum.

Exercitiū plurimū ⁊ coitus sup repletionē ⁊ vinū plurimū in ieiunio ante cibū ledūt nervos.

Trigesima secunda fens tertij canonis

¶ Et aptiores ad hoc sunt senes et habētes egritudi-
nes cronicas et cōualescentes cum non regūtur cum
rectificatione: et illud ideo quoniam eorum virtutes
debilitantur a digestionē bona: et proprie cum sunt
curati cum sedatione absq; euacuatione sufficienti ⁊
ultima expulsionē.

¶ Et plurimū quidē illi cui accidūt dolores iūcturas-
rum accidit in primis podagra.

¶ Et dolores quidē iūcturarū sunt ex summa egrit-
tudinū que hereditantur plurimū: qm̄ sperma est
fm̄ complexionem generantis.

¶ Et multotiēs quidē fit curatio doloris iūcturarū
et cōfortatio earū ⁊ expulsio materierū ab eis causa
ad perniciē: qm̄ ille superfluitates que cōsue-
te sunt superfluere et peruenire ad iūcturas perueniunt ad
mēbra principalia: et si nō currūt ad iūcturas currūt
alibi faciētes cadere habētem eas in timorem.

¶ Aptiora tēpora ad hoc vt in eis eueniāt dolores iū-
cturarū et podagra sunt ver ppter motū sanguinis
et humorū in eo. Et autūnus ppter maliciā humoris
et digestionis et antecessionē dilatationis pororū in
estate: et ex calore qui fortis fit in die.

¶ Et cum succurritur doloribus iūcturarū in p̄mis
cum apparent fit cura eorū facilis: q̄ si confirmētur
et consuescāt et pprie illi qui sunt generati ex humo-
ribus diuersis non curantur.

¶ Et omne quidē membrū in quo est dolor iūcture
macrescit et extenuatur.

¶ Et dolores quidē iūcturarū qui sunt ppter scyati-
cam et podagram cum curant̄ et eradicant̄ eorū ma-
terie non redeunt velociter. scyatica vō et podagra
sunt ex his que redeunt velociter qualibet causa: et
illud fit ppter membri situm.

¶ Et multotiēs multiplicat̄ humiditas mucosa in
piride quare mollificat̄ quod est inter additamentū

et parapsidē q̄obzē dislocat̄ ancha: et ante illud acci-
dit dispositio inter fortitudinē ⁊ dislocationē: ⁊ est vt
fit velocis exitus ⁊ velocis reditus inquieta valde.

¶ Et scyatica quidē est de vehemētioribus dolorib⁹
iuncturarū ⁊ cauteriū eius securitatē facit.

¶ Et videtur vt nō fit illud in chordis ⁊ nervis: imo
in ligamētis ⁊ corporib⁹ quib⁹ cōtinentur iūcture de
foris: s̄m qđ dixit galienus q̄re nō accidit vt pueniat
ex dolorib⁹ ⁊ apostematib⁹ ipoz spasmus oīno.

¶ Et ex eis que accidunt habētibus podagram est vt
plongentur ossa testiculorum ipsorum.

¶ Et podagra quidē colerica attrahit mortē subitā
et pprie apud regimen plurimum.

¶ Notus em̄ phibet maturationem.

¶ De curatione dolorum iuncturarū
podagre et scyaticę.

¶ Cum causa est in eis materia tūc oportet vt prohi-
beatur quod efficit̄ p attractionē ad contrariū ⁊ per
minorationem et cōfortetur membrū vt nō suscipiat
⁊ resoluat̄ quod inuentū est vt priuet̄ ⁊ redi in oibus
illis ad canones vniuersales.

¶ Si facta diuersione cū si ebethomia ī sanguīca admi-
nistra vomitū: ⁊ pprie quādo dolor est in inferiorib⁹:
vomit⁹ em̄ magis iuuatius est ei q̄ vētris solutio:
deinde administra solutiū ventris.

¶ Et incipe a re forti si nō phibet p̄uatio maturita-
tis ⁊ grossitudo materiei: q̄uis facilis sit incolumior
et gradatio cōuenientior: deinde sequet̄ cū solutiis
mudificantibus s̄m gradationem.

¶ Et rectius est in hoc si materia est colerica subtī-
lis festinare euacuationem cum videtur maturatio:
et si est grossa non est malum permittere quod eam
subtiliet et maturet.

¶ Et si materia fuerit composita fac vt solutium ⁊
emplastrū sint composita: l̄z tamē melius fit vt blāde

Trigesima secunda fens tertij canonis

tractetur in principio: et non fiat flebothomia, flebothomia enim accrescere facit humores et facit eos currere in corpus et non extrahit illud quod necesse est ut abstrahatur.

Epythimata vero calida et narcotica omnia sunt nocua: calida quidem propter attractionem: sed narcotica propter congelationem et cruditatem.

Et iterum epythimata infrigidantia grossum faciunt crudum et mortificant subtile et placent egritudinem.

Et aqua calida nocua est eis: quoniam humectat iuncturas.

Et semina fortia sicut semine feniculi quandoque adurunt superfluitatem et convertunt eam in lapideitatem.

Et caue ne in potu des in primis nisi medicinam debilem: quoniam ipsa mouet materiam et non facit currere aliquid de quo sit curandum: imo subtiliat fortasse materias congelatas alias: et facit eas currere ad membra.

Ifacta euacuatione administra prouocationem: nam prouocatio desiccatur materiam doloris iuncturarum: et proprie in podagra calida.

Plures habentium dolores iuncturarum et completiones humidas non iuuantur cum solutione plurima facta potatione et clisteri: et cum medicantur diureticis sanantur: extenuatio vero non tolerat solutionem et prouocationem plurimam.

Et tyziaca iterum in frigidis confert et proprie post euacuationem: ipsa enim mundificat reliquias materiarum cum facilitate et resoluit eas et confortat omnia membra.

Repercussio autem materie a membro non oportet ut fiat materia existente fortis effusionis et plurime resumptionis, id est quantitatatis: quoniam illud facit duas res malas: quarum una est quod facit inobedientem materiam: quare accidit dolor magnus: et secunda est quoniam fortasse convertetur ad membra principalia quare accidit timor.

Et cum materia non est plurima aut non est magne effusionis: tunc non est malum repellere eas in primis

nisi in scyatica: nam repercussio in ea retinet materiam in profundo.

¶ Et nō oportet vt approximēt ei resolutiua fortia in principio rei ante euacuationem: qm̄ facit euenire materias plurimas: deinde resoluet subtile earum et inspissat residuum ⁊ retinebūt ipsum.

¶ Eū igit̄ fortes sunt dolores ⁊ nō tolerant̄ nō ē excusatio qn̄ tribuant̄ sedātia dolores ebibita ⁊ limita.

¶ Et nō admistres stupefaciēs nisi apud necessitatē ⁊ mensura illud qđ sedat dolorē ⁊ maliciā summā doloris: ⁊ vtere eo cū audacia ⁊ temeritate plus.

¶ Et scias qđ recti⁹ est qđ pmutatio fiat cū medicis: qñqz em̄ est medicina cōferēs vni mēbro ⁊ nō alijs: et qñqz cōfert in hora: deinde nocet ⁊ mouet dolorem.

¶ Et oportet vt dimittāt vinū oīno vsqzquo sanētur sanatione integra: ⁊ veniāt sup̄ ips̄ q̄ttuor tpa: dimittat tñ illd̄ cōsuet⁹ p̄m gradationē ⁊ vtať cū ips̄ dimittit diureticis. Et vinū de melle. i. sirupus cū diureticis confert eis.

¶ Et opz vt deuiteť caro in eo qđ frigidū est de hac egritudine: qđ si necessaria fuerit tūc deť caro auis mōtane leporis gazelli: ⁊ oīs caro paucarū sup̄fluitatū.

¶ Et si euenerit dolor in dorso in p̄m̄is et pmutetur ad man⁹: tūc flebothomia ex manu vt egrediať san. et humor ex parte sue declinationis.

¶ Et in hermodactilis quidē credit̄ cā plurimi iuuamēti: qm̄ ipsi statim solunt̄ humore frigidū: deinde faciūt succedere solutioni stipticitatē ⁊ cōfortāt: quare nō est possibile vt redeāt humiditates liq̄facte p̄ medicinā qđ nō euacuate sunt ⁊ in meat⁹ currāt: ⁊ hoc est contrariū reliquis medicinis solutiuis calidis.

¶ Et plurima eorū sunt que dilatāt meatus ⁊ dimittunt eos dilatatos.

¶ Verū hermodactili sūt nociui stomacho: q̄re opz vt misceant̄ cū eis qđ sūt sicut pip̄ ⁊ zinziber ⁊ ciminū.

Trigesima secunda fens tertij canonis.

¶ Et lapis armenus confert doloribus iuncturarū.

¶ Et estimauerunt qdā q̄ de expertis est vt in potu dentur ossa hominis adusta: et iam quidaz vsi fuerūt eis quidem de p̄sumptuosis ⁊ sanati sunt ex podagra et doloribus iuncturarum omnino.

¶ Et emplastratio cū stercore vaccino est fortis valde in doloribus iuncturarū et dorsi et ieiunium et est quasi melior pluribus alijs.

¶ Nonit embrocas emplastra vnctiones solutiuas cōfectiones: et tu vide qz ibi putiles inuenies.

¶ Et isti q̄ iuuant plurimū a cibis frigidis ⁊ grossis ingrossantib⁹ sanguinē: et qñqz ex cibis exiccantib⁹ sicut est orobus. Et nō oportet vt ieiunent plurimū et cōcedit ex fructib⁹ vti piris ⁊ prunis ⁊ malis granatis ⁊ p̄ficis. Ego aut̄ abhorreo eis dare ea q̄ sunt sicut p̄fica ⁊ crisomila et quere plent sanguinem aquo sitate plurima.

¶ De cura iūcturarū cōuersarū ad lapideitatē.

¶ Isti sunt habētes cōplexiones calidas ⁊ materias grossas: ⁊ oportet vt iste nō resoluant sine lenificatione: immo oportet vt leniant ⁊ resoluant simul.

¶ De cautela a doloribus iuncturarū.

¶ Oportet vt vtať ille qui assuetus est his dolorib⁹ flebothomia ⁊ solutione vētris in vere. ⁊ cū primus est porism⁹ vtať regimine t̄pato in subtilitate.

¶ Et vtať exercitio t̄pato ⁊ vectatiōe ⁊ nō supfluat in eis: qm̄ excitant podagram et dolores.

¶ Et oportet vt dimittant carnes falsas ⁊ grossas: ⁊ falsa omnia ⁊ ex oleribus que sunt sicut ficla ⁊ baucie et citruli ⁊ aqua melonis et deuitēt potare vinū plurimum et grossum immo omne vinum.

¶ Et deuitēt coitū ⁊ minorent in balneationib⁹: qm̄ ip̄e liq̄faciūt humores et faciūt eos currere ad iūcturas verū aq̄ termarū cōferūt eis i hora egritudinis.

¶ Et qñqz auferūt hoc nocumentū febres.

Et oportet vt nō dormiant sup cibum omnino: qm̄ est ex rebus nocibilioribus eis.

De cura magis ppria scyaticæ.

Est difficilis eorū curatio in frigore ⁊ tpe frigido: et in pingui et in pte sinistra est difficilior.

In illis vō que de eis sunt sanguinee de rebus magis pferētib⁹ est flebothomia: deinde vomit⁹. vētris aut solutio vsqz ad finem postponitur.

Illis autē qui flegmatici sunt vomitus iuuatior ē q̄ vētris solutio pp̄ motū materiei ad pte p̄trariā.

Et est necessaria in flegmaticis iterū qnqz immo mltotiēs flebothōia: s; administret⁹ p̄ euacuationē.

Emplastroz in scyatica diligit⁹ acuitas. s. ⁊ pp̄ter resolutionē ⁊ pp̄ter extractionē ad exteriora: licet resolutio fortis qnqz cōuertat in lapidē: quare oportet vt nō dimittatur lenificatio.

Et qnqz necessarie sunt vētose ⁊ earum positio p̄pter attractionem.

Nonit multas embrocas tynas epythimata et emplastra vtilia valde ad ppositum: et vide.

De debilitate pedis.

Castratis accidit debilitas ex opilatiōe vie nutrimenti ad ipsos.

Versus quib⁹ tertius canon auicēne i vigin-
ti duo fen diuisus in memoria p̄mēdari potest.

i. ii. iii. iiii. v.

Prima caput. Neros. Oculos. Aures. qz Nasus

vi. vii. viii. ix. x.

Sex lingua Dētes Binguas Sutura Dectus

xi. xii. xiii. xiiii. xv.

Unde cor Dāmas Stōach⁹ Epar Addito splenē

xvi. xvii. xviii. xix. xx.

Sed intestini Anus Renes Vesica Virile.

xxi. xxii.

Vigefime prime muliebria Post manifesta.

Prima fen quarti canonis.

¶ Iſen pma qrti canonis Auicēne. De febribus.

Febris est calor ex-

traneus accensus in corde et pcedens ab eo mediātibus spū et sanguine per arterias et venas in totū corpus: et inflammatur in eo inflāmatiōe que nocet opationib⁹ naturalib⁹ nō sicut caliditas ire et laboris cū nō vltimat⁹ et impedit operatio-

nem ita vt retineatur.

¶ Febris egritudinalis est illa inter quā et causam q̄ nō est egritudo nō est medium sicut febris putredinis: putredo em̄ est causa eius absq; medio et non est putredo in seip̄a egritudo immo est cā egritudinis.

¶ Febris vō accns ē fe. apostematis exns dū ē seqns ipsum apostema: et apostema est egritudo in seipso.

¶ Occupatio in huiusmodi cōtradictionib⁹ est illud quod nō cōfert in sciētia medicine aliquid et facit medicum procedere ex arte sua ad inquisitiones que fortasse impediunt eum in arte sua.

¶ Dia q̄ sunt in corpe hoīs sunt tria ḡna. s. mēbra cōtinētia illud qd̄ est i eis de hūiditatib⁹ et spiritib⁹, et infra. extra q̄ nō inueniūt in hoīe gen⁹ corporeū.

¶ Cōpatio horū triū est sicut cōpatio parietū balnei et aque eius et vaporis aeris eius: aut per follem ferrarij aut per ollam coci.

¶ Si accendatur febris in mēbris radicalib⁹ accēsiōne pma: tūc illud gen⁹ febriū vocat⁹ fe. ethica: et si accendat⁹ febris accēsiōe pma in humorib⁹: dein accendat⁹ ex eis in mēbro noīat⁹ febris hūoris: et si accēdat⁹ febris accēsiōe pma in spiritib⁹ et vaporib⁹: dein accēdat⁹ ex eis in mēbris et hūoribus noīat⁹ febris effimera que raro ptransit diem cū nocte sua nisi conuertat⁹ ad genus aliud febrium.

¶ De preparatis ad febres.

¶ Nonit q̄ corpora vehementius p̄parata ad febres sunt calida et humida et sunt fetidi sudoris ⁊ vrine ⁊ egestionis. sc̄do calida et sicca in quibus incipiūt primo effimere vt plurimū: deinde putride: deinde cadunt in ethicam. tertio calida tm̄ in quibus incipiūt effimere: deinde fe. humoris: quarto humida tm̄. ⁊ in istis incipiūt vt plurimū fe. humoris putride. Et corpora frigida ⁊ hūida: frigida ⁊ sicca sunt longinquiora a febribus ⁊ pprie ab effimera.

¶ De horis februm.

¶ Februm hore sunt sicut reliquarum egritudinum sc̄z principiu et augmentū et status apud vltimum et declinatio: ⁊ sūt q̄qz pticulares cause cuiusqz porisimi et q̄qz vles sicut hic agitur.

¶ Et timor est a principio vsqz ad statū: apud declinationē vō nō morit̄ eger ex ipsa febre nisi fm̄ qd̄ di-

¶ Principiu ē hora in q̄ calor innatus p̄focat̄ (cem? a materia submersa ī mēbro taz diu donec appet maturatiōi aut diuersitati ei? p̄rie maturatiōi vestigiū.

¶ Principiu ē inuentū in oī egritudine verū q̄qz occultat̄ sicut in synocho: appoplexia ⁊ epilepsia.

¶ Qñ principiu est occultū paucorū accidentiū existimatur q̄ non sit principiu in ea.

¶ Quandoqz in die primo februm acutarum videt̄ nubes et signum maturitatis: et estimatur q̄ non sit eis principium et non est ita.

¶ Augmētum est hora in qua mouet̄ caliditas īnata ad resistendū materie ī motu manifesto ⁊ apparēt signa digestionis aut signa cōtraria digestionī.

¶ Status ē hora in qua vehemēs fit pugna inter naturam ⁊ materiā ⁊ apparet victoria vni? ambaz earū super aliam et est hora pugne.

¶ Et ei? spaciū in habētib? porisimos acutos ē porisimus vni? ⁊ nō cognoscitur nisi per illum qui sequitur ipsuz aut duo paroxismi et cognoscitur in tertio eius

Prima fen quarti canonis.

ideo q̄ non addit sup ipsos ambos: nisi egritudinibꝫ
matronorū fortasse assimilantur porisimi plures in
omnibus iudicijs suis.

Et illic apud statum completur vestigiū digestio-
nis aut contrarij eius.

Et declinatio est hora in qua calor innatꝫ iā dñatꝫ
materiei et vincit eā et existit in sepatione congrega-
tionis eiꝫ scz rei post rem et tūc eleuatꝫ caliditas oc-
culte et expellitur ad extremitates: deinde resoluitꝫ
et multotiens ingrossatur.

Egritudinū em̄ valde acutarū longinquior status
est vsqꝫ ad quattuor dies.

Effimere nō noīantur acute qm̄ nō sufficit in acui-
tate egritudinis vt fit eius status p̄rimus: immo fit
de egritudinibus habentibus timorem.

Et plures quidem februm complent principiū ⁊
augmentum et statū in porismo vno et faciunt poris-
mum alium declinando.

De cognitione horarum egritudinis et proprie status.

Cognitio horarū egritudinis vltimū qñqꝫ est ex spe-
cie egritudinis: nā spasmus ficans et epylepsia appo-
plexia ⁊ squinantia sunt ex acutis valde: et tertiana
pura et canson de acutis nō valde ⁊ quartana ⁊ palis-
sis de matronorū.

Cognoscitur etiā qñqꝫ ex motu egritudinis: nā si
porisimi sunt breues significat q̄ statꝫ est p̄pinquus
sicut in tertiana pura: tempꝫ em̄ porismoꝝ eiꝫ est ex
tribus horis vsqꝫ ad .xiiij. horas: et si sunt plixi statꝫ
est lōginquus: et si nō fuerint illic porisimi immo ma-
teria fuerit acuta sicut synochi erit acuta: ⁊ si fuerint
signa materie grosse erit non acuta.

Cognoscitꝫ etiā qñqꝫ ex vtute: nā cui velocitꝫ adue-
nit debilitas ē egritudo acuta ⁊ ecōtra cōtrarium.

Cognoscitꝫ etiā ex tpe ⁊ etate ⁊ regiōe nā in cali-

dis festinat stat⁹ egritudinū: in frigidis vō tardat⁹.

Cognoscit^r etiā ex pulsu: nā si est velox frequens magn⁹ egritudo ad acuitatē est decliuis: et si nō: non.

Cognoscit^r etiā ex rigore: nam si est plixi spacij decliuis est ad plixitatez: et si est brevis spacij ad acuitatem tendit: et qñ nullo mō est rigor tunc abbreviatur eius retentio scz febris.

Cognoscit^r etiā ex augmēto accidētū febris et ex statione eoz et ex diminutiōe eoz et ex additiōe poris mor ei⁹ in longitudine et abbreviatione eoz.

Cognoscit^r etiā ex pte horaz porisimi: nā si fuerit pcedentes fm añcessionē supfluentem egritudo erit in augmento: et si steterit añcessio et steterint supfluitates tunc sine dubio erit in statu: et seruans vnā horā est longi spacij: et si postponunt^r est in declinatiōe.

Cognoscit^r etiā ex dispoⁿe euacuationū: nā cū accidit porismo aliquo sudor aut vētris fluxus et porismus scdus qui est post ipm est in fortitudine pmi aut supra eū: tūc euacuatio est ppter multitudinē et non ppter fortitudinē et egritudo iudicatur longa.

Cognoscit^r etiā ex pte digestiōis aut cōtrarij eius qm qñ apparet sputū cū digestiōe aliq et vrina in q ē nubes aliqua tūc ē principiū augmēti: et qñ multiplicat^r aut cōtrariū ei⁹ ē status et itez qñ velociter apparēt stat⁹ ē ppinquus: et si tardat⁹ est longinquus.

Ponit cognitiones horarū pricularum nominādo accidētia q fiūt i vnoqz tēporū priculariū satis lōga:

Et vehemēt⁹ quidē debilitat^r v^otus (et tu vide. ppter debilitatē q est in principio aut statu.

Et multotiens qdē accidit apud mortē dispō q est sicut declinatio et est quasi eger iam euaserit et opz vt non occuperis in hoc vel decipiaris immo cognoscas dispōnē pulsus an magnificet^r an deficiat: vel fortis

Attēde igit^r q cū tristitia in plurib⁹ dispoⁿ (fiat. fictionibus incipit horripilatio: deinde frigus rigor et

Prima fen quarti canonis.

postea sedat rigor et minorat frig^{us} et incipit calefa-

Et scias quod egritudo quancumque prolongat aut propter (ctio. multitudinem materie: aut propter grossitudinem eius: aut propter frigus eius: et quancumque adiuuant ad illud tempus et regio frigida debilitas caloris innati et stoliditas corporis.

Sermo vltis de febribus effimeris.

Cause omnium species febrium effimerarum sunt cause primitiue calefacientes essentialiter aut per accidens.

Et de eis sunt ex opilationibus facte in qua causa non est primitiua.

Cause enim primitiue plerumque mouent antecedentes.

Et iste quidem febres plerumque recedunt in die vno et raro pertrahuntur tertium diem: nam si pertrahuntur estimantur deesse earum quod ipse permutantur.

Et hec quidem febris est facilis curationis et difficilis cognitionis et filium principium ethice.

Nonit quod homines velociter cadentes in febres effimeras sunt calidi et sicci. deinde calidi et humidi. deinde calidi tamen:

Et cum illi qui habent complexionem calidam et (deinde sicci tamen. siccam accidit fames et aduenit cum ea vigilia et labor animalis et corporeus festinat ad ipsum fe. effimera cum horripilatione quadam: quod si non succurrat et cibum statim festinabit ad ipsum fe. putredinis.

Signa propria distinguunt effimeras ab alijs.

De proprietate earum est quod ipse non fiunt a causis antecedentibus et c. et infra. et est eius inflammatio non mordicativa aspera immo bona sicut caliditas laborantis et ebrii.

Et cum est in prima die urina digesta et pulsus bonus tunc iudica quod est fe. effimeria.

Et non festinat in ea pulsus plus quam naturalis nisi raro et velocitate pauca.

Multoties est in ea urina tincta et pulsus diuersus et debilis et puus: et tamen scitur quod ipsa est effimera cum principium eius est facile et leue et sit augmentum eius non ad

dens super duas horas.

¶ Primum eradicationis eius est per sudorem filium sudori naturali et non humoroso in quantitate filii naturali.

¶ Si enim videris sudorem primum tunc febris non erit effimera si corpus posito in balneo habeat horripilationem putrida est et non effimera.

¶ De cura febris effimere secundum modum vitem.

¶ Balneum prohibetur ubi timeatur casus putredinis et non oportet ut dimittatur balneum nisi humores effimerentur ex opilatione propterea quod balneum generat egritudinem putridam.

¶ Et humores catarrum non balneetur nisi sit adustius.

¶ Evacuatio autem non indiget aliquis eorum nisi habens opilationem repletionem et nauseatiua facietatem et humores effimerentur ex soliditate cuius corpus est repletum.

¶ De speciebus febris effimere.

¶ In febribus effimeris sunt que omnino comparantur ad dispositiones animales: et de eis sunt que comparantur ad dispositiones corporales: et de eis sunt que comparantur ad res que eveniunt de foris.

¶ Exemplum primum ut illa que fit ex angustia tristitia estimatione cogitatione ira vigiliis somno tranquillitate timore et gaudio. Exemplum secundum de eis que sunt actiones et motus: et sunt illa que fit ex labore tranquillitate evacuatione dolore syncopi fame siti: et de eis que non sunt actiones et motus sunt illa que fit ex opilatione nauseatiua facietate apostemate soliditate.

¶ Exemplum tertium. scilicet de eis que adveniunt de foris sunt sicut illa que fit ex adustione frigore soliditate ablutio et filibus.

¶ De febre effimera ex nauseatiua facietate et repletionem.

¶ Et scias quod febris ex nauseatiua facietate quandoque venit cum piodis quattuor aut. vii. et cum hoc est febris effimera verum pulsus eius est sanus.

¶ Fortasse enim necessarium est si fuerit cibum stans desuper et sit difficilis vomitum ut non aspiciatur ad febrim sed admistretur dyapipereon et precipitetur ut descendat cibus.

Prima fen quarti canonis

De febre effimera ex apostemate.

¶ Febres sequentes apostemata interiora sunt putride: et quādoq; associatur eis ethica: et nō sunt de numero febrium effimerarum.

¶ Et plurimū quod accidit de istis febribus sequētib; apostemata sequēs causas primitiuas ex vlceribus et scabie et doloribus et percussionibus et casibus ad que expellūtur materie et retinent in vīs earum apud carnes molles ē de genere fe. effimere: et plurimū qdē accidit de istis febrib; sequētib; apostemata quorū cause sunt ātecedētes: sicut repletiones et opilationes preterite sunt putride.

De febre effimera ex cibo.

¶ Cibi calidi faciunt febres effimeras: et sicut illa q̄ est ex sole s̄m plurimū est cerebralis et in spiritu animali: et illa que est ex balneo est cordialis et in spiritu vitali: similiter illa que est ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

Sermo vltis de febribus putridis.

¶ Monit vndecim causas putrefactionis ex quarum vna est aer pestilētie et aer lacunarū et locorū infusorū .i. quibus madesiūt res vt linum et spartum.

¶ Sumere calefacientia super repletionē est ex causis putrefactionis.

¶ Putredo quādoq; est cōmunis corpori: et quādoq; est in membro propter debilitatē suam: aut ppter vehemētiam caliditatis sue extranee et sue acuitatis aut doloris eius.

¶ Et putredo quidem colere facit tertianam et sanguinis continuam et melancholie quartanā: et q̄ currūt cursu eius: et flegmatis quotidianā: et que currūt cursu eius.

¶ Et sanguinis locus est intra venas: colera autez et flegma et melācholia quādoq; putrefiūt intravenas: et tunc faciunt adherentiā fe. et nō eradicatur: immo

est assidua ⁊ inseparabilis: sed est vehemētia p̄ quas cognoscitur paroxismus qui est in ea: ⁊ quādo putre fiunt extra venas: ⁊ non est alia causa ex apostemate intrinseco facit periodos quos diximus qui accidunt et eradicantur.

¶ Quāuis flegmatica non eradicet̃ quin ibi sint reliquie occulte: et quādo putredo est intrinseca dñans super venas oēs aut super plurimū eius quod sequit̃ cor ex eis nō sunt forsitan additiones ⁊ diminutiones apparentes. cum autē sunt fm contrariū illius apparent ulcerationes manifeste.

¶ Ponit causas eradicationis paroxysmorum materia existēte extra venas ⁊ causas radicationis eorū. et tu vide.

¶ Ponit etiā causas cōtinuitatis ⁊ inseparabilitat̃ se. materia existēte intra venas: ⁊ vide.

¶ Paroxysmi eradicationis quādoq; dimittūt ordinem suum p̄pter diuersitatē materierū in multitudine ⁊ paucitate grossitie ⁊ tenuitate: ⁊ quādoq; fit ex malicia regiminis egri: aut p̄pter debilitatē eius aut multitudinem sensus eius.

¶ Et paroxysmi qui eradicātur fm plurimum incipiunt cuz horripilatione aut frigore aut rigore ⁊ resoluuntur per sudorem.

¶ Et illud quod fit ex mordicatiōe caliditatis est dignius vt proportionet̃ ad horripilationem q̄ frigus et plurimum quod accidit de eo est vt fit sicut pūctio acum in omni membro.

¶ Quāq; humiditas nō est obsessa in venis fit facilis expulsio eius per sudorem.

¶ Paroxysmi aut inseparabiles minuūtur et nō eradicantur per sudorem: neq; incipiūt cuz frigore: nisi propter debilitatē virtutis aut p̄pter pfundationem caloris innati: tunc enim infrigidātur extremitates et est signum malum.

Prima fen quarti canonis

Et in quibusdā febribus cōponūtur frigus ⁊ horripilatio: quoniā materia que putrefit est composita ex frigido ⁊ mordicatio. 10

Ponit causas abbreviationis ⁊ festinationis ⁊ tarditatis paroxysmorum: ⁊ tu vide.

Et deteriores quidez febres sunt inseparabiles in quibus putredo est intra venas: deinde ille que eradican-
dicantur in quibus putredo est in toto corpore aut in parte corporis.

Parū accidit senib⁹ febris valde accensa ppter frigus cōplexionis ipsorū ⁊ paucitatē carnis eorū.

Et plurimū quidez febrium putredinis antecedit almeliletu: ⁊ almeliletu quidē est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniēs ad hoc vt sit febris: et associantur ei lassitudo: pigritia: alices: saltus: constrictio anhelitus ⁊c.

Diuersitas aut pulsū in principio et augmēto est ex pprietatibus febris putride.

De rebus quibusdā quib⁹ cōueniūt et differūt febres putredinis inter se et ab alijs.

Tertiana pura est salutifera propterea q̄ co. pura est levis super naturā: ⁊ quoniā ipsa facit quietem ⁊ raro pertransit septem periodos: nisi ab errore: ⁊ cōtinua qñq3 consumit in hebdomada.

Tertiana vō non pura est lōgioris spacij q̄ pura.

Illa que est ex putredine sanguinis est continua inseparabilis: ⁊ quādoq3 peruenit ad statum in quatuor diebus.

Flegmatica vō accessionē faciēs omni die est levis caliditatis respectu colerice longa: ⁊ est magni timoris qm̄ habet parū spacij interpollationis ⁊ q̄etis: et qm̄ ipsa associat corruptioni ⁊ debilitati in ore stomachi que nō excusat ex quo attrahūt accidētia mala ex syncopi pulsu cordis ⁊ casu appetitus.

Flegmatica quātum est minus pura est minoris et

brevioris paroxismi: nisi declinet cū paruitate sue putrefactionis ad melancholiam.

¶ Quartana autē nō est acuta ppter frigus materie longa: ita q̄ pura est cum vno anno ⁊ nō pura est brevioris spacii: verum nō est in ea timor: quoniā quietē facit spacio lōgo: ⁊ qm̄ ipsa nō est talis acuitatis quā sequitur accidentia vehementia.

¶ Scias q̄ principiū prolongat̄ in tertiana ⁊ status in conclusa ⁊ declinatio in incensua ⁊ status et declinatio in quotidiana.

¶ Raro inuenitur quartana continua ⁊ quotidiana integre eradicationis.

¶ Ponit q̄ ex dimissione cibationis et dandi in potu aquam frigidam ⁊ pprie in acutis apostemosis venit in ethicam.

¶ De rigore frigore ⁊ horripilatione.

¶ Horripilatio est dispositio in qua inuenit corpus diuersitatem in frigore et punctionem in cute et lacertis: et antecedit eam pigritia: et quasi fractio est maneries eius.

¶ Frigus autē est vt sentiat in mēbris suis ⁊ dorsis lacertorum suorum frigus purum.

¶ Rigor enim est vt nō possit cōtinere membra sua ex commotione et tremore eueniente eis et motibus inuoluntarijs.

¶ Et de causis vehemētie rigoris est vehemētia virtutis expulsiue in lacertis: ⁊ ppter illud quāto est cā rigoris viscosior est rigor vehementior.

¶ Scias q̄ hu. frigid⁹ est q̄et⁹ quē iā cōsuevit mēbrū in q̄ est ⁊ q̄escit passio ei⁹ ab eo: q̄re nō sentit frigus eius. cū igit̄ mouet̄ ⁊ spargit̄ ppter aliquā causarū patit̄ ab eo mēbrū qd̄ erat nō occurrens ei et sentit frigus eius ppter causam cōplexionis diuerse.

¶ Et multotiēs qd̄ accidit a flegmate vitreo sparso ī corpe rigor nō pducēs ad febrem: ⁊ qnqz sūt ei piodi:

Prima fen quarti canonis

nam si materia nō putrefit nō pducit ad febrem.

¶ Et qñqz accidit frigus ⁊ rigor ppter submerfionē caloris in corpe causa cibi ⁊ q sunt ei similia.

¶ Et quādoqz antecedit rigor febres ppter mordicationem humorū et fortitudinez virtutis expulsiue: et quādoqz fit cum mordicatione caloris frigus: qz calor naturalis fugit ad interiora.

¶ Et quādoqz significat rigor et horripilatio sanitatem in febribus inseparabilibus: quoniā significat q materia expellitur a venis.

¶ Et de rigore est qui significat mortem: et est ille quem sequitur debilitas virtutum ⁊ casus caloris innati et siccitas.

¶ Horripilatio vō fit a causis paucioribus causis rigoris.

¶ Et cōmotio aīe ⁊ periodi iudicant periodum.

¶ Et senū quidem febres sunt sepulte.

¶ Et quādo denigrat lingua febricitantis cū alleuīatione febris: tūc febris eius est sepulta.

¶ Et quādoqz associatur febri paralisis: igitur curetur febris in primis.

¶ Et ratio quidez capitis est ex eis q inspissant cutē eius: qre reuertent vapores ⁊ fit fortis febris.

¶ De intentionibus ad curationes vniuersales putridarum.

¶ Scias q intētio in curādo has febres qñqz reuertitur ad partem febris infrigidādo ⁊ humectādo: et qñqz ad partē materiei. s. digerēdo ⁊ euacuādo.

¶ Et digestio quidem in grossa materia est equatio eius cum subtiliatione: et in subtili est equatio eius cum ingrossatione.

¶ Et quādoqz cōtraria sunt id quod requirit febris de infrigidatiōe: ⁊ illud qd requirit humor de digestionē ⁊ euacuatione: tūc oportet vt obseruetur illud quod est magis timorofum.

Et om̃ino sollicitudo sit vt postponatur aqua fructuum vsq; ad hebdomadam: ⁊ sit contentus: vel sufficiat aqua ordeī.

Et oēs fructus nocent febricitātib⁹ cū ebullitione sua ⁊ corruptione sua in stomacho.

Et mltotiēs quidē inueniūt res q̃ digerit subtiliat ⁊ euacuat infrigidās etiā sicut sirupus acetosus.

Scias q̃ febris quādoq; est tāteuehemētie ⁊ acuitatis q̃ nō licet vti regimine cause: imo indiget infrigidatione vltima: et pprie cum nō inuenis virtutem fortem tolerantē: q̃ si fortē inueneris abscinde ⁊ expelle humorē ⁊ abscinde cibum ⁊ nō infrigides infrigidatione que prohibeat resolutionem.

Non infrigides in istis febribus cū eo in quo sunt stipticitas ⁊ exiccatio: sicut sunt troisci infrigidantes: nisi post euacuationem ⁊ digestionem.

Curatio febris putride est diuersa a curatione ethice.

Curatio ethice est contenta super contrarietatem egritudinis ⁊ curatio putride nō: immo super abscissionem cause eius.

Et scias q̃ non est tibi possibile vt cures febrem: nisi post q̃ cognoueris eam: q̃ si ignoraueris subtilia regimen.

Et prouide ne occurrat paroxismo nisi ventrē habeat vacuum.

Et nō moueas in die paroxismi aliqd q̃tū possibile tibi est neq; cures febrem.

Oportet vt obserues in om̃ibus his dispositionez virtutis: q̃ si fuerit fortis ⁊ fuerit illud qd̃ vicit san. aut cum humore qui vincit san. tunc flebothomia est magis conueniens res ⁊ proprie cum vrina est rubea grossa non citrina ignea ex qua timeatur apud flebothomiam victoria colere et acuitas.

Et post flebothomiā fac sequi solutionez ventris

Prima fen quarti canonis

subtile pprie si fuerit illic ficcitas ⁊ sit vltimitas leni-
ficatio nō fluxus vētris ⁊ nō solutio laboriosa.

¶ Et magis dilectum apud me est administratio cli-
sterior sū vltimitatē qua indigeat in virtute.

¶ Si inuenis humorē in primis declinare ad stoma-
chum fac eum vomere: q̄ si fuerit declinatio ad inte-
stina ⁊ senseris rugitum ⁊ descēsum fecis: tunc adhi-
be quod soluat ventrem.

¶ Et prohibe eum a somno in principio februm et
proprie quādo est horripilatio aut frigus aut rigor:
quoniā prolongantur super euz frigus ⁊ rigor: apud
declinationem vō est iuuatius valde et fortasse non
nocet apud statum.

¶ Et non prohibeas ei aquam frigidam: nisi fuerit
humor in eo frigidus et grossus: tunc enim prohibet
digestionem.

¶ Humoris autē colerici digestio est vt conuersus a
sua subtilitate fit spissus.

¶ Et aqua frigida facit illud: nisi sit stomachus aut
epar debile aut frigidum: aut sit in viscerib⁹ aposte-
ma aut dolor epatis.

¶ Vbi autē materia calida aut grossa iam digesta est
⁊ corpus carnosum ⁊ caliditas innata exuberās ⁊ vir-
tus fortis ⁊ viscera sana nō frigida et consuetudo ad
ipsam: tunc aqua frigida est melior res.

¶ Multotiens enim adiuuat ad expellendum mate-
riam cum solutione nature vel per vomitum vel per
urinam vel per sudorem: aut per omnia illa quare fit
statim vt sanetur.

¶ Et iterum sunt quedā prohibētia: sed timeat q̄ ma-
licia caliditatis ⁊ ficcitatis perducatur ad ariditatez ⁊
extenuationem: tunc non prohibeas aquam frigidā:
naz additio apostematis ⁊ cruditatis eius melior est
q̄ extenuatio.

¶ Et ille quē plurimū oportet ex eis phibere a potu

aque frigide est cui nocet in sanitate sua.

Et non euacues materiā indigestam in calido aut frigido nisi ppter necessitatem.

Fortasse em multiplicabitur euacuatio humoris ⁊ fortasse nocet euacuatio murationi: et fortasse admiscetur malignum cum bono.

Intentio in digerēdo est equare substantiā materiæ: ita vt fiat preparata ad expulsiōez faciem: ita vt inspissetur subtile ⁊ subtilietur grossum paulatim et inscindatur viscosum.

Si nature non est possibile expellere illaz superfluitatem in vrina: nisi post horam in qua est preparata ad expellenduz: tunc similiter oportet vt sciatur qd arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digestio in vrina est incōueniens aut difficile malum.

Omnis contradictor in primis cuz est super veritatem est excusatus.

Experimentis que non sunt sm canonem accidit: vt nec vnum valeat: nec vnum eorum sit signum: hoc nāq; est conueniens.

Cum autem materia est plurima mobilis permutable de membro ad membrum: et estimas qd nō est spacium in digestione: tunc est necessaria euacuatio eius: timor em in hoc est minor qd timor in illa.

Et scias qd quādo flebothomia est intētio sanguis non est ex genere eius in quo expectatur digestio expectatione que est in solutiuis: ⁊ non expectat digestio nisi in humoribus alijs.

Et cum postponit flebothomia in principio egritudinis non est ei intentio: fortasse em interficit per aduentum debilitatis virtutis.

Et cum times victoriam humoris magis necessaria cautela est euacuatio.

Et si hūor nō est digest' nō moueas nisi i principio:

Prima fen quarti canonis.

apud statū vō nō moueas aliquid donec vincat natura et digerat: et si ipsa nō mouet moue tu hora motus eius: et si ipsa mouet aut mouit tunc dimitte eā et opaz
¶ Ypo. opz vt administret medicina solutionē ei⁹. lutiua postq̄ dirigit egritudo: in principio autē egritudinis nō opz nisi materia fuerit furiosa: et forsitan nō est s̄m plurimum furiosa.

¶ Et talis est ista euacuatio necessaria q̄ nō est i hora sua sicut cibatio necessaria q̄ non est in hora sua: et proportio isti⁹ euacuatiōis ad cessandum ex malicia materie est sicut illa cibationis ad phibendum virtutem ex casu suo.

¶ Cū exerces euacuationē tūc p̄sidera horā interpolationis aut horā t̄pis aut frigidiorē horā que est.

¶ Et nō euacues p̄ fluxū vētris in die p̄odi neqz fle

¶ Dicit nāqz ypo. medic⁹ est adiutor (bothomes. nature nō impediens eam.

¶ Et scias q̄ multotiens indigeat medicina forti debili: forti qz soluit humorem viscosum: debili qz facit assellare semel aut bis.

¶ Non euacues plurimū simul ita vt nō cadat v̄tus.

¶ Et cōsiliū meū in flebothomia ē vt dimittat q̄tuz possibile est: si aut nō est possibile tūc multiplicatio numeri melior est q̄ multiplicatio quātitatis.

¶ Et scias q̄ qñ aggregat dolor capitis et febris tūc curatio fe. est dignior. et scias q̄ dolor capitis fortasse facit redire declinatā ad augmētū q̄re opz vt sedet.

¶ Et cum infans lactans febricitat tūc oportet vt rectificetur lac matris eius.

¶ Qñ fuerit vrina ictirica in febre significat ap̄a.

¶ Dirabolani citrini cōstringūt poros post solutionem vētris et exaspant viscera et dentur tunc post digestionem integram.

¶ Et troisci quidem non sunt conuenientes principis harum febrium nisi post digestionē et euacuatiō

nem: et sunt magis cōuenientes ei cuius febris ē ad
herens in suo stomacho quasi ipsa sit ethica.

¶ De cibatione horū febricitantiū.

¶ Scias q̄ cōuenientiores cibi febricitantibus sunt
cibi humidi et pprie ei cuius cōplexio est humida ex
infantibus et crassis: cōueniūt em̄ ex hoc q̄ assilant
cōplexioni: et ex hoc sunt contrarij egritudini.

¶ Quāq; accidit fe. et natura est ficca nō cibes penit
dum non egreditur fex pfecte.

¶ Et opz vt occurrant eis porismi periodici et poris
mi qui fiunt fortes: vētribus eorū vacuis in quibz nō
fit cibus oīno: nam occupabitur natura in digerendo
cibum et dimittet digerere et expellere et plongabit
egritudo et confirmabitur.

¶ Et opz vt postponat cibationē vsq; ad declinatio
nē: et in eo qd̄ est post ipsam: et si accadat vt hora psue
tudinis fit hora declinatiōis tūc est meli⁹ q̄ esse pōt.

¶ Pōnit ordinem in cibatione penes subtile in vlti
mo et grossum in vltimo et mediū et concludit q̄ kist
ordei sicut est. i. pultes est medium.

¶ Et kist quidem ordeī est bonus cibus: ipm em̄ ag
gregat ad conglutinationem et digestionem et lenita
tem et paulatine lubricitatem et absterfionē humecta
tionēq; cōtrarietate fe. et sedationem fitis et c. et qn̄
fit bona eius digestio nō inflat oīno.

¶ Del canne qd̄ est zuccarū et pprie mūdificatū est
meli⁹ melle apis: licet ei⁹ absterfio sit minor.

¶ Et subtiliationem quidē regiminis significat na
tura materie et possibilitas nature in digerēdo ipaz
et resoluendo et euacuando eam.

¶ Et dignior horarum ad subtiliationem est status:
hic enim est vehementia occupationis nature in pu
gna et pprie apud crisiū: ante vō illud pugna nō
dum est confirmata.

¶ Et ingrossationem quidem regiminis significat

Prima fen quarti canonis.

virtus. et dignior horarum ad ingrossandum est hora in qua virtus non valde est occupata in materia et est principium egritudinis.

¶ Et estas quidem propter suam resolutionem indiget additione cibationis et separatione eius: nam virtus non sufficit ad digerendum illud quod multum est semel: et quia resolutio est propter sparsionem oportet ut cambium sit per sparsionem.

¶ Et in hyeme res est econtrario quam puitate resolutionis eius non facit indigere multo cambio.

¶ Et prius spargere cum debilitate virtutis est melius.

¶ Scias quod si non esset id quod pertinet virtuti (egroti esset magis necessarium subtiliare ultima subtiliatione: sed virtus non suffert illud et deficit: et cum deficit non valet curatio.

¶ Curans igitur sicut sciisti est virtus et non medicus: quam medicus facit venire infra ad virtutem. etc.

¶ Verum est tibi necessarium in omnibus speciebus ut sit principium tui regiminis grossius: et postremum tui regiminis ad statum subtilius: et gradatim procedas in eo quod est inter illa ita ut virtus sit conservata usque prope statum.

¶ Cum times casum virtutis tunc cibatio est melior.

¶ Nonit substantialem casum in incrudatione colericorum in horis egritudinum: et tu vide.

¶ Et omnis cuius calor innatus est fortis valde: aut plurimum. aut calor innatus est valde debilis non potest dimittere cibum.

¶ Et senes quidem et debiles et infantes sunt de genere eorum qui non tollant famem.

¶ Multoties quidem errat medicus in huiusmodi egris quoniam ipse prohibet eis cibum in principio rei: et quando appropinquant statum et sciunt quod cadit virtus: cibant in ista hora necessario et accidunt prava accidentia.

¶ Canon in dando syrupum acetosum et aquam ordeii.

Nonit q̄ quedā est aqua que est pauci ordeī ⁊ multe aque et in ista non est multa fiducia in iuuamento nisi quādo est cōplete decoctionis: ⁊ melior que de ea est: est vt sint aque partes. xx. ordeī vō vna: et de ea est in qua est aliquid de corpore ordeī et farina et magis mihi dilectum vt non sit plurimum decoctum: et hoc est pluris nutrimenti et minoris ablutiōis ⁊ digestiōis.

Et aggregare syrupum acetosum ⁊ aquā ordeī fil' est illaudabile qm̄ corrūpit aquā ordeī s̄m pl'imū.

Et nō opz vt det̄ in potu aqua ordeī cū ficcitas nature adest immo an̄ ipsam fiat clistere.

De curationibus febriū acutarū.

Assiduare gutturi patiētis egritudine calidam aliquid vt remaneat humidū et nō exiccetur in curis est iuuamen valde.

Nonit pulcrū ⁊ necessariū modū infrigidādi aerē cū rozationibus frondibus ⁊c. et tu vide.

Et lactuca cum aceto est vltima.

Et embrocare epar cum infrigidatib⁹ est res maxima et magis iuuans.

Et nocibilior embroca in huiusmodi dispositione repletionis capitis scz ex multitudine vaporū est mul' fio lactis super caput: fortasse em̄ facit accidere apostema in capite et perdit.

Et magis salua horarum embrocatiōis capitis cū repletionē eius est vt sit vapor colericus nō humid⁹: ideo tūc fortasse nō nocet immo confert vt cognoscit̄ illud ex dispositiōe somni ⁊ vigilijs ⁊ hūiditate supiorum ptiū narium et eius ficcitate.

Et cum infrigidas caue ne occurras cū infrigidatiōe vehemēti hora sudoris ⁊ resolutiōis: fortasse em̄ fit causa in elongatione egritudinis.

Vicet quandoqz sit longitudo egritudinis saluioz q̄ ipsius acuitas.

Prima fen quarti canonis

De regimine sudoris cū supfluit.

Oportet ne sudor creticus quantū possibile est restringatur. Cum autem euenit necessitas ⁊ p̄transit terminum tūc oportet vt euentet et infrigidet loc⁹.

Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rozando egreditur de sudore faciendo exiccationem post exiccationē: nam est occasio ad ip̄m prouocandum ⁊ fortasse attrahit syncopim: nam abstersio eius addit in ip̄m et ei⁹ dimissio restringit ip̄m.

De regimine fluxus sanguis nariū.

Oportet vt nō properet ad phibendum illū q̄ creticus est q̄tum possibile est.

Et quādoq; aduenit patientib⁹ quartanam fluxus sanguinis nariū: quare oportet vt iuues cum facientibus fluere sanguinē ex naribus: scitis enim in ipso est sanatio quartane.

De regimine vomitus.

Creticus itez nō abscindat nisi apud necessitatē.

Et non oportet vt appropinent rebus sedantibus vomitum ponticitate sua ⁊ acetositate sua stiptica ille qui vomit p̄pter humorem imbibitum quia est malum: et addit imbibitioni: sed nō imbibito fortasse faciet eum eicere deorsum q̄uis sit grossus et fortassis per superiora.

De regimine sitis supflue.

Et sitis quidem fit quādoq; a frigore et abscindit eam somnus ⁊ quādoq; fit a calore et abscindit eam vigilie.

De regimine grauitatis capitis.

Oportet vt alienetur ab eis emulsio lactis sup capita eorum aut effusio alicuius olei super ea aut embroca aut caputpurgium: immo sint contenti vaporizationibus factis et clisteribus ex camomilla violis et furfure.

De asperitate lingue.

In essentia viscositatis fricetur cum brusco aut cū virgis salicis.

Si vō fuerit a siccitate teneat in ore seu elsten ⁊ nucleos prunorum aut salem qui apportatur de india et est in colore salis ad q̄titatē fabe et ē zuccarū candi.

Et oportet vt non ponantur puluinarīa multa neq̄ resupinetur dormiēs: nam hec duo exiccāt linguā.

De dolore capitis.

Et nō mulgeas lac nisi cū remouetur febris.

Et caue lac apud repletionem humidam ⁊ facientem profunditatem somni: et similiter caue omīa humectantia et non administres humectantia nisi vbi ē vapor fumosus ⁊ caput siccū et pui somni.

De nigredine lingue.

Oportet vt nō dimittatur nigredo sup linguā immo fricetur cū eo quod scis: ⁊ si non: eleuabunt ad caput vapores maligni ⁊ faciūt cadere in firsen.

De syncopi.

Scias q̄ quādo aggregant̄ syncopis et febris tūc syncopis est dignior curatione: et si indiget pauco vino det̄ p̄mixtū cū .3. tribus vini antiqui.

Sermo vniuersalis de febribus colere.

Ifebres colerice sunt scz tertiana continua ⁊ tertiana periodica ⁊ causon.

Tertiana colerica periodica non pura fit cum putredine colere grosse substantie: propter commixtionem colere cum flegmate commixtione aliqua commixtionali vnita: et ppter hoc diuersificatur ab emitriteo cum emitriteum faciāt due materie separate: et hanc faciāt materia vna que est in seipsa permixta cum calore cui permiscetur aliquantulum frigoris q̄ generat suam putredinem et suam resolutionem et suam digestionem.

Ifiunt igit̄ in emitriteo duo porissimum et tertiane

Prima fen quarti canonis.

non pure porisimus vnus.

Et hec quidem non pura quandoq3 prolongatur tempore longo et circiter medietatem anni: et quandoq3 pducit ad molliciē et ad magnitudinē splenis.

Causon vō est de genere continue: qm̄ differentia inter eius vehemētiam et eius teporem est insensata et accidētia eius sunt vehemētia.

Et causa in eo est acuitas materie et multitudo eius cum eius casus sit circa cor: et in venis oris stomachi aut in partibus epatis proprie et ad summum in membris nobilibus vicinis cordi.

In tertiana vō periodica co. est in carne ⁊ ad partes cutis ⁊ in continua co. est sparsa in venis corporis que elongantur a corde.

Nonit multa accidentia februm colericarū: et tu vide et ipsa nota.

De tertiana absolute.

Paroxisimus tertiane incipit in primis cum horripilatione et punctura acus. Deinde infrigidat et incipit facere rigorem difficilez valde difficiliorē reliquis rigoribus: et hic quidem rigor cum vehemētia sua est velocis sedationis.

Ifit rigor eius in diebus primis fortior et vehemētior et in quartana est econtrario.

Et iterum rigor incipit cum fortitudine deinde aluiatur paulatim et minuitur velociter et in quarta est econtrario.

Et sudor multiplicat̄ in tertiana cū dimittit.

Et tertiane caliditas est saluioz caliditate causonidis: nam in illa quāto prolixius manus t̄git corpus nō additur inflamatio: immo qñq3 minuit ⁊ in causonide additur inflamatio.

Et pulsus eius est diuersus: sed diuersitas eius est minor q̄ in reliquis febribus humorosis.

Et quandoq3 significat ipsam etas consuetudo: re

gio: ars: forma: tempus: ⁊ multitudo euentus tertiane in illa hora.

Cunqꝫ igitur cōponūtur due tertiane sunt porisimi euenientes omni die: qui igitur considerat tertianam per paroxismos errat in ea: immo oportet vt attendatur significationes alie quas dicemus.

Differentia inter tertianam puram et non puram.

Pura est subtilis leuis cuius paroxismus cōsumitur a quattuor horis vsqꝫ ad duodecim: et non addit super eas multum: et si addit additione multa tūc nō est pura et est s̄m plurimū pueniens ad horas septē.

Et calefit corpus in ea velociter et vides caliditatem procedere ex corde et extremitates adhuc sunt frigide.

Pura non addit cum non accidit error super. vii. periodos: et quādoqꝫ cōsumitur propter subtilitatem sue materie in porismo vno in quo accidit vomit⁹ aut vētris solutio mūdificans.

Apparet digestio in vrina p̄ma die aut tertio aut quarto aut septimo.

Cū vides principiiū cū rigore ⁊ statū cū sudore exuberāte: tūc nō dubites quin ipsa sit pura.

Et cū nō pura inuenitur grauitas pl̄ima in capite et extēsiō ⁊ prolōgatur rigor donec pueniat ad horas xxiij. aut. xxx. vsqꝫ ad horam suā et tepescit donec cōplentur. xlvij. hore.

Et p̄ quātitatem additiōis porismi sup̄ duodecim horas est eius elongatio a puritate.

Et in tertiana quideꝫ nō pura tardatur apparitio digestiōis ⁊ nō apparet in forma offuscatio neqꝫ extenuatio et accidentia sua minorātur in ea.

De tertiana cōtinua.

Cognoscit⁹ p̄ vehemētiā porismoꝝ tertiana cōtinua ⁊ per vehemētiā accidētium tertiane: et apud

Prima fen quarti canonis

galienum quidē cum san. putrescit fit de oī genere: et de hoc fiet sermo post.

De cura tertiane pure.

Et tu quidem non auscultes sermonē qui concedit in pncipio solutiua fortia et myrabolanos et filia: nisi p modū quē diximus: imo opz vt in pms lenias sicut cū tamarindis syracost et teriniabim.

Rectum nāqz est vt non in potu detur quod est sicut sorbitio ordei neqz ei simile neqz cibi: nisi natura iam lenificata.

Et si vētris solutio in pncipio in febre tertiana pura sit minoris malicie q̄ eius file in alijs: est tamē ei etiam malicia maxima.

Et qñ possibile ē vt flebothomes vsqz ad tres periodos: fac et sifr qñ times q̄ egritudo sit furiosa.

Et non oportet vt moueas in die paroxismi aliqd nisi ppter necessitatem.

Et oportet vt in die paroxismi nō puoces vrinam cum emulsione seminū.

Et opz vt supueniat ei paroxism⁹ dū est famelic⁹ et nō est in stomacho eius aliquid.

Oportet vt sumat in potu omni mane sirupū acetosum: et post duas horas aquam ordeī die in qua nō est paroxismus.

Et fructus quidē qui diliguntur eis sunt granata dulcia et muza et pruna matura et imatura: et melon vo indus est maximi iuuamēti cū hoc q̄ ipse soluit et puocat et stringit vehemētiā caloris et facit sudare et fortasse non nocet nisi parum.

Et ex oleribus conueniūt cucurbita et cucumer et alchetedī et lactuca.

Et nō vltimes in infrigidatione multa et pprie in pncipio: nisi inuenias inflānationē multā et timeas cōuersionē eius ad causonidē et cōtinuam.

Si non inuenis inclinationē manifestā: tunc eas

cua cum solutione ventris.

Balneo vō oportet ne appropinet nisi post digestionem: et apud declinationē est ipm melior curatio eis ⁊ pprie assuetis ⁊ non prolongēt in eo morā: imo egrediantur velociter: nam iteratio est eis conueniētiōr q̄ stationis prolongatio.

Et non timeas post declinationē potare eos vino plurimum commixto: vinum eniz fractum per commixtionem confert in soluendo et succurit aque penetrati cum fortitudine sua: ⁊ ppter illud infrigidat vehementer et humectat.

De cura tertiane non pure.

Res quibus diuersificatur cura tertiane nō pure sunt res quibus cōicant fe. frigide de licentia scda. i. non solum intēdendo primo ad fe. sed etiā secūdo ad causam: sicut fit in febribus frigidis.

Balneum em facit descendere flegma indigestū p illud qđ effundit ad locū putredinis: ⁊ pmiscet humores et resoluit subtile ⁊ facit remanere spissum.

Libatio eoz omni die est ex eis q̄ eis nocent: imo oportet vt cibetur vno die ⁊ alio die nō: ⁊ fit in cibis eoz quod abstergat ⁊ calefaciat parum.

Et oportet vt cōsideret ppinquitas nō pure ad puram ⁊ elongatio eius ab ea: ⁊ fm illud diuersificatur inter curam eius ⁊ curam non pure.

Et cū videris vrinas eoz grossas tūc flebothoma: ⁊ cū flebothomaueris nō indigebis clisteri.

Et scias qđ nō est res magis iuuans eos q̄ vomit post cibum.

Et clisteria in principio sunt mihi magis dilecta q̄ solutiua alia.

Decoctio absinthij est eis iuuatiua subtiliatiua materiei ⁊ stomachi cōfortatiua.

De febre caupon.

Caupon est fm duos modos: aut eniz est ex co. in

Prima fen quarti canonis

venis p̄pinqs cordi ꝛc. aut est flegma ꝛ fit a flegmate falso: sicut dixit ypo. ꝛ nō fit flegma falsum nisi ex aquositate flegmatis ꝛ colera acuta.

¶ Et qm̄ causon habet vehemētiora accidētia q̄ tertiāna oportet vt sit breuioris spacij q̄ ipsa.

¶ Senibus parū accidūt febres causonides: ꝛ cum accidunt eis pereūt: sed in infantibus est leuior propter humiditatē eorum: ꝛ quādoq3 est in eis cū profunditate somni p̄pter vapores.

¶ Et plurimū quidē causon cōsumit̄ vomitu aut solutione vētris aut sudore aut fluxu sanguinis nariū.

¶ Nideť vt sit cā fitis eorū p̄pter causam pulmonis.

¶ Et caliditas in causonide s̄m plurimū non est ita fortis in exteriorib⁹ sicut in interiorib⁹. Et cōfractio in ea est leuior q̄ fit in alijs.

¶ Cura est cura tertiane pure ꝛ nō flebothomētur: fortasse em̄ inflānabit eos: et fortasse iuuabit eos si fuerit illic turbiditas ꝛ rubedo. s. in vrina.

¶ Et fit content⁹ potatione aque frigide s̄m q̄ diximus: si autem non fuerit quod prohibeat: detur de ea etiam vsq3 ad satietatem.

¶ Et fortasse aduenit eis permixtio mētis ꝛ obliuiscuntur petere aquam: quare oportet vt sorbeant de ea paulatim sorbitiones plurimas: et p̄prie in eo cui⁹ linguam vides siccam exiccatam.

¶ Et op3 vt caueat̄ in eis supfluitas sanguis nariū. Est em̄ de eis in quib⁹ magnificat̄ timor eis.

¶ Et cum declinat egritudo manifeste: tunc non est malū vti balneo cuius aqua declinat ad frigus: et illi in quibus magis diligitur balneum ex eis sunt quorū fe. est ex flegmate falso.

De febre sanguinis.

¶ Opinatus est galienus q̄ non fit febris sanguinis a putredine sanguinis: nā sanguis cū putrefit fit co. ꝛ non est sanguis. fit igitur tunc fe. colerica non san-

guinea et fit caufon predicta et tertiana ⁊ curat eam cum illa cura.

Hic vō sermo galieni contrarius est sermoni ypo-
cratis ⁊ cōtrarius ei quod est cōueniens.

Intellectus eius prim⁹ est corrupte acceptatiōis:
quoniā san. quādo putrefit conuertit⁹ subtile eius ad
coleram ⁊ spissum ad melancholiā: non igit⁹ cū tota
litate sua fit colera.

Sic post putredinem sanguis fit co. nescimus ta-
men an in ea fit putredo an non. nam non est necessa-
rium vt sit putridum ideo q̄ aliquid generetur ex pu-
trido: fit enī a putredine quod non est putridum si-
cut vermis.

Quod vō intelligit⁹ scdo. i. cū san. putrescit fit co.
est mendaciū puruz: qm̄ putredo est via corruptiōis:
⁊ putredo quidē non habet tēpus: ⁊ cōuersio sangui-
nis in coleram non fit nisi in tempore.

Et putredo quidem est corruptio accidens sangui-
ni: ⁊ est sanguis sicut accidit flegmati et est flegma:
neq3 co. neq3 melancholia nisi conuertatur post illud
cum complemento putredinis.

Verū veritas sana est sermo ypo. q̄ ex sanguis pu-
tredine generatur febris.

Dicamus igitur nūc q̄ febris san. que est fe. putre-
dinis ⁊ febris calefactionis ⁊ ebullitionis quam no-
minat ypo. synocham conclusam plurimū fit ex opila-
tione suffocante caliditatem.

Quedam quādoq3 fit a causis alijs que vehemen-
tes fiunt super vehementiā febris effimere: et est de
summa febriz que sunt inter febres putredinis ⁊ fe-
bres effimeras.

Hec differt a febribus effimeris: quia calefactiū
primū in ea est humor: ⁊ differt a febrib⁹ putredinis
qm̄ nō est ei putredo ⁊ est fe. acuta non effimera non
ethica non fe. putredinis.

Prima fen quarti canonis

In quibusdā cōtradictionibus non est necesse nos
plongare sermonē: qm̄ nō iuuat cū eo medicus.

Et hanc putredinem in sanguine quandoq3 facit
aquositas sanguinis ex comestione fructuū aquosay.

Et hec quidē febris est cōtinua que nō repescit p-
pter cōmunitatē materieī ⁊ eius adherentia vsq3 ad
crisim vel ad mortem.

Et eius species sunt tres. s. epaumaticus ⁊ est sal
uor: deinde homotenus: deinde augmasticus.

Intētio in curatione fe. sanguis est euacuatio plu
rima vsq3 ad syncopim.

Euacuatio aut non est aliqua ita bona sicut flebo-
thomia ex manu in q̄cūq3 hora accidat ⁊ nō expectet
crisis neq3 digestio: nisi sit repletio nauseatiua: tunc
em̄ eam caue ⁊ remoue ipsam.

Quod si febris perseuerauerit: tūc flebothomia ⁊ nō
cesses flebothomare donec eger appropinquet synco-
pi: aut cadat in syncopim si corpus fuerit forte: synco-
pis nāq3 infrigidat complexionē fortem.

Et scias q̄ flebothomia ⁊ sumere in potu aquam
frigida qnq3 excusant ab infrigidatione alia.

Et fortasse sequit̄ statim flebothomiā vltimā flu-
xus vētris coleric⁹ ⁊ sudor quē op3 oī hora extergere
donec cōtinet̄ ⁊ sanabit̄ fortasse cum eo.

Et succurrať ei quod accidit de debilitate et syn-
copi cum cibo subtili ⁊ quiete.

Si accidit fluxus sanguinis nariū p se nō abscin-
datur: nisi cū appropinquat syncopis.

Et quāto plus minorat̄ zucarum tātō melius est.

Et scias q̄ esse cōtentus infrigidatione ⁊ dimitte
re flebothomiā ⁊ solutionem ventris addit in opila-
tione ⁊ coartatione: quare additur putredo ⁊ calidi-
tas in reliqua dispositione.

De febre flegmatica.

Minor horarum sui principij fm plurimuz est ex

xviii. dierum: et eius eradicatio in pluribus est intra
xliii. dies: aliqui habent intra. lxiij.

¶ Saluioz earū est illa que est mūdoy tēpoy: et pre-
cipue illa que est multi sudoris: significat em̄ subtili-
tatem materie et paucitatē eius et raritatē corporis.

¶ Et parum quidē euacuatur febris ista a lesione in
ore stomachi.

¶ Et scias q̄ cum omni febre cum qua est frigus cō-
stringitur pulsus et minoratur.

¶ In febre flegmatica ex vitreo humore fit frigus
ppter illud quod non putruit: et horripilatio propter
illud quod iam putruit: et maius eius frigus et ipsius
rigor insunt periodis status.

¶ Febris flegmatica nō est ex materia que faciat pū-
ctionē ita vt sit causa rigoris in via expressionis: eius
nāq; putredo est rei leuis.

¶ Et multotiēs incipit cum syncopi: et fit scilz synco-
pis: et in hac egritudine multiplicat̄ syncopis ppter
debilitatē oris stomachi et casum appetitus et priua-
tionem istimbre. i. digestionis que est fundamentum
materie nutrimenti et virtutis.

¶ Illā autē q̄ fit ex flegmate salso sequit̄ horripila-
tio: et nō fit vehemēs frigus eius.

¶ In hac febre diuersificatur eius passio a calidita-
te: scilicet in sensu tactus: sicut accidit in reliquis vi-
scosis cum bulliunt: ipa em̄ disrumpūtur in quibusdā
locis et in quibusdam non.

¶ Et fe. quidē flegmatis sunt multe opilationis et su-
doris pauci: et cū sudare facit est res nō exuberās.

¶ Et de ppris significationib⁹ eius est paucitas su-
doris et priuatio eius.

¶ Et fitis quidē minoratur in febribus flegmaticis
nisi ppter causam salsedinis.

¶ Et significant eam vt sit paroxysmus eius. xviij.
horis: et dimissio eius sex horis: et nō est dimissio eius

Prima fen quarti canonis

mūda: quoniam materia cū multitudine grossitudine
et viscositate est multa.

De febribus epyalea et lipparia.

Hee sunt de summa febriu in quib' diuersificant
loca caloris aut frigoris intus et extra ppter diuersi-
tate locorum et eius quod putrefit.

Epyala est febris ex flegmate vitreo: sed est com-
prehensum in occulto pfundo quod infrigidatur vbi
est: verum ipsi iam accidit putredo quare spargitur
ex eo vapor eius: quod cum putruit et dispargit et in-
flammat in exterioribus: et illud quod non est pu-
trefactum infrigidat in interioribus.

Lypparia est febris in qua occultat calor et appa-
ret in ea frigus: et fm plurimu est flegmatica et quqz
est colerica ex colera grossa valde.

Donit modus quomodo calor occultatur et frigus
apparet: et tu vide.

Quomodo erit febris et non procedat caliditas ex
corde in totu corpus. Respondeo q attendit vna con-
ditio scz vt no sit quod phibeat sicut hic.

Donit modus febrium in quibus apparent ambe
dispositiones: et tu vide.

De febre diurna et nocturna ex flegmate.

Utreqz sunt male: sed diurna est longior et deterior
et multociens facit cadere in ethicam.

Et tolerantia fe. in calore diei et vigilie in frigore
noctis sunt ex eis q magis digne faciunt cadere i ethi-
cam et ad summū est ex genere febriu difficillimum.

De cura febris flegmatice.

Des spes eius cōicant in hora pncipij in tribus. s.
in necessitate lenificationis aut vomitus aut admini-
strationis subtiliantiu et inscindentiu et diureticoz.

Et cū supuenerint febri diestres subtiliatur in ea
materia ppter febrem: et ante illud mouebis et noce-
bis et non facies aliquid.

Cisfames et somn⁹ sup famē et exercitiū sup eaz sunt ultima in iuamēto hmoi egritudinis.

Cūqz ptrāierit septia nō stes tūc sup subtiliatione: qm̄ illa debilitat et addit i debilitatē oris stōachi.

CSubtiliatio regiminis in flegmatica omnino magis est necessaria q̄ in quartana.

CDonit q̄ rose rubee vocantur perfice.

CEt non fiat assiduatio super lenificationē cum lenitiuis in pncipio et post ipm et pprie qm̄ materia est colerica: illd em̄ pducit ad corruptionē cōplexionis.

CEt vomitus quidē cuz eo quod est in eo de debilitate stomachi est vehemētia iuamētivalde: et est vltimus huic egritudini.

COportet igitur vt expectetur in eo septimus vt non accidat ex eo in principio debilitas apostemans corpus stomachi.

CEt nō oportet vt fiat inūctio cum vnguentis resolutiuis nec embrocatio cum subtiliatiuis cum egritudo est in principio et humor est in corpore ambulans: ipa em̄ mollificāt viscera sua calefactione humida.

CScias q̄ fricatio est ex curationibus iuantibus eos: et quāto fuerit flegma viscosum grossius erit fricatio magis conferens.

Cfiat vomitus cū raphano et cū aq̄ calida et pprie in pncipio periodi: nā ipz resistit rigori et frigori et exstinguit cū hoc sitim q̄uis sit estuosa.

CEt vinū subtile confert eis in hac hora cum subtilitate sua: et quia confortat calorem innatum: et quia prouocat et sudare facit.

CEt agaricus cum de eo sumitur in puluere ex. 3. i. vsqz ad. 3. vnā et tertiā partē vnius diebus continuis phibet elongari egritudinē: sumat̄ igit̄ puluis ex eo aut misceatur cum melle et bibatur.

CEt semē vrtice post digestionē est mirabile valde sumptum in puluere aut cum melle.

Prima fen quarti canonis.

¶ Et hora cibi est post teporē porismi ⁊ eradicationē eius et ante porismū minus quattuor horis.

¶ Et balneū quidem est vehementis nocumenti nisi post declinationem.

De quartana piodica.

¶ Plurimū quartane est piodica ⁊ minoratur casus quartane inseparabilis.

¶ De pprietate omnis humiditatis est vt putrefiat quous rarificetur in pparatione.

¶ Et plurimū qdē quartana accidit in successiōe febriū putridarū ppter diuersitatem humorum ex quibus generantur.

¶ Et multoties quidē accidit propter successionem splenis et hoc fm plurimū nō euacuat ex dolore splenis aut duritie eius.

¶ Et saluioz qrtana est illa que nō accidit ab apostemate aut alijs: ⁊ cū qua nō est apostema splenis: nam hoc multoties ducit ad ydropisim et pniciem.

¶ Et qrtana q salua ē liberat ab egritudinib⁹ malis melācholicis sicut epilepsia melancolia et in eo ē securitas a spasma qm est humor ficc⁹: et est fm plurimū egritudo salua.

¶ Et si nō accidit in ea error nō addit supra annū: et qnqz pdurat. xij. annis ⁊ qd est infra eos.

¶ Et que ex ea lōga est perducit ad ydropisim: ⁊ autumnus est inimicus quartane.

¶ In hac est caliditas cū horripilatiōe et frigore: et cū aliquātulo dolore quasi frāgať ossa et est illic contractio propter quod strident dētes et pducit ad debilitatē visus ⁊ piodus ei⁹ est. xiiij. horarū.

¶ Et fit mūdificatio eius apparēs apud teporē: ⁊ ē significatio cōpleta sup quartanam.

¶ Et sudor in quartana ē plurimus p cōpationez ad flegmaticam ⁊ nō per cōpationem ad alias febres.

¶ Et fitis minoratur in hac febre nisi fit a melanco

lia colerica.

Et necesse est vt prohibeatur in die paroxismi a comestione et precipiatur ieiunium et phibeatur ab aqua frigida illa die. Est enim necessarium reliquis diebus vti carne.

Et scias qd aqua casei est bonū vehiculum ei qd administrat de vtutibz medicinarū ⁊ fortasse cōfert ad ministratio ei⁹ solius qn̄ est caliditas violenta.

Et vomitus iterum ⁊ proprie ante cibum est conuenientior ⁊ proprie in die porismi ante paroxisum ⁊ et pprie qn̄ est melancholia flegmatica et nō in p̄cipio tm̄ immo in omni hora.

Si melancholia fuerit sanguinea iuuabitur cū flebothomia ex basilica et hoc gen⁹ velociter recipit curationem.

In die periodi sufficiat eis de cibis modicum.

Nonit virtutem turbiti in principio magis posse approximari qd vtutē agarici tāq̄ leuiorē medicinā.

Si dederis in potu añ digestionē tyriacam ⁊ filia cōpones quartana cuz quartana: ⁊ fortasse attrahes egritudines alias ⁊ pprie in hyeme.

Int̄ Galienus sanauit gentē plurimā a quartana ita dedi ei in potu post digestionē solutiū: dein eis dedi in potu succū absinthij ⁊ deinde tyriacam.

De cibatione patientiū quartanā.

Rectius est vt inclinetur regimē eorū in primis septimanis vsqz ad tres ad subtiliationem quandam preter vt destruat vtutē: ⁊ illud est vt abstineat a carne ⁊ vinctuosis: hoc em̄ minorat eorū materias ⁊ alleuiat eos ⁊ abbreviat spaciū egritudinū eorū.

Scias qd in cibis quartane esse debent iste pprietates scilicet vt non sit crudum: immo remouens cruditatem. Secundo vt non sit grossum: immo subtilizans grossum. Tertio vt nō sit constrictiū immo soluens ventrem. Quarto vt sit sanguis ex eo generans

tus laudabilis.

¶ De cura quartane cōtinue.

¶ Isflebothomia in hac est magis necessaria qm̄ materia est expansa in venis et licentia in carnibus in hac egritudine est minor.

¶ De febre quintana sextana ⁊ septena.

¶ Iste generantur ex materia homogenea materiei quartane sed est grossior et minor et plurimum etiaꝫ fiunt ex melancholia flegmatica.

¶ Sextana aut et septena ⁊ que sunt post illas ypo. dixit. et Galienus dixit: non vidi in vita mea aliquā ex eis neqꝫ vidi quintenam nudam fortem neqꝫ ē febris nisi quasi occulta.

¶ Galienus est quasi negās has febres et vult vt q̄si sit necessariū hmoi febribꝫ radix alia.

¶ Ypo. iā vificauit sermonē i inuētiōe septene ⁊ nouene ⁊ nō ē illud mirabile nec manifeste impossibilitatꝫ: ita vt sit necessariū redire i eo ad demonstrādū.

¶ Ypocrates dixit q̄ septena est prolixa et non est mortifera et nouena est longior et non est mortifera: et dixit q̄ quintena est deterior febrium quoniam fit ante ptisim.

¶ Et non oportet vt negentur egritudines quas non contingit videre in tempore quodam et quadam regione: nam hoc genus non comprehenditur pre multitudine.

¶ Neqꝫ etiam oportet vt dicatur q̄ si est quintena q̄ tunc necesse est vt sit materia quinta: nam melancholia generat quartanam nō propter hoc q̄ ipsa sit melancholia: immo ppter ea q̄ ipa est pauca ⁊ grossa.

¶ Non conuenit alicui vt dicat impossibile est in flegmate vt fiant ei paroxismi alij quando ingrossatur et quando minoratur quoniam concessio est et possibilitas est res ampla: raro fit possibile vt necessario eius sequatur contradictio.

Amplius nō est dispositio in cōcessione ei⁹ q̄ nūq̄ videtur neq; audiri neq; de q̄ testificat̄ experimētator aut sapiens sicut cōcessio eius quod testificat̄ qualis ypo. nā rettulit mihi fidelis quidā se vidisse nouenā: quintenam vō vidimus iam multotiēs ⁊ nō cogimur ppter hoc dicere q̄ fit humor alius.

De ethica.

Iam sciuiti quod in mēbris sunt humiditates diuersarum specierum: ⁊ de illis igitur est repositū in venis et de illis est illud quod est sp̄sum in membris sicut ros: ⁊ iste sunt due diuisiones.

Et prima earuz est materia febris putredinis aut febris ebullitionis.

Et de illis sunt hūiditates primi t̄pis coagulationis et sunt actu nutrimentum attracte ad locuz ⁊ sunt cambiū et fiūt additio similis illi sed tempus pulsus earum est p̄quinquū et nō sunt coagulate.

Et de eis sunt hūiditates cū quibus cōtinuant̄ p̄tes membrorū similiū priū a p̄ncipio creationis ⁊ per ipsarū destructionē pueniūt ad separationem.

Et similitudo hūiditatū primariū est oleū lucerne effusum in lucerna: ⁊ similitudo sc̄darū est oleū imbibituz ī corpe lichini: ⁊ similitudo tertie hūiditatis ē hūiditas cui cōtinuant̄ p̄tes q̄tidie de q̄ fact⁹ est lichinus.

Et cū inflāmātur membra radicalia ⁊ pprie cor ē illud ipsa egritudo que est ethica.

Et caliditas quidē epatis q̄nq; pducit ad ethicam verū nō est ipsa ethica: immo ethica est illa q̄ est causa cordis ⁊ filr est dispositio pulmonis ⁊ stomachi.

Dum ip̄a p̄manet finiēdo hūiditates diuisionis prime sicut finit candela oleū effusum in lucerna tūc est gradus primus. Et cū finit humiditates que sūt diuisionis secūde sicut incipit candela finire oleū imbibitum in corpus lichini erit gradus secūdus: ⁊ iste parum recipit curationem nisi deus vellet: ⁊ cū finitū

Prima fen quarti canonis.

tur iste: et incipit finire humiditates diuisionis ter-
tie: sicut incipit flegma adurere corpus lichini et hu-
miditates ei? radicales erit gradus tertius.

¶ Et hec quidē egritudo est ex febribus que nō hnt
porismos neq3 horas paroxysmorum.

¶ Et ethica qñq3 accidit post febrem effimeram: et
qñq3 post febres putridas et apostemata: et lōginquū
est vt accidat ethica incipiendo.

¶ Et causa quidē vna qñq3 est causa ethice et qñq3 ē
causa effimere s̄m vehemētiā mutationis sue et debi-
litem suspensionis eius. i. adherētie sicut ignis: nā
ipse obuiat lignis s̄m duos modos: vnus est s̄m mo-
dum quo calefacit ea et fumat in eis: et secūdus ē s̄m
semitam inflammationis.

¶ Ponit plures modos quomō ex febre putredinis
puenitur in ethicam: et tu vide.

¶ Et ethica quidez in principio rei est difficilis co-
gnitionis et facilis curationis et in fine sui est facilis
cognitionis et difficilis curationis.

¶ Et est calidius quod est in eo locus venarū et arte-
riarū et est eoz caliditas filis: nō em̄ minuitur veruz
ipsa qñ superuenit ei cibus augmentatur velociter: et
fit fortis pulsus valde et incipit magnificari sicut au-
gmentatur flamma apud inuentionem olei et iste si-
gnificationes sunt fortes.

¶ Et est hñs egritudine non vehemēter discernens
illud quod est in eo de caliditate qm̄ facta ē cōplexio
membro conueniens.

¶ Ponit multa signa adubul. i. tertij gradus ethice:
et tu vide.

¶ In aceto est exiccatio vehemens et virtus resolu-
tionis quare oportet vt bibat cū eo quod resistit dua-
bus pprietatibus. s. p cōmitionē aque multe aut cuz
quibusdā humectantibus lenificantibus.

¶ Lac asine cū humectatione sua est infrigidās ve-

rum ipm cōuenit ei qui non habet febrem piodicam
neq3 materiam pparatā ad putredinem.

¶ Donit q linum pectinatum est de genere eius qd
non calefacit.

¶ Et non est lac post lac mulieris sicut lac asine: po-
stea lac caprarum: nā lac asine eradicat ethicā si fue-
rit ei eradicatoz nisi prohibeat putredo accidens aut
expectatio materie cōprehense.

¶ Et lac quidem iuuatium est eis a principio ethi-
ce vsq3 ad finem eius.

¶ Et lac mulieris sugendo sumptū cōuenientius est
omnibus.

¶ Tyna aut illa est melior que est tepida. s. in qua nō
est caliditas multa et est cū hoc cū virtutib? herbarū
infrigidantium et humectantium.

¶ Et si non esset quod phiberet administrationē ty-
ne frigide nisi vereretur sup eam verū qd phibet ab
hoc est debilitas corporis eoz ⁊ eoz extenuatio.

¶ Lesio non fit nisi per aduentum contrarij diuersi-
ficantis in cōplexione subito.

¶ Et si iteret tyna in die tribus vicibus erit rectū.

¶ Et melior quidem horarum huiusmodi actiōis est
post cibum.

¶ De cibatione eorum.

¶ Oportet vt separetur in eis cibus ⁊ non cibentur
in saturitate eorum vice vna.

¶ Et lac vaccinum de quo extractum est butyrū plu-
rimi est nutrimenti.

¶ De ethica senectutis.

¶ Intentio itaq3 ethice senectutis est dominiū ficci-
tatis super complexione absq3 febre et qnq3 fit cum
equalitate in calore ⁊ frigore et est illud sm minus ⁊
qnq3 fit cum frigore.

¶ Et senes sunt velocioris casus in eam q̃ iuuenes ⁊
iuuenes q̃ pueri licet accidat in iuuenib? ⁊ pueris.

Prima fen quarti canonis.

¶ Et hec egritudo qñ cōfirmatur nō curat̃: ⁊ si esset ei ingeniū esset mortis ingenium.

¶ Et canon i curatōe earū ē calefactio ⁊ humectatio.

¶ Et lac coctū cū lapidibus est vehementis iuuamēti eis ⁊ mel ē vltimū in iuuamēto eorū sicut est vltimū in nocumēto habentiū febrē ethicam.

¶ Et oīs cibus humectans facilis penetratiōis velocis descensiōis in quo nō est viscositas sicut aqua carnis et vitelli ouorū sorbiliū et vinū subtile odoriferū pue quantitatis est cōueniens ei.

De febribus pestilentialibus.

¶ Sicut aqua nō putrefit vllō mō ppter suā simplicitatē: immo ppter illud qđ ei admisceť de corpibus terreis malis ⁊ accidit toti qualitas mala sic aer non putrefit nisi ppter illud qđ ei admisceť de vaporibus malis et accidit toti qualitas mala.

¶ Et qñqz est illud causa ventorū deferētū ad locū fumos malos ex locis fetidis in qbus sunt valles profundē ⁊ corpa exiccata in plio aut occisa vel mortua non sepulta neqz tumulata.

¶ Et qñqz accidunt putredines in interiorib⁹ terre ppter cās qñ euēť ignorat̃ ⁊ nocere faciūt aquā ⁊ aerē.

¶ Et febres qđē accidentes causa aeris ficci sunt iterū cā vt eueniāt febres colerice: pestilentiales vō fiunt ex aere turbido et humido.

¶ Et febris in aere turbido ⁊ hūido sunt pluris euentus: s; sunt minoris acuitatis ⁊ lōgioris spacii in estate vō sicca paucē pluuię sūt minoris euentus ⁊ maioris acuitatis ⁊ velocioris sepationis.

¶ Et meliora tpa sunt q̄ seruāt naturā suam.

¶ Et principiū oīm horum sunt forme ex formis celi faciētes esse necessarium illud cui⁹ euentus ignoratur licet quidē hoīm dixerūt in eo aliqd nō pportio natū vel pertinens ad causam eius.

¶ Pportet vt scias qđ causa pma longinqua ad illud

Sunt figure celestes et propinque figure terrestres: et quādoq; faciunt necessario virtutes agētes celestes et virtutes patientes terrestres humectationem vehementem aeris expelluntur vapores et fumi ad ipm et putrefaciunt eū cum caliditate debili.

¶ Et quando fit aer fm hunc modum venit ad cor quare corrūpit cōplexionem spiritus qui est in ipo et putrescit quod circūdat ipm de humiditate et accidit caliditas egressa a natura et spgitur in corpore et ē febris pestilentialis.

¶ Et cōmunicat multitudini hoīm iterū qui habent in seipsis pparationis pprietatem.

¶ Agens em̄ solū cū puenit et patienti nō est ppatio nō accidunt actio et passio.

¶ Et pparatio corporū ad illud in quo sumus de passione est vt sint plena humoribus malis: nā mūda nō forsitan patiuntur ex illo.

¶ Et corpora debilia iterū patientia sunt ex eo sicut illa que multiplicant coitū et corpora dilatatorū pororū humida multe balneationis.

¶ Et febris est quieta exterius et cōturbans interi⁹ fm plurimū perdens ex qua pcipitur caliditas et inflammatio fortis et magnitudo anhelitus et vehemētia sitis et siccitas lingue.

¶ Et quandoq; fit cum nausea et casu appetitus: et si nō resistitur ei cū cōmestioe violēter interficiet eū.

¶ Pōnit multa accidentia praua et signa ex vrina et egestionē sudore et alijs: et tu vide.

¶ Et quandoq; est de his febribus pestilentialibus in qua non percipit eger: neq; tangens propinquus multitudinem caloris et non alteratur pulsus et vrina magna alteratione: et cum hoc ipsa est interficiēs velociter et hesitant medici in esse eius.

¶ Et plurimū quorū anhelitus fetet ex istis in pmiis moriunt: nam putredo est iā cōfirmata in corde.

Prima fen quarti canonis

Ponit signa pestilentie fm semitā causarū: et sunt quedam que apparēt in celo et in aere ex eius diuersitate in substantia et complexione et ceteris: et quedaz signa que sunt fm semitā societatis: vt cum rane et cetera reptilia multiplicātur et fugiunt ad superficiez: et aliquādo aliqua volatilia fugiūt ex nidis suis et fortasse dimittunt oua sua.

De cura febrū pestilentialium.

Summa curationis est exiccatio et id cum flebotomia vel solutione ventris: et oportet vt incipiatur in ea ad euacuandum.

Et oportet vt infrigides domos eorum.

Quā plurima frigida subito est iuuatiua valde: pauca aut psequunt: exhibita fortasse excitat caliditatē.

Et quādo cadit appetitus restauret ad comestionem: nam plurimi eorū qui viriliter agūt sup illud et comedunt violenter absoluūtur et viuunt.

Et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et deficcatis: et sint pauca quātitatis.

Ponit rectificationem aeris fm sanos et febrientes: et tu vide.

De preservatione a pestilentia.

Oportet vt extrahant ex corpe humiditates superflue et inclinet regimen eius ad exiccationē ex omni modo et ex minoratione cibi et exercitio.

Nō oportet vt administret balneū neqz vina neqz toleret fitis et declinet cib⁹ ad acetosa: et de illis qbus fit ex ea euasio est administratio tyziace et metridati ante eam cum reliquo regimine bono.

Et de medicamine facto ex aloe et croco et mirrha sumat oī die circa .3. i. qm est iuuatiuum.

De variolis.

Eūqz accidit in sanguine ebullitio fm semitā putredinis cuiusdā de genere ebullitionū que accidunt succis: et hoc est cui⁹ cā est res quasi naturalis quare

putrefit ab eo illud quod admisceat ei de reliquijs nutrimenti sui menstrualis quod est in impregnatione.

Et quandoque generatur in eo post illud ex cibis feculentis et malis et faciunt ebullire sanguinem: sicut illud quod natura efficit in succo vite ita quod rectificat ipsum faciendo vinum simili substantie et iam putruit spuma aerea et fex terrena.

Et de hoc est cuius causa est res adueniens extrinsecus ebullire faciens occulta: sicut accidit apud alterationem temporis et proprie in vere ab eo quod pertinet ei de qualitatibus et ordine.

Et variolae quidem et morbillus sunt de genere egritudinum aduenientium.

Et corpus quidem preparatum variolis est calidum et humidum et conturbate humiditatis proprie quod parum extrahit de sanguine per flebothomiam.

Et variolae quidem sunt quasi modus quidam crisis.

Et plurimum quidem accidunt variolae infantibus postea iuuenibus et minoratur in senibus: nisi propter causas fortes.

Et earum euentus est in corporibus calidis et humidis plus quam in siccis: et in vere plus quam in hyeme et in fine autumnus: et proprie quando precedit estas calida et sicca et sic de autumnus.

Et variolae non accidunt in cute solus: nec in eo quod sequitur illud quod apparet: immo accidunt in omnibus membris similium partium apparentibus et occultis: ita quod velaminibus et nervis.

Monitum processum variolarum ex quo apparent usque recedant: et tu vide.

Et virides quidem et violaceae sunt male: et quanto plus additur in nigredinem tanto est deterius.

Et albe quidem sunt meliores et proprie quando sunt pauci numeri magne quantitates facilis exitus paucis angustie debilis febris.

Prima fen quarti canonis

¶ Ille q̄ cōtinuant̄ adinuicē ita q̄ cōtinuant̄ in frustro magno carnis hñtes latera aut rotūde sūt male.

¶ Albe pue dure difficilis exit' qñqz in fine pducūt ad pditiōē: qm̄ cā in eis est grossities materie.

¶ Et de speciebus malarū timorofarū sunt q̄rum dī uersificatur egressio: nam quādoqz apparēt quādoqz occultantur ⁊ pprie quādo sunt violacee.

¶ Et vt sit febris deinde variole saluius est q̄ vt sint variole deinde febris.

¶ Et plurimū quod oportet considerare est eius anhelitus ⁊ ipsius vox: nā ip̄a duo cum remanent bona est res salua: ⁊ cum videris anhelitū fetentē ⁊ filr in morbillis estima casum virtutis.

¶ Et plurimū eorum' qui moriūtur per variolas moriunt̄ prefocati ex squinatia. Et qñqz moriunt̄ p casum virtutis ⁊ cū rasura ⁊ cum fluxu ventris.

¶ Et multotiēs quidē variola' homo duab' vicibus qñ scz aggregat̄ materia ad expellendū bis.

¶ Nonit multa signa variolarum: ⁊ tu vide.

De morbillo.

¶ Scias q̄ morbillus om̄is est variola colerica ⁊ nō est differētia inter ea: nisi quia morbillus est colericus ⁊ minoris quātitatis ⁊ quasi ip̄e non p̄trāsīt cutē ⁊ nō est ei altitudo de qua curet̄ ⁊ pprie in p̄ncipio.

¶ Generatio variolarum est p̄pter multitudinē sanguinis corrupti: ⁊ generatio morbilli p̄pter vehemētiam malicie sanguinis corrupti pauci.

¶ Morbillus s̄m plurimū egreditur subito ⁊ variole aliquid post aliquid.

De curatione variolarū ⁊ morbilloz.

¶ Opz in variolis vt incipiat̄ et extrahat̄ sanguis: ⁊ spacium illius est vsqz ad quartum.

¶ Qñ pcedūt variole nō oportet tūc vt administret̄ flebotomia nisi inueniat̄ vehemētia repletionis et dñū materie: tūc em̄ flebotomē q̄ritate q̄ exiccet.

Et cōuenientius quidē q̄ in hac administrat̄ egritudine est flebothomia.

Si flebothoma ē vena nasi fit iuuamentuz fluxui sanguinis nariū ⁊ tuent̄ partes superiores a malicia variolarum ⁊ est facilis super infantes.

Sit natura lenis in principio ⁊ fiat cum tamarindis: ⁊ si non obedit addatur super eos syracost cū facilitate tamen ⁊ cautela.

Cum pertransierit egritudo diem secundū: ⁊ incipiunt variolae apparere: tūc fortasse erit infrigidatio causa erroris magni: imo oportet vt adiuuet̄ supfluitas in h̄mōi dispositione cū eis que faciūt ebullire ⁊ aperiunt opilationes sicut feniculū ⁊ apium.

Et aqua ficuū est bona valde: ficus em̄ sunt vehementis expulsiōis ad exteriora: ⁊ illud est vna de causis euasione a nocumento earum.

Ad faciendū apparere variolas. R. ficum citrinarum. 3. vii. lentium excorticatarū. 3. iij. lacce. 3. iij. draganti seminis feniculi ana. 3. ij. decoquantur cum libra vna aque donec remaneat fere tertia pars: et detur in potu.

Expellit em̄ hoc caliditatem a partibus cordis et prohibet pulsum cordis.

Et oportet vt non approximēt ei in hac hora oleū aliquod omnino.

Et fortasse flebothomia est mala p̄pterea q̄ repulit ⁊ cōuertit illud quod p̄cedit: quare caueatur post duos dies vel tres: ⁊ quādo incipiunt exire ⁊ non inuenitur cum exitu ipsarum alleuiatio: imo inuenitur caliditas inflammata ⁊ lingua ad nigredinem decliuis tunc caue ne calefacias.

Et oportet vt tu alienes ab habētibus variolas et morbillum emplastrationem ventris.

Nonit hic succū acetositatis citrāguli: sicut in antidotario in sirupo de alchori ⁊ forte nō repies alibi.

Prima fen quarti canonis

Et quādo egrediūtur variole cum cōplemento et pertrāsit septim⁹ et apparet in eo maturatio: tūc necesse est vt rūpātur cum acubus de auro et auferatur humiditas cum coto. Salitio aut necessaria est et nō salianē ante cōplementū maturationis ppter dolorē: sed fiat postq̄ maturant^r: et fiat cuz aqua salis in qua sit virtus croci: et si est aqua rosata est melius.

De conseruatione a nocumento variolarum et morbilli.

Membra que oportet custodire a nocumēto variolaruz sunt guttur et oculus et partes superioruz nariū et pulmo et intestina.

Et oleuz de fisticis est de eis q̄ vtunt^r mulieres in regione nr̄a post variolas et euentū nocumēti in octo et eradicat caliginē si fuerit et rectificat oculum.

Monit remedia ad conseruationē predictorū mēbrorum: et tu vide.

De febribus apostematum.

Sunt fm plurimū de genere febrū diei cum apostemata ista scz extrinseca fm plurimū nō perueniāt ad cor nisi cū sua calefactione absqz putredine sua: et plurimū quidē hoz est a causis primitiuis.

Ifebres autez que sequūtur apostemata intrinseca fortasse non fiūt ex applicatione calefactionis ad cor sine putredine.

Et diuersificant^r febres earū in vehemētia et debilitate fm p̄pinitatē cordis et longitudinem.

Et non euacuant^r iste febres a periodis fm materias que effundunt^r ad apostemata eoz: vnicuiqz em̄ humori periodus est qui conuenit illi.

Et iste quidē fe. qn̄ plongan^r ducūt ad ethicam: et p̄prie qn̄ apostemata sunt in epate

De dispositione febrū cōpositarum.

Sfiunt due tertiane in apparitione dispositiōis fm paroxismos flegmaticos et tres q̄rtane in paroxismis

flegmaticæ: et quinqz componunt tres de fe. tertianis.

¶ Non opz vt medicus occupet tota occupatione cuz paroxysmis: imo opz vt occupet cū accidētibus.

¶ Et turpe quidē est medico scienti significat iōes cuiusqz febris et accidentia eius vt non percipiat cōpositionem a primo die aut secundo.

¶ Et cōpositio febris ethice cū fe. putredinis est ex illis que valde ambigua sunt.

¶ Quādoqz cōponitur cū emitriteo tertiana aliqua et flegmatica et melācholica: et si est cū tertiana eradicatur tertiana et purus fit emitriteus: et si est cū flegmatica aut melācholica eradicat emitriteus et depuratur flegmatica vel melancholica.

¶ Quidam aut estimauerūt q̄ due cōtinue non componunt sicut due tertiane: qm̄ quādo materia est intra venas nō est possibile vt diuersificet illud in quo accidit putredo: putredo em̄ est res procedens in toto: et hec quidē sententia non est de illis que necessaria sunt proculdubio apud me.

¶ De compositione febrium.

¶ Et species quidē cōpositionis febriū sunt tres: scz intrans: coalternata: et cōmunicās. Et intrans est vt ingrediat vna earū super alterā: et coalternata est vt ingrediat post eradicationez eius: et cōmunicans est vt incipiat cum ea.

¶ Cum videris febrem cōclusam et est in ea rigor et non sudor: et fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus tūc testifica cōpositionē: sicut etiā cum videris in cōclusa superfluitatē in frigore extremitatū et rigore: nā parū de ambobus fortasse est in cōclusa.

¶ De emitriteo.

¶ Emitriteus est febris cōposita cū duabus febribus: quarū vna est tertiana et altera est flegmatica: et fit in die vno paroxysmus tertiane et quotidianus sicut: aut sicut semitā coalternationis aut cōitatis aut introitus: et

Prima fen quarti canonis

prima est difficilior ad cognoscendū: deinde secūda.
Emitriteū purum ex tertiana extrinseca ⁊
flegmatica intrinseca: ⁊ illam que est preter eam no-
minant nō purā: ⁊ nō est illud de illis in quibus sup-
flua occupatio fit habenda.

Et quomodocūq; fit materia flegmatice ponit pa-
roxismos colerice lōgiores ⁊ tardioris crisis: ⁊ mate-
ria colerice ponit paroxismos flegmatice ecōtrario.

Et fortasse extendit̃ emitriteus longo tēpore: scz
vīq; ad septem menses ⁊ supra.

Et quādoq; est emitriteus de febribus magis in-
terficientibus: quoniā perducit ad ethicam ⁊ egritu-
dines cronicas difficiles.

Et ex hac quidē q̃ est emitriteus corpus nō mun-
dificatur integre.

Urina est tarde digestionis et vomitus et egestio
permixta sunt ex co. ⁊ flegmate.

Necessarium est in emitriteo vt vehementem ha-
beas sollicitudinez in euacuando materiā fm species
euacuationis ex solutione ventris ⁊ vomitu ⁊c. plus
q̃ per vehementiā que est per extinctiua.

Et puocatio oportet vt fiat cū eis in quib; est eq̃-
litas: ⁊ cum festinat̃ in potādo decoctiones āte diges-
tionem timetur firsen.

Absinthium iuuat ad rectificandū materiā ⁊ ma-
turandū ipsam ⁊ succurrendū nocumentis eius post
septem ⁊ apparitionē digestionis: ⁊ cū festinatur cū
eo mouet humores ⁊ non euacuat eos.

Cum sumitur scz ante facit accidere angustiam ⁊
tristitiā ⁊ nauseam: deinde reuertitur super eos cuz
sua caliditate et exiccat eos ⁊ cum sua stipticitate fa-
cit eos pigros.

Nonit de eo qui contradixit galieno: quia galie-
nus dabat in cura emitritei aquam ordeī cum pipere
et reprehendit eum.

Canon datus in adiutorio nature quādo preparat
ad resistendū hūmōi materiēbus est cū medicinis cō-
positis ex infrigidatibus ⁊ calefaciētibus vt discer-
nat natura inter duas vtutes quare occupat infrigi-
datiū cum febre ⁊ partibus cordis ⁊ calefactiū cū
materia: ⁊ quis est qui curet emitriteuz absqz hoc si
natura nō est fortis ad discernēdum: tunc nō prodest
curatio quocūqz modo fiat.

Possibile est qd piper infrigideat minoratione sui
ad hoc vt frangatur eius calefactio: ⁊ non abbreviet
eius subtiliatio a subtiliatioe apij plurimi

Recidiuatio.

Recidiuatio est deterior sua radice: ⁊ cōsiliū qdē
est vt in ea nō fiat inceptio ad curandū donec mani-
festus sit mot⁹ egritudinis: nā p̄m plurimū est seua.

Fen scda de crisi ⁊ iudicijs eius.

Crisis intentio est separatio in locutio-
nibus ⁊ ipius expositio est alteratio que
fit subito aut ad lat⁹ sanitatis aut ad la-
tus egritudinis: et habet significatiōes
quib⁹ puenit medicus ad id qd fit in ea.

Egritudo corpori est sicut inimicus exterior ciui-
tati ⁊ natura sicut domin⁹ conseruās eam inter quos
ambos cucurrerūt rixē leues de quibus nō curatur ⁊
iā vehemens fit inter vtrosqz pugna. Deinde fit se-
paratio in tpe nō sensate cōtuitatis ⁊ quasi in momen-
to vno aut vincat dñs exteriores inimicū: aut vincat
inimicus exterior regem.

Et victoria quidē aut erit completa in q̄ dominus
vincit superuenientes ⁊ fugat ipsum: ita vt quiescat
ciuitas et vicini ⁊ affines eius: aut nō cōpleta in qua
erit superatio non prohibens reditum et reuerfionē:
ita accadat pugna vice alia vel vicib⁹ pluribus: et licz
fugat eñ a ciuitate nō potest fugare a finibus eius.

Secūda fen quarti canonis.

¶ Similiter virtus que venit cum crisi bona aut expellit materiam ledētem a fundamento corporis qđ est cor et membra principalia ⁊ a finibus eius q̄ sunt extremitates aut expellit eam a fundamēto: sed non potest expellere eam ab extremitatib⁹ immo peruenit ad eas et noīatur crisis pmutatiōis.

¶ Et omīs egritudo que remouetur: aut remouetur s̄m semitā crisis: aut s̄m semitam arefactionis: ⁊ est vt resoluatur paulatim.

¶ Et melior quidem crisis est completa habens accidentia salua q̄ aliquis dierum crisis iudicat casuram esse in die crisis laudabilis.

¶ Et omnis quidem crisis aut est laudabilis aut mala: et vnaqueq; aut est completa aut diminuta. Et cōpleta quidem aut est ita q̄ natura expellit materiam expulsiōe totali aut cum pmutatiōe.

¶ Et de crisi quidē diminuta est qđā aliqn̄ quā seq̄tur: in bona quidē resolutio: et in mala arefactio.

¶ Dies autem crisis complete expectatur in egritudinibus materierum subtilium calidarū virtute existente forti: et crisis permutatiōis expectatur vbi ē virtus debilior.

¶ Et scias q̄ muccus et sanies auris et lippa et lacrima sunt de crisis egritudinū capitis.

¶ Et acutior quidē crīsum ⁊ p̄pinquior ad sepationē est fluxus sanguinis nariū: qm̄ cōseq̄tur expulsiōne materie in vice vna: deinde fluxus vētris: postea vomitus: deinde vrina: postea sudor: postea exire q̄ sunt de gñe crisis pmutatiōis.

¶ Et cōpleta quidem crisis fit apud statum ⁊ fortasse aduenit cum incipit declinatio.

¶ Scias q̄ motus crisis cum accidit in diebus et horis quibus currit consuetudo nature ad impugnādū egritudinem eligēdo horam cum auxilio dei sunt in quibus habetur fiducia. Si autem accidit pugna et

Inquietudo egritudine excitante eā significat vehemētiā oppōsitiōis egritudinis ⁊ pmutatiōis materiei.
¶ Si egritudo fuerit fraudulenta tūc non speratur q̄ crisis sit bona: et si egritudo fuerit salua sperat̄ q̄ crisis sit bona seu salua.

¶ Nam accidentibus animalibus inest introitus in motione crisis ⁊ in alteratione partis eius.

¶ Et scias q̄ crisis non cadit in die et hora quietis: nec in hora teporis nisi raro et parum: et primum amborū est minus: ⁊ archigenes nō vidit ipm in diebus suis nisi bis: et Galienus semel.

¶ Et melior quidem crisis est illa que fit in hora status: in ea vō que ipm aīcedit non est fiducia immo ē aut diminuta aut multa cōpressiua. In principio aut nunq̄ fit crisis nisi pnciosa. In declinatiōe vō nunq̄ fit crisis: qualiter vō eueniat in ipsa mors aut dispositio q̄ nō est bone crisis post dicemus.

¶ Et scias q̄ crisis in egritudinibus saluis postponitur et in mortiferis antecedit.

¶ Resolutionem autem liberantem et arefactionez mordicantem nō antecedunt accidētia timorosa neq̄ euacuationes sensibiles.

¶ Et scias q̄ species alterationis egritudinis sunt sex. egritudo em̄ aut alteratur ad sanitatē subito: aut ad mortem subito: aut ad salutē paulatim: aut ad mortem paulatim: aut aggregantur in ea vtreq̄ res ⁊ cōuertitur ad salutem: aut aggregātur in ea vtreq̄ res et cōuertitur ad mortem.

¶ Sermo vltis de signis crisis.

¶ Nonit multa signa et accidentia significantia crisis: et tu vide.

¶ Et fluxus quidē sanguinis narium qñq̄ cōsumit materiā egritudinū furiosarum ⁊ fit sanitas statim.

¶ Et pgnas qdē multotiēs hz crisis suas cū abortu.

¶ Et scias q̄ non quotienscūq̄ existunt signa crisis

Secūda fen quarti canonis.

faciūt necessario crīsim bonam aut malā: immo qñq̃
nō sequit̃ ea crīsis oīno in illa hora licet proculdubio
sequat̃ illa alia hora quā in illa in q̃ cōtinuant̃ signa.
¶ Signorū quedā sunt signa tm̃ sicut dolor capitis:
quedam sunt signa ⁊ ps crīsis sicut nausea.

¶ Et cum apparent signa crīsis ⁊ non fit crīsis tunc
aut est sm̃ quod dixit ypocrates significatio mortis
aut difficultas crīsis

¶ Et scias q̃ significationes bonitatis crīsis sunt si-
gnificantes victoriam nature et nō fallit hoc: ⁊ signi-
ficationes malicie eius ⁊ ipsius diminutiōis signifi-
cat iurgium ⁊ duellum qđ currit inter naturā ⁊ mor-
bum et nō est possibile tibi vt ex toto iudices q̃ natu-
ra vincit proculdubio nisi multiplicentur vel augmē-
tētur et magnificētur.

¶ Quāta timorosa signa vidim⁹ de pfūditate som-
ni et casu pulsus ⁊ abscisiōe sudoris pducētia post ho-
ras ad crīsim completā ⁊ bonā: qm̃ natura iam cessa-
uerat ab omnibus operatiōibus suis ⁊ tota occupata
erat in egritudine: postea redit tota et vincit eam.

¶ Scias q̃ exuberatio signorum crīsis sm̃ continui-
tatem in duobus diebus continuis scz tertio et quar-
to significat velocitatem crīsis.

¶ Et siccitas corporis ⁊ ei⁹ offuscatio qualis est in seni-
bus in dieb⁹ egritudinis significat tarditatē crīsis.

¶ Et egritudines sicce valde aut sunt mortifere aut
tarde crīsis.

¶ Et ad summū oīs aggregatio ad expellēdū mate-
riā natura exnte forti nō caret manifestatiōe pulsus.

¶ Signa motus materie ad supiora.

¶ Et scias q̃ egritudines ⁊ accidētia fortia fiūt i no-
cte qm̃ natura occupatur in digerēdo materiam.

¶ De signis declinatiōis materie ad sudorē.

¶ Et ad sūmū fe. incēsiue cū nō termināt̃ fluxu san-
guinis nariū terminant̃ sudore ⁊ aīcedit ipm̃ rigor.

¶ Signa crisis cū pmutatione.

¶ Scias q̄ oēs pmutatiōes ⁊ exiture fiūt in frigore et tpe ei⁹ ⁊ in etate senectutis plurimū: in pmo q̄dez qm̄ frigus est retinēs ⁊ cōstringēs: in scdo vō qm̄ virtus deficit ab expulsiōe completa.

¶ Permutatiōis sunt due cause: vna ē in materia ⁊ ē vt nō sit suscipiēs expulsiōē vlem ppter sui grossitiem s̄m plurimū ⁊ multitudinē sui s̄m minus. ⁊ scda est virtus et est vt non sit fortis valde nec debilis: iterum pigra vt nō expellat a principalibus: et hee due cause sunt p̄cipia senectutis.

¶ Signa pmutatiōis ad aliā egritudinē.

¶ Cū videris egritudinē acutā fieri fortē apud declinationē: tūc scias q̄ ip̄a tendit ad cronicam.

¶ Signa crisis q̄ erit cū exitura.

¶ Si febres fuerint incipientes cū rigore ⁊ definentes cum sudore: raro fiet in eis exitura sicut in tertiana et quartana: qm̄ rigor rediens euacuat sua expulsiōe om̄i die materiam plurimam.

¶ Et peripleumonia multotiens crisin facit cū exituris iuncturarum.

¶ Iudicia de hmōi exituris.

¶ Et quodcūq; horū apostematū est leue cedēs manui cū supponit̄ ē minoris malicie q̄ durū acutū verūtn̄ est tardī⁹ qm̄ est frigidius: ⁊ ei⁹ q̄dē materia nō minoraat̄ nisi qz ei nō associat̄ dolor magnus.

¶ Exiture meliores et longinq̄ores ad hoc vt sequatur eas recidiuatio sunt q̄ apiunt̄ sicut ille q̄ de eis remanēt sunt magis significatiue recidiuatiōis.

¶ Signa casus rigoris.

¶ Nam in febribus acutis incensiuis rigorem antecedit sudor.

¶ Signa crisis bone.

¶ Monit. vi. cōditiōes in crisi bona. prima vt sit p̄pleta. secūda vt sit indicata. tertia vt sit cuz euacuatione.

Secunda fen quarti canonis.

ad extra et nō cū exitura. quarta vt fiat euacuatio humoris peccātis. quinta vt sit in die cretica. sexta vt sit facilis tollerantia.

¶ Et scias q̄ signa mala cum aggregātur et est dies cretic⁹ tūc spes est verior et fortior q̄ vt sit ecōtrario.

¶ Et scias q̄ infirmus bonorum humorum cū egrotat ⁊ apparet digestio in vrina in p̄mis tūc sis secur⁹.

¶ Signa crisis male.

¶ Non decipiaris in euacuatione multa añ statum ⁊ digestionē: nam illud est ppter multitudinē et est expulsio absq; regimine sicut leuitas quā inuenit eger absq; euacuatioe manifesta vel apparente non est ex eis in quibus est habēda fiducia: nā illa quies materiei nō est ppter bonitatē: immo multotiens digerit et natura fit pigra ad expellendū eam.

¶ Signa digestionis ⁊ iudicia.

¶ Et priuatio digestionis in substātia magis nocibilis est q̄ i colore. In substātia em̄ preparat materia ad difficultatē expulsionis ⁊ facilitatē eius.

¶ Et qñ apparēt signa digestiōis in p̄ncipio egritudinis tūc egritudo ē salua: neq; est ambiguitas i ea: et si tardatur non oportet vt sit semp cum timore: fortasse em̄ est longa: et non est in ea timor et est necessarium vt sit longa.

¶ Et quotiēs ē crisis bona tūc iam digestio facta ē: sed nō quotiēs digerit est crisis: immo qñq; cōsumit egritudo cum resolutiōe.

¶ Et scias q̄ nō fit febris sublimatio cuz apparitōe digestionis: sicut nō fit cū digestiōe apostematis dolor vehemens.

¶ Et qñ tardatur digestio ⁊ vides accidētia bona et virtutē fixā tūc expecta eam.

¶ Iudicia signoz malorum.

¶ Scias q̄ signa mala que sunt in summo malicie indicant mortem: q̄ si virtus fuerit fortis prolongatur

egritudo: deinde interficit, et si fuerit debilis interficit sine prolongatione.

¶ Et multoties quidā apparent signa mortifera in diebus malis: deinde accidit crisis bona et fit sanitas.

¶ Et oportet ut cōfidas in signis bonis apud statū et timeas mortalia cum incipiūt et nō iudices per ea iterum dum nō vides virtutem cadere. Lasus em̄ virtutis solus est signum malum.

¶ Cum forma viui est sicut forma mortui: nō ppter vigiliam neq3 propter famem neq3 propter euacuationem: tūc est signum malum.

¶ Et scias qd qñ infirmātur sani paucē infirmitatis .i. qui tarde infirmātur significat timorem.

¶ Signa mala ex mēbris anhelitus.

¶ Et illoz qui morti pntes fiūt vētres crescūt et cōsequētes fiūt eozū anhelitus et anhelant alte.

¶ Signa sumpta ex pte extremitatū.

¶ Et offuscatio digitorū manū et pedū et vnguiū eozū est signum mortale.

¶ Rubedo extremitatū et earum alteratio vel grauitas subito est magis pñciosum qd eozū offuscatio: si autem inueniūt grauitas tūc est ppinquum: qm grauitas significat debilitatem virtutis animalis et offuscatio significat caliditatis imate: et rubedo significat corruptionē et dominiū humorū diuersoz.

¶ Et nigredo melior est qd offuscatio et rubedo.

¶ Signa sumpta ex doloribus.

¶ Cum est in aliquo membrorum dolor vehemens et sedatur subito quiete completa absq3 causa scz manifesta: tūc illud est malum.

¶ Signa sumpta ex pte sudoris.

¶ Scias qd in cōualeſcentia multiplicatur sudor ei3 propter reliquias materierum quare non est malum parvam facere minutionem.

¶ Signa sumpta ex pte pulsus.

Secūda fen quarti canonis.

¶ Et scias q̄ plurimoz hoīm pulsus naturales sunt diuersi mali absq̄ egritudine q̄re opzvt scias h̄ itez.

¶ Significationes sumpte ex fluxu sanguinis narium.

¶ Et fluxus sanguinis narium qui cadit ī quarto significat difficultatem crisis: immo bonus est ille qui cadit in imparibus.

¶ Signa sumpta ex egestione.

¶ Diuersitas coloris eius quod egreditur de egestionē est laudabilis in duabus horis non alibi scilz post digestionem in die cretico et post potionem solutiua pertranseuntem fortem.

¶ Iudicia vomitus.

¶ Et quanto plus vomitus est purior tanto est deterior. Colericus enim purus significat vehementiam caloris ⁊ flegma purū significat frigoris.

¶ Iudicia vrine.

¶ Et quādoq̄ est vrina in egritudinib⁹ pestilentia: lib⁹ bona naturalis in substātia sua ⁊ colore ⁊ sedimine: et ille cuius est tendit ad mortem.

¶ Signa sumpta ex colore in vrina nigra et febribus acutis.

¶ Sciasq̄ nō verificat iudiciū penitus de morte ppter nigredinē vrine in egritudinibus acutis licet in seipso sit signū malū: ⁊ quīs iterū associēt ei signa mala alia cū vides virtutem in ea fortem et est potēs facere euacuationes diuersas ex omī genere succedit ei quies sicut mulieribus in menstruis.

¶ Signa longitudinis egritudinis.

¶ Paruitas enim aperitionis sediminis significat longitudinem egritudinis.

¶ Pollutio in principio egritudinis significat longitudinem eius.

¶ Iudicia reciduationis.

¶ Deterior reciduatō est illa que est velocior ⁊ cum

virtute debiliori.

¶ Et cum euenit recidiuatio errore regiminis salui-
or est q̄ vt eueniat per se.

¶ Et reliquie que remanēt post crīsim attrahūt re-
cidiuationem cito nisi succurratur.

¶ Et recidiuatio vehemētior est radice: qm̄ malicia
est vehemēs ⁊ stans et virtus ē debilis.

¶ Signa recidiuationis.

¶ Si fuerit q̄s ei⁹ fine crīsi oīno nō est excusatio re-
cidiuatōis ⁊ pprie si crīsis fuerit cū eis q̄ sunt sicut va-
riole ictricia scabies ⁊ ea q̄ sunt in cute.

¶ Et vrina quando in ea remanet tinctura plurima
citrinitatis aut rubedinis ⁊c. aut est ex illis in quib⁹
non pēdet sedimen: et p̄sus quādo vrina infirmi nō
similatur vrine eius naturali.

¶ Cause mortis.

¶ Mors aut fit propter causam qua corrumpit⁹ cor-
dis cōplexio: aut propter causam qua resoluitur vir-
tus quare extinguitur.

¶ Et causa p̄me aut ē dolor vehemēs aut q̄litas sup-
flua de notis aut qualitas venenosa: aut retētio mate-
rie anhelit⁹. Et p̄pter hoc opz ne dimittant⁹ resup̄i-
ni et ne dimittantur guttura eoz deficcari.

¶ Species mortis que accidunt in
horis febrium.

¶ Mors facta in declinatiōe est pauca et rara ⁊ plu-
rimū eius est in declinatione p̄ticulari.

¶ Pulsus in declinatiōe vera confortatur ⁊ in falsa
mollificatur ⁊ in vera equatur: ⁊ in falsa diuersifica-
tur et egreditur ab ordine.

¶ In declinatiōe v̄o totali nō morit⁹ aliq̄s nisi p̄pter
causas laboriosas de foris q̄ supueniūt infirmo.

¶ Et scias q̄ causon et sibi similes attrahūt mortem
apud statū porisimi: ⁊ flegmatica attrahit mortē in
principio paroxisimi ⁊ ad summū vnaqueqz attrahit

Secūda fen quarti canonis.

mortē in hora qua fit vehementior sup infirmū plus
siue fit incipiēs siue in augmēto siue in statu.

Cibatio conualescentis.

Oportet vt sit cibus eius in qualitate boni chimi
facilis digestionis ⁊ nec toleret famē nec sitim: ⁊ for
tasse est necessariū vt declinet qualitas ad cōtrarium
cōplexionis egritudinis pterite ad cautelam.

Et scias q cibi humidi fluidi currētes veloci⁹ nu
trint ⁊ minus sunt audaces. i. nocēt: ⁊ grossus et gra
uis est ecōtrario siue sit cibus siue potus.

De diebus crisis.

De hoibus sunt qui dicunt q pncipiū egritudinis
est extremitas hore in q sentit eger vestigiū egritu
dinis: ⁊ de eis sunt q dicūt nō: imo extremitas hore ī
q seipm proicit ⁊ apparet in eo nocumētū opatiōis.

Et fortius est vt cōsideret hora inceptions ipsius
febris: ⁊ illic est iam aperitio eries a dispositione na
turali a complexione manifesta.

Inceptio vō doloris capitis ⁊ pfractionis ⁊ q de
cūbit in lecto cōsiderationē nō hz nec eis est vtendū:
fortasse em infirm⁹ nō decūbit: ⁊ iā incepit febris.

Et si mulier pepit deinde accidat ei fe. tunc si non
compute⁹ ex febre sed ex partu est error.

De causa dierū crisis ⁊ periodoz eius.

Sunt ergo ista tēpora scilz diuersitatis in disposi
tione lune tempora faciētia necessaria vt appareant
in eis diuersitates magne: et sunt dies periodozū vel
circuituum parvorum.

Et quādo incipit tēpus sez egritudinis ⁊ materia
est bona: tūc apparet apud statū eius alteratio mani
festa tendens ad bonitatē: ⁊ si incipit tēpus ⁊ fuerint
dispositiones corrupte est alteratio apparēs apud cō
plementum temporis p corruptionem.

Crisēs vō egritudinū que in tēporibus procedunt
et vltra mensem numerant⁹ ex sole: ⁊ in hac quidē cō

mēsuratiōe ⁊ experiētia est ambiguitas.

Et medico quidē nō interest nisi ut cognoscat quid egreditur cū crisi plurib⁹: ⁊ nō p̄tinet ei ut sciat q̄ sic ea ei⁹ cū declaratio illi⁹ cāe extrahit eū ad artē aliā.

Oportet ut sit sermo de diebus crisis p̄mo quēz loquitur p̄m semitam experientie aut p̄m viāz positionis et axiomatum.

Et reuolutiones quidē bone radicales sunt tres. s. reuolutio q̄rtanorū ⁊ septenorū ⁊ decenorū: ⁊ hec est magis cōpleta q̄ oēs: q̄dragesim⁹ em̄ ⁊ sexagesim⁹ et lxxx. sunt dies crisis in quib⁹ nō cadit fractio.

Enī igit̄ eger in egritudine cronica pertransit. xx. tunc attende septenos.

Et scias q̄ de egritudinibus sunt q̄rū crisis est in vii. mēsibus: imo in. vii. ānis ⁊. xiiij. ānis ⁊. xxi. auno.

Et scias q̄ in die bone crisis quādo apparēt signa mala: tunc illud est deterius ⁊ significat mortem plurimū: sicut si accadat in septimo aut. xiiij.

De p̄portionalitatibus dierū crisis.

Dies vndecim⁹ in egritudinib⁹ in q̄b⁹ egritudo fit in imparib⁹: ut tertiana ē fortis valde ⁊ fortior. xiiij.

Scias q̄ egritudines q̄ paroxysmū faciūt in imparib⁹ sunt velocioris crisis ⁊ in paribus tardioris.

De virtute dierū cadentiū in medio.

Tertius dies nō abbreviat̄ a quarto qui est radix manifesta abbreviatione.

In tertia quarti sermo de apostematibus.

Apostema quidē factū ex sanguine laudabili grosso est flegmon quod accipit carnem ⁊ cutem simul ⁊ est cum pulsatione: et a subtili flegmon quod accipit cutem solā est spina: ⁊ sine pulsatione.

At vō a sanguine grosso siue subtili malo sunt species exiturarū malarū: ut herispila ignis p̄ficus ⁊c.

Tertia fen quarti canonis

Et euenit ei cōbustio ⁊ crusta ⁊ est deterior.

¶ Et quādo multiplicat̃ materia apostematis calidi et magnificatur apostema: tūc est de summa apostematum acaumatum mortificantium.

¶ Et iste species male ⁊ que eis similatur: multiplicantur in aere pestilentie ⁊ nō semper fit a magnitudine apostematis ⁊ a multitudie materie: imo quāq; fit a malignitate materie.

¶ Et scias q̃ apostemata parū fiūt singularia pura: sed plura eorum sunt composita.

¶ Omne apostema in exterioribus cū quo nō est pulsatio non facit saniem.

De flegmone.

¶ Et scias q̃ nomen flegmonis in lingua grecorum est absolutuz super omne quod est inflammatū: deinde dicitur de omni apostemate calido.

Cura flegmonis.

¶ Parū cōtingit vt flegmō sit simplex: sed s̃m plurimū ei associat̃ herisipila aut durities aut furiositas.

¶ Cum inuenis corporis repletionē: tunc oportet vt non tangatur apostema cum mollificatiuis: quonias attrahetur ad ipsum supra. i. plus q̃ illud quod resoluetur: immo oportet vt euacuetur materia per flebotomiam aut ventris solutionem.

¶ Et licz membrum nō sit multarū superfluitatum: tamē in mēbro quādoq; aduenit quod ipsum debilitat: quare attrahūtur ad ipsum materie corporis: licz non sint materie superfluitatis.

¶ Et incipe cum percussiuis nisi in locis que cōditionauimus in libro primo.

¶ Super euacuatoria principalium non est via ad repellendum ⁊ expellendum penitus.

¶ Et qñ cadit supfluitas in infrigidatiōe fortasse producit ad corruptionē mēbri ⁊ hu. cōstricti in apostemate ⁊ cedit apostema ad viriditatē et nigredinem.

Et caro minus indiget exiccatione q̄ neruus: qm̄ neruus non redit ad suam complexionem cum parua exiccatione ⁊ caro minoris necessitatis vt exicceſt est que pauciores habet arterias.

Apostema calidū lineat̄ ex epithimatib⁹ ⁊ emplastris cum penna: qm̄ digiti ledunt ipsum.

De herisipila.

Et rubedo herisipile per tactū destruit̄ statim et albet locus causa subtilitatis materie: deinde redit velociter ⁊ nō s̄l̄r est rubedo si egmonis.

Apostema herisipile nō fit nisi i eo qđ apparet de cute ⁊ si egmon profundaſt in carne etiā et herisipila est pura ⁊ non est ita si egmon.

Et herisipila attrahit se. vehemēti⁹ q̄ si egmon: nō est igit̄ inflamatio ei⁹ minor illa si egmonis imo pl⁹.

Mplus accidit herisipila in facie ⁊ incipit a lepore nasi ⁊ augmētat̄ apostema ⁊ expādit̄ in facie tota.

Oportet vt euacues corpus ab ea cū solutio coles: ⁊ si indiges si ebothomia si ebothoma ⁊c.

Et si ebothomia quidē nō multū cōfert nisi quādo est materia inter duas cutes: si autem p̄funda fuerit tunc eius iuuamentum minoratur.

Infrigidatio in herisipila ē magis necessaria: qm̄ flamma ⁊ dolor in ea est plus: ⁊ euacuatio in si egmone est magis necessaria: quoniā materia in ea est magis obediens ⁊ grossior.

Formica miliaris.

Formica est pustula vel pustule que egrediuntur ⁊ faciunt accidere apostema purum ⁊ ambulant ⁊ forasse vlcera ⁊ forte resoluuntur ⁊ sentitur in omni sicut punctura formice.

Et ad summū omne apostema in cute ambulatiuū quod latitudinē non habet est formica.

Cū nō incipis in ea cū euacuatione humoris: imo medicaris vlcus cum eo quod sanat redit ex alio loco

Tertia fen quarti canonis

cum nocumēto ⁊ non cessat humor facere corrosiones
post corrosionem.

Aqua casei cū scamonea iuuatiua ē in euacuatione
materiei formice.

Herisipila em̄ corrosiua alienet̄ ab humectantib⁹:
humectatio em̄ nō est cōueniēs vlceribus.

Pruna ⁊ ignis persicus.

Hec duo noīa absolute sunt fortasse sup̄ oēs pustu-
lam corrosiuā vesicantē adurentē facientem accidere
escharā qualē facit accidere cōbustio ⁊ cauterium.

Et quod ex his accidit in carne est velocioris reso-
lutionis: ⁊ quod accidit nervis est fixius ⁊ tardioris
resolutionis: et vnūquodq; eorum est de colera citri-
na adurentē permixta melancholie: ⁊ ppter illud ac-
cidit ambobus escara nigra.

Et est vt sit ignis persicus vehemētius colericus ⁊
pruna vehementius melancholica.

Et qñq; accidunt cā pestilētie ⁊ mltotiēs simulant̄
flegmoni ⁊ tendunt ad nigredinem in principio sui.

Necessaria est flebothomia vt euacuet̄ sanguis co-
lericus: ⁊ quādo egritudo est timorosa tūc necessariū
est ipsam appropinare syncopi.

Et fortasse est necesse ⁊ pprie in pruna facere sca-
pellationem pfundam vt egrediat̄ sanguis malus cō-
strictus in ea qui est in materia veneni: ⁊ nō fiat illd
quādo materia est decliuis ad coleram.

Cura aut̄ localis est necessaria vt sit sicut cura he-
risipile: verū nō oportet vt sit lenimentūvehementis
infrigidationis sicut in herisipila: qm̄ materia est ad
grossitudinē decliuis: qz nō tolerat̄ vt redeat parū ex
ea ad interiora: qm̄ materia est venenosa.

Et nō administrent̄ resolutiua in pncipio rei: nec
apud qetē inflatiōis: qz adderet̄ in q̄litate materiei.

Oportet vt administres medicinas exiccatiuas in
quibus est infrigidatio ⁊ resolutio quedā cuz expul-

hione: sicut emplastrū quod fit de arnoglossa ⁊ gallis ⁊ lētib⁹ ⁊ pane plurimi furfuris: nam hic panis est subtilior in substantia sua.

Et granata acetosa scindātur ⁊ decoquātur in aceto: deinde liniantur: deinde terantur ⁊ ponantur super pannū ⁊ administrentur: ipm em cōueniēs est in hora ⁊ eradicat hāc egritudinē in pncipio ⁊ statu.

Oportet vt subuenias ei quod cōtinet locus ⁊ loca adustionis cum bolo armeno aceto ⁊ aqua et reliquis que infrigidant ⁊ reperiunt.

De estiomeno cācrena ⁊ ascachilos.

Dembro accidit corruptio ⁊ putrefactio propter causam corrupentē cōplexionem eius ⁊ spiritū naturalem qui est in ipso: aut ppter aliquod prohibens eum peruenire ad ipm: aut ppter utrūqz.

Ea in quib⁹ errat faciunt filr sicut errat in effundēdo oleū in vlceribus pfundis qre putrefit caro.

Eū fit corruptio i principio ⁊ nō corrupit sensus eius cui est sensus nominant cācrene: ⁊ cū ita confirmatū est vt destruat sensus ei⁹ cui est sensus ⁊ caro ⁊ quod sequit eam vsqz ad os fit excachilos.

Et quādoqz cācrene fiūt excachilos nō ideo sunt via ad ipm: ⁊ totū hoc accidit in carne et in osse et in alijs. ⁊ cū ei⁹ corruptio icipit ambulare ⁊ apostemat qd est in circuitu corrupti: ⁊ fortasse puenit ad corruptionē: tūc dicit totū accidens estiomenus.

De cancrenis quidē dū in pncipio perseuerat speratur qd sanetur: cum aut confirmat corruptio in carne: tūc est necessariū accipere totū ipsius.

Et cū apparet putrefactio nō expellas cū incisione ⁊ cōsumptione: qm magnificat malum.

Nonit in hoc capitulo diligentē curam cum medicinis appropriatis: ⁊ tu vide.

De altohoim.

Antiquissimi medicorū appellabāt omē apostema

Tertia fen quarti canonis

existens in mēbris glandinose carnis aut alibi: et est apostema calidum perdēs perniciosum ppter cōuersionem eius ad substantiam venenosam: et quandoq; resudat sanguinem aut virus: et facit accidere vomitum et pulsum cordis et syncopim.

¶ Deterius eorū est illud qđ accidit s̄m plurimū in subascellis et inguinib⁹ et post aurē ppter vicinitates eius ad mēbra q̄ sunt vehemētius principalia.

¶ Et saluius altohoin mortaliū est illud quod est rubrum deinde citrinum: et ex eo qđ ad nigredinem est decliue non euadit aliquis.

¶ Et altohoin quidē multiplicatur in pestilētia et in regione pestilentiali.

¶ Euacuatio quidē cum flebothomia et cū eo qđ tolerat hora: aut quod fit necessariū ex eis que ducunt humorem putrefactum est necessaria.

¶ Nonit qđ oportet deinde vt regatur cor cum defensione et fricatione intus et extra et rectificatiōe aeris sicut in pestilentia.

¶ Altohoin vō ipsum et quod currit cursu eius curetur in principio cum eis que constringunt et infrigidant cum spongia infusa in aqua et aceto aut oleo rosato vel mirto et similibus.

¶ In statu vō curet cū scapellationibus si possibile est et fiat vt currat quod est in ipso et nō dimittat vt brunū fiat: qm̄ additur venenositas eius.

¶ Et si indiget vērois sugētibus cū subtilitate fiat.

¶ Et qñ est illic febris tardabis cum infrigidatione ne reducas cum ea materiam retro.

¶ De exituris calidis.

¶ Et quāto plus exitura est vehemētioris eleuationis et acutioris capitis et rubedinis tanto est maioris caliditatis et velocioris maturationis et resolutionis aut eruptionis.

¶ Et laudabilior eius eruptio est ad ventriculū pro-

primum membro cui est via currens ad exteriora: sicut exitura stomachi: ut enim erumpatur ad interiora eius melius est quam ut rumpatur ad exteriora: scilicet ad myzach.
¶ Et non est omne membrum conueniens ad hoc: ut eueniat in ipso exitura: in iuncturis enim minoratur egressio eius.

¶ Et deterior exiturarum et malignior earum est ut egreditur super extremitates plerumque nervorum.

¶ Significatio quod apostema fit exitura.

¶ Cumque videris pulsationem plurimam aut duritiem prolongatam et caliditatem: tunc existima quod apostema est in via ut fiat exitura.

¶ Signa maturationis.

¶ Cum videris lenitatem quandam et sedationem doloris: tunc scias quod est in via maturationis.

¶ Iudicia saniei.

¶ Sanies laudabilis est illa que est alba lenis et cui non est odor horribilis et in qua non est operata nisi caliditas innata: licet non fit excusatio a comunitate extranee caliditatis.

¶ Sanies mala et fetida est significans putrefactionem que est contraria maturationi: et significat dominium caliditatis extranee.

¶ Significatio exiture intrinsece.

¶ Non fiunt dolores isti in principio vehementiores: et quanto plus appropinquat status minorantur.

¶ Et quando fit materia sanies quiescit febris et calefactio fortis et inflatio: quare quiescit febris eueniens per comunitatem cordis.

¶ Significatio maturationis intrinsece.

¶ Cum quiescunt accidētia que sunt ex febre et horripilatione et doloris sedatione completa: et remanet grauitas: tunc scias quod sanies iam confirmata est et maturatio adest.

Tertia fen quarti canonis

¶ Curationes exiturarum.

¶ Et nō opz vt appproximet pforato ⁊ secto aquā nec oleum nec aliquid in quo fit pinguedo.

¶ Regimē maturationis ⁊ ad faciēdū pus.

¶ Medicinarū maturatiuarū caliditas opz vt priā fit caliditati corpis ⁊ fit in eis inuiscatio quedā.

¶ Ponit mltas ⁊ mltas medicinas ad hoc: ⁊ tu vide.

¶ Regimen exiturarum aperiendarū quando mature sunt.

¶ Ponit multos modos pforationis mēbroꝝ s̄m formam ⁊ villos: et tu vide.

¶ Si aut sperat vt rūpat p se nō pforabimus: filr si speram? p medicinas facientes eruptionem.

¶ De eruptionibus exterioribus.

¶ Exituras quidē saluas in quibus nō est multa malicia aperit aqua calida et erūpit eas: sed putrefacte leduntur ex hoc vehemēter propter illud quod attrahitur de materia in eis.

¶ Et cū vides ipsam exituram quā aqua calida rectificat cōfide tunc de bonitate eius.

¶ Ponit multas et pulchras medicinas eruptionis apostematū apparentium: et tu vide.

¶ Et qñ nō cōferūt medicine sicut p̄diximus necessarium est pforare aut cauterizare.

¶ De ademenul.

¶ Plurimū ademenul. i. furūculoz fit ex malicia digestionis et ex motib? sup repletionē et que currunt cursu eius et deteriores sunt pfundiores.

¶ Et nō opz vt sit negligētia in curatiōe ademenul qm multotiens cōuertit ad exiturā magnam.

¶ De apostematibus frigidis.

¶ Huiores frigidi ⁊ q currūt cursu eoz in corpe sunt flegma ⁊ melācholia ⁊ ventositas et cōpositū cū eis.

¶ De apostemate molli qd nominat vndimia.

Est apostema albū molle in quo nō est caliditas ⁊ digit⁹ faciliter penetrat in eo qđ cōprimat ⁊ plurimū ei⁹ est a vapore flegmatis ⁊ est de gñe eleuatiōis.

Euacuatio q̄ fit cū solutiōe vētris et abstinentia ab eo qđ generat flegma est res necessaria.

Et oportet vt fricet⁹ locus cum mantili fricatione dura: deinde administrātur sup ipm exiccatiua ⁊ nō oportet vt contangat ipm aqua.

De illis q̄ bona ē est spōgia noua infusa ī aceto cōmixto: aut in aqua baurach ⁊ cineris: in substātia em̄ spongie sunt exiccatio et resolutio.

Quādoq; loco spongie applicat⁹ pānus duplicat⁹ in duabus tunicis infusus ⁊c.

Et strictura cū ligamentis cōfert ei in qua nō est materia grossa. Et opz in illa ligatura vt sit inceptio ab inferiori ad superius.

De nodis.

Nodi sunt dubellet flegmatice cōphēdentes humores flegmaticos aut gnatos ex flegmate q̄ sunt facti sicut caro aut pus aut mel et proprie que eueniunt in curuaturis iuncturarum.

Et cum pforat⁹ oportet vt auferat⁹ chistis complemento sui: ⁊ si nō cū aliquo saltē cū vncinis: qm̄ qñ dimittit⁹ et si minimū sit de eo redit.

Multi de habētibus nodos nō tollerāt excoziationem nec medicinas acutas: nec sufferūt nisi pforationē. opz igiṛ vt pfozentur nodi eorū et extrahatur qđ egreditur ab eis: ⁊ neq; presumas de chisti immo pone in eo omni die oleum cum butyro tepidum: nā chistis putrefiet et egredietur p se.

Blandulas autē et q̄ files sunt aut filia si fuerint in manu et pede et in loco iuncto cū neruis ⁊ chordis tunc non presumas ipsas extrahere: quoniā facit cadere in spasimum: immo ipsum contere et constringe sup ipm cui sit grauitas nec maturet eum.

Tertia fen quarti canonis.

De scrophulis.

Scrophule simulantur nodis sed differunt ab eis in hoc qd non sunt separate sicut nodi immo sunt suspēse

Non noīantur scrophule nisi ppter ea (cū carne, qd multū accidūt porcis ppter gulositatem eorū.

Saluiores scrophule sunt qd accidūt infantibus et grauiore earū sunt qd accidunt in iuuenibus.

Radix sup qua est fiducia in curatione habētium scrophulas est euacuatio flegmatis grossi et subtilia tio regiminis et de euacuatiōe laudabili est vomitus.

Oporet vt pparatus ad eas non prosternat se sup faciē nec incuruet se super genua prolixē nec habeat puluinar planum et deuitet capitis plimā lotionē.

Et ventosatio est inconueniens facientibus scrophulas fm plurimum: et illud ideo quoniam non est possibile vt euacuet ex materia scrophularum immo attrahit ad eas et ingrossat eas per illud quod extrahit de sanguine subtili.

Donit qd medici cyrurgici appellant plagarij.

Homo quidam errauit qui perforauit quasda pustulas et obuiauit ramo neruorum reuersiuorum: quare destructa est vox.

De apostematibus duris de sephiros.

Apostema durum nominatū sephiros qd purū est est illud cui non associatur sensus nec dolor: et si cum eo remaneant sensus et dolor paruus tunc non est sephiros purum.

Et purum quidem et non purum cū quo est sensus quidē est priuans dolorem.

Et propinquitās sephiros ad cancrum et elōgatio eius ab eo est fm multitudinē inflammatiōis eius et paucitatem et apparitionē pulsationis cuz eo et occultationem eius et apparitionē venarū in circuitu eius et non apparitionem earum.

Oporet vt de his apostematibz illud curet cui est

Sensus cū eo qđ resoluit ⁊ lenit simul ⁊ non cū eo qđ resoluit ⁊ exiccat: qm̄ illud pducit ad vehemētiā lapi deitatꝫ pp̄t exiccationē grossi ⁊ resolutionē subtilis.

¶ Omne resolutiuū fm̄ plurimum exiccat et hūme ctatium raro resoluit.

¶ Et opz vt fit gradus eius in caliditate ex scđo ad tertium ⁊ in exiccatione ex gradu primo.

¶ Et oportet vt membrum famem pati cogatur ī resolutione. i. dispositione resolutionis et extrahatꝫ nutrimentum ad eius oppositum cum motiōe exercitio ⁊c. et cibetur in reuolutiōe lenificatiōis ⁊ fiat ei cau sa appetēdi nutrimentū cum fricatione.

¶ Et oportet ne multum balneo vtatur quoniā resol uit subtile et aggregat spissum ⁊ non pueniat ad hūc finē vt leniat spissum.

¶ Et lenificantia quibꝫ inest resolutio quedam sunt sicut adipēs scz gallinarū anserū vitulorū ceruorum boum ⁊c. et adipēs rapaciū et leonū vrsi et leopdi vul pis lupi et medulle eorum ex auibus.

¶ Et opz ne istis adipibus ⁊ filibus lenificantibꝫ fit sal oīno: qm̄ sal exiccat ⁊ indurat.

¶ Et in hoc meliora sunt que sunt minoris antiquita tis ⁊ exiccationis ⁊ vehemētioris humiditatis.

¶ Et cum apostema est vehementis grossicie: tunc non est excusatio ab aceto: incidit em̄ ipsum et debili tat virtutem membri: verū oportet vt sit eiꝫ admini stratio in fine rei nō in eius principio.

¶ Et medicus sit audacior in administrando acetum cuz apostema est in membro carnosio sicut illud quod est in splene.

¶ De almismar.

¶ Almismar est nodus rotundus albus similis capi ti clauī et plurimum accidit ex percussione post exitu ras et plurimū accidit in pedibus et digitis pedum ⁊ ledit tm̄ quod prohibet incessum.

Tertia fen quarti canonis.

Conportet vt sectio fiat sup ipsuz vt extrahatur aut remoueat^r cū manu semper ⁊ annectet^r ei plumbuz qñ non est possibile vt extrahatur: et plurimū quidē eius cum nō curatur fit cancer.

De cancro.

Cancer est apostema melancholicū de melācholia adusta; aut materia colerica: aut in qua ē materia colerica cū qua cōbusta est nō a pura feculenta.

Ponit differētiā inter sephiros ⁊ cancrū qñ cancer est cū dolore ⁊ acuitate ⁊ pulsatiōe ⁊ mittit venas in circuitu suo ad mēbrū in quo est qñ pedes cācri: et ipi inest sensus ⁊ in ei⁹ pñcipio est sicut faba pua dura: ⁊ ē noīatū cācer a tenacitate cācri ⁊ a pedib⁹ ei⁹.

Et plurimū aduentus cācri fit incipiēdo duri vō aduētus fit pmutando ex calido.

Cum incipit fortasse est possibile vt prohibeatur ne addatur super illud quod est ⁊ vt conseruet^r ita ne vlceretur et accidit in quibusdam hōis vt sanet^r incipiens: confirmatus vō non.

Et fortasse sufferūt cācri pui inscisionē: nā si possibile est vt destruat^r cū aliquo tūc nō est possibile nisi p inscisionem vehementē vt ex toto inscindatur mēbrum in quo est apostema eradicando omēs venas q ipsum imbibunt: ita vt nō remaneat aliquid ⁊ currat post illud ex eis sang. plurimus.

Et fortasse indiget post inscisionem cauterio ⁊ forte erit in ipso timor magnus et illud pprie cuz fuerit cancer prope mēbra principalia ⁊ nobilia.

De vena medeni et est vermis.

Est vt accidat sup partem corporis pustula quedā inflans: deinde deficcat postea egredit^r ex ea quoddā rubeum ad nigredinem declue ⁊ fortasse est ei mot⁹ voluntarius sub cute ac si esset motus animalis: ⁊ qñ in veritate fit vermis.

De lepra.

Lepa est infirmitas mala pueniens ex sparfione co. nigre in corpore quare corrumpitur complexio membrorum et forma et figura ipsorum et fortasse in fine cōtinuitas ipsorum ita vt rodantur membra ⁊ cadūt casu qui fit ab vlceratione.

Lepa est sicut cancer cōmunis corpi toti fortasse em̄ vlceratur et fortasse nō: et est aliqua que remanet cū patiente eam tpe longo valde.

Et melancholia quidem qñqz expellitur ad membrum vnum et facit accidere sephiros vel cancerū: ⁊ si fuerit subtilis est iomenū ⁊ si expellit ad supficiē cutis facit morpheam vel impetiginem: ⁊ si spargit in corpore toto tūc si putrefit erit se. melancholica: et si cōculcetur ⁊ nō putrefiat eueniet lepra.

Ponit cās efficientes ⁊ materiales lepre gñales ⁊ tu vide: et dicit canse calide faciūt acq̄rere frigus.

Et qñqz adiuuat illud totum corruptio aeris in se ipso: aut propter vicinitatem leprosozū: quoniam egritudo est inuadens ⁊ qñqz accidit ppter hereditatem aut ppter cōplexionē embrionis in se aut acquisitam in m̄rice sicut cōceptio tpe menstruorum.

Et iam puētum est ex grossitudine sanguinis leprosozū ad hoc vt egrediatur in flebothomijs eozū quoddam quod est sicut arena.

Et hec egritudo vocatur leonina eo q̄ ponit terribilem faciem sicut leonis: ⁊ qz rapaciter tenet patientem sicut leo.

Et de hac egritudine que est debilis est facilis curationis ⁊ de curatiōe fortis nō est spes.

Et incipiens quidez est susceptibilior scilicet cure et confirmata est magis inobediens.

Et facta a melancholia colerice est magis feda et pluris nocumenti difficiliorum accidentium ⁊ vehementius adurēs et vlcerans: sed est susceptibilior curationis: ⁊ facta a fece sanguinis est saluior ⁊ quietior

Tertia fen quarti canonis.

et non vlcerat. Et facta a melancholia adusta fimila-
tur colerice in suis accidentibus sed est tardius susci-
piens curationem.

¶ Et quedam egritudo non cessat corrumpere com-
plexionem membrorum per qualitatem contrariam
qualitati conuenienti vite scilicet caliditati ⁊ humi-
ditati donec perueniat ad membra principalia ⁊ illic
interficit.

¶ Et incipit in primis ab extremitatib⁹ et membris
lenibus vestigium eius quoniā sunt debiles ⁊ illic ca-
dunt pili ab eo et alteratur color: quā prima eius ge-
neratio fit in visceribus.

¶ Et cum cancer qui est lepra membri vnius fit de il-
lis quibus nō est sanatio: tunc quid dicemus de lepra
que est cancer totius corporis.

¶ Veruntamē in lepra est res vna et est q̄ egritudo
spargitur in totum corpus: et quando administratur
curationes fortes sustentant egritudinez et non agit
sup membra simplicia ⁊ in cancro nō est ita.

¶ Pōnit pulcherrima signa lepre: et tu vide.

¶ Et scias q̄ caro vipe ⁊ tyri ⁊ id in quo est v̄tus car-
nis eius est de nobilioribus medicinis ei.

¶ Et ex potatione vini in quo moritur vipera: aut vi-
uit iam sanati sunt quidam accidentaliter cum inten-
tione interficiendi.

¶ Signum apparitionis iuuamenti eius est vt inci-
piat leprosus inflari: deinde fortasse p̄miscetur ratio
eius postea excoziatur deinde sanatur.

¶ Et lac est de conuenientioribus rebus quibus cu-
ratur ⁊ pprie apud constrictionem anhelitus in tem-
poribus que sunt inter euacuationes ⁊ bibatur in di-
spōitione qua mulgetur lac ouinū in quantitate qua
digeritur et sint contenti eo.

¶ Pōnit multas et varias medicinas ⁊ cibos ⁊ pot⁹
et epythimata in cura lepre: et tu vide.

Efen quarta quarti canonis. Sermo vni-
uersalis de solutione continuitatis.

Dico igitur q̄ nos conamur in quibus-
dam membris quorum continuitas est
soluta vt redeat eorum continuitas si-
cut fuit et illud est in carne: et conant̃
in alijs vt remaneat contactus eorum
cum conseruatione licet nō redeat eo-
rum continuitas et illud in ossibus nisi in ossib⁹ pue-
rorū ⁊ infantium: ⁊ illis em̃ q̄nq̃ sperat̃ reditus ille.

Et illud in quo cōfiditur est expimentū plus q̄ in
modo disputationis rhetorico.

Summa de vulneribus in membris.

Membra in quibus cum cadit vulnus magnificat̃
eius nocumētum et interficit vt plurimum sunt sicut
vesica: ⁊ cerebrū: et renes: ⁊ intestina minuta: ⁊ epar
q̄uis sit possibile vt saluetur sup eo cū est leue.

In corde autem non speratur salus cum in eo acci-
dit vulnus.

Sermo vltis de cura vulnerum.

Et fortasse cursus sanguis quātitate t̃pata cōfert
vulnerib⁹ ⁊ phibet apostema opilationē ⁊ febrem.

Nam de melioribus cū quibus intendimus in vul-
nerib⁹ est vt phibeam⁹ apostemationē: qm̃ qñ nō ac-
cidit apostema possibile est vt meli⁹ fiat curatio.

Et op⁹ vt adiuuet̃ cursu sanguis qñ abbreviat̃.

Et dixit sapiēs q̄ vuln⁹ nō indiget nisi ligatura ag-
gregāte labia qñ q̄rit̃ adherentia ⁊ incarnatio.

Vulnera q̄ cadūt an̄ genu apud rotulā sequent̃ ac-
cidētia mala ⁊ sunt p̄mētia a q̄b⁹ parū liberat̃.

Et quando accidit spasmus in vulneribus lacerto-
sis et non recipit curationem et tunc curatio est inci-
dere lacertum in latitudine: ⁊ est voluntas vt destrua-
tur operatio lacerti: verūtamē illud postponat̃ quā-
tum est possibile.

Quarta fen quarti canonis

¶ De cognitione eius quod facit nasci carnem ⁊ incarnat ⁊ sigillat.

¶ Medicamen faciens nasci carnem est illud quod coagulat sanguinē sanum in carne: igitur oportet vt non sit ei plurima exiccatio: immo vsq; ad secundum neq; absterfio fortis valde.

¶ Medicine aut incarnatiue sunt ille que aggregāt inter duo elongata: ⁊ non oportet vt operētur nisi in superficiebus ambozum facientes adherere inter ea vtraq; cū rōne que est in substātia ambozum.

¶ Et oportet vt sit cū eo adherētia cū exiccatione veloci vehemēti anteq̃ fiat pus: ⁊ nō firmatur ei illud nisi fuerit cū eo superfluitas virtutis in exiccādo.

¶ Et nō indiget hac paucitate in exiccatiōe sicut indiget ea illud quod nasci facit carnem: qm̃ faciēs nasci indiget vt currat ad ipsum materia ⁊ illius materie phibet cursum exiccatio ⁊ incarnatiū nō indiget eo: immo indiget incarnatione fortiori et pauca stipticitate.

¶ Consolidatium vō sigillatim vehementius indiget stipticitate q̃ ista duo: quoniā est ei necessarium vt recuperet quod est p naturā vehemētioris exiccationis: scz cutem.

¶ De regimine vulnerum habentium apostemata.

¶ Necessariū est in huiusmodi vulneribus alleuiare et credere q̃ vulnus non consolidatur oīno dum apostema non sedatur.

¶ Regimen vniuersale de vulneribus viscerum interius.

¶ Intestinū ieiuniū nō sanat oīno ex vulnere qđ in ipso accidit: inferiora vō ventris ppterea q̃ sunt de natura carnis de medicatione eorū confidas.

¶ De qualitate ligandi vulnera.

¶ Et cum cadit vulnus in longitudine tunc ligamen

sufficit vt aggreget ipsum decenter: et cum fuerit in latitudine indiget vt sanetur.

De medicinis faciētib⁹ nasci carnem.

Nā lenitas ossis ⁊ eius humiditas est vna causartū phibentiū natiuitatē carnis super ipsum.

Et scias q̄ est medicina faciēs nasci carnē in corpore aut mēbro ⁊ nō faciēs nasci in alio: ⁊ illud ideo quia fortasse exiccat in corpore vno ⁊ nō exiccat in corpore alio: ⁊ fm q̄ tu sciisti fortasse supfluit absterfio in corpore vno ⁊ non in alio.

Et omne exiccatiūū quidem cuius ficcitas est minor ficcitate corporis quod in eo curatur est iterū abbreviatum ad hoc vt faciat nasci carnem eius: immo oportet vt ficius eo.

De excoziatione.

Contorfio autem est vt sit membrum separatum a iunctura sua separatione non completa nec apparēte manifesta est dislocatio.

De contusione ⁊ attritione.

Non reperitur in pluribus harum dispositionum excusatio a flebothomia: immo opifices preparāt ad illud q̄uis sit corpus mundum.

De casu ⁊ offensione.

Et quāto plus corpus est maius est timor vehemēti⁹: ⁊ ppter illud fit qđ nō accidit infantib⁹ in casib⁹ eorum de lesione quod accidit puberibus.

De torfione.

Melior curatio torfionis iūcturarum officialium est nuclei dactilorum desuper positi ⁊ dimittant⁹: qm̄ ipsi sanant eam.

De pūctura ⁊ disruptione ex sagittis.

Si sagitta nō fuerit fixa in aliquo membro principali ⁊ apparēt signa mortis: tūc opz vt abstineam⁹ ab attractione sagitte: qm̄ fit inde inquietudo plurima ne superueniat nobis locus stolidorū sermonis cū

Quarta fen quarti canonis

hoc q̄ parum conferamus infirmo.

¶ Si autē non apparuerūt alia signa mala ex quib⁹
timemus: tunc premittamus sermones in perditione
que accidit in plurimuz: deinde incipiemus in cura-
tione: multotiens enī accidit vt sanetur aliq̄s absq̄
spe mirabiliter.

¶ Et multotiens egrediū pars epatis ⁊ aliqd de sy-
phac ⁊ zirbo ⁊ matrit tota ⁊ nō accidit mora.

¶ Verūtn̄ si nos diuiserimus in his mēbris ⁊ ppor-
tionabimur ad paucitatē misericordie: ⁊ si abstuleri-
mus sagittā fortasse saluabit infirmus qñq̄.

¶ Canon curationis fluxus sanguinis.

¶ Retinet san. per stupefaciētia: ⁊ stupefaciēs qdē
est aut medicina aut est dispositio corporis sicut syn-
copis: ip̄a em̄ multotiēs retinet sanguinem.

¶ Ex cauterio nāq̄ debili proueniūt escare debiles
que cadūt ex qualibet causa: ⁊ cum hoc facit accidere
faniem ⁊ calefacit vehemēter: cauteriū vō forte im-
plet cum escarijs fortibus ⁊ remouet rupturā ⁊ detu-
mescere facit ⁊ contrahit eam.

¶ Sermo vniuersalis de vlceribus.

¶ Ulcera generātur a vulneribus ⁊ ab exituris eru-
ptis ⁊ pustulis: ⁊ solutio cōtinuitatis in carne: quādo
facit saniē: ⁊ pus nominatur vlcus.

¶ Pus subtile nominat virus ⁊ non generat nisi ex
subtilitate humorū: scz aquoso eorum ⁊ ipsorum cali-
do: ⁊ quod est pus grossum nominat sordities: et est
res spissa coagulata alba aut ad nigredinez decliuis:
⁊ generatur ex grossitie humor ⁊ virus eget exicca-
te ⁊ sordities abstergente.

¶ Et vlcus quod pfunditatē habet nō euacuat quin
aut iā indurata sit caro circūdans ip̄m: ⁊ nominatur
fistula: ⁊ est sicut cāna penetrās in membrū: aut non
induratur ⁊ nominat absconfio ⁊ cauerna.

¶ Et quādo est durities super vlcus apparēs nomi-

natur vlcus ostracinum.

¶ Et fistula quidē mala est q̄ nō sentit ⁊ p̄m q̄titatē elōgationis eius a sensu erit malicia.

¶ Et multotiēs sunt fistule orificia plurima cui⁹ esse ambigitur ⁊ non scitur an sit fistula.

¶ Et quādo vlceribus malis associat⁹ color corporis malus: sicut albus plumbeus aut citrinus: tunc illud est significatio super corruptionem cōplexionis epatis ⁊ sanguinis quivenit ad vlcus quare difficilis fit eius consolidatio.

¶ Et vlcera generata successione egritudinum sunt mala: quoniā natura expellit ad ea residuum corruptionis superfluitatum.

¶ Et vlcera deicientia pilos ab eo quod sequitur ea scz in circuitu sunt mala.

¶ Et meliores significationes significātes salutem vlcerū ⁊ vulnerū sūt succedētia seu decliua ad saniē.

¶ Et nō generat⁹ sanies nisi a digestionē naturali et nō associatur ei malū ⁊ pprie sanies laudabilis.

¶ Et fortasse non euacuatur a fetore paruo: sanies enim accidit cum adiutorio caliditatis innate et alterius extranee.

¶ Amplius vlcera vicinātia mēbris neruosis: sicut vlcera dorsalia ⁊ que cadūt in anteriori parte core et genu cōuertunt⁹ ad spasmū ⁊ p̄mixtionē rationis.

¶ Et corpa susceptibilia curatiōis vlcerū sunt que sunt melioris cōplexionis ⁊ paucioris hūiditatis superflue cū inuētiōe sanguinis boni in eis.

¶ Canon curationis vlcerum.

¶ Scias q̄ omnia vlcera indigent exiccatione quadam preterq̄ facta ex attritione lacertorum ⁊ ipsorū contusione: ipsa enim indigent in primis vt mollificentur et humectentur.

¶ Et quāto plus est vlcus maius ⁊ pfundius: tanto indiget exiccatione vehementiori.

Quarta fen-quarti canonis.

¶ Non est possibile vt cū apostemate curet vlcus.

¶ Et cauerne ⁊ absconsiones sunt velocis conuersionis ad fistulas.

Curatio vlcum virulentorum.

¶ Et cum tu administras medicamē ⁊ nō inueneris humiditatē minui aut videris eam augeri: tunc scias q̄ illud medicamē p̄m illud corpus nō est exiccatiuū: quare adde in eius exiccatione cum pauca absterfione sicut mel.

¶ Et non faciat te errare quoddam: ⁊ est vt sit medicamen magis abstergēs q̄ oportet: quare corrodit membrū ⁊ resoluit carnositatem eius ad humiditatē currentem quam estimas virus.

Curatio vlcum sordidorum.

¶ Oportet vt in eis administrentur medicine abstergēs: ⁊ incipiat ab eo quod est fortis mordicationis deinde gradatim pueniat ad id quod est leuius.

Curatio vlcum putridorum ⁊ malorum.

¶ Et fortasse est necessariū incidere membrū vt saluetur ex putrefactione sua.

Curatio vlcum difficilis cōsolidatiōis.

¶ Nonit q̄ galien⁹ curauit quēdā adolescentē ex fistula in pectore ita fortiter penetrāte q̄ ipse potuit ei videre cor ita manifeste sicut in anathomia.

De carne addita super vulnera.

¶ Et non oportet vt expectet hic de adiutorio nature id qd̄ spectat in nascentia carnis: nascētia em̄ carnis est opus nature: ⁊ omne quod natura nō facit nasci siue sit cum adiutorio medicine aut absq; eius auxilio est contrariū operationi nature.

De vulneribus neruorum.

¶ Nerus propter vehementiam sensus ⁊ continuitatem suam cū cerebro accidūt ex vulneribus dolores vehementes valde ⁊ lesiones valde magne: sicut spasmus ⁊ permixtio rationis.

Et vulnera quidē cadētia in nervis fm longitudi-
nē saluioza sunt cadentibus in latitudine.

Et est multotiēs necessariū abscindere membris
vulneratū ⁊ puncturā cū totalitate sui: ⁊ puenit ex eo
quies ⁊ separantur accidentia mala.

Et nō timetur de abscisione neruorum id quod ti-
metur de eorum conquassatione.

Canon curationis solutionis con-
tinuitatis neruorum.

Et omne in quo ē caliditas subtilis cū exiccatione
vehemēti subtilis substātie nō euacuat ab attractio-
ne. Calidū em̄ supflūū ⁊ frigidū nō cōueniūt ei.

Et de vulnerib⁹ a quib⁹ necesse est elongare aquā
est vulnus nerui: ⁊ similiter frigus q̄uis minoretur:
tamen est de rebus nocibilioribus ei.

Et oleum iterum nocet: ⁊ non est necessarium nisi
apud sedationem doloris calidum.

Et qñ accidit spasm⁹ ex vlcerib⁹ in eis: tunc de eo
qd̄ necessariū est si iam fuerit stricta fissura cutis est
vt aperiat⁹ ⁊ administrent⁹ medicine cōferentes.

Medicine vulnerū ⁊ vlcerū neruorum.

Glutinum albotin est de melioribus medicinis vl-
cerum neruorum.

Et cum vides vulnera ad sanitatē puenire non ti-
meas tunc administrare vinum coctum desuper.

De vētositate spine et corruptiōe ossis.

Ventositatis spine cause sunt humores acuti pene-
trantes in os ⁊ corrodetes ipm: ⁊ incessus vētositatis
spine est incessus doloris iuncturarum.

Materia in dolore iuncturarū est in carne: ⁊ in vē-
tositate spine est in osse ⁊ est eius additio et corrupit
ossis partem vnā post aliam.

Signa corruptionis ossis.

Cum ossi accidit corruptio vides carnē sup ipsum
mollescere ⁊ mollefieri: ⁊ incipit in via fetoris ⁊ vi-

Quinta fen quarti canonis

rus: ⁊ penetrat per eam tenta facillime ad os.

¶ Si corruptio iā psecuta est medullā nō est excusatio quin assumat illud os cum medulla sua.

¶ Quādo est os corruptum ex capite coxe ⁊ anche ⁊ spondilis dorfi: tunc fugatio ab eius curatione ppter nucham est melius.

¶ De eo quod remanet de frustris ossium in vulneribus.

¶ Melius est vt non festinet in extractione eorum: imo dimittant nature ⁊ adiuuet cū extractione pauca ⁊ non moueātur cū medicinis ⁊ operatione manū: nam quod extractū est violēter non euacuat quin faciat accidere vlcera fistulosa.

¶ I fen quinta quarti sermo vniuersalis in dislocatione.

Dislocatio est egressio ex loco suo ⁊ situ suo qui est per naturā apud illud quod ei vicinum existit integra. Si aut non egrediatur integre nominat separatio iuncture aut torio.

¶ Nam facilitas reditionis est p m q̃titate facilitatis dislocationis: ⁊ difficultas eius est p m difficultatem eius.

¶ Praue vō dislocationis sunt iuncture digitorū: ipse em̃ fortasse non dislocant: imo frangunt̃ anteq̃ dislocentur: ⁊ sicut est iunctura cubiti.

¶ Et prauior dislocatio est cū qua abscindunt̃ capita frustrorum ossis quod cōglutinat os cum osse ⁊ parū reuertit̃ ad dispositionē suam naturalem.

¶ Et dislocatio quidē est fedior q̃ fractura cuz neq̃ redit dislocatio nec restaurat̃ fractura.

¶ Signa dislocationis vniuersalis.

¶ Et cum videris iuncturam non moueri: tunc iudica q̃ dislocata est dislocatione integra: sicut quando mouetur motu suo ad omnes partes: et peruenit ad

omnes fines suos non est cum ea egritudo pendens cum separatione.

¶ Cū igitur volumus curare dislocationē fortasse pducit illud ad spasmus maximū sū plurimū: et proprie qñ dislocatio est in mēbris proximis principalibus.

¶ In dislocatione autē singulari et simplici regimen est ut tendatur ad contrariū partis a qua separatum est donec opponatur extremitas ossis alteri extremitatis: deinde adducatur ad locū unde exiit et ligetur.

¶ Et ligatura est securitas ab apostemate au adiutorium ut apostemetur.

¶ Dislocatio furcule.

¶ Et non mouetur furcula iterū motu vehementi: qm̄ ipsa non est posita nisi ut separet pectus et amplificet ipsum: et propterea facta est hōi soli inter reliqua animalia.

¶ Dislocatio humeri.

¶ Non dislocatur ad superiora nec ad posteriora nec ad partem vētris: verum non dislocatur nisi ad latus domesticum et filuestre.

¶ Et qñ adiutorio accidit fractura in latitudine sua: deinde restauratur: tūc nō est possibile reducere dislocationem eius nisi frangatur restauratio.

¶ Dislocatio spatule.

¶ Et est de illis quorū casus non accidit et mirantur de ea tales quales ypo. et galienus.

¶ Dislocatio rascete.

¶ Junctura rascete est facilis dissolutionis et difficilis coniunctionis.

¶ De dislocatione spondilium.

¶ Qñ spondiles dislocantur dislocatione cōpleta interficit pculdubio et nō cōpleta iterū quādo remouetur remotione plurima quā sit min⁹ q̄ completa.

¶ Si est spondilis ppria colli et que sequetur eā priuat oīno anhelitum et moritur statim.

¶ Si est de spondilibus dorsi et disloceatur ad ptē interio

Quinta fen quarti canonis.

rem nō est possibile vt curetur ⁊ est de illis que interficiūt velociter: et si nō moriūt et nō phibeat anhelitum retinet stercus ⁊ vrinam ⁊ interficit.

¶ Dislocatio tali apud calcaneum.

¶ Et phibeat a deambulatione. xl. dieb⁹: ⁊ isti si conant̃ ambulare ante nō sanant̃ s̃m cōplemētū: ⁊ dissoluit̃ in eis mēbrū ⁊ corrūpitur in eis curatio.

¶ Sermo vltis in fractura.

¶ Fractura est solutio cōtinuitatis ppria ossibus.

¶ Et qñ est equatio rotunda sine frustris tunc cōuertitur membrum cum facilitate.

¶ Et si declinet fractura ad extiora s̃m q̃ dixit ypo. melius est q̃ vt declinet ad interiora: qm̃ illud qd̃ occurr̃ ei de nervis illic est plus.

¶ Fractura prauioris incarnationis et vnionis ē illa que est s̃m rotūditatē: de in illa q̃ declinat. nō em̃ adheret nisi sup ipsum plongetur ligatura habēs fabricationē mirabilem tpe longissimo.

¶ Et quādoq; accidūt cū fractura accidētia inter q̃ est atritio eius que circūdat eam ex carne: que si non prepetur cū prohibitionē putrefactionis aut scapelletur accidet ex ea corrosio.

¶ Et quādo ista ossa redeunt ad situs suos possibile est in infantibus: ⁊ qui sunt eis ppinqui vt restauret̃ villus virtutis prime in eis. In etate vō adolescentie et q̃ est post ipsam nō immo currit sup eā incarnatio ex materia cartilaginosa cōiūgēs inter duo ossa.

¶ Et ossa magis inobedientia ad restaurationē faciendā est adiutorium deinde brachium.

¶ Res autem core et cruris est facilior qm̃ restauratio nō prohibet ea a dilatatione.

¶ Nasus restaurat̃ in. x. diebus. Costa in. xx. vlna in eo qd̃ appproximat a. xxx. vsq; ad. xl. et corā in. l. et fortasse extenditur longe vsq; ad menses tres vel quatuor et quod est supra hoc.

De radicibus restauratiōis ligature.

Restauratiōis basis est extensio membrorū cum quātitate que opz: nam additio in ea spasmat et lesionem facit et pueniūt ex ea febres ⁊ diminutio ei⁹ p̄hibet bonitatem cōsolidationis et ordinis.

Et oportet vt caueatur doloratio vehemens apud extensionem et stricturā in fractura et dislocatione simul: ⁊ simili⁹ illud qđ accidit ex strictura vehementi et tardatione solutionis: quonias illud pducit ad hoc vt moriatur illud membrum et putrefiat et sit necessarium abscindere ipsum.

Et quādo est cū fractura atritio est in illo timor ⁊ corrosione membri: quare oportet vt scapelletur loc⁹ ad hoc vt egrediatur sanguis.

Donit quandā controuerfiam inter Ypo. ⁊ Galienum. deinde ponit opinionē suam: dein satisfaciendo ambobus dixit qđ illud fuit tpe ypocratis: et supfluitas q̄ est inter duo tpa est mirabilis.

De amonitione restauratiōis.

Et oportet vt restaurator festinet ad restaurandū illud quod fractum est et restauret in die suo: quoniā quanto plus elongatur tāto est eius introitus difficili⁹: et nocumenta in ipso sunt plura.

De qualitate ligamentorū et ascellarū.

Et non oportet vt fiat vltimatio in strictura ligamentorum et ascellarū tanta que prohibeat aduentū nutrimenti et sanguinis: illud em̄ est ex illis que prohibent restorationem.

Donit qđ debet fieri ligamētū sub ascellis ⁊ supra
Et ypo. quidē facit necessariū esse vt (spatulas. solvatur ligamētum vna die ⁊ alia non.

De q̄litate administratiōis ascellay.

Hora que exigit vt ponatur ascelle est post. v. dies et supra vsqz quo fiat securitas a nocumētis: ⁊ quāto plus magnificatur timor: tanto magis oportet vt tar

Quinta fen quarti canonis.

detur positio ascellarū. ⁊ multotiens attrahit festinatio nocumenta ex apostematibus ⁊ pruritu et vesicis.

¶ Verum cum tardantur ascelle tūc oportet vt sit illic q̄ stet loco earum ex bonitate ligature cum vitta ⁊ bonitate preparationis: q̄ si illud nō fuerit tūc necessarie sunt ascelle in principio rei.

¶ Et oportet vt soluantur ligamenta electionis necessitate in omnibus duobus diebus in principio rei ⁊ proprie q̄n accidit pruritus: cum igit̃ p̄transit septimus a strictura soluatur in spacio tardiore sc̄z in oib⁹

¶ Et nō fit festinatio in auferēdo (q̄ttuor vel q̄nqz. ascellas ⁊ picciendo eas q̄uis credat̃ esse cōherentia q̄n fortasse accidit vt sit akosboth nō confirmatū adhuc quare contorquetur membrum.

¶ Et vt remaneāt ascelle sup mēbrū ⁊ cū sunt necessarie melius est q̄ vt deponant̃ ab eo ante cū nō sunt necessarie: nō igitur festines sed tarda.

De fractura male restaurata.

¶ Q̄nqz fractura est restaurata nō s̄m qd̄ opz et est necessariū vt iteret̃ ei⁹ fractura: quare opz vt restitutor sciat dispositionē qui restaurauit os.

¶ Et multoties quidē est possibile vt curet̃ fractura male restaurata absqz fractura sc̄da leniēdo sup akosboth cū eo qd̄ scis: dein equef ⁊ p̄pe i corpib⁹ lenib⁹.

De administratione aque ⁊ olei.

¶ Scias q̄ aqua calida et oleū nō cōueniūt apud restorationē: immo q̄nqz phibēt ipsam: sed cōueniūt an̄ ipsam q̄n ambo p̄parat restorationē ⁊ post ipaz q̄n abstergūt qd̄ remanet ex apostemate ⁊ duritie ⁊ rosboth ⁊ pustulis quas euenire faciūt ligamenta in nervis quare fit motus cū eis non facilis.

De cibatione ⁊ potatione eius.

¶ Opz vt sit cib⁹ ei⁹ ex eis que ḡnant sanguinē spissum ⁊ nō spissum ficcū: immo spissum viscosum tenacem fortem sicut pedes ventres capita et cutis hedi ⁊

arietis et vinum grossum stipticum ⁊ frumentum coctum cum multa aqua vsqꝫ quo fit sicut ius : et in scda mensa sint castanee.

¶ Et alienet omne q̄ calefacit et subtiliet sanguinē ⁊ elongat ipsum a coagulatōe sicut vinum subtile nisi sit illic aliqd̄ prohibens ex vulnere requirente subtiliationem cibi.

¶ Medicina autem quam sumit ad restorationem munia est mirabilis.

¶ De fractura cranei.

¶ Multotiens accidit vt scindatur craneum et non scindatur cutis immo apostematur: cum igitur occupatio fit in curatione apostematis et non peruenitur ad plagam: fortasse accidit vt putrefiat os desubtus et accidunt ante sanitatem: aut post ipsam egritudines male ex febribꝫ tremore et destructione rōnis.

¶ Et medicine capitales sunt sicut yreos et farina herbi et minutum olibani ⁊ aristologia ⁊ cortices radicū oppoponaci ⁊ mirrha et sarcocolla et sanguis draconis ⁊ om̄e exiccatiuū sine mordicatione.

¶ Et in huiusmodi quidem dispositione oportet vt vehementer caueatur frigus etiam in estate: quoniā in eo est timor magnus.

De fractura nasi.

¶ Nasi supior ps est os et inferior est cartilago ⁊ illi quidem cartilagini nō accidit fractura imo atritio.

¶ Et si apparet super velamen nigredo tunc cura ipsum cum melle contusso cum triplo sui olei rosati et puluerisa desuper medicinam capitalem: et si nigredo fuerit confirmata tunc fuge.

¶ Et quando frangitur nasus et non curatur perducit ad casum: et quando induratur remanet s̄m tortuositatē suam et nō recipit equationem.

¶ De fractura costarum.

¶ Costis veris septē accidit fractura a duobꝫ lateribꝫ

Sexta fen quarti canonis.

bus. si falsis vō accidit fractura a latere dorſi : ⁊ qm̄ ex
tremitas alia est cartilago nō accidit ei nisi atricio.

¶ De fractura adiutorij.

¶ Et si nō fuerit aliqd̄ phibēs nō soluas vsqz ad. vii.
et q̄ est post eos vsqz ad. x. tūc solue ⁊ liga cū ascellis
et si defensio vocat te ad aliud tunc solue in tertio : et
est illud ad quod inclinat ypo. qm̄ aufert nocumenta
licet noceat restorationi.

¶ Et nō sepes ab eo stricturā ad minus vsqz ad. xl.
dies.

¶ De fractura brachij.

¶ Accidit qnqz vt frangan̄ duo focillia simul ⁊ qnqz
qz accidit vt frangat̄ vnū eoz et fractura focillis in-
ferioris est vehemētior ⁊ turpior q̄ fractura focillis
superioris: qm̄ focille inferius est brachium deferens
iō deterior: et qz nudū carne ideo turpior.

¶ Et fortasse accidit brachio vt restauretur in latitu-
dine circa. xxviii. dies.

¶ De fractura core.

¶ Et os quidem core stringitur in. l. noctibus.

¶ Et scias q̄ ille cuius cora vel ancha sunt fracte pa-
rum denudatur a claudicatione.

¶ Et qn̄ abscindunt̄ frustra lacertozū eius mandat
prius. s. pedem: deinde minuuntur scdo.

¶ De fractura cruris.

¶ Quādo frangit̄ os puū cruris est saluius q̄ si frā-
gatur os magnū: et quādo frangitur arundo pua su-
perior est inclinatio ad exteriora et ante est ambula-
tio cum hoc possibilis.

¶ Iſen sexta quarti canonis. Sermo vni-
uersalis de cautela a venenis.

¶ Si timet q̄ in potu sumat venenū opz
vt sibi caueat a cibis dominantū sapo-
rum in acetositate aut falsedine acuita-
te aut dulcedine aut dñantiū odorū.

¶ Necesseſarium est etiam ei vt sit susci-

piens fm viam consuetudinis medicinas expellētes
venenorum nocumentum sicut metridatum: nam ei?
exptū est iuuamentū ⁊ cōfectio de bolo armeno.

Et fortasse accidit venenum vnde nō existimabit
vt quando cadit res maligna sicut lacertus ruptela et
scorpio in eo quod decoquitur et in vasis in quib? est
vinum: plurima em venenosorum diligunt odorem
vini et currunt ad ipsum.

Sermo vl'is de venenis q bibunt.

Spēs venenoz sunt due. s. faciēs opationē suā cuz
q̄litate q̄ est in ipso ⁊ efficiēs cū forma sua ⁊ tota sub
stātia sua. et primo quidem aut est corrodens putre
faciens sicut lepus marinus: aut inflans calefaciens
sicut euforbiū: aut infrigidās stupefaciēs sicut opiū:
aut opillans vias anhelitus sicut plumbū vstū.

Efficiens autem cum tota substantia est sicut na
pellus et gūmi eius et cornu spice ⁊ fel leopdi. ⁊ simi
lia et sunt deteriora venena.

Et de venenis sunt q̄ agunt super vnū membrū si
cut cantarides sup vesicam et lepus marinus sup pul
monē: ⁊ de eis sunt q̄ agūt sup totū corp? sicut opiū.

Et omne quod interficit cum pmutacione cōplexi
onis aut cum putrefactione possibile est vt sit effect?
post tēpus: licet putrefaciens quāto plus remanet in
corpe tāto plus est effectus ei? deterior.

Nonit q̄ napellus interficit hoīem ⁊ nō turdos ⁊
ponit de muliere nutrita napello: et tu vide.

Verum pportionalitas inter virtutes agētes sunt
ex eis que oportet considerari.

Significationes specierū venenoz.

Si euenit ei simile mordicationi ⁊ inscisioni ⁊ pū
cture ⁊ corrosioni scitur q̄ venenū est de genere me
dicinarum acutarum calidarum mordicantium sicut
arsenicum ⁊ almusum ⁊ argentum viuū extinctū.

Et si accidit inflatio vehemens et exuberatio su

Sexta fen quarti canonis.

doris et rubedo oculi et angustia et sitis sciū qđ est venenū ppter caliditatem tm̄ sicut emforbiū.

¶ Et si accidūt pfunditates somni ⁊ stupor ⁊ frigus significat qđ venenū est de genere narcoticorum.

¶ Et si non apparet nisi casus virtutum: ⁊ sudor frigidus: et syncopis tunc est de venenis que contraria sunt cū tota substātia et est deterius eorum.

¶ Nonit sanguinem congelatum et lac congelatū in numero venenorum.

¶ Canon curationis eius qui sumit venenum.

¶ Oportet vt pperet cum sentit ipm̄ anteqđ vir⁹ ei⁹ preambulet in corpore sumere aquā tepidam et oleū et euomat in hoc ad vltimū quātum pōt.

¶ Sit ei aqua plurima et cibi plurimi: ipsa enim licet nō enomātur: tamē qñqz frangūt nocumentū veneni et non est malum si euomat ipsum et butyrū crudum est melius lacte.

¶ Et si tibi necessarium fuerit vt in potu tribuas ei. verbigratia: tyriacam de terra sigillata fac: ipsa eniz adiuuat corpus ad expellendum venenum ⁊ pprie in principio rei et facit euomere venenū sicut est.

¶ Et oportet vt nō dormiat oīno ⁊ nō dimittat seipsum taliter vt dormiat: immo opz vt euigilare ipsum facias ⁊ rideat et clament in circuitu eius.

¶ Et oportet vt sequatur clisteria vomitū qñ sentiū pprie sensus lesionis ad interiora.

¶ Et si indiget flebothomia flebothometur.

¶ Nonit in hoc capitulo tyriacam de terra sigillata quā nominauit supra et multas alias medicinas appropriatas: et tu vide.

¶ Potare alleum in vino confert ad illum quem pupugit scorpio.

¶ De medicinis cōmunibus ad venena.

¶ Et dicitur qđ granis iuniperi in hac re nō est par.

¶ Et dixerunt q̄ caro damule id est belue filuestria mundificate salite est de fortiorib⁹ medicinis ad expellendum.

¶ De argento viuo.

¶ Argentū quidē viuū pl̄imi qui bibunt non leduntur eo: egreditur enim cum dispositione sua per inferiorem regionem.

¶ At vō ei in cuius aure infunditur argentum viuū accidunt dolor vehemens ⁊ p̄murtio rationis: ⁊ quādoq; p̄ducit ad spasmū epilepsiā appoplexiam ⁊c.

¶ P̄ponit q̄ argentum viuū ledit ex frigore ei⁹: extinctum autem inducit puncturam ⁊ corrosionem intestinorum. Et infra. immediate ponit accidētia que proueniunt ex .xi. venenis mineralibus et curam ip̄orum: et tu vide.

¶ Summa venenorum ex plantis.

¶ Napellus est ex deterioribus venenis et ex ei⁹ succo imbibuntur sagitte et interficiunt quem inueniunt statim.

¶ De scamonea ⁊ almezereon.

¶ Dosis vtriusq; interficiens est .3. ij.

¶ P̄ponit multas et multas alias medicinas venenosas calidas: et tu vide.

¶ Summa de medicinis frigidis de opio.

¶ De causis interfectionis eius est ingrossatio sanguinis. 3. due ex eo est interficiens in duobus dieb⁹ proprie datum cum vino.

¶ Fungi et tubera mala.

¶ Hocumētum fungorum aut est per genus suū quoniam de eis sunt qui sunt mortales: aut propter multitudinem cōmestam ex eis.

¶ Et pira sunt tyriaca eorum et mel iterum.

¶ Et sterco galline est maximi iuuamenti eis cum in potu datur cum syrupo acetoso.

Septa fen quarti canonis

De venenis ex animalibus.

Ex eis em̄ est qđ est per substantiā eius sunt sicut stellio: cantarides: rane lacunales: lepus marinus: et lacertus. Et ex his est qđ est p̄ accidens ei: sicut pisces frigidi assature suffocate et lac coagulatu i stomacho.

Nonit accidētia ppria que pueniūt ex singulis suprascriptoz venenoz et curas ipsoz: et tu vide.

Venena ex partibus animalium.

Nonit infra scripta venena et eorum accidentia et eorum curas: scilz fel vipere: leopardi canis aque: extremitas caude cerui.

Pars tertia sanguis tauri recens sudor aialiū: lac corruptū san. cōgelat et cōgelatio lactis in stomacho.

Sermo in morfione et pūctura.

Scias qđ canon maximus de curatione veneni est confortatio caloris innati et exiccatio ipsius ad expellendum sicut facit tyziaca.

Et ingredit̄ in hoc caplo flebothomia solutio ventris et filia: sed pueniētior hozarū flebothomie est cū scit̄ qđ venenū iā sparsū est in corpe et non est ex eis que attrahūtur et pprie ei qui est repletus.

Penetratio veneni in corpore prohibet̄ cum ligamentis et constrictione extremitatuz et prohibitione somni: et quādoqz inscisio mēbri morfi aut fit cū medicinis et causis attractionis.

Stiptica nociua sunt eis: quoniā nō est aliqd magis iuuatiuū qđ medicamē quod attrahit venenū ad exteriora sicut vētose: et fortasse cum inscisione si iam submersum est et sanguisuge et homo non ieiunus surgens cum ore suo sano coluto modo odorifero: et deinde spuat illud quod fugit.

Medicine attrahētes venena sunt aut per virtutē calefacientē attrahentem: aut cā similitudinis ad attrahendū id qđ simile est ei: sicut facit adeps cocodrulli ad morsum cocodrulli: et caro vipe post abscisionē extre-

mitatum eius in attractione veneni sui.

¶ Accidit medicinis valētibus ad venena q̄ sint venena iterū: verū sunt debilioza ⁊ quasi ipse sint inter complexionē corporis ⁊ complexionē veneni.

¶ Et sermo hic est ex eis in quib⁹ oportet fixius ex sapientibus considerare: vt sciat quod est cōueniens: medico aut non nocet si non scit hoc.

¶ Et qñ administrat qđ attrahit in p̄ncipio: aut facit aliqd eoz que dixim⁹ ⁊ nō confert: ⁊ est res maxima inscinde carnē q̄ est in circuitu pūcture: et accipe carnē totā vsqz ad os: ⁊ si timeat qđ fuerit maior hoc inscinde membrum deinde cauteriza.

¶ De preceptis q̄ oportet vt cōsiderent in venenis ⁊ morfib⁹ est vt phibeat cōsolidatio vulneris vsqz ad horam sanationis egri ex malicia veneni.

¶ Epythimata super puncturas.

¶ Et gallina ⁊ gallus scifi dñ viui sunt ⁊ emplastre cū eis pūctura vel morsus ⁊ permutet oī hora.

¶ Donit medicinas que bibuntur emplastra et epythimata multa: ⁊ tu vide.

¶ Ad fugandū venenosa vniuersaliter.

¶ Donit quō fit effugatio serpētū scorpionū puliciū culiciū mustelle muris formicarū muscarū vesparum scarabeoz ⁊ tinearū pannoz: ⁊ tu vide.

¶ De speciebus serpentum.

¶ Donit pulcherrimā dñaz inter spētes: ⁊ tu vide.

¶ Quidā estimauerūt qđ venenū serpentū ⁊ viparū sit frigidū ⁊ est error: ⁊ illud quod accidit ex frigore morso ab eis est propter mortificationē caloris innati ⁊ ppter cōtrarietatem veneni.

¶ Calor em̄ innatus est qui calefacit corpus sua sparsione ⁊ inflāmatione: cum autē non est calor innatus ⁊ si inflāmetur cor igne leui: nō oportet tamē vt calefiant ppter ipsum extremitates.

¶ Donit qđ quidā estimauerūt qđ plurima animalū

Sexta fen' quarti canonis.

venenosoz sunt frigida: eo q̄ animalia frigide cōple
xionis sunt in hyeme mortua ⁊ calidi calor addat et
acuitas: sed eoz rōcinatio nō est sana ⁊ corruptionez
hmoi pmonis ondit vespa que calide cōplexionis est
valde: ⁊ est ex eis que mortificant in hyeme.

De curatione morsus viperarum cum eo
quod est sicut canon.

¶ Curatio est pperare ad tyziacā de vipis: ⁊ cū tar
datur: tūc possibile est vt cōferat ⁊ possibile est q̄ nō:
nocumentū em̄ instrumētū veneni nō est malū: qm̄ na
tura est q̄ vtiť instrumētis: rei vō extranee nō ē pos
sibile vt vtať eis: nisi accidat cōmotio amboz simul.

¶ Pponit morsum multoz sp̄entū ⁊ draconū ⁊ curaz
eoz per multa capitula: ⁊ tu vide.

De morſu hoīs ⁊ quadrupedum.

¶ Deterior morsus est ille q̄ fit ieiuno siue fit homo
siue non.

¶ Morsus canis rabidi ⁊ adip. i. lupi.

¶ Accidit cani rabies q̄ est cōuerſio ſue cōplexionis
ad melācholiā malā malignā ⁊ venenosam.

¶ Et accidit ei hēc conuerſio aut ex aere: vt qm̄ calor
vehemēs adurit humores ei⁹: aut frigus cōgelat san
guinē: aut cibis ⁊ potibus: qm̄ lambit in sanguīe in
terfectoz ⁊ comedit ex cadaueribus ⁊ bibit ex aquis
putridis: quare implet melācholiā putrida.

¶ Et accidit creature ei⁹ vt varieť ⁊ cōplexioni ei⁹
vt alteretur: sicut accidit leproſis.

¶ Pponit multa ſigna canis rabidi: ⁊ tu vide.

¶ Dicit q̄ vulpes ⁊ mustella fiūt rabioſa: ⁊ q̄ quidā
muli ſunt facti rabioſi ⁊ momorderūt dominos ſuos
⁊ incurrerūt manīā q̄ accidit ex reliq̄s rabiebus.

¶ Diſpoſitiōes ei⁹ quē mordet canis rabioſus.

¶ Pponit multa accidentia ⁊ bñ extranea: ⁊ tu vide.

¶ Et pducit pculdubio ad ſpasmū ⁊ firzē: ⁊ qñqz ad
ſudorē frigidū ſincopim ⁊ mortem.

Et cū mirabilibus dispositionibus eius est q̄ ipse promptus est ad mordendū hōiem: et si momorderit aliquem accidit illi homini quod accidit ei.

Et non est territus aliq̄s eorū ex aqua qui euaserit p̄ curationē aut absq̄ ea: et pprie cū vidit faciem suā in speculo et nō cognouit seipm nisi duo viri et. ateq̄ aut terreat ex aqua cura est ppinqua.

Et q̄nq̄ inficit int̄ hebdomadā et filia vsq̄ ad sex mēses: et spaciū tpatū est. xl. dies et sanioris dispōis quē momordit hic canis est ille ex cuius morſu plurimū currit san. et ppter illud q̄n migit san. post potum medicinarū tyriacaliū securat ex timore aque.

Dia inter morſum canis rabidi et nō rabidi.

Curatio quidē eius inq̄tū est vulnus est cōsolidatio: et inq̄tū est morſus canis rabiosi est sanioſitas et apertio: nā si consolidat est in ea perditio.

Sumat nux regula et ponat sup vuln' et dimittat vna hora: deinde p̄iciat gallinis: tūc si renuit eā galina aut comederit eā et moriat tūc est rabiosus.

Sumat panis et linia ex eo qd currit ex vulnere illo si fuerit san. siue non p̄iciat canib': q̄ si renuerit ipm canis: morſus ille est canis rabiosi.

Op̄ in p̄ncipio rei vt nō p̄mittas cōsolidari: imo dilata et api si nō fuerit aplū et fac cū eo de suctione et positione ventosarum quod dictum est supra in capitulo morſus serpentum.

Et min' i q̄ nō oꝝ p̄solidari vuln' ē spaciū. xl. dieꝝ.

Et si error iā ceciderit et cōsolidatū est: tunc op̄ vt couertat et ad vltimū pueniat in eo de aperitiuis.

Et necessariū est in p̄ncipio facere vt ipe sudet ex eis quib' est possibile ex balneatione et ambulatione.

Et nō op̄ vt pperes in dieb' primis ad euacuantiā: sed occupare in attrahēdo ad exteriora: nam euacuatio q̄nq̄ adiuuat ad hoc vt venenum penetret ad pfundū et phibet attractionē eius ad exteriora.

Secunda fen quarti canonis

Cum igitur trahis a dextra quod possibile est post duos dies aut tres: tunc occupare in euacuando quod iam forsitan penetravit.

Et si videris repletionem augmentari: tunc flebothoma et non dimittas eum intueri sanguinem suum et proprie in fine rei.

Cum igitur ipsum soluerint catartica fortia: tunc necessarium est etiam administrare omni die vel duobus clistere etc.

Et confert ei ex aquis aqua in qua extinguitur ferrum multotiens.

Et cepe et allia sunt ex cibis que resistunt venenis et abscindunt et repellunt ea a corpore ubi non excusatur eorum usus: quous ipsa etiam sint medicine.

Et non intromittas ipsum in hac hora: scilicet tempore cauteriei in balneum omnino: nam si balneaueris ipse interficiet ipsum. Cum autem dicitur quod sedere in tina est ex eis que conferunt: estimo quod illud est in primis: et frigus est ex eis quibus oportet ipsum cauere.

Et ingenia cum omni ingenio in dando ei in potu aquam: etiam si tibi necessarium fuerit stringere ipsum et vi inferre.

Ponit multas et satis diuersas medicinas ad curam istam: et tu vide.

De morfu leopardi leonis et vulnere vnguium eorum.

Isti rapaces que simulant eis non sunt sicut canes salui et homines: imo dentes eorum et ungues non sunt vacua a natura venenosa: quare oportet ut curentur in primis cum attractione: deinde cum consolidatione.

Ponit deinde de morfu cocodrilli fimi catti mustele et mugalli et curas: et vide.

De punctura puorum venenosorum et morfu eorum.

Dixerunt quod scorpio femina maior masculo est: masculus vero extenuatus et minutus: sed aculeus femine est subtilis et masculus est grossus.

Accidit in quibusdam scorpionibus ut sint duo acu-

lei fm quosdam: qm̄ dimittūt duo foramina apud puncturam ⁊ in frigidatur pūctura ⁊ calefit reliquū corpus ⁊ in frigidatur sudor iterum.

Inquit galienus si sua pcussione iuenerit arterias accidet syncopis: sicut nervos spasm⁹ si venas accidet putrefactio.

Ponit diuersitatē multam scorpionū ⁊ curas multas: ⁊ inter cetera dicit scorpio ipse est de emplastris bonis ad scorpionē: ⁊ cauda eius iterū ⁊ planta que dicitur planta scorpionis ppter similitudinem cum ea.

Species aranearū ⁊ rutelarum.

Dicit q rutela est animal simile aranee q̄ noīatur alseged: ⁊ est venatrix muscarum.

Ponit diuersitatē rutelarū ⁊ aranearum et curas ipsarū: ⁊ accidētia varia que sequuntur: ⁊ tu vide.

De vespa.

Est vehemētioris calefactionis q̄ apis: s; apis dimittit aculeum in punctura.

Ponit curam amborum: ⁊ tu vide.

De stellione ⁊ lacerta.

Quā mordet dimittit in loco sui morsus dētes paruos subtiles nigros: ⁊ nō cessat locus dolere ⁊ prurire donec auferantur: ⁊ ponit curam.

De salmandra.

Existimat q̄ ip̄a sit bestia filis lacerte hñs q̄ttuor pedes curte caude: ⁊ dicūt q̄ ipsa non adurit: ⁊ si picciatur in larem extinguit ignē: ⁊ ponit curam.

Ifen septima quarti de dispositione capillorum ⁊ furfuribus.

Capillus nascit ex vapore fumoso qm̄ coagulatur in poris ⁊ orit sup eos: ⁊ p̄prie p̄ illud quod assumit ex alimēto: ⁊ p̄p̄e qm̄ est humiditas corporis viscosa vinctuosa nō aquosa nec lutosa: sicut arborū vinctuosarum folia non cadunt.

Septima fen quarti canonis.

Capilli destruuntur vel minuuntur: aut propter causas in materia: aut propter causam in re in qua nascuntur.

In pueris et mulieribus est puritas vaporis fumosi propter multitudinem vaporis humidum quod non nascitur barba.

Accidit convalescentibus cum exsiccent eos egritudines longe et ptifice et ethice: quod non remanet omnino materia de qua cibentur capilli: quod cadunt et non nascuntur: sicut accidit plantis irrigatis quando non rigantur et castratis ex similitudine eorum cum mulieribus in humiditate et frigore propter causam testiculorum eorum.

Minorantur capilli ei qui assuevit utitur institis grauius super caput suum.

Calvicium est ex via nature: accidit enim propter materiam pilorum ex caluicio, id est loco.

Super preparatos ad caluicium multiplicantur pili corporis et pectoris propter caliditatem complexionis eorum.

Et pili superciliorum et palpebrarum non cadunt velociter propterea quod eorum origo est spissa cartilaginosa consuetudine: et propter illud tardatur caluicium in ethiopibus.

Et blebi non fiunt calui propter multitudinem humiditatis cerebri eorum.

Medicine conservantes capillos.

Medicine conservantes capillos sunt ille in quibus est caliditas subtilis attractiva et virtus stiptica.

At vero si fuerit causa siccitas complexionis et paucitas san. delitij foueat corpus: et cibeis eis que sunt boni nutrimenti et pingua ex ipsis: et dimittet omne falsum acetosum et ponticum et coitum et vinum antiquum.

Si fuerit propterea quod pori sunt stricti indiget eis que resolvunt et rarificant et diligitur ut ponantur ea in cibo: sicut sinapis et allea et porri.

Ponit capillus satis longum de medicinis fortibus facientibus nasci pilos et curam caluicie secundum viam possibilitatis.

De alopitia et tyzia.

Causa in generando alopitiam est materia mala ma

nēs in cute et in originib⁹ radicū piloz: q̄re corrūpit
originē piloz corrodēs eā ⁊ phibet nutrimentū bonū
eis ⁊ noiať alopytia p̄pterea q̄ ip̄a accidit vulpib⁹.

Alopitia differt a tyria: qm̄ in tyria non tm̄ cadūt:
imo excoziať cū ea cut⁹ tenuis ficut accidit sp̄eti ⁊ for
tasse accidit ī ea figuratio pueniēs ficut figura sp̄eti.

Et materia faciens alopitiam ⁊ tyriā qñqz est co
lerica qñqz melācholica qñqz flegmatica ⁊ qñqz ex
sanguine corrupto ⁊ significatur illud p̄ p̄p̄a signa.

Nō est dubium qñ rectificatio regiminis in ea fit
euacuatio illi⁹ hūoris faciētis in p̄mis intronissio ci
borū boni chimi valde: deīn caput purgia ⁊c. ⁊ ponit
curam cū medicinis localibus: et tu vide.

Ponit p̄la cap̄la de his q̄ abradunt pilos: de phis
bitione ortus eorum de crispatione ⁊ lenitate.

De canicie.

Dum sanguis p̄manet pinguis spissus calidus vi
scosus capilli sunt nigri: cū vō ad aquositatē tendere
incipit declinant capilli ad caniciem.

Ponit multas medicinas ex quibus tardatur ca
nices: et tu vide.

Et carnes vipere sunt cōseruantes adolescentiam
et virtutem cū assiduatur eoz cōmestio.

Ponit plura cap̄la de medicinis denigrātib⁹ faci
entib⁹ flauos et dealbantibus capillos.

De succursu dispōnū sequētīn tincturas.

Multes species tincture sunt infrigidantes cere
brum et corrumpentes ipsum et facientes ipsum ca
dere in p̄p̄atione ad catarrum et appoplexiā et filia.

De furfuribus.

Furfur qđ in capite est: est mod⁹ excoziatiōis leuis
accidēs capiti p̄pter corruptionē in cōplexione p̄p̄ie
cū ip̄essione in sup̄ficie sup̄iori cutis ⁊ peior puenit
ad vlcerandū et corrūpendum origines capillozum.

Fit a materia acuta baurachia aut sanguine melā

Septima fen quarti canonis.

cholico et ponit curam: et tu vide.

¶ De dispositione cutis ex pte coloris.

¶ Pōnit multas causas nigredinis coloris et citrinitatis eius et dicit q̄ assiduatio aceti citrinat faciē.

¶ De facientib⁹ colorē bonū cū splendore.

¶ Scias q̄ oē qđ mouet sanguinem et spiritū ad cutem induit eam pulchritudinem puerilem et mundificationem et rubedinem.

¶ Ficus em̄ generat sanguinem subtilē expulsum ad cutē; et efficiūt illud s̄m tres modos: aut em̄ generāt sanguinē et pprie subtilem: aut mundificant sanguinem: aut sunt spargentes et dilatantes ipm: et de his omnib⁹ ponit modos plures: et tu vide.

¶ De morphea et albaras alba et nigra.

¶ Differētia inter duas morpheas et albaras albam verā est q̄ vtraq; morphea ē in cute: et si est pfunda est par valde. Albaras vō est in cute et carne vsq; ad os: et causa cōis om̄ib⁹ est debilitas alteratiue opationis qm̄ nō assimilāt assilatione integra.

¶ Materia in his est fixa in anteriori pte quare corripit cōplexionē eius et penetrat in ea quare est additio et adherētia et nō fit assimilatio.

¶ Si sit melius nutrimentū sicut est cōplexio bona cōuertit materiam corruptā et facit eā cōuenientē sicut arbores pmutantur de plantatione ad plantationem: et a venenositate ad comestibilitatem.

¶ Galienus et alij narrant q̄ arbor noiata alabea ē in persia venenosi fructus: et cū plantatur in egypto est fructus eius de eis que comeduntur: et sic calor animalis et plante conuertūt materias s̄m membra: qm̄ ipsa sunt eis sicut regiones.

¶ Albaras nigra est illud quod nominatur impetigo excorticatiua et est scabiositas veniens cuti asperā vehemens et faciens squamas sicut piscium cum pruritu: et est propter humorem melācholicum imbibē.

tem cutem: et est de antecedentibus lepram: et est cū malicia: et cū hoc q̄ de ea antiqua est nō sanatur.

¶ Nonit pulchras differēcias inter vtrāq; morpheam et albaras et alguada et curas dictarū et.

¶ De Sabafati.

¶ Sabafati est de summa botoꝝ vlcerosarum et sunt parue fixe lenes diuise numeratione locorū: deinde vlcerantur vlceribus crustosis et sunt ad rubedinem decliues et qñq; emittūt virus.

¶ Et cā sabafati est hūiditas mala acuta corosiva q̄ p̄misceť sanguini et humores grossi iterū mali.

¶ Nonit curam et in corporibus infantīū et in alijs prouectis: et tu vide.

¶ De impetigine.

¶ Impetigo nō est lōginqua a sabafati sicca: sed est malignior et deterior magis corrosiva et lōgioris pro-

¶ Nonit curā satis longā: et tu vide. (funditatis.

¶ De scabie et pruritu.

¶ Materia qua gñatur scabies aut ē sanguinea cui admiscetur co. cōuersa in melancholiā aut sanguinea cui miscetur flegma falsum baurachiū. prima autem est sicca ad grossitudinem decliuis: et altera humida ad subtilitatem decliuis.

¶ Et plurimū quidē gñatur scabies ab acceptiōe in cōestione salsoꝝ acutoꝝ et amarozum.

¶ Et illa q̄ est magis sperfa et corpulentior et acutioris capitis ex omnibus botoꝝ est acutioris humoris: et que est latior et vehementioris pfunditatis ei⁹ humor est minoris acuitatis.

¶ Et cause generātes materiā scabiei sunt generantes materiā pruritus: verū ipse sunt fortiores et ap̄propinquāt causis generātib⁹ pediculos et alsahafati et furfures et impetiginē et approximāt etiā in cura.

¶ Et pruritus quidē senis parū obedit curationi: et nec valet ei nisi vt regatur et blandiatur.

Septima fen' quarti canonis.

¶ Et dulcia quidē gñant pruritū et bothor: et nō acci-
dūt p̄imū nisi inter digitos: qm̄ ip̄i sunt debiliores.

¶ Cura quidē scabiei prima et melior cum qua mul-
totiens est sufficientia est euacuatio cū eo quod edu-
cit humorē acutū adustum et flegma falsum: dein re-
ctificatio cibi et regimen humectatiōis.

¶ Et dimittat coitū oīno: coitus em̄ mouet materiā
ad exteriora et exiccat vaporē calidū putridū veniētē
ad p̄tem cutis quare putrefit illic et p̄pter hoc illud
iterum fetet odor corporis eius.

¶ Nonit mltas medicinas ab int' et ab ex': et tu vide.

¶ Et admistra in hūida ea q̄ sunt vehemētis exicca-
tiōis: et in sicca q̄ sunt minoris exiccationis.

¶ Et elōga illud in quo ponit argētū viuū extinctū
quantū poteris a p̄tib' stomachi et mēbroz nobiliū

¶ Et scias q̄ ventose in vtrisqz crurib' conferūt sca-
biei fetenti.

¶ De verrucis et cornibus. (biei fetenti.)
¶ Quādoqz accidit melācholia sanguini p̄pterea q̄
ipse coartat' et p̄prie in venis puis in quib' nō putre-
fit sanguis p̄pter suā puitatem et p̄p̄inquitatē ad cau-
sas extrinsecas q̄ sunt ad hoc vt exiccētur velociores
q̄ ad hoc vt ipse putrefiant et p̄cipue cum est sanguis
nō valde calidus in substātia sua.

¶ De extenuationis ablatione.

¶ Dū ergo pseuerat pinguedo ita q̄ nō faciat accide-
re nocumentū nō abhorreas ipsam: vita nāqz in hūi-
ditate cōsistit: verū opz vt tu abhorreas ipsam in via
sup̄fluitatis: licet non appareat eius nocumentū: qm̄
eius nocumentū aduenit repente et subito.

¶ Si fuerit cibus nō generās sanguinē grossum for-
tem afferatur ille qui generat ip̄m: et nō sit cōtentus
eo q̄ generat sanguinem laudabilem tm̄: quoniā for-
te gñabit subtilem et resolubilem.

¶ Et denē in potu frigida: ista em̄ cōfortant vtutem
naturalem valde quare bona significat eius admini-

stratio in nutriendo et expellendo superfluitates: et illud quidem est principium causarum pinguedinis.

¶ Et de impinguantibus est assumptio vini grossi et cibi boni fortis chimi exiccantis cum digeritur sicut frumentum siue cortice coctum: aut puls et risi cum lacte.

¶ Et proferunt assata de carnibus propter illud quod retinet in eis de virtute carnis et gignant carnem duram: decoctum autem ex carnibus mollicie et teneritate non firmam.

¶ Et caro anatis est vehementer impinguatiua et galline similis et caro alcubugi est vltima in eo.

¶ Et balneum post cibum est vehementer attrahens nutrimentum ad corpus: verum utens eo opillationi accidet in epate suo est propinquus: et propter hoc multiplicatur lapis in omni qui querit hoc: et proprie in quibus vene sunt stricte et non sunt omnes ita.

¶ Et ex impinguantibus est omne exercitium leue et tardum.

¶ Nonit longum modum in approximatione picis supra membra.

¶ Inquit Galienus. iam vidi venditorem animalium impinguisse hoc regimine adulescentem siue natibus et factus est levis habens pingues anchas in tempore breui.

¶ De masculis superflue pinguedinis.

¶ Isti quidem penitus expositi sunt morti repentine: et ad vltimum mors super vltimatos in pinguedine festinat: et proprie super impinguantes in prima etate: ipsi enim minutas habent venas et constrictas et sunt expositi appoplexie paralyfi et pulsui cordis dyarie propter humiditatem ipsorum et malicie anhelitus et syncopi et febribus malis et huiusmodi.

¶ Et homo quidem non puenit ad vltimum magnitudinis impinguationis: nisi cum frigiditate complexionis.

¶ Et isti quidem sunt non generantes neque in semine suo ad commodum peruenientes: et sperma eorum est paucum. Et similiter que de mulieribus sunt pingues non concipiunt: et cum concipiunt abortiuntur:

Septima fen quarti canonis

et earum appetitus iterū est debilis.

Et pingua quibus debilitentur a motu et labore: tñ ipsa per id quod associat eis de significatione humiditatis significant longitudinem vite.

De extenuando.

Regimen extenuandi est contrarium regimini impinguandi: et est minoratio cibi et post ipsius balneum et exercitum vehemens.

Et faciunt illud euacuationes et vomitus non equalis: nam equalis vomitus ante cibum post ipsum impinguat.

De medicinis subtiliatis sunt acetum et almur et proprie in ieiuno: verumtamen ille qui habet debilitatem nervorum: et illa qui habet nocumentum in matrice deuitet acetum.

Et potare vinum in ieiuno quoniam extenuat iterum per hoc quod resoluit et per hoc quod replet venas vapore cum fuerit illud quod potat plurimum: quare vene non recipiunt interius aliquid super ipsum ex cibo.

De panaritia.

Panaritium est apostema calidum exiturale accides in latere unguis: et est difficile vehemens doloris: et quoniam ulcerat et perducit ad corrosionem: et quoniam currit sanies subtilis feda: et est in hoc tumor digiti.

Si necessaria est flebotomia et ventris solutio fiat: et est necessarium subtiliare cibum et infrigidare ipsum: et oportet currat in curatione reliquorum apostematum. scilicet in obseruatione principii augmenti et reliquorum temporum.

Et raro approximet oleo nec humiditati cum timeatur ulceratio.

Et quando incipit currere ex panaritia ulcerato sanies tunc cauterizet et incidat ut non perambulet malicia eius in digito toto.

Auris muris et fissura.

Quandoque accidunt hec accidentia causa ficitatis complexionis melancholice: et illa fissura unguium que est decliuus ad partes acutas tendentes cum carne et pun

gētes: et que ledunt dicitur auris muris.

¶ Spasmus curuitas et leprositās vnguiū.

¶ Iste passiones iterū accidunt vngui sū plurimū ex melācholia: quare cōuertit et spasmāt eam et facit eam leprosam: et multotiēs quidem est causa eius ali quod eradicantium accidens vngui.

¶ Et multotiēs eradicat vnguis p casum: quare fit fortis dolor et facit incurrere febrem.

¶ Liber quintus de necessitate medicinarum compositarum.

Omni nouē modos

et causas necessitates nos quāqz facere medicinā compositā: et tu vide.

¶ Si in egritudine composita inuenimus medicinā ex singlaribus ei oppositam nōs eligimus super eam.

¶ Et quādoqz indigemus medicina calefaciente q̄t tuor partibus: et nō inuenimus nisi que calefacit tribus partibus et aliam calefacientē quinqz partibus q̄re aggregamus inter eas cōsiderando q̄ pueniat ex toto calefaciens quattuor partibus.

¶ In trociscis cāphore ponit̄ crocus vt faciat eos penetrare ad cor: verū tunc insurgit virtus discretiua et denudat eis crocū et destruit ipsum et operant̄ infri gidantia et extinguentia in corde.

¶ Et scias q̄ plurimis medicinarū insunt operatio et statio: et quādoqz intenditur cum ea operatio longinquo statione eius: quare indiget faciente viam: et quādoqz intēditur cum ea operatio p̄pinquo statione ipsius quare indiget figente.

¶ Et scias q̄ experta melior est non experta: et parū medicinarum melius est plurimo earum.

¶ Omnis medicina cōposita habet iudiciū suū ex simplicibus suis et iudiciū ex tota forma sua.

Liber quintus

¶ Et fortasse est utilitas in forma compositionali maior illa quam accidit ex simplicibus eius.

¶ De qualitate compositionis.

¶ Et scias quod medicine composite conferenti ut tyziaca insunt secundum simplicia vestigia eius et virtutes et secundum formam que non fermentatur in spacio: nisi ut faciat accidere complexio eius vestigia et virtutes: et fortasse sunt meliora simplicium.

¶ Unicuique trocisco causa compositionis inest proprietas que non reperitur in singularibus.

¶ Tyziaca alpharoch.

¶ Hec tyziaca est sublimior medicinarum compositionum et melior earum propter multitudinem sui iuuamenti: et proprie venenis que sunt ex puncturis: sicut serpentum et scorpionis et canis rabiosi et venenosis bibitis interficientibus etc.

¶ Et non efficit operationes has nisi propter proprietatem forme eius sequentem complexione simplicium ipsius: ita ut confortet spiritum et calorem innatum: quare iuuatur natura per illum supra contrarietatem facientiam frigida et calida et vincit virtutes earum.

¶ Et melior descriptio huiusmodi medicine est descriptio radicalis andromaci: et iam nisi sunt plures medicorum sicut galienus et alij ut adderent et minuerent in ea: non propter necessitatem: sed querentes ut rememorarentur et ut remaneret in eis vestigium sicut remanet in andromaco.

¶ Et meum quidem consilium est ut non remoueant aliquid quod experimentum iuuatiuum inuenit: fortasse enim illa complexio cum illo pondere est significans illud cuius iuuatiuum inuenit experimentum et quod quando ipsa mouetur a suo pondere non sequetur illam proprietatem.

¶ Et si aliquis dicat quod scit causam facientem illa pondera facere illam proprietatem: tunc dicit mendacium sicut si dicat aliquis scientiam ponderis elementorum

in equis homine ⁊ alijs se scire.

Et tyriace quidē assunt infantia ⁊ pubertas ⁊ adolescentia ⁊ senectus ⁊ mors: ⁊ fit infans post sex mēses: deinde incipit in pubertate ⁊ augmento vsq; ad tēpus in quo stat post decē annos in regionibns calidis ⁊ viginti in frigidis: deinde stat aut decem ānis aut viginti: declinat aut post viginti annos aut quadraginta: deinde expoliat v̄tute tyriace aut post triginta annos aut quadraginta.

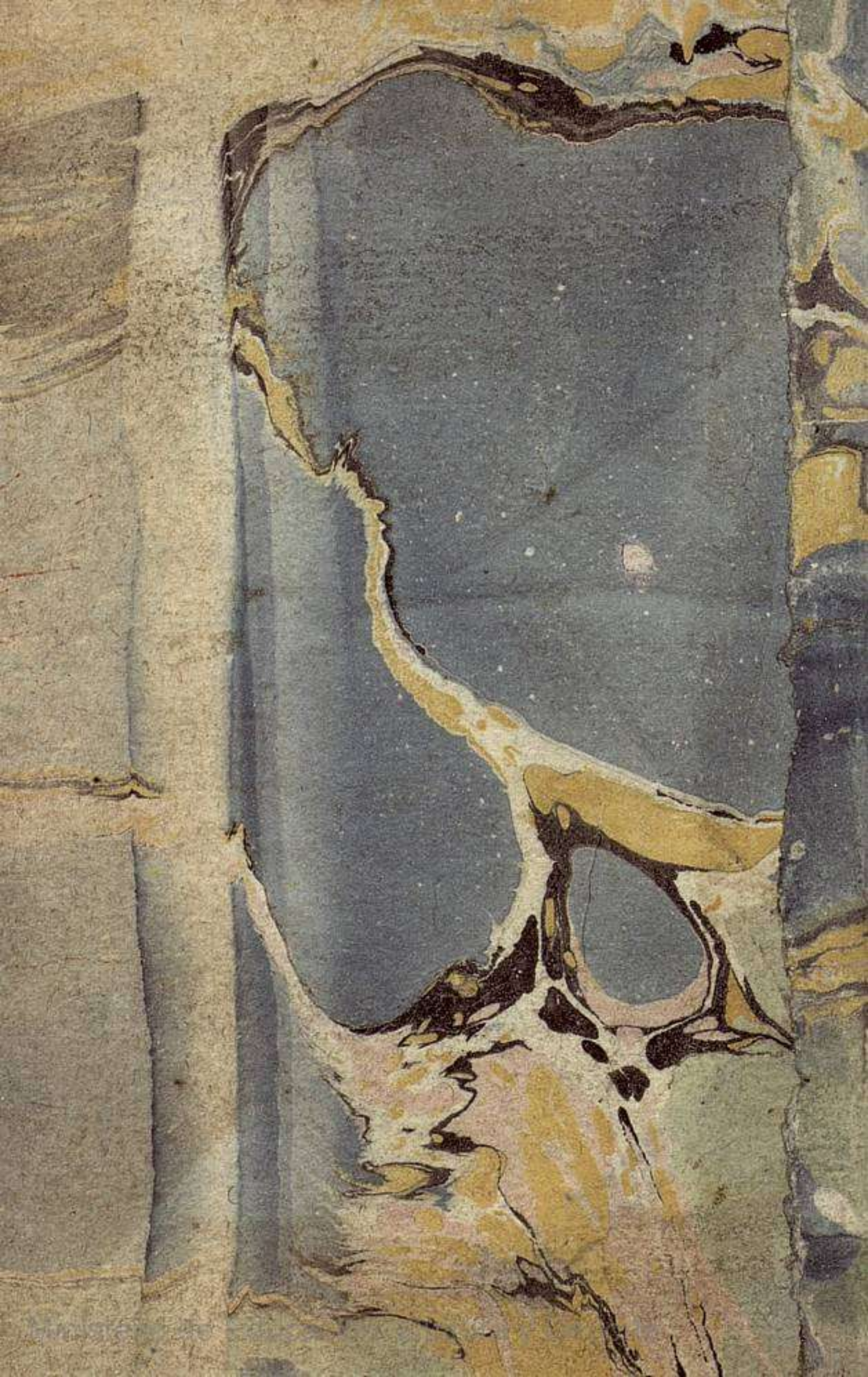
Et oportet vt deē in potu morso de illa q̄ est recēs ⁊ fortis ⁊ reliquis de alia que est debilior.

Ponit modos distinguēdi inter recentem ⁊ fortē ⁊ antiquam ⁊ debilem: ⁊ tu vide.

Ponit etiā quātitates que ex tyriaca dan̄ in vna ⁊ quaq; egritudine: ⁊ tu vide.

Procedit deinde ponēdo descriptiōes medicinarū compositarū vt de tyriacis de yeris ⁊ electuarijs de suffut de loch de sirup. ⁊ de conditis: de trociscis: de decoctionibus ⁊ pillulis: de oleis vnguētis et emplastris more reliquorum doctorū: vt rasis: serapionis: mesue ⁊ aliorū q̄ plurimorū quas tu poteris videre: nā in eis describendis propositū meū exirem.

Explificent flores Auicenne nouiter Lugduni impressi per **E**laudiū dauost als de troys: expēsis honesti viri **B**artholomei Trot eiusdem ciuitatis ciuis et bibliopola. Anno domini millesimo quingētesimo octauo. Die decima quarta mensis augusti.

BIBLIO

Salá

Núm

TOLEDO

BIBLIOTECA PROVINCIAL

la *Reserva*

úmero *518*

Res.

518